Isaure de Saint-Pierre

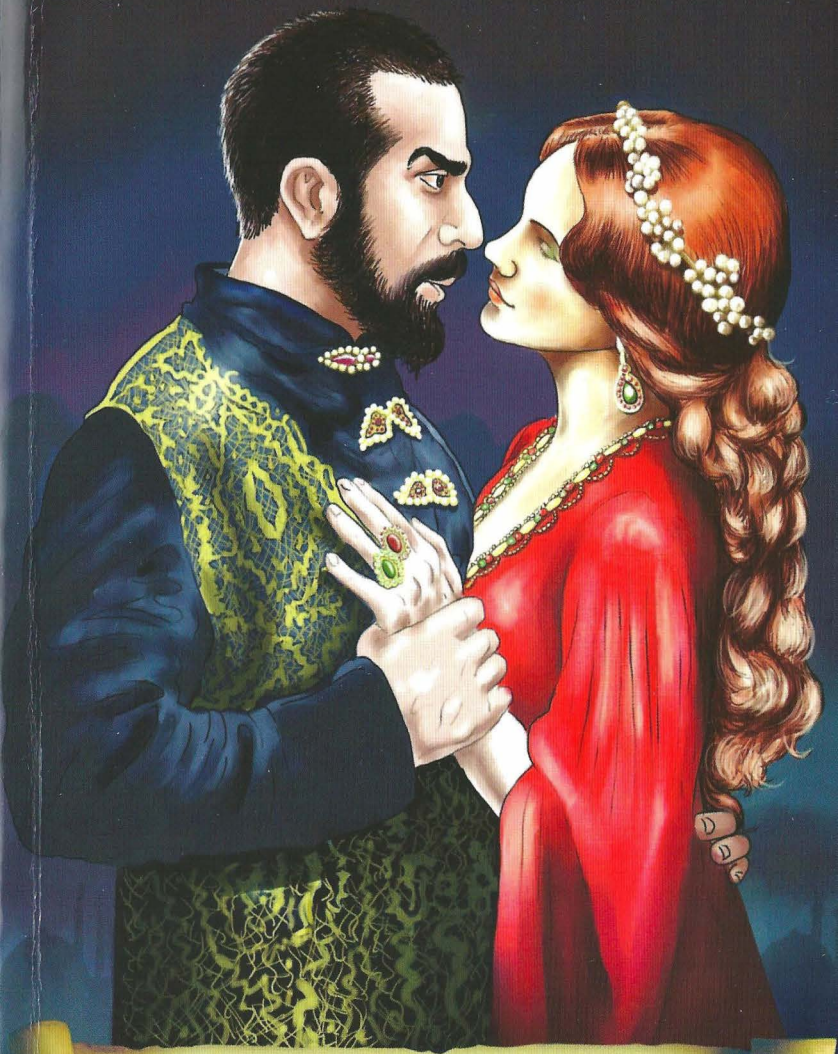

Suleyman Magnificul şi sultana Hürrem

Isaure de Saint Pierre

Suleyman Magnificul şi sultana Hürrem

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SAINT PIERRE, ISAURE de
Suleyman Magnificul şi sultana Hürrem/
Isaure de Saint Pierre; trad.: Mihnea Columbeanu, Dragomir Corina, Cabalorta Mariana. – Bucureşti: Orizonturi, 2013
ISBN 978-973-736-210-0

I. Columbeanu, Mihnea (trad.)
II. Dragomir, Corina (trad.)
III. Cabalorta, Mariana (trad.)

821.133.1-31=135.1
94(496)"15" Suleyman I Magnificul(0:82-31)
929 Suleyman I Magnificul

Copertă realizată de **Vali Ivan**

LA MAGNIFIQUE
Isaure de Saint Pierre
Copyright © Éditions Albin Michel, 2013

Toate drepturile asupra ediţiei în limba română sunt rezervate
Editurii ORIZONTURI – Bucureşti

Isaure de Saint Pierre

Suleyman Magnificul şi sultana Hürrem

Traducere de:
Mariana Cabalortă, Corina Dragomir,
Mihnea Columbeanu

Editura ORIZONTURI

Destinul prea brutal făr' de noroc s-a dus,
Şi capul tău măreţ spre sol se înclină.
Asemenea aş vrea ca suferind spre mii de infinituri,
Norii posomorâţi aduşi de văzduhurile trecute
Să plângă când se arată zorii anunţând vestea.
Că trandafirului îi cad petalele, că privighetoarea îşi reînnoieşte
Plânsul de durere, că garoafa înnebunită de durere
Se smulge din tulpină şi moare în aerul pierdut.
Că mireasma florilor, pe care regatul tău măreţ
Îi aminteşte duşmanului parfumul de mosc, de chihlimbar şi de trandafir.
Că floarea se închide în acea zi fatidică,
Că narcisa pură, se ofileşte acum.
Că marea cu apa ei acoperă toată plaja
Atât de perfect ca muritor fu divin înţelept.
Oh, inima al cărui suspin răspunde suferinţei mele,
Să ne unim hohotele de plâns într-un acord iubitor.

Elogiu funebru dedicat lui Suleyman Magnificul de poetul Bâkî[1].

[1] Pe numele său Mahmud Abdülbâkî (1526–1600), Bakî era supranumit în epocă „sultanul poeţilor".

Avertisment

Exista, în Imperiul Otoman, obiceiul ca înalţii demnitari, judecătorii, liderii religioşi şi militarii să fie denumiţi cu titulatura funcţiilor pe care le îndeplineau, astfel că adevăratele lor nume erau adesea uitate. Pentru a nu modifica realitatea istorică, inventând alte nume, vom respecta uzanţa sus-amintită, numind personajele cu titulatura funcţiei din limba turcă, chiar dacă renunţarea voită la traducere va face ca textul să devină, în mod forţat, mai puţin poetic. Roxelana, spre exemplu, îl numea pe şeful eunucilor negri „Kïzlar aghasï". Dacă în loc de „Kïzlar aghasï", Roxelana i s-ar fi adresat cu „şef al eunucilor negri", efectul ar fi fost diferit.

Pentru cei cărora le va fi dificil să memoreze aceşti termeni, există la sfârşitul cărţii un dicţionar de termeni (Glosar) care îi va ajuta să-i recunoască. În sfârşit, cu mare grijă pentru poezie, am tradus versurile citate din limba turcă sau persană. Toate personajele evocate sunt istorice, mai puţin Nourisabah, confidenta Roxelanei, în arhive neexistând numele unor personaje secundare.

1

Suleyman se simţea mai degrabă posomorât întorcându-se de la vânătoare şi mergând la trap spre palatul său din pădurea Manisa, din nord-estul Izmirului. Scăpase intenţionat de escorta sa, căci se săturase de linguşirile acestor tineri bogaţi şi leneşi, fii ai principalilor demnitari din Saroukhan, această provincie îndepărtată. El o administra la ordinul sultanului, care îi era şi tată. Nu avea decât douăzeci şi unu de ani şi înţelepciunea sa era deja celebră în tot Imperiul. Pe vremea când era guvernator la Haïfa, în Galileea, apoi la Bursa, în sudul Stambulului, el îşi condusese foarte bine provinciile şi făcuse dreptate cu imparţialitatea unui prinţ otoman. Totodată, începuse să redacteze cu ajutorul celor mai buni jurişti celebrele sale „Kânûnîme", acele coduri de legi pe care toţi le lăudau pentru claritatea şi precizia lor. Toţi, mai puţin tatăl său, sultanul Selim.

În Imperiu, sultanul Selim era denumit şi Selim cel Crud. Tatăl său era un mare războinic şi un cuceritor pe care Suleyman îl admira, regretând totuşi că acesta nu a ştiut să se facă iubit. În urmă cu un an, după victoria răsunătoare de la Çaldiran, un oraş situat între Tabriz şi lacul Van, Selim îi cucerise pe kurzii şi pe şiiţii din Anatolia – adepţii unei erezii periculoase ce nu putea fi lăsată să câştige teren. Suleyman, foarte pios şi expert în interpretarea versetelor din Coran, înţelegea că tatăl său

trebuia să-i combată fără milă pe aceşti musulmani care se proclamau a fi descendenţii lui Ali, ginerele Profetului, profitând de acest lucru pentru a nu recunoaşte nicio autoritate şi refuzând să plătească vreun impozit. Cel mai uimitor dintre succesele sale, Selim îl obţinuse împotriva sultanului din Cairo, la Marj Dabik. După ce a zdrobit armata egipteană, el intrase învingator în somptuosul oraş Alep şi se autoproclamase „Protectorul celor două Sanctuare Sacre", Mecca şi Medina. De asemenea, Selim devenise conducătorul spiritual al islamului. De atunci, campaniile lui se desfăşurau sub stindardul războiului sfânt.

Dacă Suleyman îşi venera tatăl, în egală măsură îi era frică de acesta şi nu ignora faptul că Selim încercase recent să-l otrăvească. Se întâmplase în timpul ultimei sale călătorii la Stambul, unde se dusese pentru a-şi îndeplini sarcina de caimacam şi pentru a prelua conducerea guvernului provizoriu, în timp ce tatăl său reprima o revoltă familială. Spionii din partea tatălui au vrut să-l înfăţişeze ca avid de putere, ceea ce nu era aşa. Selim, mereu atât de neîncrezător, a intrat la bănuieli. Dacă mama lui, cu perspicacitatea sa obişnuită, nu i-ar fi dat mai întâi unui paj să îmbrace cămaşa brodată cu fir de aur pe care tatăl lui, Selim, i-o trimisese, Suleyman nu ar fi supravieţuit fatalului cadou. Înainte să moară otrăvit de cămaşă, copilul se tăvălea în praf urlând de durere. Nimeni nu îndrăznea să-i vină în ajutor. Otrava era prea violentă pentru a putea atinge haina şi era periculos să-l superi pe Selim.

În acea zi, mama atât de iubitoare pe care el o adora, Hafsa Hatun, îi făcuse pentru a doua oară cadou chiar viaţa. Hafsa nu era „carne vândută", ca majoritatea mamelor sultanilor otomani.

Hafsa fusese dată lui Selim de către propriul tată pentru a pecetlui un tratat de pace, căci ea era fiică de conducător. Tatăl său nu era altul decât Manghe Giray, hanul tătarilor din Crimeea. În venele lui Hafsa Hatun curgea sângele regal al lui Ginghis-Han, pentru că era descendenta în linie directă a lui Djöchi, fiul mai mare al valorosului cuceritor.

Mama sa... Cât era de frumoasă încă, această mare şi blondă cercheză de-abia de treizeci şi patru de ani, cu nişte ochi albaştri cenuşii, pe cât de tandră uneori, pe atât de rece. Doar ea avea puterea de a potoli setea de sânge a lui Selim.

Întotdeauna, succesiunea sultanilor otomani fusese tragică. Era ca un blestem care apăsa pe tronul celor mai puternici suverani din lume. Ei erau descendenţi din linia lui Osmanlis, acei cuceritori viteji veniţi din deşerturile din est. Dacă era normal, în principiu, ca fiul cel mai mare să-şi urmeze tatăl la tron, aici, venea la conducere cel care ajungea cel mai repede la Stambul după decesul sultanului. Ca să devii stăpânul oraşului de aur şi al redutabililor ieniceri care asigurau garda personală a sultanului, era suficient să te aşezi pe tron; singura condiţie era ca pretendentul să fie de sânge otoman. Fiu, frate sau nepot, toţi puteau să pună stăpânire pe regat sau cel puţin să încerce. Această practică crudă şi prea frecventă fusese responsabilă de moartea a linii întregi de prinţi frumoşi şi înzestraţi, câteodată chiar copii de leagăn, încât strămoşul său Mehmed II a redactat faimoasa „Lege a Fratricidului." Această lege înfiorătoare stipula, ordona: „Majoritatea legiştilor au declarat ca un lucru permis ca oricare dintre iluştrii mei fraţi şi nepoţi va ajunge să deţină puterea supremă să poată să-şi jertfească fraţii pentru a asigura liniştea lumii; ei trebuie

să acţioneze în consecinţă." De atunci, succesiunea la tron şi motive de stat permiteau sultanului să omoare pe oricare dintre membrii familiei sale fără să fie pedepsit. Asasinii erau absolviţi dinainte de vina crimelor lor, afacerile de familie nefiind simplificate.

Selim ştersese treptele tronului într-o manieră foarte sângeroasă. După ce l-a destituit pe propriul tată Baiazid, apoi l-a otrăvit, Selim a preferat să folosească laţul aducător de moarte al Muţilor din vechiul harem – pentru fraţii care încă rămăseseră în viaţă, Korküd şi cei patru fii ai săi, apoi Ahmed. Korküd, mai mult poet decât războinic, i-a trimis înainte de execuţia sa un poem încântător lui Selim, care nu a putut să-l citească fără să plângă. Totuşi poemul nu a oprit mâna Muţilor. Aceşti executanţi cruzi ai pedepselor date de sultan erau nişte sclavi cărora li se smulsese limba şi câteodată li se spărseseră timpanele pentru ca ei să nu poată nici să vorbească, nici să ţipe, nici să înţeleagă ceva.

Ceea ce Selim făcuse pentru a pune stăpânire pe tron, el îşi imagina, pe nedrept, că singurul său fiu supravieţuitor, Suleyman, ar face-o la rândul lui. Însemna să nu recunoască dragostea şi admiraţia pe care Suleyman i le purta. Din nefericire, Selim nu a îndrăznit niciodată să se lase iubit, cu excepţia frumoasei Hafsa Hatun, care nu-l trădase. Suleyman nu ar fi fost nevoit să poarte niciun război fratricid, Selim rezolvând această problemă. Un an mai devreme, în aceeaşi zi, pe 20 noiembrie, în mod curios, au murit toţi fraţii lui Suleyman, prinţii Murad, Mahmud şi Abdulah. El a fost singurul cruţat, pentru că trebuia să supravieţuiască cel puţin un succesor la tron. Dacă nu, întotdeauna le era teamă de o revoltă a ienicerilor. Atunci când îşi trânteau oalele în semn de protest şi băteau cu lingurile în ele, revolta nu era departe.

Atunci, ienicerii o porneau spre cele mai bogate cartiere din oraş, aproape de vechiul Hipodrom, jefuiau palatele vizirilor, înainte să atace locuinţele evreieşti sau armeneşti, unde exista mereu aur sau argint, bine ascuns.

În prezent, Selim I-a părăsit pe Suleyman, anturajul său pretinzându-i prinţului nerăbdător să pună stăpânire pe tron. Datorită tandreţii şi vigilenţei mamei sale, Suleyman trebuia să supravieţuiască, dar el nu era foarte conştient de lucrul ăsta. Totuşi, a făcut tot ce a putut pentru a fi pe plac redutabilului său tată. Din momentul în care a părăsit apartamentele femeilor, la vârsta de şapte ani, el a avut o „casă", dat fiind faptul că fraţii lui au fost concepuţi inaintea lui. Guvernatorul său, *lala*, îi imprimase gustul pentru cărţile bune, pentru că Selim avea reputaţie de literat. Instruit, ca orice prinţ de vârsta lui, Suleyman a devorat mai întâi „Povestea celor patruzeci de viziri" şi „Povestea lui Sindbad Filozoful", apoi poveştile „Kalila" şi „Dimna", „O mie şi una de nopţi" şi poemul epic despre „Seyyid Battal", eroul legendar. Pentru a-i semăna mai bine tatălui său, Suleyman a învăţat ca şi el arta orfevrăriei şi s-a iniţiat în arta persană şi arabă. Chiar a devenit un poet acceptabil. Guvernele sale anterioare i-au adus laude generale, dar, fără îndoială, lui Selim nu-i plăcea ca fiul său să fie lăudat prea tare.

Trecând prin incinta fortificată a oraşului Manisa, care era pe vremea aceea capitala Sarukhanului, Suleyman găsea ca întotdeauna că oraşul nu te mai făcea deloc să te gândeşti la el ca la un loc puternic. Era mai degrabă o succesiune de case frumoase şi de palate din lemn, cu balcoanele deschise, ascunse printre grădini şi livezi care coborau în pantă lină spre câmpie. În timp ce el se lăsă pradă gândurilor melancolice, auzi un cântec fermecător care se potrivea de minune cu tristeţea lui.

Îşi opri calul pentru a auzi mai bine poezia incantaţiei care susţinea acordurile puţin cam piţigăiate ale unui *saz*[2]. Fără îndoială, era vorba despre unul dintre acei poeţi rătăcitori, acei nebuni ai lui Dumnezeu, acei mistici şi veşnic îndrăgostiţi, mai liberi şi mai îndrăzneţi în arta lor decât poeţii oficiali ai curţii otomane. Pentru că Suleyman compunea el însuşi, din când în când, aprecia această artă. El îi găzduia pe aceşti saltimbanci şi îi plătea întotdeauna bine atunci când veneau să-i bată la poarta palatului. Adesea, îi făcea o surpriză favoritei sale din harem, Mahidrem, pe care o alinta Gülbahar, Trandafirul Primăverii, datorită tenului său strălucitor. Cercheză, ca şi mama lui, ea îi semăna de altminteri puţin şi de fapt era sultana pe care *valide sultana* i-o oferise fiului său. Ca şi ea, Gülbahar era înaltă, blondă, cu nişte admirabili ochi verzi şi cu acea moliciune voluptuoasă a fetelor cercheze. Poetul cânta mereu şi Suleyman nu avea chef să se arate, de frică să nu plângă de atâta frumuseţe. Vocea urca la cer, foarte inocentă, plină de o durere infinită:

Toţi cei pe care viaţa i-a surprins
Sunt trişti ca şi soarta lor.
Ai putea să vezi fără nostalgie
Un mormânt împodobit în moarte?
Priveşte-i, cât sunt de nemernici
Reduşi până la extrema sărăcie,
Prinţi, regi sau viteji
Îmbrăcaţi cu mare fast,
Corpurile lor sunt înfrânte-n veşnicie.
Ei au devenit hrană pentru

[2] Instrument muzical compus dintr-o cutie de rezonanţă cu coarde, puse în vibraţie prin atingere cu o lamă; ţiteră.

Viermi ai pământului plin de fărădelegi
Oferind uitarea, putregaiul.
Pătat, diamantul unui dinte,
Scurs, întunericul unei pupile,
Întunecat, hohotul unui râs înflăcărat,
Stins, focul care scânteiază.
Uită-te la toate astea, Yunus, şi râzi
Căci toate faptele bune de pe acest pământ
Sunt mai puţine decât o boabă de orez
În care Dumnezeu a pus misterul.

În ultimele cuvinte, vocea părea să-i piară. Suleyman coborî de pe cal şi escaladă peretele unei livezi pentru a vedea cine cântă cu asemenea accente. Era un bărbat foarte tânăr, admirabil proporţionat, foarte închis la culoare, cu păr ciufulit, negru şi ondulat. Persoana lui îţi dădea impresia de forţă în libertate. În contrast, Suleyman părea foarte mare şi foarte slab, mereu încovoiat. Nasul său coroiat şi o frunte lată îl împiedicau să aspire la frumuseţe, el ştia asta. Strălucirea ochilor închişi la culoare avea totuşi foarte mult farmec.

— Tu ai compus poemul acesta?

Turbanul mare, împodobit cu o singură pană albă, pe care îl purta Suleyman, marcând demnitatea sa de guvernator, îi atrase atenţia tânărului poet, care se ridică imediat şi îl salută cu respect, strângându-i mâna înainte să o ducă, în semn de respect, la frunte, la gură şi încă o dată la inimă. Băiatul nu scotea niciun cuvânt. Suleyman sări peste zidul mic şi veni să se aşeze lângă el, pe trunchiul unui arbore care îi servea drept scaun.

— Deci, tu nu mai îndrăzneşti să vorbeşti?

— Lumina vieţii mele...

— Prinţ este de ajuns.

— Prinţe, dar vai, eu nu sunt decât un muzician şi cânt poemele altora. Acesta este un poem a marelui Yunus Emre, m-am mulţumit doar să-l pun pe muzică.

— Este o operă deja veche de mai mult de trei secole.

— Ea mă sensibilizează mai mult decât cele ale altor poeţi de la curte. Vrei să auzi continuarea?

— Cu plăcere.

Şi băiatul îşi reluă cântecul plin de durere, care se potrivea atât de bine cu dispoziţia lui Suleyman:

Mersul meu rătăcitor urmează moartea,
Eu văd giulgiurile lor de in şters.
Mai întâi mă atrage mormântul,
Apoi toate aceste chipuri de opal.
Sângele pătează giulgiul alb.
Totuşi, venele sunt goale,
În cavou, mortul este singur,
Iar craniul găunos şi fără idei.

Fără motiv, băiatul începu deodată să râdă în hohote. Dinţii săi erau uimitor de albi, puţin cam depărtaţi, cu doi incisivi tăioşi. Zâmbetul său ambiguu părea totodată foarte tandru, dar şi puţin cam crud.

— De ce oare un prinţ ca tine se lasă purtat de melancolie?

— Crezi tu că este uşor să fii fiul sultanului Selim şi niciodată să nu ştii dacă tatăl tău îţi va permite să mai trăieşti o zi?

— Crezi tu că este atât de uşor să fii fiul unui sărac pescar grec, să fii luat de către piraţi şi apoi să fii vândut unei văduve care spune despre mine că nu mă port ca un bun fiu? O să-ţi spun o coincidenţă curioasă, prinţul

meu. Ne-am născut exact în aceeaşi zi, în aceeaşi lună şi în acelaşi an, pe 6 noiembrie 1494, cum ar spune creştinii.

— Ah, şi încă ceva... Eu m-am născut pe malul Mării Negre, la Trabzon, unde tatăl meu era guvernator. Tu, fără îndoială, te-ai născut aproape de o mare puţin mai albastră. Cum ţi se spune?

— Ibrahim, prinţul meu.

— Mi-e foame, Ibrahim, după această zi petrecută la vânătoare. Însoţeşte-mă la palat, acolo vei fi oaspetele meu. Urcă pe crupă!

— Nu am voie să merg unde vreau eu.

— Aşteaptă-mă!

Văduva n-ar fi putut să obţină mai mult din partea guvernatorului ei, moştenitorului tronului, chiar dacă ar fi început să plângă în hohote pentru a ridica miza. Cu punga plină de *aspre,* pe care i-o dădu Suleyman, ea ar fi putut să răscumpere trei sclavi. Avu curajul să pretindă că acei sclavi nu vor fi niciodată aşa de frumoşi, aşa de talentaţi, aşa de impetuoşi ca Ibrahim al său, şi totuşi nu-i fu dată o a doua pungă cu bani. Oricum, tristeţea i-a fost temperată de darurile lui Suleyman; ea îl privi pe „fiul său adoptiv" atârnat de centura stăpânului său şi care se lăsa purtat în galopul calului. Curând, nu-l mai văzu.

Dacă Suleyman o îndrăgea pe Gülbagar, Trandafirul lui de Primăvară, chiar dacă le onora după bunul plac pe cele mai drăguţe femei din haremul său, el credea că un prinţ nu trebuie să se înmoaie într-o atmosferă prea dulce, prea irespirabilă ca aceea a unui harem. Fraţii lui erau morţi, camarazii lui obişnuiţi nu se gândeau decât la război sau cum să se folosească de linguşeli pentru a obţine de la el funcţii şi onoruri. Nu el îi alesese. Ei

făceau parte din „casa" lui şi fuseseră crescuţi cu el ca şi paji la Vechiul Harem. Acolo, ei au învăţat în acelaşi timp cu el distinsa curtoazie care se folosea la Înalta Poartă, mânuirea armelor, arta dresării şoimilor şi arta vânătorii, dar de asemenea şi muzica, poezia, limbile, noţiuni elementare de Drept. La şcoala de paji, bărbaţii erau iniţiaţi în arta broderiei şi tapiseriei. Li se spunea care este cea mai bună metodă de a se mândri cu un turban, de a-şi asorta bijuteriile şi brocarturile bogate, să-şi îngrijească barba sau să-şi taie unghiile! Suleyman nu avea încredere în aceşti camarazi, de prea mult timp dresaţi să-i facă pe plac.

Totul era diferit cu Ibrahim. El era mândru şi sălbatic, rebel, dar delicat. Vocea sa era splendidă şi cânta divin la *saz*. Corpul său de zeu aurit era fin, obraznic. Prezenţa lui îl însenina pe Suleyman. Deja, exilul la Manisa nu-l mai apăsa aşa de tare, şi se grăbea să-i arate palatul lui, să-i ofere *hourî* de miere şi de sidef şi să guste, poate, din farmecele lor cu el. Dacă Ibrahim şi-ar fi dorit mult, el ar fi fost fratele pe care Suleyman nu-l mai avea. Împreună, ei ar fi cunoscut toate plăcerile, chiar pe cea a vinului, cu toate că islamul o interzice. Ei ar fi ascultat poeme interzise, cântate de către *camîlerii* itineranţi, cu talia şi cu genunchii strânşi de chimvale ţiuind la fiecare dintre salturile lor.

— Vrei să fii *camîul* meu?, îl întrebă deodată Suleyman, dându-se jos de pe cal, în faţa incintei haremului.

— Să fiu pelerinul tău de dragoste nu mi-ar displăcea, dar sultanul nostru, tatăl tău, lumina lui Allah pe pământul nostru, a combătut mereu ereticii. Atunci, să gustăm împreună vinul, muzica şi poemele de dragoste, dar fără ostentaţie!

Atâta erudiţie îl copleşea pe Suleyman. Tristeţile sale dispăreau mereu în cărţile pe care le citea, mai ales în Cărţile sfinte. Să ştie că Ibrahim, chiar dacă era născut creştin, nu vroia să se arate eretic, ceea ce îl bucura pe Suleyman. În sfârşit, îşi găsise prieten după inima lui, cel pe care l-a căutat mereu, fratele lui. Ibrahim nu era un linguşitor. El îi vorbea de la egal la egal şi asta îl surprindea şi îl fermeca pe Suleyman.

— Astă-seară, eu îţi ofer un spectacol pentru a sărbători întâlnirea noastră, dar mai întâi să mergem la baia de aburi, am nevoie să mă spăl şi să mă reîmprospătez.

O briză venită de pe mare adia peste palatul vechi din lemn, plasat într-o grădină luxuriantă unde înfloreau din belşug hibiscus, plante cu flori violacee, iasomie, lalele şi garoafe. Acestea din urmă, flori dragi islamului, pentru că ele sunt simbolul fidelităţii, se deschideau de asemenea pe porţelanurile şi pe faianţa ce acoperea pereţii pentru a oferi puţină prospeţime şi pentru a evita paraziţii lemnului. Chioşcuri şi fântâni împrăştiate în grădini, alte pavilioane rezervate femeilor din harem şi cel mai maiestuos, cel al favoritei, Gülbahar, formau atâtea lumi deosebite. Se vedea de asemenea şi domul rotund al moscheii şi, chiar alături, dar mult mai mici, cele ale băii cu aburi. Acolo se purifică înainte de rugăciune fiecare musulman credincios, chiar dacă merge doar din simplă plăcere.

Nişte servitori se ocupau deja de calul lui Suleyman, de suliţa sa, de arcul său şi de săgeţile care nu îi folosiseră deloc în acea zi. Alţii le aduceau o varietate de şerbet, de fructe în care se pisa gheaţă conservată luni întregi din perioada îngheţurilor. Existau amestecuri de prune uscate, struguri, smochine, pere sau piersici şi petale de trandafir, uneori chiar foarte dulci. Amândoi se descălţară

şi intrară în interiorul băii cu aburi. Îşi abandonară hainele pe vatra din prima sală, *apodytaire*, înainte să intre în *tepidaire*, o cameră mică boltită, intimă, supraîncălzită, în care lumea se întinde pe o banchetă pentru a transpira şi a evacua astfel impurităţile de peste zi. Suleyman, cu un chip ascetic care-l făcea să pară stors, avea un corp uscăţiv, lung şi nervos. Ibrahim era mai mare, mai musculos şi, de asemenea, mai robust. Ei se instalară, unul lângă altul, într-o linişte care nu avea nimic forţat, şi care era, dimpotrivă, complice, apoi Suleyman se aplecă spre prietenul său şi lipăi o picătură de sudoare care tremura lângă buza superioară a grecului. Era caldă şi puţin sărată, ca o lacrimă.

— Nu m-ai întrebat ce surpriză voiam să-ţi fac...

— Din moment ce este o surpriză...

— Un spectacol demn de un rege, Ibrahim! Mama mea, care-mi ştie gusturile, mi-a trimis douăzeci de *guretchï* care astă-seară se vor înfrunta pentru a ne face nouă plăcere. Eu îi voi da câştigătorului o frumoasă recompensă şi poate dreptul de a te provoca.

— Sunt profesionişti antrenaţi încă din copilărie şi care trebuie să cântărească dublul greutăţii mele. Nu am decât o singură şansă: cea de a mă face să par ridicol şi să te fac să râzi pe socoteala mea. Dacă tu doreşti... Ca revanşă, noi suntem amândoi de aceeaşi statură şi la fel de corpolenţi.

Ibrahim, fără să aştepte răspunsul lui Suleyman, se năpustii deodată asupra lui, îl ridică, îl înhăţă de umerii slabi, dar nervoşi, şi încercă să-l dezechilibreze. Amândoi se luptau şi se înverşunau cu graţia unor zei. Corpurile lor îmbibate de sudoare alunecau asemeni *guretchïlor,* care se ungeau cu ulei la fel ca luptătorilor antici. Amândoi aveau cam aceeaşi forţă, Suleyman compensând în

nervozitate şi în supleţe, în timp ce Ibrahim în putere. Dar făcând diferenţa cu *guretchï,* ei nu foloseau arme necinstite, nici unghiile, nici dinţii, căci nu se întâmpla rar să vezi cum aceştia duc o luptă cu dinţii, ca fiarele. Suleyman se poticni deodată, antrenându-l pe Ibrahim în căderea lui, care năvăli peste el.

Îmbibaţi de sudoare, nemaiputând respira cum trebuie, râzând, apoi, în sfârşit gravi, ei rămaseră astfel preţ de o clipă, tulburaţi amândoi. Ibrahim se ridică ruşinat, aşteptând o mustrare care nu mai venea. Cu un gest copilăresc, el se aplecă pentru a-l ridica pe prinţ şi se sprijini încă o dată de el, pentru plăcerea de a-şi simţi piepturile şi abdomenele atingându-se.

Când ieşiră din *tepidaire*, ei se grăbiră în baia mare cu apă rece ca gheaţa, în mijlocul căreia o fântână de marmură lansa spre bolţile din sticlă jetul de apă limpede. Doi negri cu muşchi lucitori îi lungiră pe burtă pe o masă şi se agitau să le modeleze corpurile, frământând, masându-le muşchii cu toată puterea, apoi mergând pe spatele lor, făcând ca vertebrele să pocnească una câte una. După aceea, fu rândul frizerilor, care îi raseră, la subsuoară, pe cap, pe bărbii şi le dădură pe burţi cu *rusma*, acea pastă aromată care face ca părul să cadă deodată. Când pielea lor deveni netedă şi lucioasă, îi frecară cu o bucată de tifon, înainte să-i ungă cu un ulei de migdale şi de miere.

După spectacolul dat de luptători, apărură nişte dansatoare şi cântăreţe, fu adus vin de ambrozie, care-l făcu pe Ibrahim să devină volubil, să-şi reia *sazul* şi să încerce alte melodii, de această dată nişte poeme ale lui Suleyman. Împreună, râseră cu fetele, le tachinară, se plictisiră şi le izgoniră, dar dormiră în acelaşi culcuş.

Nici în acea noapte, nici în următoarele, Suleyman nu se preocupă de Gülbahar.

Doi ani mai devreme, Gülbahar dăduse naştere primului fiu al lui Suleyman, căruia prorocii şi ghicitorii se hotărâră să-i dea prenumele de Abdulah. Avuseseră loc peterceri frumoase la Manisa şi sultana venise să-şi îmbrăţişeze nepotul, dar Selim nu o însoţise. După tradiţie, Gülbahar fusese, la acea vreme, ridicată la rangul de *kadïn*. Cu toate că suferea din cauză că nu era stăpână pe inima şi simţurile lui Suleyman în întregime, totuşi se supunea legii haremului; ca şi *kadïn,* nu avea să se teamă că va fi vreodată defavorizată. De acum înainte, viitorul ei era asigurat. Dacă Suleyman domnea, într-o zi ar fi devenit *valide sultan*, cea mai mare onoare la care poate să aspire o femeie în Imperiul Otoman. *Valide*, mama sultanului care se află la putere, este de fapt atotputernica stăpână a haremului.

Între Suleyman şi Ibrahim fură cinci ani de dragoste profundă, fără niciun nor. Cei doi prieteni nu se părăseau; studiau, compuneau, primeau împreună *müfti* şi *kâdî* pentru a perfecţiona, fără încetare *Kânûnîme*, acele coduri de legi pe care Suleyman le aprecia din toată inima. Adesea, Kassim Hodja, învăţătorul lui Suleyman, care îmbătrânise şi mergea greu, dar care întotdeauna era lucid şi îşi păstra considerabila memorie, venea să li se alăture la bibliotecă. Suleyman îl stima pentru rigurozitatea sa şi pentru spiritul său atât de religios. Ibrahim, de o inteligenţă strălucitoare şi intuitivă, se arăta dornic de cunoaştere. Chiar dacă nu studiase deloc în primii ani ai copilăriei sale, în timp ce era doar fiul unui pescar sărac din Parga, de pe coasta adriatică, el recupera timpul pierdut. Din ce în ce mai des, Ibrahim îl sprijinea pe

prinţul său şi pe prietenul său în administrarea acestei bogate provincii populate de agricultori paşnici care nu aveau decât să se laude cu guvernatorul lor. Suleyman nu voia să fie numit „Inflexibilul" sau „Crudul", ca tatăl său. Termenul de *Kânûnî,* „Legislatorul", denumire ce îi fusese dată începând de atunci, îi plăcea şi mai mult. Dacă-l succeda pe tatăl său, el voia să facă din anii domniei sale un imn al dreptăţii.

Exceptând oamenii care făceau de gardă, totul încă dormea în Manisa în acea dimineaţă de *chewal 926,* ceea ce reprezintă pentru creştini luna septembrie 1520. Cavalerul care sosea în plin galop ţinea sus stindardul verde – culoarea Profetului – al sultanului Selim. El scoase un strigăt foarte cunoscut, specific *peykleri-lor*, emisarii privaţi ai sultanului, pe care îi numim mai prozaic „Gândaci de Colorado". „*Savaloun, savaloun*", faceţi loc, faceţi loc, striga el fără să încetinească galopul. Gărzile se îndepărtau repede, pentru că nimeni nu trebuia să împiedice curierii Imperiului. I se deschideau larg porţile oraşului. Fără să se oprească, îşi continua cavalcada spre vechiul palat din lemn, ascuns în grădinile sale. Când puse piciorul pe pământ, prim-şambelanul lui Suleyman îl aştepta deja şi îl băgă în sala de audienţă. El îl preveni pe prinţ. Înainte să-l primească pe mesagerul tatălui său, Suleyman a vrut să se sfătuiască cu bătrânul său învăţător şi cu prietenul său.

— Este un mesager al morţii sau al păcii?, întrebă neliniştit Kassîm Hodja.

Prea des, *peyklerii* lui Selim Inflexibilul nu aveau ca misiune decât să taie capul destinatarului plicului pe care-l purtau, un simplu mandat al morţii. După aceea, îi acopereau capul cu mirodenii, pentru a-i asigura o bună

conservare, şi îl aruncau într-un sac din piele înainte de a-l duce sultanului. Apoi era expus la intrarea în harem, căci aşa era obiceiul.

— Orice ar pretinde acest emisar, spuse Ibrahim, şi mai ales dacă te anunţă că tatăl tău a murit, nu crede, şi chiar dacă eşti supărat în cazul în care vestea ar fi adevărată, sultanul este binecuvântat de Allah pentru că a părăsit deja acest pământ.

Era un sfat înţelept. Selim, de o gelozie întotdeauna vigilentă în ceea ce-l privea pe acest fiu pe care-l bănuia de dorinţa de a rămâne stăpânul tronului, putea astfel foarte bine să testeze sentimentele lui Suleyman. O grabă stângace pentru a crede oricare dintre veşti ar fi, de asemenea, periculoasă, dar şi rău văzută.

Când Suleyman apăru, trimisul se aruncă la picioarele sale şi, după ce sărută caftanul, spuse:

— Te salut, oh, *Châhzadey*, Suleyman, sultan al otomanilor, Trimisul lui Allah pe Pământ, domnul domnilor din această lume, regele regilor, comandantul credincioşilor şi al necredincioşilor, pecetea victoriei, umbra atotputernică şi dătătoare a liniştii de pe acest pământ. Preaiubitul nostru sultan Selim I nu mai este printre noi. Padişahul Selim-Han este mort. Ochii săi s-au închis în noaptea de 8 septembrie. O viaţă lungă pentru sultanul Suleyman I.

În acelaşi timp, curierul îi întindea un sipet învelit în satin pe care Suleyman îl deschise imediat, forţându-se să nu se vadă nimic pe chipul său. Fruntea sa dispăru pe jumătate sub turbanul greu. Nasul său ca un cioc de vultur, mustaţa fină scoţând în evidenţă o gură cu buze subţiri, barba sa asemeni unui colier şi acuitatea privirii lui îi dădeau un aspect prea sever pentru vârsta de douăzeci şi patru de ani. De altminteri, el se îmbrăca

foarte simplu, pentru a nu-i displace redutabilului său tată, care îşi avea spionii săi la Manisa, chiar şi în palatul său. Suleyman recunoscu pecetea lui Ferhad Paşa, vizirul tatălui său. Era Ferhad cel care îl anunţa de moartea teribilului Selim, survenită la Adrianopol. Sultanul s-a dus acolo pentru a se odihni şi pentru a căuta, în acea regiune, un climat mai milos decât cel din Stambul, o potolire a răului care îl măcina: un bubon pe vintre care s-a întins rapid, până la umăr şi pe toată partea laterală a trunchiului. În ultimul timp, nici opiul nu mai reuşea să-l calmeze.

Suleyman pălise. Dacă Ferhad Paşa spunea adevărul, tatăl său era mort de ciumă. Teribila ciumă care făcea ravagii atât de des la Stambul... Ştiind că Ferhad Paşa era atât de devotat tatălui său, pecetea nu mai dovedea nimic. Urmând sfatul lui Ibrahim, Suleyman îl expedie brusc pe *peyk*, asigurându-l că nu credea niciun cuvânt din acel mesaj, care-l disperase pe moment.

Suleyman rămâne deci ascuns în provincia Sarukhan, neştiind nici măcar dacă ar fi avut de ce să-l plângă pe tatăl său, nici dacă acesta era încă în viaţă. El se întreba doar dacă trebuia să se pregătească să moară sau să domnească. Mama lui sau un altul dintre învăţătorii săi rămaşi la Stambul, Piri Paşa, mare vizir al lui Selim, l-ar fi prevenit presupunând că vestea s-ar fi dovedit adevărată.

Trei zile mai târziu sosi de la Stambul escorta oficială pe care i-o expediase Piri Paşa. În fruntea acesteia călărea conducătorul spahiilor. De această dată, plicul conţinea pecetea lui Piri Paşa şi precizările scrise îl convinseseră pe Suleyman. Tatăl său murise înainte să ajungă la Adrianopol, în cortul imperial care fusese ridicat în grabă între micile oraşe Tschorli şi Ograshkoei.

Valetul său Hasandjan îi citea versetul lui Lokmân, „Promisiunea celui Sfânt este adevărul", când stăpânirea crudă a bătrânului leu deodată s-a dus. Cel care era supranumit „tiranul", „poetul", „misticul" sau „ucigătorul", depinde de punctul de vedere al fiecăruia, într-un final era mort. Poate, pedeapsa cerului. Selim se stinsese acolo unde îşi otrăvise propriul tată...

După opt ani de domnie victorioasă, dar sângeroasă, cuceritorul Kurdistanului şi al Egiptului, protectorul Oraşelor Sfinte nu mai era. Suleyman tremura întrebându-se dacă redutabilul său tată hotărâse să-l omoare sau nu. Piri Paşa îl asigura că vestea morţii încă era ţinută secretă, dar trebuia să se grăbească să părăsească Manisa pentru a se face recunoscut de către ieniceri şi să devină stăpânul Stambulului şi al Imperiului. Era vocea înţelepciunii.

În timp ce Suleyman, Ibrahim şi escorta lor armată galopau de-a lungul câmpiei de coastă şi înconjurau Marea Marmara, la palat pregătirile de plecare se făceau mai lent. Gülbahar părăsea cu tristeţe oraşul în care fusese foarte fericită. Acolo se născuseră cei trei fii ai ei, Abdulah, care avea şapte ani, Mahmud, care avea cinci ani şi Mustafa trei. Acolo Suleyman o iubise. Ei îi era teamă ca Ibrahim să nu-l îndepărteze pe prinţ de ea, dar această dragoste a doi bărbaţi, unul pentru celălalt, i se părea, într-un final mai puţin de temut decât cea cu un sclav din harem. Ar fi vrut ca o femeie să o înlocuiască. Ibrahim, dimpotrivă, nu-l împiedicase niciodată pe Suleyman să o vadă, ceea ce ea ştia. În plus, Ibrahim îi adora pe fiii ei şi mai ales pe cel mai mare, pe care îl lua peste tot cu el. Era ca şi cum ar fi avut doi taţi... Şi acum, trebuia să se smulgă din acest paradis pentru a se duce într-un oraş dur, aproape necunoscut de ea. Acolo, Gülbahar

nu ar fi fost decât prim-servitoarea sultanei *valide*. Acolo, îi era frică că-l va pierde pe Suleyman. Astfel plângea supraveghind pregătirile pentru plecare. Femeile din harem, cohorta de servitoare, servitori, gărzi, secretari şi miniştri, constituind „Curtea" unui prinţ-guvernator, se pregăteau de asemenea de călătorie. Trebuia să ia totul cu ea, nu se mai întorceau la Manisa. Astfel, au prevăzut că, îngreunată de numeroase căruţe şi alte vehicule care o însoţeau, caravana ar fi făcut cam o săptămână până la destinaţie.

Tot călărind pe drumul plin de frunze roşiatice de vie, din livezile încărcate de fructe, Suleyman se întreba ce va fi cu regatul său. Spre Europa se îndreptau gândurile sale. Europa fusese bulversată de trei invenţii majore: imprimeria, busola şi praful de puşcă, invenţii pe care Imperiul Otoman a ştiut să le facă ale sale. Faimosul ac magnetic a deschis noi rute maritime lui Vasco da Gama şi lui Magellan. Flota otomană a învăţat în egală măsură să-l folosească. În Europa, Carol Quintul şi fratele său Ferdinand de Austria, aceşti habsburgi trufaşi şi siguri de drepturile lor creştine, împărţeau un imperiu imens. Henry al VIII-lea domnea în Anglia şi Francisc I domnea în Franţa. Toţi erau regi tineri şi ambiţioşi, cu bogăţii nenumărate. Mai era şi Papa Léon al X-lea, care deţinea Roma şi toată Creştinătatea, chiar dacă Reforma lui Luther provoca ceartă şi ameninţa. Nu trebuia să-i uite, printre aceşti puternici, pe Gritti, primul domn de la Mediterană, şi Sigismund I al Poloniei. La est de imperiul său imens, domina Humayun, marele Mogul al Indiei. Mai aproape, şahul Persiei, Ismail I, nu înceta să ameninţe frontierele orientale ale Imperiului Otoman.

Pe 16 chewal (30 septembrie) 1520, Suleyman, Ibrahim şi suita lor ajung în sfârşit la Scutari, pe malul

asiatic al Bosforului. Ei nu întârziaseră la întâlnire. Trei galere alunecau cu eleganţă pe apele galbene ale Bosforului. Ele se legară cu parâmele de chei într-o ordine şi cu o precizie specifice Imperiului Otoman. *Aga* al ienicerilor, în caftanul plisat, ţesut cu fir de aur, cu o pană albă care-i împodobea turbanul – nu se purta doliu decât a doua zi –, fu primul care coborî. El se prosternă de trei ori în faţa calului lui Suleyman pentru *temenah*. Apoi se întoarse spre oamenii săi, ienicerii de temut, recunoscuţi după marile bonete de pâslă albă, împodobite cu pene, şi le strigă:

— Iată-l pe sultanul vostru!

O singură aclamaţie îi răspunde:

— Trăiască marele sultan Suleyman!

Astfel, ienicerii îl recunoşteau ca stăpân incontestabil. De această dată, Suleyman era chiar sultan. Acest corp de elită al armatei otomane era alcătuit din copii creştini adunaţi de către „hăitaşi" din toată Europa, adesea vânduţi de părinţi prea săraci pentru a-i hrăni, care sperau astfel că le vor asigura un viitor frumos progeniturii lor. Convertiţi la islam, instruiţi în meseria armelor, ei formau o armată călită şi de temut. Cei mai frumoşi şi cei mai înzestraţi rămâneau la Stambul şi făceau parte din garda sultanului. Să mai spunem că ei conduceau oraşul şi, astfel, destinele Imperiului.

Liniştit, Suleyman, urmat de Ibrahim, urcă la bordul galerei imperiale pe care i-o pregătise fidelul său Piri Paşa. Se aşeză sub baldachinul din catifea roşie. Cu precizie, cei douăzeci şi patru de vâslaşi cu pantaloni bufanţi, negri îşi lăsară vâslele în apă. Acolo, de cealaltă parte a Bosforului, se ridica domul enorm al moscheii pe care Suleyman o recunoscu plin de emoţie. Era Aya Sofya, altădată numită bazilica Sfânta Sofia. Se numea

aşa înainte de intrarea în Constantinopol, cu şaizeci de ani mai devreme, a strămoşului său Mehmed Cuceritorul. De jur împrejur, elegante şi fragile minarete păreau să lanseze spre cer rugăciunile credincioşilor. În prim-plan, pe promontoriul de care se apropiau galerele, alături de grădinile de trandafiri, printre care se iveau vârfurile albăstrui ale chiparoşilor se ridica multitudinea de palate din harem, domurile moscheelor, pavilioane şi chioşcuri. În spate, Suleyman distingea harababura colorată a diferitelor cartiere din Stambul, oraşul său: case roşii şi galbene pentru turci, monumente religioase de un alb strălucitor, gri deschis pentru casele armeneşti şi violet pentru evrei. Mai departe, zidurile oraşului pe care tatăl său nu încetase să-l fortifice arătau ca un şarpe lung acoperit cu douăzeci şi patru de porţi sau uşi secrete. Şi mai departe, spre stânga, pe jumătate estompate de ceaţă, se ghiceau severele şi masivele contururi ale Castelului celor Şapte Turnuri. Se spunea despre oraşul său că era „Minunea Lumii" şi Suleyman găsea că este adevărat.

Prima sa vizită la haremul imperial o făcu pentru mama lui, Hafsa Hatun. Deja îşi îmbrăcase ţinuta de doliu: rochie lungă de catifea neagră, pălărie de aceeaşi nuanţă, în formă conică, împodobită cu un voal alb care nu-i mai cădea pe faţă, chiar dacă se afla în prezenţa marelui şambelan sau a marelui trezorier. De acum înainte, ea era *valide sultan*, mama sultanului domnitor şi cea a poporului său, singura femeie care i se putea arăta cu chipul descoperit. Ea era singura care rămânea în haremul imperial pe care-l conducea pentru fiul ei. Celelalte femei, vechile sale rivale, toate îmbrăcate în alb, se retrăgeau să plângă într-un palat vecin din Vechiul Harem, care era numit Palatul Lacrimilor. Cele care nu fuseseră alese

de defunctul sultan puteau fi libere să părăsească haremul, pentru a se mărita. Niciuna, nici măcar cea mai încântătoare *hourî*, virgină bineînţeles, nu rămânea la haremul imperial. O veche superstiţie spunea că nu este bine să preiei haremul unui mort.

Toate saloanele au fost golite de mobilele lor, de obiecte preţioase sau perdele. Covoarele au fost strânse ca un semn al doliului. Draperii negre împodobeau pereţii. În acea zi, pentru prima şi ultima dată, cele trei sute de femei din haremul imperial, vechile favorite, dar, de asemenea, muziciene şi dansatoare, servitoare, lucrătoare de broderie şi cântăreţe puteau să contemple noul sultan, acest tânăr de douăzeci şi patru de ani, cu o prestanţă severă. Suleyman, îmbrăcat cu o manta de mătase neagră, intră pe uşa de abanos. El pătrundea chiar în inima haremului.

Hafsa Hatun se înclină în faţa fiului său şi îi sărută mâna, apoi el o luă în braţe şi o îmbrăţişă pe fiecare dintre surorile sale. Cea mai mare era soţia vizirului Ferhad Paşa, a doua era cea a vizirului Mustafa, un bătrân de optzeci şi patru de ani. Doar cea mai mică, Hadice, încă nu era măritată. Celelalte femei ieşiră. De acum înainte, ele nu aveau decât să plângă în Palatul Lacrimilor.

A doua zi, pe 17 chewal 926, în perioada hegirei, pe întâi octombrie 1520, un soare frumos lumina domul Arz Odasi, sala de recepţie de la Saray Burnu. Acolo ar fi trăit Suleyman, în timp ce haremul său locuia în vechiul harem, nu departe de locul unde se afla Hipodromul. Pereţii acoperiţi cu faianţă albastră reprezentau lalele şi garoafe, aduceau prospeţime camerei foarte aglomerate. Aici se aflau toţi demnitarii Stambulului, *muftii* şi *ulemale*, marii oficiali ai Coroanei, şambelani şi viziri, judecători şi

oameni ai legii. În spatele tronului se aşezaseră, după o ordine bine definită de un protocol meticulos, principalii demnitari ai haremului şi cei care aveau sarcini strict legate de persoana sultanului, marele stăpân de la garderobă, valetul de cameră şi conducătorul eunucilor negri. Acesta din urmă, *kîzlar aghasï*, era un negru enorm, originar din Numidia, cu trăsături oarecum estompate din cauza faptului că era gras, cu ochi mici inteligenţi, cu turbanul împodobit cu două meşe lungi. Era al treilea personaj din imperiu, după sultan şi marele vizir.

Responsabil al haremului, dar şi pentru trei mii cinci sute de persoane care trăiau la Saray Burnu, administratorul Oraşelor Sfinte, însăcinat în plus cu educaţia prinţilor, chiar dacă era sclav, se bucura de venituri şi de puteri considerabile, de pământuri şi de sclavi. La moartea sa, bogăţiile vor reveni Imperiului, chiar dacă a adoptat un copil. Era la fel pentru toţi demnitarii Porţii. Toţi tremurau când vedeau această „bucată de om", termen ciudat pentru a califica muntele de grăsime care era *kïzlar aghasï*, dar cu referire la castrarea lui. Eunucii albi, folosiţi ca servitori la palat, cu excepţia haremului, nu au fost decât sterilizaţi. Dimpotrivă, eunucii negri şi *kïzlar aghasï*, au fost castraţi de mici copii. Această operaţie barbară, căreia nu-i supravieţuiau mulţi, presupunea pur şi simplu îndepărtarea chirurgicală a întregului aparat genital. Pentru a opri hemoragia şi infecţia exista un singur remediu: să îngropi copilul în nisip timp de trei zile, până la brâu. Aceşti eunuci negri au devenit, odată cu timpul, obezi şi monstuoşi din cauza castrării şi, în plus, erau împopoţonaţi cu nume ciudate de flori sau de parfumuri: narcisă, lalea, trandafir, narcisă galbenă, iasomie, chihlimbar, mosc sau smirnă...

În sfârşit, uşa cu arcade i se deschise lui Suleyman, slab şi îmbrăcat cu haine de doliu. Doar Piri Paşa, marele vizir şi învăţătorul său iubit, îl urma. Toţi se aruncară în genunchi, în timp ce Suleyman se urcă pe tronul de aur pur, împodobit cu perle şi smaralde. Aşezându-se pe tron, el intră în posesia unui mare imperiu puternic, a unei armate de două sute de mii de bărbaţi, cea mai mare armată din lume.

Atunci începu ceremonia de sărutare a mâinii. Fiecare demnitar venea să jure supunere noului sultan, sărutându-i mâna, umărul şi picioarele. Mai întâi fu rândul lui Piri Paşa, apoi cel al marelui muftiu, Ali Cemali, bătrânul venerat la Stambul. Foarte demn în caftanul lui din damasc căptuşit cu hermină, cu o barbă lungă şi albă, măturându-i pieptul, Ali Cemali era stăpânul legii civile şi religioase. Doar el împreună cu Piri Paşa, sunt cei care ar fi încercat să zăgăzuiască nebuniile sângeroase ale lui Selim. De asemenea Suleyman îşi înclină capul mult atunci când *muftiul* ridică braţele deasupra lui pentru a cere protecţia cerului. După aceea veniră al doilea şi al treilea vizir, profesorii şi judecătorii, *aga* al ienicerilor, demnitarii armatei şi amiralul Djâferbeg.

În timp ce se derula interminabila ceremonie, trei crainici, pe cai, parcurgeau străzile din Stambul strigând:

— Padişahul Selim-Han, din dorinţa divină, a trecut la fericirea deplină şi eternă. Fiul său Suleyman-Han, foarte maiestuos şi puternic sultan, domnul nostru, a pus stăpânire pe tron. Fie ca tot regatul său norocos să-şi reverse pacea asupra întregului Univers!

Aşadar, Selim murise! Micul popor din Stambul, negustorii bogaţi de toate naţionalităţile, marinarii şi femeile în negru, bocitoare veşnice, începură să se lamenteze zgomotos, căci ar fi fost urât ca sufletul atât de chinuit al

defunctului sultan să nu fie însoţit de plânsete. Deja se vehicula o legendă, întreţinută cum se cuvine de magi şi de astrologi: corpul lui Selim purta cele şapte stigmate, semn al celui care a omorât de şapte ori pe cei din neamul său. Şi se repetau uşor toate cuvintele „Inflexibilului": „Nimic nu este mai dulce decât domnia fără teamă, fără suspiciune în ceea ce-i priveşte pe apropiaţi". Pentru Suleyman, care nu a omorât niciodată pe nimeni în timpul în care a guvernat, nu existau decât cuvinte de laudă.

La prânz, ceremonia de sărutare a mâinii odată terminată, Suleyman, în picioare, se aşează în fruntea cortegiului imperial pentru a conduce corpul lui Selim până la a şasea colină, unde fusese săpat mormântul său. Deodată, Suleyman ordonă să fie ridicată acolo o moschee.

A doua zi, ienicerii, după cum era obiceiul, cer noului sultan o gratificaţie de cinci mii de *aspre* de persoană. Era mult, mult prea mult, dar Suleyman, ca şi alţi sultani otomani, se temea de o revoltă. El negocie suma până la trei mii de *aspre* de cap de om, cu prime eşalonate pe un an, ceea ce îi asigura şi o mai lungă fidelitate! Apoi, pentru a arăta că este drept, el îi eliberă pe cei cinci sute de prizonieri egipteni ai tatălui său, îl destitui pe comandantul purtătorilor de arme, îl judecă şi-l închise pe amiralul Djâferbeg, care se dovedise a fi foarte crud în timpul războiului împotriva Mamelucilor. Al zecelea padişah din linia lui Osmanlis, născut la începutul secolului al X-lea al egirei, zece fiind cifra perfectă „care îi dă perfecţiune Numărului Perfect", spune Coranul, şi-a început bine domnia. Deja, nimeni nu-l regreta pe „Yavouz cel Superb", după cum îl numeau istoricii săi pe Selim. Pentru poporul său, el va rămâne „Inflexibilul".

2

Construit în 1472 de către Mehmed II, palatul sultanilor se întindea pe peninsula în formă de triunghi Saray Burnu, pe care o numeau mai rar Topkapï. Printre grădinile parfumate, se distingea o abundenţă de moschei, de pavilioane cu două etaje, turnuri, clădiri rezervatate băilor, bibliotecilor sau sălilor de audienţă. Ansamblul acestor construcţii era înconjurat de un zid gros zimţat. Peste tot erau amenajate terase pentru a te putea bucura de minunata vedere asupra Bosforului şi a limbii strâmte de apă Cornul de Aur. Acolo era mai degrabă sediul guvernului decât domiciliul stabil al sultanului, chiar dacă Selim şi alţii înaintea lui trăiseră cu apropiaţii lor aici pentru a fugi de lunile prea călduroase din Stambul. Haremul Eski, vechiul harem, amenajat în plin centrul oraşului, era uzat şi nu se bucura de o vedere atât de frumoasă asupra apei şi asupra insulelor Scutari. Nu se încetase cu tăierea grădinilor pentru a creşte numărul clădirilor şi era sufocant. Femeile din haremul lui Selim părăsiseră Haremul Eski, după cum cerea tradiţia, şi erau în prezent expulzate în Palatul Lacrimilor, cel puţin cele care nu au putut sau nu au vrut să se mărite cu oricare negustor bogat sau un înalt demnitar al Imperiului. De atunci, fără încetare, *beyerbey*, guvernatorii provinciilor, trimiteau în capitală cele mai frumoase copile „adunate". Haremul celui de-al zecelea sultan, cel care purta numele prestigiosului „Solomon", pentru că aceasta era semnificaţia lui Suleyman, trebuia să fie cel mai frumos şi cel mai bogat dintre toate. *Valide sultan* supraveghea totul pentru cea mai mare glorie a fiului ei iubit.

Lui Suleyman nu i-a plăcut niciodată Haremul Eski, care îi amintea prea mult de tatăl lui şi de ziua în care un

biet copil a îmbrăcat în locul lui cămaşa otrăvită. Astfel, îl însărcină pe cel mai bun inginer al său, inginer al armelor, marele Mimar Sinan, să modernizeze Saray Burnu, să construiască acolo băi mai confortabile, o nouă moschee, o sală pentru Divan, demnă de regatul său, pe care o voia magnifică. În timp ce el se instala la palat, *valide sultan* reorganiza viaţa în Haremul Eski, pe care îl conducea de acum înainte. Ea a suferit destul de pe urma miilor de comploturi, josnicii şi meschinării care ţes intriga zilelor într-un harem pentru a spulbera plictiseala. Pentru ca toate aceste femei închise în acelaşi palat, aşteptând venirea unui singur bărbat, pe care de obicei, cele mai multe nu-l vedeau decât de departe, în timpul ceremoniilor oficiale, să nu ajungă să se urască de moarte, trebuia să aibă o ocupaţie.

Felul energic al Hafsei Hatun o incita să supravegheze ea însăşi tot. Se asigura, în special, de eficacitatea *hasnedârustei* însărcinată să se ocupe de nepoţii ei, trei băieţi care nu părăsiră apartamentele mamei lor până la vârsta de şapte ani şi o nepoată drăguţă născută la Stambul. Pentru a le da o educaţie bună acestor copii, *valide* nu conta prea mult pe Gülbahar, care se plictisea aşteptând în Vechiul Harem, de când plecase din Manisa. Dacă voia să-şi vadă fiul venind adesea să petreacă noaptea lângă *kadïn* sau lângă altă favorită din acel moment în loc să-şi ocupe timpul chefuind la Saray Burnu cu Ibrahim, să se plimbe cu el la bordul caicului imperial, ea trebuia să facă *haram*, sanctuarul de nepătruns al femeilor, un loc feeric şi rafinat. Acolo trebuia să aibă loc petreceri strălucitoare, să se servească mâncăruri alese. Trebuia ca totul la Haremul Eski să-l reţină şi să-l farmece pe Suleyman. De asemenea *valide* supraveghea de aproape munca lui *bakh kalfa*, şeful sclavilor, însărcinat

cu instrucţia nou-veniţilor. Pentru că lui Gülbahar nu-i făcea plăcere, *valide sultan* era cea care îi prezenta fiului ei alte sclave care ar fi putut să-i facă pe plac. Îi părea rău pentru acest „Trandafir al Primăverii" pe care o cunoscuse de mic copil şi pe care o alesese ea însăşi pentru a-l însoţi pe fiul ei la Manisa. Frumuseţea, când ea nu se ofileşte prea repede în aşteptare, şi trândăvia vieţii în harem nu sunt de ajuns pentru a face un bărbat să rămână lângă tine. Trebuie să ştii să evoluezi cu graţia şi politeţea perfecte atât de populare la curtea otomană, să reciţi versuri sau să le cânţi acompaniată de un instrument, să dansezi sau să brodezi într-o manieră distinsă. Aici se oprea de obicei educaţia care era dată copiilor „adunaţi". Unele, deşi rare, învăţau de asemenea arta caligrafiei.

Printre cele trei sute de femei din harem, majoritatea nu ar fi niciodată decât *adjemi* sau şi mai bine *kalfa*, servitoare, având mai multe responsabilităţi. Altele, alese şi pentru o noapte sau două de către fiul său, deveneau *gözde*, atrăgând privirea sultanului rămâneau pentru el companii pasagere. În sfârşit, altele, ţinute mai mult timp, aveau dreptul să fie numite *ikbâl*, fiind favorite, atâta timp cât îi făceau pe plac sultanului. După aceea, ele continuau să-şi înfrumuseţeze viaţa, bucurându-se de un apartament propriu şi de servitoare, însemn al privilegiului. În final alesele, cele care aveau o fată cu sultanul, deveneau *baskadïn*. Fiica lor, ridicată la rangul de prinţesă era destinată să devină unica soţie a unui demnitar înalt, ceea ce putea să-i asigure mamei ei o viaţă uşoară şi fericită. Aceste favoruri nu aveau de-a face cu privilegiile acordate celei care dădea un fiu sultanului, *Kadïn*, care toată viaţa aveau venituri regulate şi o adevărată Curte, fiind copleşite cu onoruri şi bogăţii. De

asemenea, Hafsa Hatun nu era preocupată de soarta lui Gülbahar. Pe lângă cele trei fiice, ea însăşi, unica *kadîn,* căci Suleyman nu avea alţi copii, era femeia cea mai fericită din tot imperiul.

Kïbar muderisim, un bătrân cu barbă albă, cu turban alb şi cu mantie verde, căci avea demnitate de *mollâh*, preda zi de zi în harem celor mai drăguţe copile „adunate". Dintre ele alegea *valide sultan* pe cele pe care într-o zi poate le va prezenta fiului său dacă le va găsi demne. Doar ea avea prerogativa de a alege în acest harem, aşa că fiecare dintre ele tremura la gândul că o să-i displacă. *Kïbar muderisim* remarcase o copilă inteligentă şi mai talentată decât altele, pe care dorea să i-o arate *valide*-i. Se întâmplă ca *bakh kalfa* să nu fie de acord cu el, considerând-o o copilă dificilă şi rebelă, care nu se supune niciunei autorităţi. Pentru a scăpa într-un anumit fel de influenţa mare a lui Ibrahim, care începuse să o preocupe pe *valide*, era nevoie de o femeie ieşită din comun, care ştia să farmece şi să-l reţină pe Suleyman, totuşi fără să pună în pericol influenţa pe care mama o avea asupra fiului ei. Alegerea unei noi favorite era deci pentru *valide* atât riscantă, cât şi periculoasă.

Când *valide sultan* intră în sala în care treizeci de adolescente murmurau versete din Coran, acestea se aruncară imediat pe jos, după cum fuseseră învăţate. *Valide sultan* le permise să se ridice, apoi să-şi reia cursul de unde au rămas. Cu un singur semn din cap, *bakh kalfa* îi indică un chip zâmbitor, cu doi ochi mari, închişi la culoare, ca două migdale. Un şir de bucle roşii se rostogoleau pe umerii încă puţin cam slabi. Corpul, foarte mic, rămăsese aproape androgin, dar micuţa avea graţia misterioasă a unei fiinţe în devenire, nici femeie, nici copil. Fruntea ei latră respira inteligenţă şi o gură adorabilă,

având formă de căpşună, te invita să o muşti. În pofida severităţii etichetei, copilul nu se putu abţine să nu râdă şi acest râs o cuceri pe *valide sultan*.

— Cum se numeşte ea?

— Este Alexandra Lisowsk, fată a unui preot ortodox sărac din Rohatyn, pe fluviul Dniestr, în Ruthénia, răpită familiei de către tătari. După cum este obiceiul ca nimeni să nu-şi păstreze numele adevărat, am numit-o Hürrem, Fericita. Câteodată, companioanele sale o strigau Roxelana, Roşcata.

Nu este indicat aici să-ţi păstrezi un nume, căci îţi va aminti fără încetare de o ţară pe care nu o vei mai revedea. Majoritatea dintre noi suntem „carne vândută", de ce să suferim amintindu-ne mereu?

Acestă micuţă va fi mai bucuroasă aici decât în satul ei sărăcăcios, dacă va continua să facă progrese. *Kïbar muderisim* este foarte mulţumit de Hürrem, care are o sete de învăţătură rar întâlnită la o femeie. Ea cunoaşte deja numeroase versete din Coran, ştie să vorbească şi să scrie în limba noastră. Aş vrea acum să o învăţăm poezie.

— Şi în ceea ce priveşte cântecul, muzica şi dansul?

— Nu face decât ceea ce-i place. Cântă fără încetare balade despre ţara ei şi dansează asemenea celor din satul ei. Din politeţe, adaug că asta nu-i tot ce ştie să facă. Adoră istoria, detestă broderia şi respectă rar eticheta, aţi văzut-o mai devreme.

— Ocupă-te în mod particular de Hürrem! Încearcă să o cizelezi, dar las-o să citească ceea ce doreşte. De acum înainte, ea va avea acces la biblioteca prinţilor şi îşi va alege ce profesor va dori. O persoană inteligentă nu-i un lucru atât de obişnuit aici şi încurajeaz-ol Vom vedea. Să mi-o prezinţi iarăşi după trei luni.

Bakh kalfa salută şi se retrase, în timp ce *valide sultan* încă asculta lecţia.

Cei cinci piloni de bază ai islamului, spunea Hürrem fără nicio ezitare, sunt *châhâda*, recitarea jurământului de credinţă, *çalâa*, rugăciunea pe care o spunem de cinci ori pe zi, *zekâa*, achitarea impozitului obişnuit, *çaron*, postul lunii ramadanului şi *h'âadj*, pelerinajul către oraşul sfânt Mecca.

Niciodată, *bakh kalfa* nu întâlnise pe cineva să ştie pe de rost toate aceste lucruri şi care să aibă o asemenea ciudată mândrie. De obicei, tinerele fete alese de sultană se vedeau primind cadouri, noi podoabe, stofe frumoase din Damasc pentru a-şi confecţiona caftane, căptuşite cu blană şi brodate cu aur, mătăsuri destinate pantalonilor largi, bufanţi, curele bătute în argint sau suflate cu aur. Ei bine, acestei fete, Hürrem, atât de fericită şi atât de rebelă, îi dădeau profesori şi cărţi. *Bakh kalfa* nu ar fi vrut să fie în locul ei. Şi apoi, profesori şi cărţi, acesta era oare cel mai bun mijloc de a seduce şi de a reţine un bărbat? *Valide sultan*, după văduvia ei, şi-a pierdut cu siguranţă capul, ceea ce *bakh kalfa* nu ar fi riscat să o spună pentru nimic în lume. Ea nu avea niciun chef să se vadă închisă de vie într-un sac şi aruncată pe fundul Bosforului sau strangulată de laţul unui Mut. Pe câte dintre aceste femei, încă frumoase, nu le-a văzut deodată dispărute pentru că au încetat să placă sau că ştiau prea multe despre secretele familei. Câteodată, totuşi, un Mut, riscându-şi pielea, executa ordinele unei femei geloase pe rivala ei. Cu atât mai bine cu cât *valide sultan* putea opri aceste crime şi aceste comploturi, dar profesori şi cărţi pentru a cuceri un sultan nu s-a mai văzut niciodată...

Suleyman s-a jurat să nu guverneze imensul său imperiu cum a făcut-o tatăl său, cu fierul şi cu focul. Inflexibilul Selim le-a ordonat Muţilor să-i omoare propriii fii, Murad, Mahmud şi Abdulah, sub pretextul că ei complotau împotriva lui. Complotul nu a fost niciodată dovedit, dar fraţii lui erau morţi şi Suleyman încă îi plângea, cu toate că-i cunoscuse foarte puţin[3]. Vigilenţa mamei sale, care îl îndepărtase de Stambul şi care l-a protejat de acea tentativă de otrăvire, l-au salvat. El nu ar domni niciodată într-un mod atât de sângeros. Totuşi, prea multă clemenţă putea fi dovadă de slăbiciune.

De când i-a încins sabia lui Osman la moscheea Eyoub – ceremonie simbolică –, Suleyman trebuia să dobândească graţia sabiei fondatorului neamului său, virtuţile strămoşilor săi, curaj, înţelepciune, echitate. Întotdeauna i-a plăcut această mică moschee situată chiar în capătul Cornului de Aur, afundată în verdeaţă, înconjurată de un vast cimitir care se întindea până la colinele cu vedere spre mare. Stelele funerare din cimitir erau încântătoare, împodobite cu turbane sculptate pentru bărbaţi, simbolul muncii lor, şi cornuri ale abundenţei sau ghirlande de flori pentru femei. De când strămoşul său Mehmed II Cuceritorul pusese stăpânire pe Constantinopol, la 29 mai 1453, era de fapt Imperiul Bizantin, prestigiosul Imperiu Otoman din Orient. Succesorii lui Osman aveau de acum înainte o fereastră deschisă spre Occident şi setea lor de cucerire nu mai se potolea. Selim adăugase imperiului său câteva provincii

[3] După istoricul Ahmed Tevhid bey, citat de către Danismend în *Osmanli Taribi Kronoloji*, Yavuz Sultan Selim îşi omoară cei trei fii la optsprezece luni şi douăzeci şi patru de zile după moartea ultimului său frate. Acest fapt este menţionat şi de A.D. Alderson în *The structure of the Otoman Dynasty* şi de către R. Mantran în *La vie quotidienne à Constantinopole sous Suleyman le Magnifique*.

persane, Siria, Egiptul şi Arabia. Suleyman trebuia mai întâi să-şi afirme autoritatea asupra acestui imperiu atât de vast. Astfel, el îi scrie lui Hayra Bey, guvernatorul Egiptului, provincie îndepărtată şi supusă de puţin timp, pentru a-l face să înţeleagă că el trebuia să se facă respectat:

„Ordinul meu sublim – acest ordin care strigă şi surprinde asemenea destinului – este ca bogaţii şi săracii, oraşele şi satele, supuşii şi tributarii, să se grăbească să te asculte. Dacă unii întârzie puţin în îndeplinirea sarcinilor, fie ei emiri sau fachiri, nu ezita să le ceri un ultim supliciu." Nu putea fi mai clar.

Totuşi, mesajul, nu a fost înţeles de toţi. A fost înţeles de Siria, pentru că de acolo porni prima rebeliune. Trebuie să spunem că Canberli al-Ghazzâli era un specialist în trădare, pentru că el îl trădase deja pe sultanul Mamelucilor în favoarea lui Selim, ceea ce i-a adus guvernul foarte bogat al Siriei. După ce a ocupat Damascul, Beirutul şi Tripoli, Ghazzâli a asediat Alepul cu cincisprezece mii de cavaleri şi opt mii de archebuzieri. Fortăreaţa antică, cocoţată pe pintenul stâncos pe care vasele nu putuseră să-l ia, încă rezista, cu atât mai mult cu cât pretinsele ajutoare de la Hayra Bey nu mai veneau. Acesta îl preveni pe Suleyman, care trimise împotriva rebelilor cei patruzeci de mii de cavaleri ai săi comandaţi de cumnatul său Ferhad Paşa. O singură bătălie dusă de cea mai bună armată din lume la vremea aceea, cea mai disciplinată, cea mai bine călită, îi dădu dreptate lui Ghazzâli. În timp ce guvernul Siriei era încredinţat lui Ayaz Paşa, *aga* ienicerilor, Ferhad Paşa şi armata sa mergeau spre lacul Van unde revolta iniţiată de Ghazzâli îl încurajase pe şahul Persiei Ismail I să adune o armată.

Demonstraţia îi ajunge şi Ismail I se grăbeşte să-i trimită felicitări lui Suleyman.

Să dai guvernul unei bogate provincii unui agă al ienicerilor era bine, dar cea mai bună dintre armate se va pierde în trândăvie şi Suleyman ştia că era astfel condamnat la război. Tânărul rege Ludovic al II-lea al Ungariei îi furniză pretextul. Un motiv considerabil era dubla alianţă cu Habsburgii – sora sa Anna se măritase cu Ferdinand al Austriei, fratele împăratului Carol Quintul, şi chiar el însuşi tocmai se căsătorise cu sora lui Ferdinand –, iar Ludovic făcuse imprudenţa de a refuza să plătească tributul pe care-l cerea Suleyman în schimbul reînnoirii tratatului de pace. Vestea, în sine, era extraordinară.

Zăpada îngreuna grădinile din Saray Burnu şi un vântuleţ aspru bătea dinspre Bosfor. Cerul era senin şi fără nori, de un albastru de îţi tăia suflarea. Era o vreme foarte potrivită pentru vânătoare, dar Suleyman convocase la sfârşitul zilei Divanul, pentru a regla afacerile Imperiului. Galerele cavalerilor din Rodos continuau în mod regulat să controleze propriile nave din Ungaria. Aşteptând şedinţa Divanului, Ibrahim, devenit Mare Şambelan şi Mare Dresor de Şoimi al padişahului – cele mai înalte însărcinări civile existente –, era pe cale să admire rapiditatea favoritului rapace al lui Suleyman.

Pasărea se ridică cer ca o săgeată, minune a puterii şi a libertăţii. El rănise de moarte un porumbel în timpul zborului. Porumbelul căzuse nu departe de doi bărbaţi, o grămadă mică, sângerândă, de pene ciufulite. Apoi, şoimul, admirabil dresat, reveni şi se cocoţă pe pumnul cu mănuşă, al lui Ibrahim, aşteptând ca stăpânul lui să-i dea recompensă puţină carne crudă pe care să o devoreze. Când pasărea răpitoare termină de mâncat, Ibrahim o mângâie şi îi acoperi capul mic cu o glugă. Un

zgomot de picior îl făcu să se întoarcă. Enormul *kïzlar aghasï* venea alergând, transpirând abundent, urmat de un *peyk*, care la rândul lui alerga şi el. Burdihanul mare al lui *kïzlar aghasï* tresălta şi nu lăsa să iasă în evidenţă strălucirea caftanului său. Ibrahim, care nu-l plăcea deloc, zâmbi uşor, dezvelindu-şi astfel dinţii ascuţiţi şi prea depărtaţi. Eunucul cel gras se aruncă la picioarele lui Suleyman, ceea ce, având în vedere corpolenţa sa, era o performanţă. Mesagerul îl imită.

— Acest *peyk* vine din Ungaria, padişah.

Fără să zică un cuvânt, *peyk*-ul, întotdeauna înclinat în semn de veneraţie, îi întinse lui Suleyman o pungă, pe care acesta o deschise cu nerăbdare. Două bucăţi de carne sângerândă se rostogoliră în palma lui Suleyman.

Apoi, el începu să urle:

— Să înţeleg că acest câine din Ungaria mi-a torturat ambasadorul? Fără îndoială, l-a omorât!

La un semn afirmativ din partea *peyk*-ului, Suleyman sugeră celor doi bărbaţi să se retragă. Rămăs singur cu Ibrahim, îi spuse:

— Este război, Ibrahim. Acest mic rege al Spaniei – căci Suleyman nu-l numea niciodată pe Carol Quintul împărat – o să vadă ce se întâmplă dacă mă provoacă. Eu ştiu foarte bine că el se află în spatele acestei mizerabile tentative de revoltă. Să spui că fac pace cu Ungaria... Să trimiţi emisari în întregul imperiu, Ibrahim. Convoacă spahiii din provincii şi contingentele trupelor partizanilor care cooperează cu armata! Noi plecăm la Belgrad şi nu vreau decât merinde, convoaie şi animale de-a lungul drumului nostru. Coranul spune că lumea este împărţită în două: lăcaşul islamului şi lăcaşul războiului. Ei bine, de-a lungul acestei campanii, aceste lăcaşuri vor fi confundate.

Ochii lui Ibrahim străluceau. Ca şi Suleyman, el era însetat de sânge şi de măcel, de glorie şi de uciderі fascinante.

Roxelana, la fel ca şi celelalte femei din harem, se grăbea către *moucharabieh*-le ferestrelor să poată privi, fără să fie văzută, la adăpostul absidelor din lemn, extraordinarul spectacol oferit de străzile Stambulului, pe acea dată de 6 februarie 1521. Pentru a demonstra puterea sa ambasadorilor străini care se aflau în capitală, sultanul îşi puse armata să defileze. Era un spectacol magnific şi barbar ca cel al celor şase mii de cavaleri ai gărzii imperiale, spahiii, care deschideau drumul în spatele stindardului lor roşu, înarmaţi cu arcuri, cu săbii mici, o tolbă cu săgeţi şi un scut, un baros şi un iatagan, toate prinse de şaua lor. Fără coif şi fără armură, îmbrăcaţi în mătase şi în catifele brodate cu aur, cu turbanele lor albastre, împodobite cu pene negre, ei călăreau având o sclipire fascinantă. Apoi veneau ienicerii, în caftane albastre şi bonete înalte albe, împodobite de asemenea cu pene, făcând pământul să răsune cu încălţămintea lor de fier, purtând sus preţioasele lor oale, pe care nu le puteau pierde fără dezonoare. Bucătarii lor cu şorţuri negre şi cei care purtau apa urcaţi pe cai împodobiţi cu flori ocupau locuri de onoare, coloneii lor nu se numeau „Primii Distribuitori de supă" şi căpitanii lor „Primii Distribuitori de apă". După aceea, defilau marii demnitari ai palatului, paşii, un cuvânt care înseamnă literalmente „picioarele lui *Châb*". Vântul făcea să pocnească fanioanele cozilor albe ale cailor, în amintirea zilei în care sultanul, pierzându-şi fanionul, a tăiat coada calului pentru a-şi face un stindard. Femeile se arătau râzând, cel mai tânăr şi cel mai frumos dintre ei, Ibrahim, era îmbrăcat ca un prinţ.

Urmară ienicerii gărzii imperiale, cu arcul în mână. Când apărură valeţii de la grajd, strunind caii puternici, femeile tăcură. Ele ştiau că urmează chiar Suleyman.

El era acolo, îl vedeau în sfârşit, acest zeu care nu-şi vizitase deloc haremul de luni întregi, cu toate pregătirile sale pentru război. Roxelana se ridică în vârful picioarelor pentru a-l vedea mai bine pe acest stăpân, pe care nu-l zărise decât de departe şi care îi apărea în acea zi ca un războinic de legendă. Mare şi slab, cu tenul închis la culoare, nepăsător şi maiestuos, îmbrăcat cu o robă verde, brodată cu aur – culoarea Profetului –, purtând pe cap turbanul care-l punea în evidenţă, pentru a-l diferenţia mai bine de ceilalţi viziri, era un conducător maiestuos şi splendid. Dacă el era omorât în război, Roxelana ar fi putut să aleagă, ca şi femeile lui Selim, între a se îngropa de vie în Palatul Lacrimilor sau să se mărite cu un demnitar, fără îndoială tânăr şi bogat, în timp ce sultanul ei era tânăr şi mai bogat! Suleyman deja trecuse. Nu se mai vedeau decât penele de bâtlan împodobindu-i turbanul. Chiar dacă se simţea puţin tristă, Roxelana continua să se uite la paradă cu pasiune. În sărăcăciosul ei sat natal, nu şi-ar fi imaginat niciodată că ar putea să vadă un asemenea spectacol. Trei paji îl urmau pe Suleyman, purtând în mod simbolic, o sticlă cu apă, un caftan de ceremonie şi un cofret care conţinea bijuterii imperiale.

După aceea, veneau luptătorii neînfricaţi *akïndjï*-i, îmbrăcaţi în piele de animale şi înarmaţi cu măciuci, tătarii Hanului din Crimeea, apoi *azâb*ii, însărcinaţi să umple gropile şi şanţurile înainte de asaltul teribil al ienicerilor, *delï*-i sau creierele arse şi cavalerii munteni de o vitejie legendară.

În timp ce trupele continuau să defileze, aclamate de mulţime, chimvalele şi flautele muzicii milităreşti le accentuau marşul. Dervişi cu enorme coafuri din păr de cămilă, îmbrăcaţi cu un şorţ verde împodobit cu franjuri cu perle de abanos, răguşeau strigând versete din Coran într-o cacofonie năucitoare. Când apărură judecătorii din Stambul cu robe din blană, cu mina lor severă, apoi urmaşii Profetului, care erau recunoscuţi după imensele lor turbane verzi, se făcu linişte. Ei se găseau în urma cămilelor sacre purtând Coranul şi o bucată din Kaaba, piatra sfântă de la Mecca. Stindardul verde al credinţei plutea deasupra lor.

Totul fusese organizat admirabil. Pe măsură ce armata înainta spre Belgrad, *sandjakbey*-i, comandanţii trupelor de provincie, se alăturară lungului flux militar care înainta fără să întâmpine rezistenţă, cavaleria deschizându-i deja calea. Întotdeauna soseau convoaie cu alimente pentru a hrăni o sută cincizeci de mii de bărbaţi care mărşăluiau.

Fără odihnă, curierii galopau între Belgrad şi Stambul. Roxelana, care avea acum acces la biblioteca prinţilor şi se afundase în studiul istoriei otomane, afla veşti înaintea celorlalte femei din harem. Aproape în acelaşi timp cu *valide sultan*, ea afla de sosirea lui Suleyman la Belgrad, oraşul care a îndrăznit să-l provoace. De la un alt curier, pe care-l cunoştea profesorul său, află că în faţa maiestuoasei cetăţi a fost ridicat un pos peste râul Sav. Acesta a fost luat de inundaţie, dar au reuşit să-l reconstruiască. Datorită podului, s-au putut aduce la baza zidurilor tunuri, celebrele tunuri turceşti, care bombardară lucrările de fortificaţie din Belgrad. Cel mai

înalt turn, care fusese minat, se prăbuşi, iar cei patru sute de bărbaţi de la garnizoană se predară.

Pentru prima sa campanie, Suleyman a repurtat o victorie fără condiţii. În ceea ce-l priveşte pe Ibrahim, fu însărcinat să organizeze tutela Belgradului şi provinciilor din împrejurimi. De acum înainte sub tirania otomană, ele vor fi administrate de către guverne numite de Suleyman, motiv pentru a plăti impozit şi de a furniza contingentului lor sclavi şi soldaţi. Rapiditatea extraordinară a acestei campanii, puţina rezistenţă care fusese opusă armatelor turceşti, răspândiră peste tot frica. Creştinătatea tremura în faţa puterii otomane. Roxelana se simţea mândră să aparţină celui mai puternic Stat din lume, chiar dacă de-abia îl cunoştea. Ca şi celelalte femei, ea nu se gândea decât la întoarcerea lui Suleyman.

Pe 19 octombrie 1521, după cinci luni de absenţă, Suleyman şi armata lui erau din nou în faţa Stambulului. Îl urmărea tristul şir al prizonierilor, al viitorilor sclavi, al noilor recruţi pentru ieniceri sau pentru galere. Se remarcară de asemenea copii noi, daţi de familiile lor, adesea fără nicio obligaţie, învingătorilor, în speranţa că vor avea un viitor mai bun, pentru că mulţi dintre demnitarii imperiului erau sclavi. Totuşi, prea multe veşti rele îl împiedicau pe sultan să guste această victorie proaspătă. Un prim *peyk* grăbit de Gülbahar i-a comunicat vestea morţii fiului ei mai mare, Abdulah, la vremea aceea în vârstă de opt ani, apoi vestea morţii fiicei ei, care încă era un bebeluş. Se auzise de asemenea că afurisita de febră îl omorâse şi pe Mahmud care nu avea decât şase ani. Doctorii murmurau că nimeni nu va scăpa de vărsat. Şi Mahmud se stinse ca o lampă cu o flacără tremurândă... Necazul lui Suleyman îndolia ceremonia

de întâmpinare de către mama sa, *valide sultan*, pe care aceasta i-o rezervă în Vechiul Harem. Aşadar în acea zi nu au avut nici bufon, nici dans, nici muzică, ci doar o gustare la care fură poftite doar femeile din harem, printre care şi Roxelana. Ea îşi dădu seama ca plânsetele lui Gülbahar şi ochii ei roşii, care odinioară îl emoţionau pe Suleyman, acum îl enervau la culme. Îi rămăsese doar un fiu, Mustafa, un copil fermecător de patru ani, moştenitorul prezumtiv al tronului. Gülbahar încă era cea mai puternică femeie din harem, după *valide sultan*, ceea ce o dispera pe Roxelana. La ce îi folosea faptul că a studiat atât de mult, că a învăţat turca şi persana, că era cea mai bună la caligrafie, că ştia operele poeţilor antici dacă sultanul nu o remarca? Chair şi *valide* părea că a uitat de ea...

Pentru că *valide* a considerat-o cândva inteligentă, Roxelana se gândi să se folosească de talentele ei pentru a reveni în amintirea Hafset Hatun. Ea luă pensulele cele mai fine, aurul cel mai luminos şi începu să caligrafieze cu grijă o strofă a poetului Fuzûlî, pe care îl considera potrivit pentru durerea sultanei – haremul trebuia să plângă îndelung, chiar dacă multe femei gândeau că toate aceste morţi duceau la căderea în dizgraţie a lui Gülbahar. Febra putea, de asemenea, să-l răpună şi pe Mustafa, ultimul fiu în viaţă al lui Suleyman... Ultimul lucru pe care şi l-ar fi dorit Roxelana era ca şi caracterul ei furios şi dominator să nu tolereze obstacolele. Totuşi, învăţase să ascundă sub înfăţişări supuse şi zâmbete orbitoare. Ea scria sârguincios scrisori pe care mai apoi le rula, împodobite cu o infinitate de flori şi de păsări. Când, în sfârşit, termină, după mai multe zile de eforturi în secret, ea reciti fraza pe care o alese:

„Dacă vârtejul, ca un chiparos, îşi ridică vârful dincolo de pământul de pe mormântul meu, în deşertul suferinţei, oh, miraj al unui pârâu, nu refuza această apă în favoarea chiparosului."

Nu-i mai rămânea decât să-i dea cadoul *validei sultan*. De mult timp, Roxelana intrase în graţiile lui *kïzlar aghasï* cu ajutorul zâmbetelor, al cascadelor sale de râs atât de contagios, micilor cadouri. Şi eunucul cel gras, care avea inima blândă în împrejurări respingătoare şi care rămânea sensibil la farmecul femeilor, chiar dacă mutilarea lui îl împiedica să se bucure de o femeie, începuse să aprecieze compania acestei sclave atât de diferite de celelalte. Hürrem aprecia cărţile şi studiul, dispreţuia vorbăria goală şi nu-şi petrecea viaţa chestionându-şi oglinda. De altminteri, lui îi plăcea să înveţe istoria veche din operele pe care i le citea ea şi, adesea, intra în bibliotecă pentru plăcerea de a o vedea aplecată asupra unei cărţi chiar respingătoare. Ce drăguţă era în acea zi, cu părul lung, roşcat dat pe spate, strâns într-o coafură care-i mărea fruntea, ochii traşi înspre tâmple, gura mică în formă de inimă muşcând un creion. *Anterï*, vesta foarte ajustată cu mâneci largi, se mula pe corpul său mărunt. Când se ridică zărindu-l, silueta ei vie părea să se piardă în *chalvâr*, pantalonul bufant. Talia, cuprinsă de o centură din mătase, era incredibil de subţire. Nu mai semăna cu ţărăncuţa ciufulită şi murdară, sosită cu doi ani mai în urmă la palat.

— Tu eşti bunul meu *kïzlar aghasï*.

Din gura ei, aceste două cuvinte teribile, care defineau o funcţie, dar care deveniseră numele său – el nu mai ştia altele – căpătaseră o rezonanţă tandră şi

afectuoasă. Se apropie pentru a vedea ce studiază ea cu atâta grijă şi îi întinse pergamentul zicându-i:

— Am recopiat acest poem gândindu-mă la necazul *valide*-i noastre – ea îşi bătea joc de cel al lui Gülbahar. Dacă ar putea fi o alinare pentru durerea ei...

— Este foarte frumnos, Hürrem, tu faci progrese în fiecare zi. O să i-l duc din partea ta.

Kïzlar aghasï se amuza de manevra, atât de transparentă, dar care se putea dovedi eficace. Dacă Hürrem îi plăcea *valide*-i, poate sultana ar fi prezentat-o oficial fiului său. După aceea, sultanul şi-ar exprima alegerea, „uitându-şi batista pe umărul fericitei alese." Aşa era obiceiul de mult timp, şi ea nu era pregătită să-l schimbe. Să intre în graţiile sultanei era sigura cale de a se apropia de Suleyman. Să favorizeze ambiţiile lui Hürrem putea să-l ajute pe *kïzlar aghasï*, care ştia că Ibrahim nu-l plăcea, şi că Gülbahar nu mai avea nicio influenţă. Şi apoi, o asemenea perseverenţă în ceea ce priveşte studiul, o asemenea voinţă şi o asemenea inteligenţă aveau de ce să ceară admiraţie.

Valide primi cadoul şi îi mulţumi lui *kïzlar aghasï*, cu acea curtuoazie atât de apreciată la curtea otomană. În momentul în care se hotărî să plece spunându-şi că fapta lui nu a avut efectul scontat, ea o reţinu cu un râset:

— Spune-i protejatei tale să vină la mine pentru următoarea *djouma*.

Kïzlar aghasï se înclină foarte mult şi plecă, gândindu-se că Hürrem câştigase cel puţin prima parte a pariului. În fiecare vineri, cu ocazia fiecărei *djouma* sau fiecărei zile de uniune, *valide* primea dimineaţa vreo zece sclave, toate frumoase, tinere şi virgine. Se întâmpla ca să stea de vorbă într-o atmosferă liniştită în timp

ce toate, tensionate tare, pândeau deschiderea mare a porţii de abanos incrustată cu sidef şi fildeş pe unde ar urma să intre Suleyman. Se spunea că o vizitează pe mama sa. În realitate, el venea să-şi aleagă femeia cu care îşi va petrece următoarea noapte. Ce tortură să aştepţi ca să scoată de pe mânecă batista fatidică pentru a o pune pe umărul celei alese şi totodată să destrame speranţele celorlalte sclave! Dacă nu ştiau să se facă plăcute rar erau invitate pentru a doua oară.

Ce de temeri şi dureri examinându-şi pe furiş rivalele, evaluându-le şansele, căutând cu frenezie cel mai mic punct slab în ceea ce priveşte frumuseţea atât de perfectă, amintindu-şi de propriile atuuri şi mascând frica sub cele mai îmbătătoare zâmbete! Cel mai adesea, această noapte unică nu era urmată de nicio altă noapte. Se spera, dar acest lucru era periculos de spus, că Suleyman avea parte de mai multă plăcere cu Ibrahim decât cu aceste femei prea supuse. Poate că în prezent, ele nu erau decât nişte companioane de dezmăţ, dar nopţile la Saray Burnu erau mai animate decât în Vechiul Harem.

Roxelana nu rezistă până la următoarea *djouma*... Ea petrecea ore multe făcându-şi masaj, epilându-se, ungându-se cu esenţe scumpe. Interminabil. Încerca ţinutele una după alta, de alte culori, cu alte bijuterii. Cum să pretinzi să-i placi unui om blazat, care cunoscuse deja atâtea frumuseţi care i-au îndeplinit toate capriciile, care nu era nevoit să seducă pentru că era stăpânul? Dispreţuind sfaturile care i se păreau întotdeauna suspecte din partea companioanelor sale, ea se decise să reintre în graţiile lui *kïzlar aghasï*, el care cunoştea femeile atât de bine şi tocmai el era privat de acest lucru.

— Dacă nu aş avea decât o clipă la dispoziţie ca să te seduc înainte de a petrece noaptea cu tine, dragul meu *kïzlar aghasï*, cum ai vrea să fiu? Preferi perlele sau topazele, care au culoarea ochilor mei? Eu nu am diamante...

— Tu deja m-ai sedus, tu ştii asta. Padişahul a tot văzut asemenea bijuterii, că nici nu le mai observă. Cele mai frumoase smaralde îi servesc drept pahare pentru a bea din ele. Ele formează garda pumnalelor sale sau împodobesc părul cailor. Surprinde-l printr-un exces de simplitate, nicio bijuterie, nicio podoabă. Fii aşa cum eşti tu de obicei, naturală. Şi, râzi! Este cea mai bună armă a ta, Veselia.

— Deci o să râd. Cel puţin o să încerc...

Chiar dacă *valide sultan* fusese surprinsă de ţinuta Roxelanei, nu spuse nimic. Poate alegerea nu era rea. De fapt, nu se vedea decât ea, cu o simplitate ostentativă printre toate aceste femei atât de împodobite că semănau cu nişte trofee. Excesul bijuteriilor lor le lipsea de orice spontaneitate şi prospeţime, chiar dacă erau foarte frumoase. Cercheze blonde cu o fragilitate de porţelan, brunete meridionale cu pielea de chihlimbar preţios, albeaţa altor piei brăzdată de părul închis la culoare sau de o roşeaţă tulburătoare... Un eşantion perfect de frumuseţi dintre cele mai bine definite, le strânsese *valide sultan* la ea, pentru a face ca necazul de nedescris al fiului său să dispară. Dar aceste frumuseţi erau înţepenite în perfecţiunea lor. Lor le lipsea o scânteie a vieţii. Un hohot de râs. Doar Hürrem părea vie, micuţ spirit binefăcător al pădurilor şi al munţilor, rea şi vie, aproape androgină, două adorabile gropiţe despărţindu-i chipul şugubăţ.

— Nimeni nu îndrăzneşte să râdă în aceste zile de doliu şi, ceea ce-i lipseşte mai mult, adăugase *kïzlar aghasï*.

Este dificil să râzi din toată inima atunci când viaţa ta se decide într-o clipă, când ştii că nimic nu este mai prostesc decât un râs intempestiv. Atunci când uşa se deschise şi îl văzu pe Suleyman apărând, Roxelana se forţă să-l privească direct în ochi, în timp ce toate celelalte se pierdeau în reverenţele lor. Înainte să le imite, ea avu un scurt râset impertinent care o făcu pe *valide* să-şi încrunte sprâncenele, dar care îi atrase atenţia sultanului. Apoi ochii lui Suleyman nu mai fură atenţi la Roxelana, pentru a examina celelalte frumuseţi. Ea îşi spuse, descurajată, că eşuase. Totuşi, privirea lui revenii asupra ei, Suleyman păru surprins de lipsa totală a bijuteriilor, a broderiilor de aur sau de argint.

— Cine eşti tu, care nu te-ai împodobit pentru a-mi face pe plac?

— Hürrem cea Veselă. Cum să-şi imagineze că va plăcea sultanului cu câteva bijuterii care nu vor egala niciodată dărnicia ei, el care este cuceritorului Belgradului şi demnul succesor al lui Solomon?

— Mama mea mi-a zis că eşti foarte inteligentă. Ce mai ştii tu să faci, Veselo?

— Să râd şi să fac lumea să râdă.

Când batista de mătase veni să-i acopere umărul drept, Hürrem izbucni într-un râs frumos şi molipsitor. Râsul său de triumf. Avea şaptesprezece ani şi sultanul o alesese pe ea dintre toate.

Ziua trecu pentru ea cu o înfrigurare a fiecărei clipe. După ce s-a îmbăiat încă o dată, şi-a făcut masaj şi s-a uns cu alte uleiuri, şi-a spălat părul şi şi-a vopsit unghiile

cu pudră, nu refuză ajutorul femeilor pentru a-şi ajusta rochia lungă, albă, de soţie. *Valide sultan* îi prinse de talie cureaua din perle mari, cureaua sa de fecioară, pe care doar sultanul o putea îndepărta. Chiar dacă erau trei sute de femei în harem, chiar dacă sultanul le putea schimba de atâtea ori de câte ori voia şi ele nu erau decât nişte sclave, care nu aveau dreptul de a refuza, totuşi i se dădea acestei uniuni o notă religioasă.

Sorele apunea şi umbrele invadau grădinile în timp ce sclavii aprindeau torţe. Pentru Hürrem începu noaptea căsătoriei. *Valide* veni să o caute în noul apartament pe care tocmai îl primise, cu două servitoare care îi aparţineau. Roxelana îl aştepta în pragul uşii, pregătită deja de foarte mult timp. Dintr-o privire, *valide* îi aprecie ţinuta, întrebându-se dacă această copilă atât de firavă şi atât de diferită de celelalte va şti să-i atragă fiul. Deschise un exemplar al Coranului, pe care i-l întinse şi i-l ţinu deasupra capului plecat. Ea rosti atunci vorbele ce corespund ritualului căsătoriei, chiar dacă nu era vorba de o căsătorie adevărată, ci de o simplă parodie, pentru că Hürrem era sclavă.

— Fie ca Allah să protejeze şi să binecuvânteze această uniunue, şi să îi dea un fiu sultanului şi dinastiei Osman.

Ca şi pentru o căsătorie adevărată, doisprezece sclavi, îmbrăcaţi din cap până-n picioare în alb, fiecăruia corespunzându-i o lună a anului, o urmau pe Roxelana cântând şi aruncând petale de trandafiri sub paşii ei. Apoi o îndrumară către *bâb üs-Sa'âde,* Poarta Fericirii. Strigătul eunucilor care urmau cortegiul făcuse să se elibereze locul, căci era interzis oricui, chiar şi femeilor, să privească aleasa de-o seară. Cortegiul o abandonă pe Roxelana la *bâb üs-Sa'âde,* care marca

finalul domeniului interzis oricărui alt bărbat, permis doar sultanului: haremul. Dincolo se auzea *Altun Yolu,* Drumul de Aur, care ducea către apartamentele private ale sultanului, când acesta nu stătea la Saray Burnu. Dicolo, supravegheau eunucii albi, servitorii săi. Şi mai departe, Suleyman, care mersese la moscheea Aya Sofya să se reculeagă, aşa cum făcea în fiecare zi de vineri, o aştepta pe Hürrem. Suleyman, cel la care visase atâta amar de vreme Vesela, singura dragoste permisă ei în interiorul haremului pe care ea nu l-ar putea părăsi, singura speranţă de a evolua şi de a depăşi condiţia de sclavă. Realizarea acestor visuri părea aproape imposibilă. Atâtea frumuseţi s-au ofilit pentru totdeauna în acest univers închis şi periculos al unui harem fără ca sultanul să le facă remarcate prezenţele. Multe altele au pierit din cauza otrăvii, laţului Muţilor sau înecului, pentru că ele erau cu siguranţă prea frumoase şi riscau să placă. Şi altele, favorite pentru o noapte sau mai multe nopţi, fuseseră după aceea foarte repede uitate în favoarea uneia mai tinere, uneia mai frumoase.

Pentru Roxelana, *bâb üs-Sa'âde* era uşa care se deschidea spre Suleyman, deci uşa care se dechidea spre lume. Această lume pe care jefuitorii barbari i-o răpiseră altădată, smulgând-o din sânul familiei, din casa şi din satul ei, din imensele întinderi cu grâu galben care odinioară constituiseră universul său întreg şi pe care îl iubea nespus. Acolo, era liberă să plece şi să vină, fără aparenţe, ocupându-se de nevoile întregii case şi de curte, de care era răspunzătoare. Dar ce însemna libertatea într-un sătuc sordid? Ce soartă au fi avut ai ei dacă ea rămânea? Ar fi măritat-o cu un ţăran violent şi analfabet, pe deasupra şi beţiv. Ea ar fi fost deja mamă. Maternităţile precoce şi prea apropiate i-ar

fi răpit frumuseţea şi veselia, fără să-i aducă nimic decât suferinţă şi sărăcie. Aici, era deja *gözde*, cea pe care sultanul a remarcat-o. După această noapte, ea ar fi *ikbâl*, glorificată, poate într-o zi însărcinată cu sultanul, o perspectivă uimitoare pentru ţărăncuţa care fusese.

Roxelana nu-şi punea întrebarea dacă îl iubea pe Suleyman. El avea tot pentru a înflăcăra imaginaţia acestor femei închise, fără nicio altă perspectivă decât venirea lui şi poate fericirea de a-i plăcea. Era tânăr şi frumos, infinit de bogat şi de puternic, obiectul tuturor viselor şi tuturor dorinţelor acestor trei sute de singuratice, care nu se întreţineau decât cu el, care nu se gândeau decât la el, care nu se împodobeau decât pentru el, nu se gelozeau şi nu se urau decât din cauza lui. După doi ani cât stătuse închisă la harem, într-o colivie de aur, dar totuşi o colivie, Roxelana nu se gândea decât la momentul în care o să fie singură în prezenţa padişahului. Nu avea la dispoziţie decât o singură noapte pentru a-l seduce şi pentru a-l reţine. Acum, că ultima clipă a sosit, ea tremura pentru că nu era în stare de niciun gest prin care să îndrăznească să născocească câteva mângâieri pentru el, pentru că deja se gândise la prea multe înainte. Orice-ar fi, el o remarcase şi îi pusese batista pe umăr. Totuşi, ceea ce era mai important de-abia avea să urmeze. Ce tristeţe şi ce eşec, şi ce umilinţă în egală măsură, la sfârşitul acestei nopţi, dacă el avea s-o uite şi s-o trimită în harem, o umbră anonimă printre multe altele...

Roxelana încercase să-i smulgă lui *bakh kalfa* câteva informaţii despre gusturile sultanului, mângâierile care puteau să-l emoţioneze, parfumurile care îl tulburau cel mai tare, dar intendenta nu scoase nici măcar un cuvânt. Fără îndoială ea nu ştia nimic. Celelalte alese nu divulgaseră secretele lor. Obrăznicia şi particularitatea

ei îl făcură pe Suleyman să o placă. Deci, ea ar trebui să fie naturală în braţele lui şi să facă eforturi pentru a-l determina să râdă pe acest om care părea mereu atât de serios şi melancolic. N-ar trebui să vorbească distant şi să folosească acelaşi fast pe care-l folosesc celelalte femei.

Bâb üs-Sa'âde se deschise şi se închise. Strigătul *helvet*-ului devenea apăsător. Cântecele şi tamburinele tăcură. Ea era singură de cealaltă parte a uşii, de cealaltă parte a lumii. Conducătorul eunucilor albi o aştepta. El o salută şi o conduse într-o grădină parfumată de trandafiri şi de iasomie, în care se zbenguiau în colivii mari nişte papagali care o priveau insistent cu ochii lor mici, rotunzi şi duri. O uşă incrustată cu sidef şi fildeş era ca o invitaţie într-un pavilion scund, cu acoperişul curbat în formă de pagodă. Acolo erau apartamentele private ale sultanului, când pleca din Saray Burnu pentru a veni la harem.

Hürrem avu un sentiment sec de prăbuşire. Era singură. După cum o învăţase *bakh kalfa*, în semn de respect, îşi dădu jos pantofii brodaţi cu perle ca şi cum ar pătrunde într-un sanctuar şi ar strivi covoarele din Orient de o bogăţie care o minuna. Pereţii erau decoraţi cu faianţă albastră, această culoare turcă pură şi profundă. Mai sus, caligrafii coranice tiveau camera. Mai departe, se auzea un *saz*, această chitară scoţând nişte sunete puţin cam înalte, ca nişte hohote de plâns neterminate. Roxelana traversă repede prima sală, unde ardeau tămâie şi nişte torţe, ridică o draperie şi se trezi în camera strălucitoare a lui Suleyman.

Nu se vedea decât patul, cu un cadru imens din abanos incrustat cu aur şi cu pietre preţioase susţinând cele trei saltele rituale din mătase verde – prima garnisită cu o umplutură din bumbac – şi celelalte două din puf. O

cuvertură din blană de zibelină atârna până la pământ. Acolo, în mijlocul patului, printre bogatele draperii prinse de tavan, pe una dintre cele trei perne şi ele din mătase, tivite cu roşu, culoarea imperială, stătea cu capul Suleyman. Capul său era ras, cu excepţia smocurilor de păr din creştet şi de deasupra urechilor. Aceste trei smocuri îi erau utile pentru a-şi aşeza turbanul al cărui volum, sultanul nu înceta să-l facă să crească.

Un eunuc alb, în picioare în faţa unei truse de scris, aştepta fără să îndrăznească să-şi întoarcă privirea spre ea. La un semn al lui Suleyman, el notă anul, luna şi ora uniunii. După aceea, dacă din fericire ea rămânea însărcinată, astrologii Imperiului nu ar mai termina de calculat horoscoapele nou-născutului comparând poziţia astrelor în timpul conceperii şi în timpul naşterii. Când îşi va termina treaba, eunucul va strânge trepiedul pe care sta trusa de scris, va face o plecăciune şi va dispărea.

Protocolul cerea ca Roxelana să se prosterneze mai întâi de trei ori, aruncându-se pe burtă la pământ, apoi să urce în pat, să îmbrăţişeze cuvertura de blană în trei etape, înainte să se târască până la Suleyman. O situaţie dificilă şi ridicolă, puţin specifică seducţiei, îşi spuse ea. Totuşi, aşa trebuia să procedeze.

Ajunsă la capătul celor trei saluturi, Roxelana începu să înainteze spre Suleyman, care o privea fără să se gândească să o ajute. I se părea foarte frumos, aproape ascetic cu fruntea lui cea lată, cu barba lui puţin stufoasă şi mustăţile mai mult roşcate decât brunete. Ochiul său scânteia, un zâmbet mic începu să se întrevadă pe sub mustaţă. Deodată, ea se ridică şi începu să râdă într-un mod irezistibil. Bolborosea ceva răguşit şi cânta:

— Mă târăsc ca un biet melc spre soarele tău, padişah!

Poate îl va înfuria o asemenea francheţe şi o va trimite înapoi imediat? Ea ridică capul spre el cu teamă, dar nu văzu decât amuzament pe chipul lui Suleyman.

— Vino aici, Veselo!

El râse şi se aplecă deasupra ei, o ridică la nivelul lui şi ea fu deja în braţele lui. Era locul ei şi fericirea ei, viitorul ei şi sfârşitul tuturor temerilor sale. Dacă el o voia pentru mai mult timp decât pentru o noapte, trebuia să o cucerească şi să o seducă. Ea l-ar trata ca pe un bărbat, ca pe dragostea ei. Cu siguranţă, nu-l va trata ca pe stăpânul ei.

— Hürrem, tu care nu faci nimic asemănător cu ceilalţi, care nu semeni cu nicio alta, pe care o ştim atât de inteligentă, dar şi obraznică, tu eşti totuşi foarte frumoasă astă-seară...

Pielea Roxelanei emana un miros de aloe şi de corp tânăr atunci când el îi dădu cureaua jos şi o dezbrăcă de rochia din mătase albă. Când mâinile lui Suleyman începură să o cerceteze, ea de-abia se încordă înainte să se lase abandonată. El era tandru şi puternic, aşa cum îl visase. Şi ea avea poftă să-l iubească.

A doua zi dimineaţă, fu Suleyman cel care o trezi cu mângâieri şi înflăcărări noi. După aceea, ea îl părăsi cu regret, dar o sclavă nu putea să rămână în patul lui Suleyman când Tăietorul de unghii, Prim Bărbierul, Marele Stăpân al Garderobei, Marele Stăpân al Turbanului şi Paznicul Podoabelor Turbanului imperial nu aşteptau decât un semn al eunucilor albi pentru a intra, la rândul lor, în camera imperială. Acolo, se ocupară cu seriozitate de sarcinile lor importante, înainte ca Suleyman să meargă să se purifice la baia de aburi. Era de asemenea şi pajul însărcinat cu ataşarea la centură a celor două pungi ritualice necesare cheltuielilor mărunte de peste zi

– una plină cu o mie de *aspre* şi cealaltă cu zece ducaţi din aur. Post invidiat al acestui paj, autorizat să păstreze pentru el ceea ce nu se cheltuia în acea zi, cu toate că, în acea zi, fu Roxelana cea căreia îi revenea roba ţesută cu fir de argint a sultanului, cât şi ţechinii de aur.

Repede, ea îşi îmbrăcă haina cea albă, îşi prinse centura şi se apropie de pat pentru a-i întinde amantului ei voalul de muselină brodat, pe care trebuia chiar el însuşi să i-l prindă şi pe care ea trebuia să şi-l lase apoi pe chip, semn că îi aparţinuse. Ea ar fi vrut să i se arunce în braţe, să-i strângă mâna şi să o acopere de lacrimi implorându-l să nu o uite. Ceilalţi trebuiau să acţioneze la fel ca şi Roxelana, arătând o veselie şi o siguranţă pe care ea nu o avea; îşi luă rămas-bun fără să ceară nimic. Îl mai salută încă o dată, merse până la uşă uitându-se înapoi, îi oferi un ultim zâmbet, se încălţă şi părăsi camera fără să fie sigură că trebuie să se simtă bucuroasă.

Era torturată de gândul că ar putea fi pentru el un simplu capriciu şi că această noapte nu va fi urmată de nicio altă noapte. În acest caz, ea ar îmbătrâni, uitată la harem, amintindu-şi fără încetare acest scurt şi unic triumf, privind cum celelalte favorite se succed, sfâşiată de gelozie şi de un sentiment de inutilitate care tot creşte. Ea se blestema pentru că este „carne vândută". Voia să nu mai fie frumoasă, pentru că nu era înzestrată nici măcar pentru dragoste. De acum înainte, chiar dacă era *ikbâl*, copil al fericirii, chiar dacă nu-i erau luate privilegiile, ea ştia asta – un apartament particular, bogăţii şi servitoare –, nu ar înceta să se frământe întrebându-se dacă Suleyman îşi amintea de Vesela sa şi voia să-şi amintească de tot în camera sa.

Din nou, trecu peste *bâb üs-Sa'âde.* Nu se gândea că poarta s-ar redeschide într-o zi pentru ea. În spate, o aştepta enormul *kïzlar aghasï*, care zâmbi văzând-o cu voalul alb, şi se aplecă zicându-i:

— Râzi, Veselo, căci el te-a iubit. Tu nu vei mai dormi niciodată în camera novicelor. Tu nu mai ai de ce să te temi de marea guvernantă şi de bastonul ei de argint. Tu eşti *ikbâl.*

— Ca şi cum asta mi-ar fi fost de ajuns! Eu vreau mult mai mult, eu vreau tot, tu ştii bine, *kïzlar aghasï* al meu. Dacă tu mă vei ajuta, nu o să mai fiu o ingrată, oh, paznic al Porţii Fericirii! Dacă padişahul întârzie să mă întrebe, fă-l să-şi amintească de mine. Tu vei şti să găseşti cuvintele sau atunci, ţi le voi sufla eu.

Kïzlar aghasï avea cel puţin două motive bune să o ajute pe Roxelana în ascensiunea ei: primul motiv era că vechea favorită, Gülbahar, nu iubea Stambulul deloc, şi îi prefera pe cei care făcuseră parte din Curtea Manisei. Sau el însuşi nu părăsise niciodată haremul de când îl fermecase, copil fiind, în îndepărtata sa Africă. Al doilea motiv era Ibrahim, în prezent conducătorul Camerei Interioare, post important care-l lega şi mai strâns de persoana sultanului. Ibrahim îi era atâ de drag lui Suleyman că acest sentiment îl împiedica să-şi viziteze femeile atât de des cât ar fi dorit el. Cu ce te ajută să fii stăpânul unui harem dacă sultanul preferă un bărbat în locul sclavelor sale? Şi *kïzlar aghasï*, pentru a accepta inacceptabilul: să nu fie decât o bucată de bărbat, un monstru aproape diform, pentru a se consola pentru că nu poate să mângâie aceste frumuseţi care îl dispreţuiau şi că nu poate să procreeze cu toate că-şi dorea atât de mult copii, revărsa afecţiunea sa asupra Roxelanei. Ea nu părea să-l găsească urât şi vocea sa avea inflexiuni foarte tandre

pentru a-l numi „*kïzlar aghasï* al meu". De asemenea era hotărât să pună în evidenţă farmecul, spiritul şi erudiţia Veselei, de fiecare dată când ea o să poarte o conversaţie cu sultanul.

Kïzlar aghasï îşi ţinu cuvântul, nu rată nicio ocazie de a le denigra pe celelalte femei în favoarea Roxelanei, care fu amintită o dată, de două ori, de trei ori, apoi din ce în ce mai des. Ea îl amuza pe Suleyman, cânta pentru el durerea veselă a poetului Fuzûlî:

Eu sunt atât de beat că nu mai înţeleg:
Ce este lumea? Unde să întorci fiecare pas?
Dar care este paharnicul vinului eternităţii?
Şi eu te implor Iubite, priveşte în ochii mei nădăjduiţi,
Mai degrabă întreabă-mă care este singura mea fericire.
Este aceea de a te iubi oferindu-ţi toată inima mea.

Acum că devenise atât de bogat şi de puternic, acum că avea sarcini importante care-i ocupau mult timp, Ibrahim nu mai putea să cânte atât de des pentru sultanul lui. Sau Suleyman aprecia mai mult decât muzica şi poezia.

În întreg Vechiul Harem nu se vorbea decât de incredibila favoare de care se bucura Roxelana. Chiar *valide*, care ştia că veselia lui Hürrem parvenea din dorinţa de a-i descreţi fruntea fiului său, totuşi găsea această favoare excesivă. Şi apoi, inteligenţa lui Hürrem, care o cucerise atât de mult la început, în prezent o neliniştea pe *valide*. Cine ştie ce vise de măreţie şi de putere se ascundeau în acest căpuşor drăguţ? Dar cea care plângea mai mult decât altele succesul Roxelanei era Gülbahar, *kadîn sultan.* Dacă Gülbahar nu mai spera să recapete iubirea lui Suleyman, după ce Ibrahim îi fusese

atât de drag, ea se consola cu gândul că nicio femeie din harem nu a ştiut să-l atragă pe sultan. Apoi, a apărut Roxelana.

Gülbahar, destabilizată de moartea celor trei micuţi ai săi, îşi ieşea din minţi pentru că simţea că poziţia ei nu mai este stabilă. Suleyman o căuta foarte rar. De acum înainte, nu-i mai rămăsese decât prinţul Mustafa, copil fermecător, pe care sultanul îl adora, dar pe care moartea îl putea lua în egală măsură. De asemenea, Gülbahar începu să asculte cu mare atenţie vorbele drăguţei sale servitoare Nourisabah, Aurora.

— Tu eşti *kadîn sultan* şi padişahul îl îndrăgeşte pe fiul său. Tu eşti atotputernică în harem şi foarte iubită de *valide*, speri-o pe această Hürrem, pentru ca ea să nu mai fie atât de veselă. Sau trimite-i un Mut!

— Dacă cineva îl surprinde şi-i va spune totul lui *kïzlar aghasï*, sunt o femeie moartă... Tu nu gândeşti, Nourisabah. Să-i arătăm cine este adevărata stapână aici, de ce nu? Îmbracă-mă cu cea mai frumoasă rochie împodobită cu blană şi cu trena cea mai lungă pe care o poţi găsi, pune-mi cele mai frumoase bijuterii şi trimite să o caute. Ea va fi atât de umilită pentru că nu poartă blană şi nici trenă, pentru că ea nu este *kadîn*, că va înţelege. Siguranţa ei este de nesuportat. Cum par?

— Cea mai frumoasă prinţesă care există.

— Nu se vede că am plâns?

— O să vă spăl ochii cu apă de trandafiri şi nu se va vedea nimic. Fiţi dură şi poruncitoare cu ea, pentru ca să nu îndrăznească să-l mai seducă pe padişah.

Nourisabah o pregăti pe stăpâna sa, o îmbrăcă cu o rochie lungă cu o trenă căptuşită cu blană de zibelină, îi puse cele mai frumoase bijuterii, smaralde de culoarea ochilor ei, braseroul în care argintul strălucea la lumina

lumânărilor. Era un univers feminin şi rafinat, unde cărţile preţioase de Coran erau aliniate pe etajerele *kavaoulouk*, unde covoarele rivalizau cu culorile faianţei murale.

Pe jos era întinsă o faţă de masă albă pe care era aşezat un felinar mare. Divane joase, împodobite din belşug cu perne din mătase, console care susţin o trusă de scris şi candelabre de aur, bogat lucrate, cu minuţiozitate, dulapuri unde se aranjau rochii şi pălării, constituiau tot mobilierul. Era cam prea bogat, indicat să impresioneze o vulgară, se gândea Gülbahar.

Nourisabah părăsi pavilionul *kadïnei* pentru a se duce în cel ocupat de Roxelana cu alte femei din harem, guvernante şi mari stăpâne – *valide* evita să pună să locuiască împreună mai multe *ikbâl* pentru a evita orice scenă de violenţă.

Nourisabah se făcu anunţată Roxelanei printr-un eunuc negru şi fu invitată în apartamentul cu patru camere mai puţin luxoase decât cele ale lui Gülbahar. Roxelana o aştepta îmbrăcată foarte simplu, cu o pereche de pantaloni bufanţi şi cu o vestă, un voal fin, *yasmâk*, o pălărie fără pană şi fără bijuterii. Ea avea un zâmbet inocent şi copilăresc, cu două gropiţe în colţul obrajilor.

— Deci, Nourisabah, tu m-ai servit bine?

— Timp de zile întregi, eu am aţâţat fără încetare furia, gelozia şî ranchiuna *kadïnei*, după cum mi-ai cerut. Eu am convins-o să caute să te sperie. Acum, Hürrem, nu ţine decât de tine să o faci să-şi piardă controlul.

Roxelana izbucni în frumosul ei râs şi aruncă o pungă servitoarei.

— De fiecare dată când tu mă vei servi, tu vei primi una asemănătoare. Eu nu uit niciodată un serviciu făcut. Şi mai ales, eu nu uit niciodată o trădare...

Zâmbetul ei era blând şi mângâietor, dar privirea era neiertătoare. Nourisabah înţelesese deja că trebuia să se teamă de furia Roxelanei, care nu ar fi ezitat, dacă era cazul, să se asigure de serviciul Muţilor, care erau foarte devotaţi lui *kïzlar aghasï*, de care depindeau, imediat după sultan. Cu mâinile băgate în mânecile vestei sale în semn de supunere, cu privirea în jos, Roxelana se îndrepta în pas vioi, de dansatoare, spre pavilionul lui Gülbahar. Pavilionul se ridica aproape de un bazin în care apa era îngheţată. Era un frig de-ngheţau pietrele în acea lună a lui decembrie. Roxelana era prea entuziasmată ca să mai simtă frigul. Planul pe care îl urzise, într-o manieră foarte inteligentă, pentru a-şi îndepărta rivala, avea şanse de reuşită: Gülbahar era atât de neroadă şi de plângăcioasă, iar Suleyman nu era nici naiv, nici incapabil să-şi dea seama de şiretenie. Şi şiretenia, precis, era arma preferată a Roxelanei.

Se lăsă aşteptată mult timp înainte să binevoiască să consimtă să o primească, dar Roxelana avea o răbdare infinită atunci când era vorba de interesele ei. Apoi intră şi fu stupefiată de excesul de lux în care trăia Gülbahar. Totuşi se încordă pentru ca *kadïn* să nu poată să-şi dea seama de admiraţia sa. Roxelana măsură tot drumul pe care-l mai avea de parcurs pentru a deveni egala ei. Gülbahar, aşezată la măsuţa ei de toaletă, îşi pieptăna cu nonşalanţă părul blond, cel mai mare atu al ei. Smaraldele străluceau la gâtul ei, la urechile sale şi la încheieturile mâinilor sale, aruncând nişte scântei verzi-albăstrui şi somptuoase pe pereţî. *Kadïn* se prefăcu că nu este acolo. Micul joc ar fi putut să dureze un moment dacă Roxelana nu ar fi ales să rupă liniştea spunând cu vocea ei cea mai suavă şi mai ironică:

— *Kadïna* mea şi-a chemat umila servitoare, dar splendoarea o uimeşte atât de tare încât nu-şi poate ridica ochii spre ea.

Gülbahar îşi dădu seama de ironia şi de răutatea aflate în această singură frază care o insultă şi acest lucru îi aminti că frumuseţea ei nu mai era un lucru sigur, pentru că Suleyman o prefera pe această sclavă. Ea se ridică, făcând în aşa fel încât să-i cadă peria şi se repezi la Roxelana urlând:

— Mizerabilă carne vândută, pot spiritele binefăcătoare să te ducă la ceruri, pot spiritele infernului să deschidă pentru tine străfundurile pământului! Eu ştiu că l-ai vrăjit printr-o licoare sau printr-o incantaţie specifică neamului tău, vrăjitoareo! Carne adunată...

— Nu mai mult vândută sau adunată decât tine, *kadïna* mea.

Gülbahar, uitând de orice prudenţă sau de prima regulă a haremului care interzicea oricui să ridice mâna asupa unei *ikbâl*, cea pe care sultanul binevoia să o distingă, se năpusti la Roxelana. Ea sfâşie finul *yasmâk*, îi răsturnă pălăria, apoi îi smulse cu pumnii catifeaua roşie bogată, care-i căzu până-n talie atât de fină şi fragilă. Roxelana nu se zbătea, nu încerca să se protejeze. Dimpotrivă, ea se oferea loviturilor, cu acelaşi zâmbet insuportabil pe buze. Acest zâmbet o făcu pe Gülbahar nebună de furie şi de durere. Ea îşi imagina atât de bine buzele dragostei sale punându-se peste această gură mică trandafirie şi parfumată, evocând o floare. Luă de pe masa de toaletă nişte foarfece de aur fin, brăzdând obrazul Roxelanei, vru să-i scoată ochii, dar aceasta se întoarse cu supleţe şi începu să scoată nişte ţipete asurzitoare pentru a-l alerta pe *kïzlar aghasï*, care nu era departe de acolo, gata să intervină. Deodată se năpusti în

cameră. Fără să zică un cuvânt, o împinse pe *kadîn* şi o dădu pe Roxelana la o parte. Acolo, el privi rana de unde sângele curgea în şiroaie, murdărind cămaşa şi vesta.

— Eu te trimit *ebekadîn*, la tămăduitoare, trebuie curăţat tot ce este aici. Nebuna, ar fi putut să te omoare!

— Astfel, vom vedea mai bine pe care dintre noi două o preferă cu adevărat padişahul.

— Trebuie să te îngrijeşti, te-a cerut pentru astă-noapte.

— Spune-i că nu voi veni.

Kïzlar aghasï o privi cu stupefacţie. Nu puteai să te sustragi unui asemenea ordin doar dacă erai pe moarte. Această Hürrem îşi asuma prea multe riscuri. Într-o zi, o să întreci răbdarea sultanului şi atunci dizgraţia lui va cădea şi asupra ei.

— Trebuie să te duci.

— Nu o să mă duc.

— Ce i-aş spune?

— Nimic. El va fi cel care va veni la mine. Pentru o singură dată, el va fi cel care va veni la mine.

— Taci Hürrem! Tu eşti nesăbuită.

Totuşi, conducătorul eunucilor o privea cu admiraţie. Dacă nu se omora înainte, ea avea să ajungă departe. Avea o asemenea dorinţă, o asemenea absenţă a scrupulelor că totul devenea posibil pentru ea. Mergea pe drumul ei, fără să întrebe nimic pe nimeni, fără să-şi facă cunoscute cele mai secrete gânduri. Chiar cu el, ea nu-şi mai spunea păsul ca înainte, dar se arăta întotdeauna foarte drăguţă.

Kïzlar aghasï îi raportă lui Suleyman refuzul Roxelanei, fără să precizeze motivul, dar lăsând să se înţeleagă că s-a întâmplat ceva grav. La strigătul lui

helvet, sultanul se duse în „locul sacru", în locul binecuvântat pe care nimic nu trebuia să-l profaneze. Auzind răsunetul strigătului care face pe toată lumea, femei şi eunuci, în interiorul clădirilor pentru a lăsa trecerea liberă stăpânului, Roxelana ştiu că câştigase. În ceea ce o priveşte pe Gülbahar, aceasta se simţi disperată. Când Suleyman intră în apartamentele sale, Roxelana stătea apatică pe sofa. Nu-şi schimbase hainele sfâşiate, care făceau ca imaginea ei să pară şi mai lascivă. Astfel, ea părea a fi abandonată, frumoasă şi prăbuşită. Când îl zări pe Suleyman, scoase un mic ţipăt şi îşi ascunse chipul în palme. El trebui să folosească forţa, pentru a putea vedea rănile profunde care-i brăzdau chipul pe care-l iubea.

— Cine ţi-a făcut asta?

— Nu pot să-ţi răspund.

— Tu nu ştii?

— Ba da.

— Am înţeles: Gülbahar. De ce nu ai venit când te-am rugat?

— Pentru a nu-ţi mâhni vederea cu spectacolul urâţeniei mele. Şi apoi...

— Vorbeşte!

— Iartă-mă, padişah, dar sunt însărcinată şi mă tem... Îmi este frică pentru copilul...

— Ce a zis *ebekadïn*?

— Că trebuie să aşteptăm.

— Vei fi răzbunată Roxelana, îţi jur pe viaţa mea.

Suleyman, lăsându-se pradă uneia dintre acele furii a cărei violenţă era stupefiantă, pe care nu reuşea să o zăgăzuiască, ieşi din cameră cu paşi grăbiţi pentru a traversa grădina în direcţia pavilionului lui Gülbahar. Zăpada care tocmai căzuse ascundea grădina în spatele

unui ecran alb, uşor şi scârţâia sub cizmele sale. Pentru că Gülbahar îndrăznise să contravină regulilor haremului, merita o pedeapsă exemplară şi el era hotărât să-i aplice această pedeapsă, dar mai întâi voia să o asculte. Ea îl aştepta în faţa *mangal*-ului, care nu mai reuşea să o încălzească, mută şi tremurând.

— Tu eşti cea care a desfigurat-o astfel pe Hürrem?

Nu folosea la nimic să nege. Conducătorul eunucilor negri asistase la scenă. Ea rămase fără să scoată niciun cuvânt.

— Ea poartă un copil. Deci tu ai atentat la propria mea viaţă.

Gülbahar avea să moară, chiar dacă îşi dorea cu disperare să trăiască. Suleyman putea să o umilească sau să o pedepsească. Totuşi, ea îşi interzicea să-l implore pe sultan, să-i mărturisească că îi era frică de moarte. Atunci, ar fi fost foarte laşă şi josnică. Îl cunoştea de mai mult timp, fusese prima lui dragoste şi tinereţea lui. Pentru ea, el ar fi cu siguranţă ultimul. Ce să mai spunem, chiar dacă ar fi graţiat-o, viaţa ei de femeie s-ar fi oprit în acea clipă. Totuşi pentru Mustafa, micul său prinţ frumos şi atât de talentat, care întruchipa toate speranţele, trebuia să trăiască. Trebuia să-l protejeze şi apoi să-l conducă la scările tronului. Atunci, ea ar fi liberă, în sfârşit. Ea ar fi *valide sultan*, cea care poate ieşi din harem după bunul ei plac şi să se arate copiilor săi – poporului său – cu chipul descoperit. Îl privi pe Suleyman cu o tristeţe infinită, oprindu-se să nu aibă pentru el gesturi de tandreţe care erau atât de naturale, dar în acel moment erau supărătoare. Îi spuse:

— Pe cuvântul meu, nu ştiam că este însărcinată.

— Eu te cred, cu toate că gestul tău este inadmisibil. Este un atentat la persoana mea. Eu nu vreau să

te mai văd niciodată, nu vreau să te mai aud niciodată. Întoarce-te imediat la Manisa, Stambulul este interzis pentru tine!

— Nu mi-l lua pe Mustafa.

Fără răspuns, Suleyman părăsi pavilionul. Gülbahar ştia că totul se terminase. Se prăbuşi plângând în hohote. Din vina ei, îl pierduse, se simţea abandonată, distrusă. Ce se va rezolva? Era mai bine să-l îndepărteze pe Mustafa de această Roxelana, dar şi de tatăl lui, de curte, de putere? Sau trebuia ea, în interesul copilului său, să nu se despartă niciodată, lăsându-se fără protecţie în acest harem unde se putea întâmpla orice?

Ea o chemă pe Nourisabah, despre care nu avea nicio bănuială şi care trebuia să-i mărturisească tot văzându-i chipul frumos umflat de plâns şi atâta disperare în aceşti ochi. Gülbahar o imploră să-l prevină pe Ibrahim. *Hasobad hasï*, conducătorul Camerei Interioare, s-a interesat mereu de Mustafa. El iubea frumuseţea lui, cât şi inteligenţa lui extraordinară, sensibilitatea lui, aptitudinile lui pentru muzică. La rândul său, copilul îl adora. Ibrahim ar şti ce să facă, ceea ce ar fi mai bine pentru micul prinţ. Nourisabah plecă să se achite de misiune. Cu părere de rău pentru ce urzise, se decise să nu o prevină pe Roxelana. Ea însărcină un eunuc care o iubea fără speranţă, un biet monstru amputat, să se apropie de favorit şi să intervină pentru Gülbahar.

Ibrahim dispreţuia femeile – el nu cunoscuse decât tinerele din harem, supuse şi fără personalitate puternică – şi, mai mult, dispreţuia intrigile de la palat. Îi displăcea faptul că una dintre ele avea o mare influenţă asupra lui Suleyman, chiar dacă nu era gelos. Pasiunea lor din tinereţe s-a transformat într-o prietenie puternică, o complicitate valabilă în fiecare clipă. Nu slăbiciunile unei femei

puteau să-l reţină îndelung pe Suleyman. Totuşi era mai bine ca Suleyman să evite domnia având o singură favorită. Chiar dacă îşi bătea joc de soarta lui Gülbahar, atât de asemănătoare cu a tuturor celorlalte femei închise în haremurile imperiale şi într-al său, Ibrahim era preocupat de viitorul lui Mustafa. Dacă copilul era exilat cu mama lui, tatăl său ar uita de afecţiunea pentru el în favoarea copiilor care îi vor fi daţi de Roxelana. Dacă Mustafa ar rămâne singur la harem, el ar fi vulnerabil, în pofida protecţiei mamei sale. O otravă este repede administrată. Un Mut poate atât de uşor să asfixieze un copil...

De asemenea Ibrahim avea să intervină pe lângă Suleyman, care ar fi ţinut cont de părerile prietenului său. Nici el nu dorea să se despartă de fiul său. El doar ordonă ca Gülbahar să se facă nevăzută. Ibrahim ştia că rigoarea acestui ordin s-ar putea estompa cu timpul. Totuşi, ea îşi dădea seama că Suleyman nu o va mai lua în patul lui. Victoria lui Hürrem era nu era chiar atât de completă aşa cu prevăzuse ea, chiar dacă Suleyman, pentru a o consola, o numi sultană înainte de naşterea copilului său, onoare fără precedent. De acum înainte, Roxelana putea să poarte trenă şi blănuri. Mai ales, ea beneficia acum de papuc, adică se bucura de o provincie a Imperiului.

Roxelana ştiu să accepte această înfrângere pe jumătate cu un aer senin şi chiar indiferent. Dar, în sufletul ei, nu s-a liniştit. Dacă Gülbahar era definitiv neutralizată, ei i-ar rămâne un duşman declarat, Ibrahim. De asemenea trebuia să combată afecţiunea nutrită de Suleyman pentru fiul său unic. Totuşi, Roxelana suporta, ca de altfel tot haremul, farmecul lui Mustafa şi se simţea atrasă de copil. Pentru a deveni mai dură, ea îşi

tot repeta: „Dacă şi eu voi avea un copil şi voi fi *kadïn*, ce va deveni el după moartea padişahului? Mustafa mă va trimite la Palatul Lacrimilor şi îl va ucide pe fiul meu, chiar dacă el nu doreşte asta, chiar dacă va fi îndurerat. Cam aşa a fost mereu în Imperiul Otoman şi Legea Fratricidului a cerut mereu cam acelaşi lucru. Eu am citit despre vieţile tuturor sultanilor. Mereu se întâmplă aşa. Chiar dragostea lui Suleyman nu ar şti să mă protejeze de soarta care mă aşteaptă. Şi Gülbahar îl va incita pe Mustafa să se răzbune. Suleyman este tânăr, cu o sănătate de fier şi plin de ardoare, dar el nu se gândeşte decât la război. El este condamnat să facă război, pentru că aşa vor ienicerii. El poate fi omorât. Atunci nenorocirea mea ar veni foarte repede. De altminteri, îl voi avea doar pe copilul meu? Gülbahar poate foarte uşor să-mi administreze fără ştirea mea poţiuni care să-mi provoace avortul. Eu nu voi vedea *ebekadïn*-ul haremului..."

Această senzaţie de pericol permanent îi călea sufletul şi curajul, dar şi duritatea. Cel puţin să rămână o umbră printre umbre, nu ar supravieţui foarte mult timp în haremurile imperiale dacă nu s-ar arăta foarte dură şi foarte şireată, dacă nu şi-ar întrebuinţa banii în mod util, folosindu-şi peste tot inteligenţa. De asta avea Roxelana atâta nevoie...

Suleyman nu se gândea decât la război. Trebuia de urgenţă să dea ocupaţie, printr-o campanie victorioasă, primei armate a lumii. Lenea nu valora nimic pentru aceşti soldaţi şi putea să fie chiar periculoasă. El trebuia să-şi demonstreze autoritatea prin cuceriri, prin foarte multe cuceriri, chiar dacă acest imens imperiu era deja dificil de controlat şi de guvernat. El convocă Divanul. De asemenea aveau loc sesiunile de numire a Consiliului de Miniştri. Ele aveau loc în cel mai luxos pavilion din

Saray Burnu, prevăzut cu un etaj şi deasupra cu un dom din aur fin (pavilionul se numea tot Divan).

Pereţii interiori erau acoperiţi cu lambriuri de email şi cu pietre preţioase, arabescuri de aur cu versete din Coran. Acest termen se aplica Consiliului Vizirilor după ce un prinţ persan avu acest cuvânt la indemână: *„Inan diwân end!»* Sunt demoni, spuseseră vizirii chiar foarte preocupaţi de distrugerea imperiului său. Cuvântul rămase. Sub domul Divanului, nu era decât un şemineu de argint şi o fântână din cristal, apoi tronul lui Suleyman, imens şi scânteind de aur. Pavilionul era compus din sala în care se reunea sultanul cu marele său vizir şi vizirii săi, cât şi cu principalii demnitari, printre care şi Ibrahim, biroul privat al marelui vizir şi cancelaria.

De asemenea, în sala Divanului, Suleyman primea ambasadorii cu un fast care uimise Europa. După o masă servită de către două sute de servitori în robe roşii şi bonete de aur, făcând un lanţ pentru a permite felurilor de mâncare venite de la bucătărie să se succeadă rapid pe masa ambasadorilor, pentru că sultanul întotdeauna îşi lua masa singur, Marele Maestru de Ceremonii le aducea bogate „robe de onoare" împodobite cu pietre preţioase. După aceea, emisarii ofereau cadourile aduse sultanului şi expuneau motivele ambasadei lor. Câteodată se semna câte un tratat de pace sau alianţe comerciale, ca aceea pe care Marco Memmo tocmai o încheiase pentru serenissima republică cu Înalta Poartă.

În acea dimineaţă, ordinea de zi a Divanului era să examineze diversele posibilităţi ale războiului. Marele vizir Piri Paşa era de părere să regleze într-un mod definitiv problema ungurilor. Ibrahim era pentru reducerea ereziei şi combătând Tahmasp, noul Şah din Persia. Totuşi fu de părerea lui *kapudan* paşa Cortug-Ogli, marele

amiral, care-l adusese. Ce contau acordurile semnate cu Veneţia dacă navele negustorilor turci şi chiar cele ale flotei continuau să fie cu regularitate controlate de către cele ale Cavalerilor Ospitalieri din Saint-Jean din Ierusalim? Stabiliţi pe Insula Rodos, cavalerii făcuseră un redutabil bastion sub impulsul marelui lor stăpân Philippe de Villiers de L'Isle Adam, războinic magnific, pe atunci având cincizeci de ani. Acum foarte mult timp, soldaţii călugări cu haine stacojii, împodobite cu crucea albă cu opt ramuri, făceau flota otomană să tremure din micul lor bârlog. Exact după ce Saladin îi gonise din Ierusalim în 1187. Suleyman continuă fapta sfântă, eliberând Rodosul din mâinile acestor Infideli. Prezentată astfel, ideea îl înflăcără pe Suleyman, foarte pios şi foarte credincios.

Curând, toate şantierele din Stambul şi din principalele porturi ale imperiului zbârnâiau de o activitate nebună. Peste tot, se construia. Pentru a respecta tradiţia, Suleyman trimitea pe 1 iunie 1522 o scrisoare de somaţie marelui stăpân din Rodos pentru ca el să se predea fără nicio condiţie. Patru zile mai târziu, fără să aştepte un răspuns, care nu putea fi decât negativ, al doilea vizir Mustafa Paşa şi *kapudan pacha* navigau spre Rodos cu trei sute de nave având la bordul lor şapte mii de oameni.

La fel ca toate femeile din harem, Roxelana contempla din grădini uimitorul spectacol. După cum era mereu în armata otomană, manevra se desfăşura cu o precizie mecanică.

În acelaşi timp, o armată terestră, de cinci mii de oameni, se puse în mişcare cu obişnuitul cortegiu de tunuri şi de cărăuşie de aprovizionare. Roxelana fu bucuroasă să afle că Suleyman rămânea în capitală. El ştia de la

spionii lui că Philippe Villiers din L'Isle Adam nu dispunea decât de şase sute de Cavaleri Ospitalieri şi de mai puţin de cinci mii de soldaţi. Din ce în ce mai des, el îi încredinţa cele mai mari secrete lui Hürrem, în timp ce dormea lângă el după ce făceau dragoste.

— Chiar dacă celebrul condotier Gabriel Martinengo, cel mai bun artificier din acea vreme, a părăsit Creta pentru a-l ajuta pe Villiers de L'Isle Adam, în prezent forţele rămân inegale.

— Prezenţa ta la Rodos nu era chiar indispensabilă, padişahul meu... Totuşi eu am citit o lucrare despre apărarea insulei. Marele stăpân a ales bine locul unde şi-a stabilit fortăreaţa, la nord-est de Rodos, la ieşirea a două treceri strâmte şi înşelătoare dominate de formidabilele turnuri Saint-Michel, Saint-Jean şi castelul Saint-Elme.

— Ce deşteaptă eşti, Vesela mea! Chiar dacă fortăreţele sunt legate între ele printr-un dublu meterez acoperit cu alte treizeci de turnuri şi protejate de gropi, Ospitalierii nu vor putea să reziste fără încetare blocadei otomane. Noi le vom avea după poftă.

Totuşi, curierii pe care îi primea în fiecare zi din Rodos deveneau din ce în ce mai alarmaţi. Roxelana îl văzu pe Suleyman atât de posomorât încât îl imploră:

— Eu nu sunt decât cea mai umilă dintre servitoarele tale, dar descarcă-ţi sufletul spunându-mi ce te apasă.

— Mă tem să nu te plictisesc, Vesela mea.

— Tot ceea ce are legătură cu gloria ta mă pasionează, tu ştii.

— Să nu ignori că pe 26 iunie trecut, cum ar spune creştinii, flota noastră a ajuns în Rodos. Chiar dacă Cortug-Ogli îi blochează efectiv pe Ospitalieri, nu se ajunge nicăieri. La fiecare asalt terestru pe care-l lansează Mustafa Paşa, tirul necruţător şi precis al lui Martinengo

omoară soldaţii noştri cu sutele. Ienicerii ameninţă că se revoltă. Ciuma şi dizenteria fac ravagii pe câmpul nostru.

— Doar prezenţa ta va şti să însufleţească trupele, padişahul meu. Chiar dacă absenţa ta mă face să disper, dacă nu te duci, te îndrepţi spre dezastru.

Suleyman urmă sfaturile Roxelanei, căci el începuse să-i aprecieze simţul politic, şi sosi la Rodos cu Ibrahim, unde făcu o a doua armată. Imediat, el parcurse câmpul călare pentru a se face văzut de armata sa. Adresă bărbaţilor un discurs de încurajare care să le readucă energia. Apoi, ordonă un război subteran. Trebuia să sape galerii sub principalele bastioane ale fiecăreia dintre cele opt naţiuni ale Ospitalierilor pentru a le face să explodeze unele după altele. Villiers dejucă totuşi manevra trimiţându-i şi lui de asemenea „cârtiţe" pentru a detecta, cu ajutorul tobelor acoperite cu nisip, avansul minerilor. Dacă nisipul tremura, imediat oamenii săi căutau în galerii pe cei ai lui Suleyman. Acest război subteran, aceste acte de măcel comise cu premeditare printre tenebre fură oribile. Pe 4 septembrie, bastionul limbii engleze explodă şi supravieţuitorii trebuiră să caute refugiu la celelalte naţiuni.

O sclavă turcă, ajutată de un spion care era nimeni altul decât doctorul lui Selim, tatăl lui Suleyman, şi Amaral, cancelarul ordinului, intrară în fortăreaţa Ospitalieră. Amaral îi conducea. Acesta, care nutrea ambiţia să devină mare stăpân, îl ura pe Villiers din L'Isle Adam. Toţi trei aprinseră trei focare de incendiu în fortăreaţă. Ei se lăsară prinşi şi pedeapsa fu nemiloasă: fură spânzuraţi pentru înaltă trădare, apoi sfâşiaţi. Atunci Suleyman ordonă asaltul bastionului spaniol de către cele cinci mii de ieniceri. Villiers din L'Isle Adam era în acelaşi timp

peste tot, încurajându-şi oamenii. Se vedea zburând de pe un meterez pe altul silueta sa dreaptă şi atletică şi învârtind spada în timp ce îi fâlfâia barba albă, căci el lupta cu cozorocul ridicat. Peste tot, turcii fură împinşi. Ei lăsară în tabără mai mult de douăzeci de mii de morţi. Villiers, la rândul lui, pierduse cincizeci de cavaleri.

Când se sună retragerea în rangurile otomane, Suleyman, orbit de furie şi disperare, îl convocă pe Mustafa Paşa, care condusese atacul. El îl acoperi cu insulte şi ordonă imediata lui execuţie. O linişte de moarte, punctată doar de ţipetele răniţilor, domnea în tabără. Niciodată nu-l văzuseră pe padişah astfel. Atunci, se auzi vocea marelui vizir Piri Paşa:

— Dacă îl condamni pe Mustafa Paşa la moarte, oh, comandante, dorinţa ta să fie împlinită, dar eu reclam onoarea de a muri cu el. Dacă tu mă cruţi, cruţă-l şi pe el. El s-a luptat cu vitejie, chiar dacă astăzi suntem înfrânţi.

Piri Paşa ştia că sultanul îi purta o anume afecţiune. Îl cunoştea pe Suleyman de pe vreme când încă era copil. El a fost cel care a ajutat-o pe *valide* să-l numească la Manisa ca să-l protejeze de furiile paterne. El a fost cel care a prevenit cel mai devreme cu putinţă posibila moarte a lui Selim. Suleyman îi datora viaţa şi tronul. De asemenea Piri fu stupefiat să-şi audă sultanul zicând cu o voce îngheţată:

— Îţi îndeplinesc dorinţa. Să-i executăm pe amândoi!

Deja Muţii înaintau. Cei doi viziri se aruncară imediat la picioarele lui Suleyman. Alături de el, Ibrahim, fără să scoată un cuvânt, puse mâna pe braţul prietenului său. Ibrahim se luptase ca un leu, îi plăceau luptele frumoase, să omoare şi să-şi dovedească curajul, să-şi joace viaţa fie cap sau pajură, să fie lovit de un topor sau de un

iatagan. Cu siguranţă nu putem să-i reproşăm că este un laş. Dimpotrivă, era un zeu al războiului. De douăzeci de ori le-a redat curajul ienicerilor, conducea asaltul, escalada resturile fumegânde ale bastionului englez înaintea altora. Suleyman, căruia îi era ruşine de mânia lui, şi care îl iubea pe Piri ca pe un fiu, cedă la gestul lui Ibrahim. Îl ridică pe Piri, îl strânse, apoi îi dădu mâna să i-o sărute lui Mustafa în semn de pace. Furia lui nu era potolită în totalitate şi luă decizia de a-i lua guvernarea Egiptului pentru a o oferi celui de-al treilea vizir, Ahmed Paşa, care se luptase mai bine. Înainte să se retragă cu Ibrahim sub cortul imperial, spuse:

Să-l legăm de galera sa pe Cortug-Ogli, acest laş care nu a participat la luptă şi care este totuşi instigatorul acestui nefericit asediu, şi să-i dăm o sută de lovituri de bici.

Timp de trei zile, Suleyman rămase închis cu Ibrahim. Nimeni nu îndrăznea să intre în cortul lor. Suleyman voia să plece din Rodos, dar Ibrahim refuza. Dacă armata turcă pleca înfrântă, Ospitalierii, mai mult ca niciodată, aveau să hărţuiască navele negustorilor Porţii pe mare. Mai ales, imaginea lui Suleyman era deteriorată. Deci, el trebuia să aducă fortăreaţa înainte să vină iarna.

Pe 23 septembrie, un nou asalt general se soldă cu un masacru general. Turcii pierdură patruzeci şi cinci de mii de oameni.

De această dată, în pofida încurajărilor lui Ibrahim, Suleyman ar fi renunţat la asediu dacă, pe 30 ale aceleiaşi luni, un *peyk* nu ar fi debarcat dintr-o galeră pentru a-l anunţa o veste importantă: Roxelana născuse un fiu. La Vechiul Harem, astrologii deschiseseră Coranul la întâmplare şi puseseră degetul pe un verset lăudând numele Profetului. Nou-născutul a fost numit Mehmed.

Mama şi copilul se simţeau bine. Suleyman şi-o imagina pe Vesela lui, încă palidă, dar triumfătoare, sprijinită pe pernele ei de mătase, în camera imperială plină de culoarea roşie, primind cu o aparentă modestie darurile şi felicitările de la *valide* şi de la fetele sale, prinţesele, apoi de la marii demnitari ai imperiului, de care era ascunsă cu ajutorul unui paravan. După aceea, făcea parte din tradiţie ca *kïzlar aghasï* să aibă onoarea să poarte nounăscutul până în sala de Sofa separând această parte de restul haremului, pentru ca marii ofiţeri să poată solemn să scrie certificatul de naştere al micului prinţ.

Această fericită naştere era un semn din cer. Suleyman era grăbit să se întoarcă acasă şi să o audă pe Vesela lui râzând, pe care o va sărbători ca pe o luptă victorioasă. Trebuia să termine cu această campanie dezastruoasă. De asemenea, el multiplică asalturile pe perioada toamnei. Cele din 12 octombrie şi 30 noiembrie fură deosebit de sângeroase. Şi de data aceasta pierdu mii de oameni fără nicun rezultat. Gabriel Martinengo primi o săgeată în ochiul drept şi fu pe punctul de a muri. Totuşi, Ospitalierii nu obţinură niciun ajutor de la restul Creştinătăţii. Curând, ei nu mai avură pulbere, apoi se terminară proviziile. Pe 10 decembrie, Suleyman trimise o solie marelui stăpân pentru a-i oferi o viaţă sigură lui şi cavalerilor săi, şi de altfel libertate pentru toţi locuitorii insulei dacă ei se predau. Era o propunere cu atât mai generoasă cu cât războinicii fortăreţei mureau de foame.

Roxelana, datorită acestei naşteri, avea în prezent cu ce să-şi întreţină spionii, chiar în sânul armatei lui Suleyman. Ea ţinea să fie informată aproape zi de zi despre ceea ce se întâmpla la Rodos. După aceea, ea a fost cea care l-a convins pe Suleyman să plece

de acolo. De asemenea, un zâmbet de triumf îi lumină faţa în momentul în care primi de la trimişii ei mesajul următor:

„Cu câteva zile înainte de această sărbătoare pe care Creştinii o numesc Crăciunul, fu zărit pe un cal Philippe Villiers de L'Isle Adam, îmbrăcat cu o manta mare, neagră, specifică rangului său, o culoare care exprima dispoziţia sa sumbră. Urmat de crainici care purtau stindardul alb al solilor, el se ducea în tabăra padişahului, urcată pe o colină, fortăreaţa ieşind în afară, în prezent fiind dărâmată. Ploua cu găleata. Un vânt rece mătura insula. Marele stăpân, foarte drept pe calul său negru, mantaua flutura în bătaia vântului, cu capul descoperit, îngheţat, călit, dar imperturbabil, aşteptă ziua întreagă sub ploaie buna voinţă a padişahului...

Când în sfârşit, în plină noapte, îl lăsară să intre în cortul imperial, el a trebuit, îmi imaginez, să se pregătească pentru ce este mai rău.

Cu un pas ferm, merse spre tronul îmbogăţit cu aur şi cu comori din Divan, aduse la fiecare campanie. Nu făcu decât trei paşi şi un paj îi aruncă pe umeri o magnifică manta de blană, şi două gărzi îl apucară de sub fiecare braţ şi îl purtară până la Suleyman. Astfel, după cum protocolul cere lucrul acesta, după o veche tentativă de atentat împotriva sultanului, el se înclină şi padişahul îi oferi mâna să i-o sărute înainte să-i dea îmbrăţişarea.

— Eu admir războinicii valoroşi şi ghinionişti, îi spune el. Te-ai luptat bine, dar hazardul armelor era împotriva ta. Voi veni la castelul Saint-Elme în ziua sărbătorii Crăciunului. Tu şi ai tăi puteţi să părăsiţi Rodosul cu armele voastre, relicvele voastre şi bunurile voastre. Eu îţi

dau cuvântul meu că toţi cei din Rodos nu vor fi sclavi, ci vor fi oameni liberi.

Marele stăpân se înclină din nou. Era mai mult decât sperase el. La o nouă întâlnire cu sultanul, vinerea înainte de Crăciun, el obţinu de la Suleyman aprobarea de a rămâne la locurile lor până-n iunie, timpul când trebuia să obţină de la Papă, pentru că nu l-a susţinut pentru o nouă reşedinţă, cele două sute de cavaleri şi cei şaisprezece soldaţi care îi rămăseseră.

Blândeţea padişahului nostru nu se aplica totuşi la toţi. El nu suporta trădarea şi, când află că vărul său, fiul prinţului Djem, se ascundea la Rodos, printre cavalerii Ospitalieri şi plănuia să fugă cu ei, el îl opri şi îl execută. Totuşi, o cruţă pe soţia şi pe fiul său, care vor sosi curând la Stambul. O viaţă lungă şi prosperitate ţie şi fiului tău, primul născut, *kadïna* mea..."

3

Roxelana întârzia în a-l primi pe Suleyman, la întoarcerea din Rodos şi glorificat de prestigioasa lui victorie. Ea voia să o facă cu tot fastul şi luxul care îi erau permise de noul rang de sultană, mai ales acum că avea un fiu şi că Gülbahar rămânea închisă în pavilionul său, fără să vadă pe nimeni. Locul era în sfârşit liber. Bineînţeles, se temea de faptul că o nouvenită, mai tânără şi mai frumoasă decât ea, ar putea să-i răpească iubirea lui Suleyman. Totuşi, Roxelana avea o poziţie bine definită. Datorită sprijinului lui *kïzlar aghasï*, ea se bucura de multe privilegii în acel loc.

Chiar dacă compania femeilor, pe care le găsea frivole şi nepregătite, o plictisea, se forţa să facă o impresie bună şi să le primească, să le copleşească cu sfaturi prevenitoare şi cadouri mărunte. Dacă s-ar fi uneltit o răzbunare împotriva sa, locul ei în harem ar fi devenit de nemenţinut. Dar, în prezent, pentru că era mama unui fiu, avea acelaşi rang ca şi prinţesele regale, surorile lui Suleyman. Ea era în mod regulat primită de către *valide sultan*, admira totul, dar nu avea încredere. Hafsa Hatun era de aceeaşi viţă ca şi ea, cu atât mai mult cu cât Selim fusese mai puţin nobil şi loial decât Suleyman. Câte comploturi a trebuit să dejoace pentru a ajunge la acest rang de *valide sultan*, cel mai înalt grad pe care o femeie îl putea pretinde? Să-l ţii în viaţă pe Suleyman cu un tată atât de răzbunător şi gelos era deja o minune. Să-l ridici până la scările tronului era deja o provocare. De asemenea Roxelana o frecventa pe *valide* pentru a căpăta nişte poveţe utile. Obsrvând-o, ea a învăţat să-şi controleze accesele de furie, să-şi disciplineze caracterul puternic, să-şi ascundă emoţiile.

Pentru ca în continuare să fie pe primul loc în inima lui Suleyman, trebuia de asemenea să se facă temută şi să se facă respectată de toate aceste femei geloase pentru autoritatea ei prin faptul că a dat naştere unui copil şi prin faptul că este mamă, ele care erau într-un mod crud privite. Mehmed era cel mai sigur atu al său. Roxelana, simulând sentimente maternale pe care nu le simţea deloc, îşi invita noile „prietene" să vină să se minuneze de primele zâmbete ale copilului. Nu uita să le supravegheze de aproape fiecare dintre gesturile lor. Un copil este atât de vulnerabil şi foarte uşor de omorât. Toate aceste subterfugii îi plăceau Roxelanei. Astfel ea avea de ce să se ocupe aşteptând venirea lui Suleyman. Nu

avea decât nouăsprezece ani şi multe lucruri de învăţat. Ea trebuia să se obişnuiască cu tradiţiile unei ţări care nu era a sa şi pe care nu o vedea decât în spatele *moucharabieh*-urilor haremului sau voalurilor aşternuturilor sale, când *valide* se hotăra să meargă într-o altă grădină pentru a-şi petrece timpul. Câteodată stăteau acolo mai multe zile.

Roxelana adora aceste grădini. Era nerăbdătoare să vină primăvara şi aceste vizite erau nişte escapade fericite.

Din fericire, *valide*, preocupată de bunul mers al haremului de care era responsabilă, ştia ca trebuia să le distreze pe aceste trei sute de femei. Astfel, le ducea adesea într-o grădină sau în alta. Cea a lui Davud Paşa, vechiul vizir al lui Baiazid, se întindea pe malul european al Bosforului. Priveliştea era fermecătoare. Deasupa apei liniştite mergeau caicurile comerciale. Şantierele navale zbârnâiau peste tot de atâta forfotă. Exista şi un distins pavilion al florilor unde se lua masa. Grădini, erau foarte multe la Stambul. Cea a lui Harâmî Deresi, în cartierul lui Bakirköy, al cărei arhitect, Sinan, era pe cale să reconstruiască pavilioanele, era celebru pentru pomii săi fructiferi. În livezi imense, copaci bine întreţinuţi se prăbuşeau datorită execesului de lămâi, de lime, de chitre, de rodii, de piersici şi de caise.

Părţile de sat de la Deresi semănau cu un vesel cules. Se întorceau cu coşuri pline de fructe, făcute să fie şi mai suculente de faptul că erau culese chiar de tinere. Grădina lui Üsküdar, care lui Suleyman îi plăcea mult şi pe care tot Sinan o amenajase special pentru sultan, avea o parte secretă care o fermeca pe Roxelana. Copaci înalţi, platani şi eucalipţi cu frunze argintii care foşneau în bătaia vântului, înconjurau fiecare pavilion cu

atâtea voaluri sfioase şi fermecătoare. În ceea ce priveşte grădina din Fener, amenajată aproape de far, a fost în mod remarcabil desenată tot de Sinan, care era şi peisagist. Viile sale erau celebre. Aleile parcului, bine trasate, pavilioanele pătrate la coloane, abundenţa bazinelor, canalelor şi a jeturilor de apă făceau şederea încântătoare. Cea a lui Sultâniye, construită pe vechile mlaştini din Dolmabahce, era deosebit de fertilă. Aici totul era realizat cu multă grijă şi mai ales magnificii plopi erau mai viguroşi ca oriunde, cu toate că rămânea inundat după fiecare aversă mai violentă. Abundenţa şi varietatea grădinilor constituiau frumuseţea Stambulului.

Plimbările permiteau evadarea din Vechiul Harem, dar de asemenea şi observarea vieţii din capitală, adevărata viaţă. Lui Hürrem îi plăcea mai mult decât orice să pândească, întredeschizând perdelele iatacului său, să observe oamenii care mergeau în centru şi în oraşul vechi, în Marele Bazar. Ce n-ar fi dat ea să poată să pătrundă liber în interiorul acestor două *bedestân*, aceste masive construcţii din piatră împodobite cu mici cupole? Acolo, se intersectau aleile pentru a forma un labirint de nedescurcat şi se ridicau o grămadă de dughene. Bineînţeles, negustorii îşi trimiteau femeile sclave să arate mărfurile în interiorul haremului, dar nu era acelaşi lucru. Să umbli hai-hui o zi întreagă în libertate, acoperită de un voal, dar liberă să mergi unde vrei, ar fi fost cea mai preţioasă dintre permisiuni. Totuşi nu trebuia să te gândeşti la asta.

Ignorând melancolia care o gâtuia când se gândea la forfota oraşului, care ei îi era interzisă să o cunoască, Roxelana se lăsa absorbită de contemplarea meşteşugarilor din diferite bresle. Acestea erau grupate pe străduţe, în jurul Marelui Bazar, şi împreună formau

ceea ce se numea *carshï*. Străduţe, erau exact şaizeci şi şapte în *carshï*, denumite strada vopsitorilor, cizmarilor, negustorilor de stofe, catifele şi mătăsuri din Brousse, pânza de in din Delta Nilului şi Fayoumului, postavuri din Édirne, ţesături de mohair din Anatolia, atât de bune pentru iarnă. Mai erau, de asemenea, şi strada croitorilor, a vopsitorilor, a pictorilor, care ofereau cărţi preţioase şi caligrafii din aur, vânzători de covoare, negustori de orfevrării, negustori de sticlă de Hébron, faianţele – cele de Iznik erau cele mai apreciate –, parfumuri, de unde se cumpăra preţiosul *mastic* adus din insula Chio, această pastă parfumată pe care o mestecai pentru a te spăla pe dinţi şi pentru a-ţi purifica respiraţia. Erau atâtea... Nu departe se găseau cele mai frumoase *khân* din oraş, unde stăteau negustorii ambulanţi şi unde puteau să-şi depoziteze mărfurile. Odată noaptea căzută, Marele Bazar îşi închidea porţile şi gărzile îşi făceau rondul pentru a-i descuraja pe hoţi.

Suleyman îi povestise cu mândrie că totul era minuţios organizat în oraşul său, cel mai bogat din lume. *Mubtasîb* avea ca sarcină să controleze ceea ce se vindea la Stambul, de la târgurile urbane până la exactitatea greutăţii şi măsurătorilor, corectitudinea tranzacţiilor, calitatea produselor finite care trebuiau să poarte ştampila sultanului. Minuţiozitatea administraţiei otomane, curăţenia şi salubritatea capitalei contribuiau la renumele său. Băile de aburi erau foarte multe. Gratuite, ele admiteau, majoritatea, alternanţa bărbaţilor şi a femeilor, şi făceau parte dintr-o fundaţie credincioasă *vakf*. Aproape de băile de aburi se ridicau moschee cu cupole albe şi cu minarete înalte. Alte pieţe, una în fiecare cartier, înfloreau peste tot. Tavouk Bazar, piaţa de pui, era cea mai zgomotoasă. Aproape de Coloana Arsă, la Diwân Yolu,

piaţa cu sclavi i se părea Roxelanei cea mai sinistră. Dacă ea nu fusese vândută, pentru că fusese adusă la *kïzlar aghasï*, Roxelana simţea ca o arsură ruşinea acestor femei expuse acolo aproape goale, pipăite, examinate de către mâini brutale, ca pe vite. Unele, cele mai drăguţe, ajungeau imediat la Haremul Eski, Vechiul Palat, încă terorizate de faptul că fuseseră astfel prezentate ca o marfă şi vândute la licitaţie.

În aşteptarea lui Suleyman, Roxelana îşi decorase pavilionul într-o manieră perfectă cu ajutorul artizanilor *carshï*. La ea veneau în fiecare zi covoare noi, noi esenţe, argintărie bogat împodobită, obiecte de fildeş la care Suleyman poftea, caligrafii de artă. Aveau chiar o *tughra* a padişahului, lungindu-i semnătura ca un instrument de muzică a cărui melodie s-ar îndrepta spre cer. Astfel, Suleyman era mereu cu ea. Roxelana dăduse comandă să i se facă portretul lui Suleyman de către pictorul Nigari, pe acea vreme cel mai bun miniaturist din Imperiu, mereu cu această perspectivă denaturată şi voluntar naivă adoptată de către artiştii otomani pentru a reprezenta obiectele familiare, singura modalitate pentru ei de a fi autorizaţi să picteze figuri umane. Îl vedea pe Suleyman din profil, având pe cap un turban cu un volum al capului său de trei ori, înfipt până la sprâncene. Purta o robă roşie cu butoni din safir şi umerii săi erau acoperiţi cu o blană. Suleyman era aşa cum ei îi plăcea: magnific.

Chiar ea pusese o artistă, femeie, care o reprezentase în costumul ei preferat, într-o răpitoare rochie de aceeaşi culoare ca îmbrăcămintea lui Suleyman, un şal fin care-i înconjura gâtul ca un guler. Buclele sale roşii, ridicate în nişte cozi în vârful capului, erau ţinute cu un fel de pălărie împodobită cu perle şi rubine. De ea îi

atârna un voal lung. Coafura îi punea în valoare fruntea inteligentă şi ochii de chihlimbar. O eşarfă bătută cu pietre preţioase, aruncată neglijent pe umerii săi, îi punea în evidenţă carnaţia delicată. Gura sa, semănând cu un boboc de trandafir de-abia deschis, nu zâmbea, căci râsul ei voia să fie auzit în hohote de Suleyman.

Totul era pregătit pentru a-l întâmpina pe Suleyman, cu această perfecţiune a detaliului care o reprezenta pe Roxelana. Sultanul reveni la jumătatea lunii ianuarie. Pentru ea, servitoarele numeroase şi eunucii săi negri, facuseră totul ca să se simtă în Haremul Eski ca într-un mic palat. Ar fi fost mai simplu dacă ar fi putut să locuiască la Saray Burnu... În sfârşit, aceste ambarcaţiunui ale flotei otomane fură acolo, făcând pe apa Bosforului un foşnet de spumă, spectacol minunat, de care nu puteai să te plictiseşti. Pe cea mai frumoasă şi mai mare galeră, cea a lui Suleyman, plutea stindardul verde al Profetului. Roxelana îmbrăcă o rochie largă de catifea, brodată cu smarald şi aur şi îşi acoperi capul cu o blană de zibelină. Verdele era culoarea preferată a lui Suleyman şi zibelina era blana rezervată sultanilor. Rochia îi punea în evidenţă talia subţire pentru a-i dovedi lui Suleyman, dacă mai era nevoie, că maternitatea nu o îngreunase şi că ea era mereu spiritul binefăcător, zburdalnic şi fantastic pe care-l iubea. Această culoare se potrivea bine cu carnaţia ei, punându-i în valoare buclele arămii, culoarea ochilor săi şi pielea sa aproape transparentă. Oglinda o asigura că ea era cea mai frumoasă. Faptul că era mamă o făcuse să înflorească, îi dădus o siguranţă nouă fără să-i ia nimic din graţiile ei copilăreşti. Doar pentru ea şi pentru a-şi încerca puterea, ea rădea în faţa oglinzii. Micul prinţ Mehmed, deja viguros, dormea în leagănul lui de aur.

Totul era distins şi rafinat în pavilionul cu noile amenajări cu care voia să-l surprindă pe Suleyman. Pe două *tepsi* mari din aramă pe care se punea mâncarea, aşezate pe masă, ea preparase *meze*-ul pe care Suleyman îl prefera, făcut din *buerek* cu spanac, cu carne sau cu brânză, *yaprâk dolmasi* păstrând gustul puţin amar al frunzelor de pelin, al brânzei albe şi foarte mulţi castraveţi, castraveciori şi *tourshou* mai piperat. Al doilea fel de mâncare oferea culori vii, un buchet de flori, cu această abundenţă de prăjituri şi biscuiţi care alcătuiesc diversitatea bucătăriei turceşti, *tchurek*, *gurabyie*, *gâvrek*, *simit* şi patiserii strălucitoare cu miere, cât şi *rahât loukoum* parfumat şi care se topeşte în gură, toate acoperite cu zahăr. Roxelana voia să-l primească pe Suleyman aici, pentru a-l face să se ataşaze şi mai mult de ea. Acum că era mamă, el venea adesea să o vadă pentru a se asigura că fiul lui este sănătos. Acest loc ar trebui să fie pentru el un loc al magiei şi al abandonării, o feerie în care venea pentru a se odihni şi pe care-l prefera orgiilor de la Saray Burnu, cu curtezanele pe care le împărţea cu Ibrahim, îngerul negru al lui Suleyman... Să fie prima lui *khâsseki* nu-i ajungea Roxelanei, care voia mult mai mult.

Când Suleyman intră în pavilion, plutea în aer un miros de aloe. Doi muzicieni îşi răsfăţau *oute*-ul şi *canoun*-ul lor, instrumente atât de semănătoare cu lăută şi cu ţitera, care lăsau să se audă un sunet subţire, cristalin şi odihnitor. Semiumbra, focul din şemineul frumos pe care Roxelana îl amenajase, mai agreabil decât cel dat de *mangal*, bogăţia şi rafinamentul mobilierului, atmosfera atât de liniştită şi de feminină a acestui interior îl cuceriră imediat pe Suleyman. El avea nevoie de odihnă şi de confort după şapte luni de campanie. Roxelana îl ţinea

pe micul Mehmed în braţe. Ea i-l întinse pentru a-l primi în braţele sale.

„Lumina vieţii mele, bucăţică din sufletul meu, umbra lui Allah pe acest pământ, cât mi-ai lipsit" îi spunea ea.

Şi ea îi lipsise, el îşi dădu seama într-o clipă, contemplând-o cu o frenezie care îl uimi şi pe el. Ea avea mereu acele mişcări de felină, de-abia îmblânzită. Gura ei atât de roşie şi perfectă, buza inferioară încă îngroşată ca aceea a unui copil, zâmbea ca o invitaţie. Ochii ei atât de depărtaţi unul de celălalt îl invitau şi ei. Da, era o mică felină graţioasă şi sălbatică, pe care trebuia mereu să o recucerească, în pofida vorbelor de supunere pe care le pronunţa. Şi era acest caracter imprevizibil şi spontan al Roxelanei cel care o făcea să aibă atâta farmec şi îl seducea pe Suleyman.

El îşi privea fiul cu emoţie căci adora copiii. Mehmed avea carnaţia palidă ca a mamei sale şi ochii mamei sale, dar forma chipului era cea a tatălui său. Ca toţi turcii, Suleyman considera ca dovadă indispensabilă a virilităţii sale urmaşul să fie prolific, chiar dacă foarte mulţi prinţi au cauzat multă dezordine în Imperiu. De asemenea îi era foarte recunoscător lui Hürrem pentru că i-a dăruit un fiu şi pentru că în acelaşi timp rămăsese atât de subţire şi plină de viaţă.

El făcu semn că vrea să rămână singur cu ea. Muzicienii se ridicară, făcură o plecăciune şi dispărură. Doica apăru şi-l luă pe micul prinţ. Suleyman o strânse puternic în braţe, iar această femeie sălbatică deveni blândă, pasională, deveni a sa atunci murmurîndu-i cuvinte pline de iubire. Voia din nou să o audă gemând şi să-l implore să mai facă dragoste.

Cu o mână nerăbdătoare, ea îşi desprinse centura grea care-i ţinea talia strânsă. Degetele sale desfăcură

nasturii rochiei. El îi regăsii pielea, dulce şi îmbietoare, atât de dorită de el.

Din ce în ce mai des, Suleyman venea la Roxelana. El se simţea bine la ea, în acest decor rafinat, în această atmosferă destinsă. Şi el făcea eforturi ca să-i placă şi să o distreze. Ceea ce Roxelana prefera erau plimbările în caicul regal, unde se găsea singură cu sultanul; vâslaşii nu contau atât de mult şi baldachinul de mătase roşiatică îi izola de restul lumii dacă doreau. Atunci, ea avea impresia că evadează din harem, care era mereu o închisoare – o închisoare de aur, închisoare mare, dar totuşi închisoare. De la debarcaderul regal, situat puţin la nord de Aya Sofia, puteai să te plimbi mult pe apă. Sau foarte bine puteai să te plimbi pe strâmtul Corn de Aur dincolo de cartierul Galata, supravegheat de turnul său. Caicul se apropia câteodată atât de tare de malurile pe care Roxelana nu le cunoştea deloc şi avea impresia că vizitează o altă capitală. După Fener, cartierul grec unde erau recrutaţi principalii administratori ai provinciilor creştine ale Imperiului şi unde trăia liber patriarhul, ei zăriră Selimiye pe care Suleyman o edificase în doi ani pentru a potoli, dacă se putea, spiritele tatălui său. Selim avea mormântul tocmai sus pe a şasea colină. Caicul aluneca uşor; într-o linişte odihnitoare, în această lumină voluptuoasă a Turciei, toată din aur, după cum spun poeţii. Roxelana începu să râdă şi sultanul se răsturnă pe perne. Din joacă, ea îşi lăsă mâna în apă şi se stropi cu apă. Cu cât se apropiau de zidurile din Théodose, formidabila porţiune de piatră, acoperită cu turnuri, cu forturi mici şi turnuri de supraveghere, ea devenea gravă. Să spui că i-ai văzut pe perşi defilând, pe unguri şi franci! Să zici că, de acolo, sultanul Mehmed II, străMoşul

padişahului său, îşi trimisese ienicerii să atace capitala bizantină! De atunci, Imperiul Otoman domnea asupra Constantinopolului şi asupra lumii, şi era împăratul său cel pe care ea îl ţinea în braţe, minunat destin pentru fiica unui biet preot...

Câteoadtă mergeau pe Bosfor, adevărat plămân lichid al oraşului, acest oraş de apă pe care Roxelana începuse să-l preţuiască simţind că devenise într-un fel şi oraşul ei. Bosforul, *Bous Poros* în greacă, „calea vacii"... Roxelana, care ştia de asemenea şi mitologie, citise cum amanta lui Zeus fusese transformată în vacă pentru a încerca să potolească mânia Herei, dar înnebunită de tăunul care o martiriza, săpă în graba ei nebună o cale între două maluri. Ea număra infidelităţile lui Io şi Suleyman se abandonă în farmecul acestei voci, întrebându-se mereu cum de Roxelana ştia atâtea lucruri şi putea să le povestească cu farmec, fără să pară savantă. Caicul naviga, după fantezia Roxelanei, de la un mal la altul. Pe partea europeană, era o aglomerare de chioşcuri imperiale, delicate şi somptuoase, de grădini în care femeile haremului veneau câteodată să se distreze. Pe partea asiatică, dimpotrivă, se ridicau foarte multe moschei, căci era de preferat să le construiască în afara zidurilor, pentru a nu înghesui o capitală deja prea neîncăpătoare pentru locuitorii săi. Cât vedeai cu ochii, printre pini şi chiparoşi, se ridicau turbanele sculptate din cimitirul din Karacaahmet Mezarligî. În acest loc binevoitor şi melancolic, moartea nu îi mai părea atât de înfricoşătoare Roxelanei, care nu îmbrăţişă niciodată credinţa lui Suleyman, chiar dacă ea îi ascundea cu grijă acest lucru. Acolo, unde Bosforul sapă adânc, pentru a atinge Marea Neagră, acolo unde curenţii deveneau atât de periculoşi, într-atât încât erau numiţi „curenţii

diavolului", vâslaşii trebuiau să se opintească pe vâslele lor şi se auzeau şuierând fâşiile biciului. Ajunseseră la înălţimea formidabilei fortăreţe Anadulu Hisan, edificată la sfârşitul secolului precedent pentru a apăra Bosforul de invaziile inamice.

Lui Hürrem îi plăcea să privească munca pescarilor care se întorceau în port, în Golful Beykoz, arimând grelele lor bărci bombate pentru a descărca peştele. În port se uscau o grămadă de năvoade albastre pe care bătrânii le cârpeau cu o răbdare ancestrală, în timp ce puştii săreau în apă scoţând ţipete de bucurie. Când se afla acolo, în compania lui Suleyman, dragostea ei, avea impresia că este scufundată în viaţă, în adevărata viaţă. Haremul nu era decât un cadru fictiv, cerut de un protocol vechi şi de reguli fără îndoială teribile, dar de asemenea fictive. Atunci ea suspină, apoi izbucni în râs pentru a-şi disimula nostalgia. Tristă, ar fi iubit-o mai puţin.

Câteodată, de la debarcaderul din Saray Burnu, întorceai spatele Bosforului pentru a o şterge spre Marea Marmara şi spre insulele Prinţilor. Marea era peste tot la Stambul, de o frumuseţe eternă, fie periculoasă şi sălbatică, fie blândă şi liniştită, dar întotdeauna purtătoare de libertate! Roxelana iubea aceste noi insuliţe pierdute în imensitatea albastră, chiar dacă Bizantinii ar fi exilat aici, odată, prinţesele care se doreau a fi îndepărtate de putere. Plajele erau aici incomparabile. Când bărcuţa ajungea pe Buyuk Ada, cea mai mare dintre insule, cea care avea cele mai frumoase maluri, Roxelana regreta că nu este o copilă, să poată merge cu picioarele goale pe acest nisip de aur, atât de pur, neatins.

Aceste plimbări erau pentru ea momentul de relaţii rare cu sultanul şi faptul că ele deveniseră mai numeroase, i se părea că sunt de bun augur.

Când, din contră, era singură, în intimitatea camerei sale, se dedica, cu aceeaşi pasiune ca altădată, studiului. În prezent, citea cursiv turca şi persana şi nu mai era nevoie decât să i se explice termenii complicaţi. Ea decisese să înveţe totul despre organizarea acestui imens imperiu peste care domnea iubirea sa. Era singura metodă de a avea o influenţă asupra lui Suleyman, căci ea nu dorea să fie pentru el numai femeia din timpul nopţii, cea pe care să o găsească pentru a-şi uita grijile şi cu care să discute despre lucruri prietenoase şi neînsemnate.

Dacă ea, într-o zi, şi-ar dori să joace un rol politic în acest imperiu atât de bine structurat, i-ar fi indispensabil să cunoască perfect ierarhia puterii. Imediat după padişah, venea marele vizir, care avea puterea absolută, în afară de cea a legii, atât religioase cât şi civile şi a ştiinţelor, aparţinând muftiilor. Sub ordinele imediate ale marelui vizir, şeful suprem al angajaţilor sabiei – guvernanţii provinciilor –, veneau diferiţi viziri, al căror număr era variabil. Ei aveau dreptul de a preceda în ierarhie pe *kiayabey,* domnind în Interior, pe *re'îs-effendi,* guvernând Exteriorul, şi pe *chaouch bachi* care deţinea puterea executivă. Urmau apoi cei şase subsecretari de stat. Nu trebuia uitată armata, marea forţă a Imperiului Otoman. Primul demnitar al imperiului era *aga* al ienicerilor, apoi *aga spahiilor* şi al celorlalte corpuri de cavalerie. Roxelana nu se mulţumea să cunoască puterea lor doar în teorie. Ea voia să ştie totul despre ei, punctele tari şi slăbiciunile acestora, dar mai ales slăbiciunile.

Kizlar aghasi o punea la curent, în mod regulat, cu fiecare numire, cu dizgraţiile şi chiar cu execuţiile. O dată pentru totdeauna, el mizase pe Roxelana şi nu se mulţumea să o supravegheze discret pe ea şi pe fiul ei, în

atmosfera atât de periculoasă a haremului, în care zâmbetele disimulează mai ales gelozii feroce, unde cei tăcuţi servesc de asemenea la potolirea celor mai secrete ranchiune ale acestor femei sălbatice şi adesea înăcrite. Atâta voinţă în efort, o aşa inteligenţă politică, un aşa gust al puterii îl surprindeau încă şi îl minunau.

Marele vizir Piri Paşa şi primul vizir Ahmet Paşa nu se înţelegeau şi veşnicele lor certuri otrăveau şedinţele Divanului. Suleyman, care credea că Piri îmbătrânea, îi făcuse o pensie frumoasă, astfel că acesta se retrase din scena politică, bogată în milioane şi plină de onoare. Cât despre Ahmet Paşa, care, în mod sigur, avea caracter rău şi se certa cu toata lumea, Suleyman îi oferi guvernarea celei mai bogate ţări din imperiu: Egiptul, post fabulos, echivalent unei regalităţi. Pe 27 iunie 1523, Ibrahim devine marele vizir. *Kizlar aghasi*, foarte agitat încă de veste, veni să-i povestească memorabila scenă şi Roxelanei.

— În Koubbe Alti, „sub Cupolă", cum se numeşte această sală unde se ţine Divanul, el făcuse o căldură înspăimântătoare. Eu stăteam, ca de obicei, în spatele tronului padişahului în compania purtătorului de sabie şi a Marelui Maestru al Garderobei. În faţa tronului, se vedeau toţi vizirii, aşezaţi în semicerc, recunoscuţi după caftanele lor de un verde-crud. În spatele lor erau *ulema* cu bărbi albe şi cu caftane violet, apoi marii gentilomi ai suveranilor, pajii şi Muţii, în picioare, de o parte şi de alta a uşii, pregătiţi să execute pe loc o sentinţă la moarte, dacă padişahul ar fi hotărât, în înţelepciunea sa, să pună capăt unei vieţi. Toată lumea era acolo, semn că un eveniment excepţional se pregătea. Mai întâi avu loc demiterea solemnă a lui Piri Paşa, dar vestea era deja cunoscută. El se opusese campaniei Rodos şi, deci,

dăduse un sfat rău padişahului. Chiar dacă tremura un pic punând la picioarele lui Suleyman sigiliul de aur, insigna responsabilităţii şi a puterii sale, el n-avea de gând să se plângă. Pleca cu viaţa salvată, bogăţii şi onoruri, lucruri destul de rare în această demnitate. Pe de altă parte, sultanul îl luă de gât şi făcu public elogiul său.

— Povesteşte-mi deci, spuse Roxelana cu nerăbdare.

— Problema este că ceea ce va urma nu prea îţi va face plăcere... Padişahul se întoarse spre Ibrahim Paşa şi îi dărui solemn sigiliul de care tocmai se despărţise Piri Paşa. La 28 de ani, Marele Stăpân al Camerei Interioare devenea, astfel, cel al Imperiului.

— Imperiul nu are decât un singur stăpân, *kizlar aghasi* al meu, nu uita acest lucru. Şi acest stăpân este padişahul, şi numai el.

Ea zâmbea cu zâmbetul său imuabil, copilăresc şi inocent. El, care o cunoştea bine şi ştia cât voia ca Ibrahim să împiedice exilarea lui Gülbahar şi să-l îndrăgească pe micul prinţ Mustafa, îi admira perfecta stăpânire de sine. Erau singuri şi ar fi putut să lase să-i izbucnească mânia. Dar ea zâmbea şi spuse:

— Eu mă bucur de această alegere, odată ce este facută de domnul meu, chiar dacă este neobişnuit să numeşti în această funcţie supremă pe cineva care nu este trecut prin funcţiile statului şi ale armatei. Ibrahim, din câte ştiu, niciodată nu a fost decât cel care izgoneşte păsările de pradă, stăpân al pajilor şi stăpân al Camerei Interioare.

— Este deja mult, dar această numire este neobişnuită, este adevărat. Eu văd că te familiarizezi tot mai mult cu treburile Imperiului. Este bine să fii inteligentă mai mult decât frumoasă.

— Vorbeşte-mi, deci, despre Ibrahim. Ce fel de om este, acest nou mare vizir care devine şeful guvernului, al administraţiei şi al armatei? Ce sarcini copleşitoare pentru un om atât de tânăr...

— Ibrahim este într-adevăr şef al tuturor armatelor, cu excepţia ienicerilor, care nu ascultă decât de aga al lor. Chiar dacă este fiul unui pescar sărac din Parga, pe coasta adriatică, el este valoros în luptă ca un prinţ şi instruit ca un *ulema*. El vorbeşte perfect greaca, italiana, turca şi persana. Este un poet şi un muzician excepţional, prietenul apropiat al ambasadorului veneţian Aloisi Gritti, fiul Dogelui. Dar ce îţi spune, Roxelana? El nu îşi dorea această sarcină şi a vrut să o refuze, dar padişahul nu a cedat. Ibrahim este frumos, înalt, zvelt şi perfect proporţionat, cu acel zâmbet curios care îi dezveleşte dinţii foarte ascuţiţi şi rari.

— El este mereu în apropierea lui Suleyman? Se spune că fac împreună lungi plimbări cu barca, singuri pe Cornul de Aur, că vânează împreună şi că îşi spun unul altuia din ale lor *gazali* sau oricare alte poeme din compoziţia lor. Se spune chiar că iau cina în fiecare seară împreună, nerespectând astfel regula din *kânunîme* spusă de Mehmed II şi care stipulează: „Voinţa mea nu este ca oricine să ia masa cu Maiestatea mea Imperială! Renumiţii mei strămoşi aveau odată obiceiul să mănânce cu vizirii lor, dar eu l-am suprimat."

— Eşti deşteaptă, Hürrem, este adevărat că cinează împreună.

— Nu este totul. Se spune că adesea dorm împreună, este adevărat, *kislar aghasi*?

— Dacă tu asculţi acum pălăvrăgelile haremului...

— Răspunde-mi!

— Este adevărat.

— Cum aş putea să lupt împotrivă cu farmecul şi calităţile virile, eu care nu sunt decât „carne vândută"?

— Şi Ibrahim este la fel, nu uita.

— Da, dar el nu este închis ca mine într-un serai. Oh, urăsc această izolare şi urăsc să fiu femeie. Şi acum, Ibrahim este mare vizir...

În cele din urmă, această fetiţă de 19 ani, deja femeie şi atât de puternică, a cedat. *Kizlar* îi prinse mâna cu timiditatea pe care o simţea de fiecare dată când se apropia de ea, conştient în acele momente, până la disperare, că nu va fi niciodată pentru ea decât „o porţie de bărbat". În plus, el se ştia foarte urât, de o urâţenie, fără îndoială, fără margini. În mâna sa mare, neagră şi butucănoasă, în care numai palma rămânea mai albă, mâna mică a Roxelanei părea pierdută. Totuşi, fără repulsie, ea strângea foarte puternic această mână care i se oferea. *Kizlar* îi zâmbi înainte de a murmura:

— Nu uita armele tale de femeie. Este un lucru pe care Ibrahim, oricât de perfect şi puternic ar fi, nu ar putea niciodată să i-l dea padişahului, aceştia sunt copiii. Trebuie, cel mai repede posibil, să rămâi însărcinată cu un alt copil.

Roxelana suspină. Sfatul era înţelept, chiar dacă maternitatea o îngrijora şi îi părea mai degrabă ca o slăbiciune şi un pericol pentru frumuseţea ei. În cele din urmă, şeful eunucilor negri avea dreptate. Trebuia din nou să treacă prin asta.

La sfârşitul verii, ea ştia că este însărcinată pentru a doua oară şi, toamna, Roxelana plimba cu maiestate în grădinile Vechiului Palat, o talie greoaie care stârnea deja invidia celorlalte sclave. Era una din acele toamne atât de dulci, în care soarele încălzea încă cu razele sale un pământ secat de căldura verii. Vântul venit

dinspre mare răcorea totuşi atmosfera. Adesea, în acest anotimp, Suleyman se instala la Palatul Apelor Dulci ale Asiei şi o aduse pe Roxelana aproape de el. Acest palat, construit aproape de Bosfor, chiar dacă un pic în afara oraşului, fusese şi el renovat de Sinan. Numele era dat de frumosul râu Goksut care uda grădinile şi le făcea atât de fertile. Se puteau face plimbări cu barca, o nouă plăcere. Era un loc de odihnă plăcută şi liniştitoare, o succesiune de peluze imense mereu verzi, coborând într-o pantă uşoară până la apele Bosforului. Mai departe, se vedeau *yali,* palatele din pădure ale altor demnitari ai Imperiului sau ale bogaţilor comercianţi. Ansamblul de grădini imperiale nu era închis publicului, cu excepţia părţii rezervate numai sultanului şi soţiilor sale. *Bostândji bachi*, şeful gărzii sultanului, şi oamenii săi îmbătrâneau cu gelozie pe ceea ce nu fusese surprins în stare de beţie sau o galantă companie. Cel imprudent s-ar fi trezit cu o amendă mare sau chiar cu o pedeapsă cu închisoarea. La Palatul Apelor Dulci, departe de intrigi şi de plictiseala Vechiului Palat şi atât de aproape de Suleyman, fericirea Roxelanei ar fi fost completă dacă nu ar fi fost Ibrahim. Cu Marele vizir Ibrahim, Suleyman continua să cineze în fiecare seară. Odată ce se simţea neputincioasă să lupte cu un personaj aşa de puternic, Roxelana a vrut cel puţin să-l cunoască.

Starea lui îi conferea ceva intimitate şi îi scuza capriciul. Suleyman, amuzat de această obraznică cerere, a fost de acord, chiar dacă regula rămânea foarte strictă. Femeile din serai nu trebuiau să vadă niciun bărbat, cu excepţia sultanului, prinţilor cu ocazia ceremoniilor religioase, medicului care le examina printr-o pânză în caz de extremă urgenţă şi a eunucilor negri. Nu erau, pentru

femeile alese, decât vagi siluete întrezărite, când erau introduse la sultan.

Îi plăcea mult lui Suleyman să vadă faţă în faţă aceste două fiinţe pe care le iubea atât, pe marele său vizir şi pe sultana sa. Pentru el, ei erau cele două feţe ale iubirii, bărbatul şi femeia. De aceea el o lăsă pe Roxelana să ducă la bun sfârşit pregătirile, aşa cum voia ea. Dorind să-i uimească pe amândoi, ea făcu să-i parvină în mare secret nişte boabe negre şi frumos mirositoare pe care le-a prăjit, le-a fiert pentru a obţine o băutură neagră şi plăcută, afrodiziacă, se spunea.

Suleyman şi Ibrahim sosiră în acelaşi timp. De aceeaşi vârstă şi de aceeaşi statură, le stătea atât de bine împreună, încât i se strânse inima. Suleyman era mai slab, mai ascetic, deja un pic înconvoiat. Ea trebui să admită că Ibrahim era magnific, cu acel zâmbet neliniştitor descoperindu-i dinţii prea ascuţiţi. Era ca un animal splendid, mai frumos chiar decât Suleyman, somptuos, într-o robă roşie, brodată cu argint. Ea purta o haină de un auriu-pal, pantaloni, un corset şi un anteriu cu mâneci largi, ascunzându-i sarcina. Cum se găsea în prezenţa unui străin, purta o pânză care îi acoperea partea de jos a feţei. Ochii săi expresivi, conturaţi de un fard închis, străluceau deasupra pânzei. După complimentele obişnuite, Roxelana bătu din palme. Li se aduse un *tepsi,* încărcat nu numai cu obişnuitele dulciuri, dar şi cu ceşti minunate dintr-un porţelan deosebit, aproape gri, şi o ustensilă din argint.

— În Arabia îndepărtată, această băutură se numeşte *kawa,* spuse ea, şi cafea în Persia, unde a apărut de puţin timp. Acolo există chiar adevărate locuri care se numesc *kahvehane,* unde oamenii se întâlnesc pentru a o degusta. Se spune că această băutură a zeilor poate

să trezească un mort şi să facă valoros chiar şi cel mai slab eunuc.

După ce a trimis servitorul, cu atenţie turnă băutura fierbinte în ceşti şi ţinu să servească chiar ea invitaţii. Bucăţile de zahăr, care se lăsau un moment în ceaşcă, îndulceau, dacă se dorea, băutura. Era tare şi un pic amară, tonică şi neagră ca iadul. Suleyman o privi amuzat. Această femeie era o adevărată magiciană care îl surprindea mereu la fel de mult. El încercă să vadă dacă Ibrahim era şi el fermecat, dar prietenul său nu zâmbea la Roxelana, arătându-i o mască rece şi de nepătruns. El nu venise decât cu reticenţă la cererea sultanului şi pentru a-i face lui pe plac, fără să-i ascundă că nu-i prea plăcea să vadă femei ieşind din harem. El o bănuia pe Roxelana că ar vrea să se amestece în politică. Dacă nu, de ce a dorit atât de mult să-l întâlnească? Restul întrevederii se petrecu într-un şir de complimente pe cât de false, pe atât de exagerate, în felicitări diverse, devotament şi prietenie. Suleyman, nefiind în apele lui şi supărat de a constata că cele două fiinţe pe care le îndrăgea cel mai mult nu reuşeau să se înţeleagă, scurtă vizita lui Ibrahim şi plecă împreună cu el.

Când rămase singură, Roxelana, cu mânie în suflet, umilită de răceala marelui vizir, de dispreţul său cu greu disimulat sub falsa curtoazie, furioasă de jena lui Suleyman şi de plecarea lui bruscă, a aruncat de perete frumosul serviciu de porţelan, încântată să vadă cafeaua scurgându-se în dâre închise. Odată ce Ibrahim refuzase prietenia ei, tratând-o ca pe o femeie slabă şi mediocră, din momentul acela, între ei, a fost război.

Totuşi, influenţa şi puterea favoritului nu încetau să crească. Cum titlul de mare vizir nu era suficient, Suleyman îl făcu pe Ibrahim guvernator al întregii Turcii,

din Europa, cu excepţia Bosniei, Ungariei, Albaniei şi a insulelor greceşti. Era un cumul de favoruri niciodată văzut până acum. Hürrem, copleşită, îşi imagina cu greu ce noua onoare putea încă să-l impresioneze pe favoritul său. Stăpân al Rumeliei, Ibrahim avea de acum înainte întâietate asupra tuturor guvernanţilor provinciilor turceşti din Europa. În timp de război, el comanda trupele. De acum înainte se bucura de bogăţii considerabile. A hotărât construirea, aproape de Vechiul Serai, la marginea vechiului Hipodrom al Constantinopolului, a celui mai somptuos palat vreodată văzut în capitala Imperiului. Un nou afront pentru Roxelana, chiar dacă, din acel moment, Suleyman locuia mai des în Vechiul Palat, numai să o vadă pe ea. Ea ştia, ca oricine din serai, că exista un tunel subteran care lega apartamentele sultanului de cele ale marelui vizir. Se părea că nimic nu putea să stingă pasiunea lui Suleyman pentru favoritul său. Roxelana aproape că ajunsese la disperare. Ce valorau sărmanele sale arme de femeie împotriva unei aşa iubiri?

Pentru ea, era cel mai rău, totuşi. Pe 22 mai 1524, imensul Hipodrom a fost acoperit de flori şi de frunze. În fund, s-a aşezat un tron pentru sultan, înconjurat de corturi vesel colorate şi de numeroase arcuri de triumf de verdeaţă. Micul popor din Stambul află cu stupefacţie că marele vizir *beyerbey* al Rumeliei se căsătoreşte cu ultima soră a sultanului, Hadice Hanim. Invitaţia a fost purtată cu mare pompă la Saray Burnu de către Ayaz Paşa, al doilea vizir, şi Bolucha Baffa, eroul din Rodos, noul aga al ienicerilor bucurându-se în tot Imperiul de un prestigiu extrordinar. Demersul, pură formalitate, dorit de eticheta complicată a ceremonialului Porţii, era pentru Ibrahim o consacrare.

Cu ceremonie, Suleyman veni să ia loc pe tron. În faţa poporului şi a demnitarilor Imperiului, el formulă cel mai deosebit elogiu pronunţat vreodată. Era, în acelaşi timp, o declaraţie de dragoste, de prietenie şi de încredere. Era cam exagerat, dar nimeni nu scoase un cuvânt. Cea mai mică critică lansată împotriva lui Ibrahim era prea periculos de formulat şi nimeni nu risca.

Roxelana, imobilizată în camera ei, îl trimitea în fiecare zi pe *kizlar aghasi* după noutăţi şi ceea ce afla era o tortură, chiar dacă zâmbetul îi rămânea de neclintit.

— Când padişahul s-a aşezat, povesti el, totul începu în aceeaşi veşnică ordine, marşul breslelor oraşului venind să îşi salute sultanul şi pe marele lor vizir. În faţă mergeau cei care deschideau uşile şi magistraţii, pajii, măturătorii, minorii, poliţiştii, executorii, mascaţi pentru a nu putea fi recunoscuţi, apoi onorabila breaslă a hoţilor, muncitorii arsenalului, gardienii de noapte numiţi şi *pashân a'behdji,* apoi cei care trebuiau să recite rugăciunea de vineri, *mollâh* şi *muezzîn* care trebuiau să aibă suflu şi picioare bune pentru a urca în vârful turnului, librarii, astrologii, studenţii şi religioşii, medicii precedaţi de şefii lor, *hekim bachi,* oamenii de ştiinţă, ocultiştii, parfumierii, gardienii nebunilor, brutarii şi *sakka*, purtătorii de apă, morarii şi cei care reparau acoperişurile palatelor, responsabilii bărcilor, geografii şi cei care se scufundau şi care puteau fi recrutaţi sub podurile Galata şi Kassim Paşa, fiind aproape toţi nativi din Insula Symi, din Marea Egee. Mai erau încă cei care tăiau vitele şi păstorii, mergând pe sunetul fluierelor, lăptarii, gardienii leilor imperiali, bucătarii şi vânzătorii de saramură, vânzătorii de intestine de animale ale căror magazine rămâneau deschise toată noaptea, aşa de mult le plăceau turcilor, cei trei mii de vânzători de îngheţată, patiserii şi pescarii

purtând la vedere emblema patronului lor, Jonas, în balena lui. Mai defilau încă şi vânzătorii de ţesături şi cei de sclavi, scoţând în faţa lor pe cele mai frumoase dintre fetele lor. Mai erau şi armurierii şi cărbunarii veniţi din Tracia, argintarii care îl iubesc atât pe padişah, căci el însuşi era expert în această artă.

— Da, a aflat despre el de la un grec, la Manisa. Ce mi-ar fi plăcut să văd toate astea! Continuă!

— Mai erau şi graveurii, cei care tăbăcesc pielea, fabricanţii de încălţăminte, *taife i devshirme,* însărcinaţi cu recrutarea Creştinilor, comercinţii de încălţăminte, legătorii de cărţi, miniaturiştii, pictorii şi ghicitorii, marinarii, mimii şi muzicienii, oamenii din cabaret şi hotelierii. Fiecare breaslă îşi agita insignele meseriilor ei, arunca flori în mulţime formând adevărate tablouri vii. Era un spectacol splendid şi mereu nou. După bresle, veneau amiralul şef şi strălucitorii ofiţeri. Apoi mergea restul armatei în uniforme deosebite. În următoarele trei zile au avut loc banchetele, spectacolele, concursurile cu lănci şi cai, concertele, acrobaţiile animalelor, ale acrobaţilor, ale luptătorilor, manifestările obişnuite în circumstanţe asemănătoare, mai numeroase şi mai luxoase ca de obicei. O coardă ţeapănă a fost întinsă deasupra Hipodromului până la cuştile animalelor sălbatice pentru a crea momente emoţionante. Un acrobat se urca pe această coardă. El alerga pe fir, sărea, jongla, amuzându-se de urşi, lei, tigri şi pantere răgând în spatele grilajelor, nerăbdători să-l vadă în cele din urmă căzând pentru a-l devora. Spectatorii îşi ţineau răsuflarea, ţipau „oh" şi „ah" după o acrobaţie mai periculoasă decât altele.

Acrobatul recădea miraculos pe coardă. „Este Mehmed Celebi", ţipau. „Prinţul acrobaţilor, venit din Uskudar". Săriturile lui erau atât de graţioase şi atât de

îndrăzneţe încât, padişahul, dornic să îl recompenseze el însuşi, îi dădu o sumă mare şi îl numi şef al acrobaţilor din oraş. De acum înainte el era cel care organiza astfel de spectacole.

— Îl vom face să vină la Vechiul Serai. Peste puţin timp..

În a şasea zi a nunţii, pe 24 *redjeb*, ziua aniversară a luării Constantinopolului de către bunicul lui Suleyman, Roxelana a adus pe lume cel de-al doilea fiu, pe care l-a numit Selim. Din nou a fost pregătit patul purpuriu destinat naşterilor imperiale. Din nou s-au perindat prin camera ei soţiile demnitarilor Imperiului, *valide* şi fiicele sale şi chiar şi Hadice Hanim, sora preferată a lui Suleyman care urma să devină în curând soţia detestabilului Ibrahim. Această prinţesă era deosebită şi cu un an mai mică decât ea. Roxelana îi zâmbea prieteneşte, compătimind-o un pic că se căsătorea cu un bărbat care dispreţuia femeile. Era adevărat că Hadice Hanim, în calitate de prinţesă imperială, rămânea stăpână la ea şi îşi păstra întâietatea asupra soţului ei, oricât de puternic ar fi fost acesta. Pe de altă parte ea purta în mod constant la brâu micul pumnal cu diamante, simbol al puterii pe care o păstra faţă de soţul ei. Devenit cumnat al sultanului, Ibrahim făcea parte, de acum înainte, din familia imperială.

Ca şi la primul fiu, Suleyman nu fusese lângă Roxelana în momentul când a născut. De această dată nu avea scuza războiului. El prefera să petreacă cu scumpul lui Ibrahim şi să tachineze curtezanele din compania sa. Roxelanei îi era o ciudă imensă dar o ascundea sub obişnuitele sale zâmbete. Când a venit în cele din urmă să o felicite, la căderea nopţii, şi să-i ofere o somptuoasă

podoabă de diamante, ea nu era decât dulceaţă şi fericire. Cu cei doi fii, puterea sa părea bine aşezată chiar dacă, spre nefericirea ei, el îl iubea pe Ibrahim mai mult ca niciodată.

În cea de-a noua zi, Suleyman s-a întors la palatul lui Ibrahim, onoare fără precedent. Încă o dată, Roxelana, care voia să ştie totul despre sărbătoare, l-a trimis pe *kizlar aghasi* după noutăţi.

— Padişahul, îi povestea el, mergea între două postavuri de aur care acopereau ferestrele. Magnificul palat este făcut din marmură rară şi din lemn de cedru bogat lucrat, ornat la fiecare uşă sau fereastră cu sculpturi delicate, acoperite de strălucitoare palete de culori. Suleyman a intrat în cea mai mare sală şi a luat loc pe un tron care îi era rezervat. În dreapta sa, era muftiul Ali Cemali, om de mare ştiinţă şi de mare înţelepciune, tot îmbrăcat în alb, şi la stânga lui, guvernantul prinţilor, Sems Effendi.

— Ar putea să ne mire să-l vedem ocupând acest post pentru bunul motiv că el nu ştie nimic, remarcă Roxelana râzând.

— Timp de două ore, a adăugat el, s-au succedat cei mai buni oratori ai Imperiului, care perorau că sultanul nostru a prins totul, puncte complicate de ştiinţă, de literatură, de istorie sau de religie.

— Îmi imaginez că padişahul a terminat prin a remarca zâmbetul subţire al muftiului, care trebuia să se amuze văzându-l pe Sems Effendi aplaudând mereu în contra-timp. Ar face bine să-l schimbe! Dar te întrerup...

— Ibrahim îi rezervase sultanului său, care îi făcea onoarea de a-l vizita la palatul său, un alt spectacol, la alegerea căruia ştia că padişahul este sensibil, el care era atât de pios. A făcut un fel de cort al deşertului format

din broderii preţioase în mijlocul celui mai mare salon. Cortul era în faţa divanelor pe care Suleyman şi suita sa luaseră loc. Când muzicienii au venit să se aşeze pe covoare, sub plafonul din ţesături, sultanul a crezut că Ibrahim, în amintirea petrecerilor lor de altădată, a adus cele mai bune dansatoare din Stambul, dar când a auzit palmele agile bătând primele tambururi, el a înţeles şi a zâmbit prietenului său. „Aşa, te-ai gândit tu... Nimic nu putea să îmi facă o mai mare plăcere, Ibrahim." Atunci corul masculin cânta unitatea lui Dumnezeu şi a început să enumere, într-o lungă melodie monotonă scandată de percuţii, cele 99 de calificative.

Recitatorii au intonat poemul Naşterii Profetului, *mawlid.* Această alternanţă de versuri foarte scurte, apoi mai lungi, ritmul care se intensifica, devenind violent, înainte de a se linişti într-o minunată seninătate, spunea despre fericire dincolo de orice, totul fiind de o puritate ireală. Padişahul zâmbea fără să mai vadă nimic altceva decât locul unde muzicienii şi cântăreţii religioşi incantau pentru el frumuseţea lumii acesteia şi a alteia. Era transfigurat de această emoţie sfântă. Deodată muzica se opri ca un val obosit şi se făcu linişte. O linişte profundă, care aproape făcea rău, atât de încărcată era de emoţie. Atunci, cei şase oameni ai corului, îmbrăcaţi în robe albe acoperite de pelerine negre, intrară în locul destinat muzicienilor. Pe capete, nişte coafuri înalte, îi făceau să pară mai mari, mai demni. Se numeau *soufi,* nume provenit de la ţesătura de lână albă pe care o purtau, simbol al purităţii. De la fondarea sa, cu două secole în urmă, ritualul lor nu s-a schimbat. Dansul lor este sfânt, lucru care dă şi calitatea ritualului.

Roxelana suspină. Ea îşi imagina atât de bine ritualul la care deja asistase. În mod sigur, Ibrahim era abil...

Fluiere oblice, lire, ţambale acompaniau tamburul. Corul avansa şi se înclina în faţa padişahului, umbra lui Allah pe acest pământ şi Comandant al celor care cred, apoi ei s-au aşezat, înveliţi de pelerinele lor sumbre. *Cheykh-ul*, şeful lor, intona o melodie monotonă, *muwashahah*, spunând pe ritmuri alternate misterul măreţiei lui Dumnezeu. Când vocea lui se pierdea într-o ultimă şi sfâşietoare melodie, oamenii corului se ridicau şi veneau să sărute inelul pe care el îl purta la mâna dreaptă. Numai atunci ei aveau dreptul să se adâncească în dans, dansul în care se găseşte Dumnezeu. Lent, de trei ori, ei făceau turul sălii, numărul trei reprezentând cele trei etape care permit accesul la splendoarea divină: calea Ştiinţei, calea Intuiţiei şi a treia, cea mai rară, calea Iubirii. Lăsând în cele din urmă să le cadă pelerinele negre, simbolizând moartea, ei se arătau în strălucirea ireală al albului lor perfect, suflete imaculate, pierdute în contemplarea lui Dumnezeu. Încet, cu ochii pe jumătate închişi, cu palma dreaptă întoarsă către cer pentru a întâmpina iertarea lui Dumnezeu, cu palma stângă îndreptată spre pământ pentru a o oferi lumii, ei începeau să se rotească fără a se atinge niciodată, fără a schimba locul niciodată. Corolele albe ale fustelor lor atât de ample se ridicau, învârtindu-se cu o graţie perfectă. Erau rotiri nebune aruncate spre cer, flori sacre deschise pentru a se oferi lui Dumnezeu. Timpul, ca şi spaţiul, nu mai existau. Când *cheykh* se alătură la dans, viteza a mai crescut. El era astrul în jurul căruia luminau stelele, ştiinţa personificată. Dansatorii păreau fără gravitaţie. Apoi ritmul se mai potoli, rotirile se calmară. Din nou, se puteau distinge trăsăturile înecate de extaz ale dansatorilor, pe care viteza îi făcuse neclari.

— *La llâha illâ Llâh,* cânta *cheykh-ul*, care îşi regăsise în faţa muzicienilor imobilitatea unei statui.

— Nu există altă divinitate decât Dumnezeu, relua corul cântăreţilor.

Roxelana credea că îşi vede iubirea sa, nemişcat, cu lacrimi în ochi, continuând să savureze acest moment de fericire pură, când el se simţea atât de aproape de Dumnezeu şi atât de departe de oameni. În cele din urmă, s-a ridicat ca să îşi strângă prietenul în braţe fără a spune un cuvânt, înainte de a se întoarce la Saray Burnu. Un sultan nu ştia, într-adevăr, să mănânce în public. În palatul Hipodromului, călăreţul pusese o masă numai pentru Ibrahim. Când acesta din urmă a terminat de cinat, s-a aşezat masa şi pentru *ulema*, care au plecat apoi, prăbuşindu-se sub prezenţa dulciurilor şi a dulceţurilor.

Roxelana nu a putut să vadă nici procesiunile „frunzelor de palmier de nuntă" plimbându-se două zile mai târziu prin oraş. Aceste frunze de palmier, făcute din grămezi de dulciuri reprezentând animale fabuloase şi formând tablouri minunate, reprezentau forţa virilă a soţului. Se aplauda foarte puternic. În seara celei de a noua zile, abia îl văzu pe Suleyman, călare, venit să caute la Vechiul Serai patul surorii sale, pentru a-l duce la viitorul ei soţ, la palatul Hipodromului. Fără îndoială, mai erau încă dansuri, concursuri de trageri cu arcul, jongleri şi acrobaţi. Mulţimea de curtezani trebuia să se grăbească pentru a admira în saloane grămada de cadouri venite din cele patru colţuri ale Imperiului şi expuse spre admiraţia tuturor. Probabil niciodată nu se mai văzuse ceva aşa de somptuos, piese meşteşugite din aur sau argint, încrustate cu pietre preţioase şi minunat cizelate, bogăţie de mătăsuri, ţesături din mătase venite din Damasc,

covoare din Orient, rochii de ceremonie, bijuterii, veselă, mobilă încrustată cu sidef şi cai care fuseseră lăsaţi în curtea de onoare pentru ca toată lumea să îi poată privi. Se compuseseră şi multe poeme în onoarea lui Ibrahim şi a soţiei sale.

— Padişahul, povesti în continuare *kizlar aghasi*, sărută pe marele său vizir şi îl strânse în braţe. Ibrahim i-a oferit un *cherbet* într-o cupă încercuită în aur şi făcută dintr-o singură piatră de turcoaz. În timp ce Suleyman îl însoţea pe Ibrahim până la camera nupţială, asistenţa se retrăgea... Se va vorbi mult timp despre această extraordinară căsătorie, de ascensiunea rapidă a acestui frumos sclav promovat la toate onorurile.

— Sper, murmură Roxelana, că nu se evocă şi pe ascuns această pasiune ieşită din comun fagăduită domnului meu.

Două zile mai târziu, Suleyman, care nu putea să stea mult timp departe de favoritul său, reveni la palatul Hipodromului. O sărută pe sora lui, apoi Ibrahim îl invită să cineze. Împreună, ei regăseau intimitatea lipsită de protocol de la Manisa. În timp ce o persoană aproape invizibilă, *hayail,* mânuia în spatele unei perdele nişte baghete cu nişte figurine la capete, *karagheuz*, se salutau, se jigneau sau se iubeau pentru a forma umbre chinezeşti pe stofa bine întinsă, iar cei doi prieteni beau împreună vin de Tokay. Amândoi se simţeau un pic abătuţi şi râdeau mult.

— Nicidată nu s-a mai văzut şi niciodată nu se va mai vedea o nuntă comparabilă cu a mea! zise Ibrahim.

— Ce vrei să spui?, întrebă foarte rece Suleyman, deodată vioi.

Ibrahim observă foarte repede schimbarea de ton a lui Suleyman şi îl urmă cu un ton prefăcut, ca şi când nu ar fi remarcat nimic:

— Da, chiar şi padişahul din Stambul, suveranul oraşelor sfinte din Medina, Mecca şi Ierusalim, umbra lui Allah pe pământ, învingătorul Belgradului şi a Rodosului nu va avea niciodată o nuntă comparbilă cu a mea...

Ibrahim lăsă în mod voit să se simtă o linişte apăsătoare înainte de a adăuga într-o izbucnire de râs:

— ...odată ce noul Salomon de astăzi a binevoit să intre în locuinţa mea şi să se aşeze la masa mea!

Dintr-o împingere, Suleyman l-a răsturnat peste perne şi l-a strâns cu brutalitate. Îi era teamă că excesul de onoruri care se revărsau peste el i-a întors mintea lui Ibrahim făcându-l să pronunţe asemenea cuvinte nefericite. Dar nu, Ibrahim era tot cel pe care îl iubea atât, inteligent şi spiritual, jucându-se cu focul şi ştiind exact până unde putea ajunge. Cu el, pe de altă parte, Ibrahim îşi permitea aproape totul. Suleyman îl acoperi şi îl iubi cu un elan furios, căci îi era teamă să nu-l piardă. Când, în cele din urmă, s-au separat, epuizaţi şi unul şi celălalt, Suleyman făcu să-i cadă din mânecă un mic Coran de care nu se despărţea niciodată.

El îşi reveni, privi gânditor Coranul, apoi pe favoritul lui care se odihnea pe perne, gol, dăruit privirilor sale, cu acea piele de aur de care nu reuşea să se sature, şi îi spuse:

— Puterea este un lucru periculos şi teribil, Ibrahim. Şi tu, de asemenea, vei cunoaşte solitudinea puterii, prietene. Ai putea să nu mă faci să regret că ţi-am oferit-o? Jur, pe acest text sfânt, că niciodată, oricât de puternice ar fi neînţelegerile noastre pe viitor, niciodată nu vei fi în dizgraţie, niciodată nu îţi voi lua viaţa.

Era un jurământ terbil pe care i-l făcea Suleyman în acea noapte, o asigurare pe care niciun om din Imperiu nu o avusese niciodată. Ibrahim, cu lacrimi în ochi, îi sărută mâna.

— Iubirea ta îmi ajungea, padişah, cerul îmi este martor că nu ţi-aş fi cerut atâtea onoruri. Şi eu îţi jur ceva: întotdeauna te voi servi cu fidelitate, iar trădarea îmi va rămâne necunoscută.

La ceva timp după aceea, Roxelana a crezut că a găsit în sfârşit felul în care să-i facă rău lui Ibrahim. Ea trimisese de mai multe ori pe Nourisabah cu o brăţară, un nou *tarpou* ornat cu perle, o frumoasă bucată de mătase brodată. Ea o simpatiza pe tânăra femeie şi ghicea că mariajul său nu era prea fericit. De aceea nu era prea surprinsă să afle că Hadice avea adesea ochii roşii şi că se plângea de noul ei soţ. Ştia că Ibrahim continua să întreţină concubine la palat şi era mai interesat de acestea. El încălca astfel legea religioasă care interzicea soţului unei prinţese să aibă încă un harem.

Ar fi avut poate Roxelana, în sfârşit, o modalitate de a atrage mânia lui Suleyman împotiva marelui său vizir?

Foarte mulţumită, ea păstră numai pentru ea descoperirea făcută, interzicându-i lui Nourisabah să împrăştie vestea. Era mai bine să păstreze efectul surprizei.

Într-o seară în care Suleyman se arătase un amant deosebit tandru şi năvalnic, în timp ce se odihnea încă în braţele sale şi nu părea grăbit să meargă la dragul lui Ibrahim, Roxelana izbucni în râs şi îi spuse:

— Eu sunt cea mai fericită dintre femei, lumina vieţii mele, parte a sufletului meu, dar mi-e teamă că draga mea soră Hadice nu împarte fericirea mea.

— Este bogată, are peste 1500 de sclavi, cel mai frumos palat al oraşului, soţul ei este cel mai puternic om al Imperiului, ce ar putea să îşi mai dorească altceva?

— Dragostea soţului ei, poate!

Suleyman o privi cu atenţie, brusc nemulţumit. Dacă Roxelana s-ar amesteca să îi reproşeze relaţiile sale cu Ibrahim şi dragostea pentru el, greşea, greşea mult. Chiar dacă era din ce în ce mai ataşat de ea, chiar dacă începea să o iubească cu adevărat şi nu petrecea timpul cu alte concubine, decât să-i facă pe plac mamei sale şi pentru a se distra cu Ibrahim, el ar fi sacrificat-o pentru amantul său. Pasiunea pe care o făgăduise lui Ibrahim era diferită de iubirea pentru Roxelana. Cu Ibrahim, totul era mai puternic, mai intens, mai disperat poate, ca o tensiune spre o fuziune totală, imposibil de obţinut, chiar dacă era tot timpul aşteptată. Ibrahim era un alt el însuşi, fratele său şi amantul său, dragostea şi tinereţea sa. Suleyman o subestima pe Roxelana, care nu avea nici cea mai mică intenţie să se aventureze pe acest teren alunecos. Ea se retrase cu o cochetărie consumată, avu din nou acel zâmbet şăgalnic de femeie drăguţă, înainte de a adăuga:

— Ibrahim întreţine un harem la el, ceea ce o supără pe Hadice şi, lucru mai grav, este împotiva legii. Este o jignire pentru tine şi pentru familia ta. Eu ştiu foarte bine că Ibrahim este tânăr şi că are nevoie să se distragă câteodată de la teribilele sale responsabilităţi, că nu trebuie să se gândească la rău. Totuşi, dacă acest fapt va fi cunoscut, ar risca să îţi dăuneze, padişahul meu.

— Tu ai dreptate. Nu este grav, dar o să îi cer lui Ibrahim să fie mai discret pe viitor. Spune-i surorii mele, să nu se întristeze din cauza asta câtuşi de puţin. Un bărbat normal nu poate să se mulţumească cu o singură

femeie, chiar dacă o iubeşte, şi eu ştiu că Ibrahim este îndrăgostit, căci Hadice este minunat de frumoasă.

El adăugă cu un mic zâmbet:

— În imensa lui înţelepciune, Profetul nu a dat voie la patru soţii legitime fiecărui credincios, fără a număra concubinele?

Era adevărat că Hadice era frumoasă, cu părul ei închis şi cu marii ei ochi negri, pielea ei foarte albă şi înaltă ca mama ei. Roxelana era totuşi furioasă de neînsemnatul efect al vorbelor ei asupra lui Suleyman. Şi aceste cuvinte:„un bărbat normal nu se poate mulţumi cu o singură femeie" au stigmatizat-o, dar, dacă Profetul o permisese... Ea însăşi nu era o soţie legitimă, era o sclavă, era „carne vândută". Comparată cu a ei, soarta lui Hadice rămânea de invidiat.

Suleyman avea alte preocupări decât fericirea surorii sale sau a haremului lui Ibrahim. Celălalt cumnat al lui, Ahmed Paşa, pe care îl numise guvernator al Egiptului, se agita mult, raportându-i spionii. El se mulţumise să cumpere demnitarii mameluci sau să intre în contact cu Papa, apoi cu Isle-Adam căruia îi promisese să ducă garnizoana turcă la Rodos, dar Suleyman aştepta. Toate aceste manevre nu erau decât promisiuni niciodată ţinute şi ele ocupau cel mai mult pe Ahmed Paşa. A fost altceva, când un *peyk* înnebunit, tocmai sosit din Egipt, veni să îi povestească lui Suleyman că cei cinci sute de ieniceri în postul din Cairo fuseseră masacraţi de către Ahmed. Nici el, Ahmed, nu a supravieţuit mult timp acestor lucruri. Abia se proclamase sultan şi bătuse monedă cu numele său, că mamelucii erau, la rândul lor, revoltaţi şi l-au executat. În mână, *peyk-ul* avea obişnuitul sac. El scoase de acolo capul lui Ahmed Paşa pe

care îl aruncă la picioarele lui Suleyman. Acesta nu se încruntă. Execuţia era un lucru bun. Mamelucii făcuseră treaba în locul lui evitând astfel privirile pline de lacrimi şi de reproşuri ale mamei sale şi ale surorii lui. O altă rebeliune avusese loc în Deltă, condusă de un Mameluc, un anume Canim Kasifi. Devenea urgent repunerea în ordine a Egiptului. Iar Suleyman nu vedea decât un singur om destul de ferm, destul de inteligent şi destul de capabil pentru a se achita de această misiune, Ibrahim. L-a chemat.

— Îţi dau, îi spuse, cinci sute de ieniceri şi două mii de oameni pentru a aduce pacea, apoi să reorganizezi Egiptul. În drum, treci pe la Damasc şi Alep să vezi dacă totul a rămas calm de la ultima revoltă. Ai sigiliul meu şi puteri depline. Tot ceea ce vei face în numele meu va fi bine făcut, dar întoarce-te la mine repede.

O săptămână mai târziu, Roxelana privea cu uşurare plecarea lui Ibrahim în obişnuitul decor al unei armate otomane în campanie. Fapt neobişnuit, Suleyman, care privea cu regret cum pleca prietenul său, îl escortă până la insulele Prinţilor şi îi oferi propriul său cal tot înhămat în aur, apoi îl strânse la piept implorându-l să revină cât mai repede posibil. Dar erau foarte multe probleme de rezolvat în Siria ca şi în Egipt, unde multe lucruri puteau să se întâmple...

La Stambul se sărbătoreau primele 6 luni de viaţă ale micului prinţ Selim, al doilea fiu al Roxelanei şi Suleyman. În luna octombrie, Suleyman, care îşi găsea capitala foarte goală în lipsa lui Ibrahim, a decis să plece însoţit de curte şi de harem la Adrianopol pentru a profita de vara care se termina. Roxelana era nerăbdătoare să cunoască această veche capitală a Imperiului, situată în Tracia. Te puteai bucura de un climat temperat, de

o vegetaţie luxuriantă în această câmpie întinsă udată de trei râuri, trandafirii erau celebri, palatele vechi de o arhitectură rafinată. Roxelana conta mult pe acest sejur pentru a se ataşa de Suleyman şi a avea o viaţă aproape familială. Adrianopolul era mai intim decât Stambulul. Mai ales, ea nu ar fi rămas la Vechiul Serai în timp ce el să locuiască la Saray Burnu şi să îl cheme pe favoritul său. Pentru ea, absenţa lui Ibrahim era o binecuvântare.

Plecarea la Adrianopol a avut loc cu noaptea în cap, singura modalitate de a spera să se circule într-o capitală mereu aglomerată, unde străzile înguste nu prea permiteau avansarea decât la pasul cailor. Femeile haremului, mergând foarte repede între două rânduri de eunuci negri, purtând mari pânze destinate să le ascundă de ochii curioşilor, putând mereu să se îngrămădească pe terasa vreunei case, se grăbeau cu mici zâmbete şi mici ţipete de teamă spre încărcăturile închise care le aşteptau. Sclavii se înconvoiau sub greutatea rufelor şi a altor lucruri pe care stăpânele voiseră să le adauge în ultimul moment la nenumăratele bagaje. Nourisabah îi dădu mâna micului Mehmed şi dădaca ţinea în braţe copilul care plângea pentru că îl treziseră. Roxelana, mereu un pic mai departe de celelalte femei, căci ea nu prea le semăna, nu se grăbea. Dimpotrivă, privea în jurul ei cu aviditate. Cum suporta cu greu izolarea, fiecare ocazie de a ieşi din Vechiul Palat era savurată ca o plăcere rară.

În primul mijloc de transport luaseră loc *valide sultan* şi prinţesele, ca şi prinţul Mustafa, a cărui mamă rămânea ca întotdeauna închisă în pavilionul său unde nimeni nu venea să o mai viziteze. Imediat după aceea veni şi patul Roxelanei, care nu avea, din nefericire, întâietate asupra celor trei surori ale lui Suleyman. Lungul

cortegiu plecă în cele din urmă, escortat de două rânduri de *bostândji* cu coafuri ascuţite, ţinându-şi caii pentru a nu depăşi celelalte mijloace de transport mult încărcate. Primele lumini ale zorilor luminau într-un roz-pal străzile Adrianopolului. Spectacolul caselor încă adormite, al unei moschei ieşind din întuneric, al unui turn care părea că tâşneşte spre cer, o fermecau pe Roxelana.

Instalarea în vechea capitală a fost o încântare. Chiar dacă vizirii şi marii demnitari ai Imperiului au venit cu Suleyman la Adrianopol, Divanul nu se reunea decât o singură dată pe săptămână, nu se mai domnea atât de dur. Suleyman alesese apartamentele foarte aproape de cele ale Roxelanei şi ea îl avea în sfârşit pentru ea. Pe de altă parte, se şuşotea în harem, că niciodată nu s-a mai văzut ca un sultan să se ataşeze aşa doar de o singură sultană, neglijând celelalte femei. Roxelana ştia că *valide*, foarte contrariată, nu înceta să prezinte tinere fete fiului său, dar era în zadar. Ibrahim plecat în îndepărtatul Egipt, Suleyman avea nevoie de o prezenţă aproape de el şi o găsea în Roxelana. În mod sigur, această femeie nu era ca toate celelalte. Suleyman o credea inteligentă şi instruită, capabilă de a fi pasionată de lucruri politice care o lăsau cu gura căscată de grijă pe propria sa mamă. Ea îl asculta chiar cu atenţie când îi spunea că trupele care se ridicau la graniţa Imperiului Tahmasp, noul şah al Persiei, nu îl lăsau să se îngrijoreze. Dacă el îi povestea înfruntările fără reală gravitate, care aveau loc în Valahia, în Croaţia sau în Dalmaţia, ea aplauda victoriile armatei. Mai ales, ea ştia ca nimeni altcineva să oprească ceva ridicol, să repare o greşeală şi să se arate mereu îngrijorată de gloria sultanului său.

— Azay Paşa, cel de-al doilea vizir al tău, este fără îndoială un leu pe un câmp de bătaie, padişahul meu, dar ministrul tău, pentru a te servi, ar trebui, cel puţin, să înveţe să citească şi să scrie. Dacă nu, orice scrib ar fi capabil să îl înşele. Dacă şi eu, care nu sunt decât o femeie, am putut să încep să studiez...

Apoi ea izbucnea în râsul ei delicios şi Suleyman îşi spunea că ea nu greşea. Chiar aşa era: Ayaz era o fântână de ignoranţă şi un vizir analfabet nu putea să-şi servească bine sultanul. Ea adăugă cu un aer îngrijorător:

— Mi s-a raportat că cumnatul tău, puternicul Ferhad Paşa, departe de a înţelege lecţia când tu l-ai chemat, în înţelepciunea ta, de la guvernul din Asia Mică pentru a-l numi la Semendra şi pentru a-l putea supraveghea de aproape, tocmai executase cinci sute de locuitori, printre cei mai bogaţi din oraşul său. El speră că astfel îşi va însuşi bunurile lor fără a fi pedepsit. Revolta bubuie la Semendra, padişahul meu. Chiar dacă Ferhad este soţul surorii tale, justiţia nu ar trebui să se exercite?

Suleyman suspina. Roxelana era în mod admirabil informată, iar remarca ei era dreaptă. Totuşi, nu era ea cea care ar trebui apoi să înfrunte lacrimile lui *valide* şi ale soţiei lui Ferhad. El dorea să îi mai dea o ultimă şansă lui Ferhad, dar nu mai mult. Roxelana avea dreptate, justiţia trebuia să fie la fel pentru toţi. Dacă Ferhad ar continua să se comporte ca un tiran, ar tebui să răspundă pentru faptele sale. Roxelana nu insista niciodată, mulţumindu-se să facă aceste remarci cu acea libertate a tonului care nu era decât a ei, apoi să îi ofere o masă rafinată, spectacolul jonglerilor priceputi sau concertul muzicienilor. Mai ales, era o amantă expertă şi pasionată, care îndrăznea sa-l iubească cu

gesturi şi cu mângâieri, dar şi cu cuvintele sale tandre. Ea nu tremura în faţa lui. Pe această femeie, el trebuia să o seducă şi să o recucerească în fiecare zi, ceea ce lui îi plăcea.

— Am chef să te iubesc, murmură ea cu o voce joasă şi precipitată, vocea ei de îndrăgostită.

Ducându-l spre culcuşul acoperit cu perne, ea vru să fie cu el numai o femeie iubitoare, avidă de mângâierile lui şi grijulie de plăcerea lor. Mai târziu, ea îi spuse fără a se gândi cu adevărat la asta, între două râsete:

— Uniformele gărzii sale, toate făcute din aur fin, sunt la fel de frumoase ca cele din garda ta. Nu este un pic prea mult, sufletul meu?

— Luxul său mă serveşte şi face astfel să se respecte persoana sultanului.

Era evident că Suleyman nu era pregătit să o asculte criticându-l pe Ibrahim şi Roxelana nu comise greşeala de a mai vorbi mult timp despre marele vizir. Totuşi, argumentele sale împotriva lui Ferhad Paşa au ţinut. Când Suleyman află că cumnatul său continua să răspândească teroarea la Semendra, că execuţiile se înmulţeau şi că revolta creştea, hotărî astfel să-i trimită *kapidji bachi*, executorul imperial.

Ferhad Paşa nu era un laş. După ce s-a purificat pentru moarte şi s-a închinat de trei ori cu faţa spre Mecca, îşi încredinţă gâtul lăncii călăului şi muri fără nicio plângere. Soţia sa îmbrăcă doliul şi seraiul răsună de plâsetele sultanei-mamă şi a fiicelor sale. De acum înainte, Roxelana era privită cu teamă, pentru că ea îl sfătuise pe Suleyman... Ea, pentru care Suleyman scrisese aceste versuri pe care tot seraiul le repeta:

Compania mea, dragostea mea, luna mea strălucitoare,
Apropiata mea, confidenta mea, prietena mea, întregul meu, regină a frumuseţii, stăpâna mea
Viaţa mea, sensul vieţii mele, divina care îmi dai viaţă eternă
Primăvara mea, izvor de bucurie, lumina zilei, idolul meu, trandafirul meu zâmbitor
Fericirea mea, însoţitoarea mea în beţie, izvor de lumină, steaua mea strălucitoare, lumina nopţii mele...

Suleyman era poet ca mai toţi sultanii dinaintea lui. Selim însuşi, Selim Crudul, compusese fermecătoare poeme. A celebra o femeie iubită în versuri era un lucru, dar să o numeşti „stăpâna mea" era altceva... Curtea şi *valide*, de la execuţia lui Ferhad Paşa, priveau cu îngrijorare ascensiunea astrului lui Hürrem.

4

Erau cinci luni de când Suleyman, îmbătat de dragostea Roxelanei, nu părăsise Adrianopolul. Ienicerii, în absenţa sultanului lor, a marelui vizir şi a guvernului, se plictiseau în cazarmele de la Saray Burnu. Ei, cei care erau făgăduiţi celibatului şi duceau una dintre cele mai severe existenţe, ei care erau supuşi unei discipline de fier, nu trăiau decât prin şi pentru război. În timp de pace, nu mai aveau motiv să existe şi îşi pierdeau din calităţi.

Copii creştini vânduţi ca sclavi, oferiţi în Balcani, pe coasta dalmată sau în insulele croate şi greceşti, aceşti copii erau convertiţi la islam, erau educaţi şi formaţi

pentru război. Cei mai frumoşi şi mai viguroşi dintre ei, cei mai buni, erau trimişi în capitala Imperiului. Încă de la începutul secolului al XIV-lea, Orhan, al doilea sultan otoman, îi înrolase în garda personală la iniţiativa şefului armatelor sale, Kara-khalil. Apoi, Murad I a făcut din ei un corp privilegiat pe care îl numiseră *yenitcheri*, noii soldaţi. Deformarea populară a transformat numele în ieniceri.

Trupă de elită de o vitejie nebună, pe care se baza puterea armatei otomane, aceşti ieniceri erau în număr de 15 000. *Adjemi oghlan*, novicii, erau învăţaţi de *h'âdjî,* maeştri particulari ai şcolii, care îi formau în meseria armelor. Apoi erau grupţi în *ocak*, un fel de cămine asemănătoare cazarmelor. Ei aveau propriile bucătării conduse de ofiţeri-bucătari, cu lingurile lor de lemn prinse de bonete. La marile ocazii, erau în jurul oalelor lor gigant, *kâzân*, în care fierbea toată ziua o supă de orez şi de legume pe care nu o serveau decât o dată pe zi, la căderea nopţii, pentru a împiedica orice idee de favoritisme, când se strângeau cu toţii. Printre ei se găseau şi cei care erau recrutaţi drept cei mai importanţi funcţionari ataşaţi persoanei lui Suleyman, şef al Camerei Interioare – Ibrahim ocupase acest post fără a fi niciodată ienicer, dar era o excepţie –, şef al garderobei, purtător de sabie, etc. *Aga* al lor era al treilea personaj al Imperiului. Era sub dublul zid al săbiilor pe care trebuia să-l treacă noul sultan după ce a învins arma lui Osman, semn că ţinea de ei puterea sa.

Pe 21 martie 1525, în prima curte a palatului unde erau cazaţi, ienicerii se strânseseră în jurul *kazânului*, pe care începuseră să-l lovească cu lingurile. Acest lucru a produs un vacarm infernal, care a determinat venirea *spahiilor*. Aceştia s-au alăturat mulţimii şi au început să urle împreună cu ienicerii:

— Noi îi cerem sultanului să vină în capitala noastră.

— Noi vrem război. Padişahul s-a înmuiat în compania femeilor şi nu mai guvernează.

Aga lor, Bolucha Baffa, magnificul colos care se evidenţiase în Rhodos, dacă nu încuraja direct începutul rebeliunii, nici nu ar fi oprit-o. Şi el era sătul de viaţa inutilă de cazarmă şi se plictisea departe de câmpul de bătălie, fără mirosurile de sânge şi de pudră de ghiulele, pe care sa le respire. A doua zi, agitaţia ienicerilor şi a spahiilor era în culmea ei. Cei mai turbulenţi începură să se răspândească în oraş, devastând în trecere cartierele evreieşti şi greceşti. În serai, Gülbahar şi femeile care nu urmaseră poporul la Adrianopol erau înspăimântate de primele rumori ale revoltei. Când ienicerii au început să se revolte, nimic nu putea să-i oprească. Omorau, ardeau, devastau tot ceea ce întâlneau. A fost trimis la Suleyman un *peyk* care a galopat fără a se opri până la Adrianopol.

Pe 25 dimineaţa, revolta tot continua. Bolucha Baffa, exasperat de neînţeleasa tăcere a lui Suleyman, se apropie de grupul de conducători, care amuţi degrabă, aşteptându-se la o pedeapsă teribilă, dar *aga* lor, cu o siluetă impresionantă în lunga-i haină roşie care îi ajungea până la glezne, dădu un picior în marele ceaun, care se vărsă. Era semnalul revoltei. Degrabă, toţi îi copiară atitudinea. Conţinutul din ceaun zăcea acum pe pământ. Soldaţii, pe care nimic nu-i reţinea, se veseleau pe străzile Stambulului. Populaţia se ascundea în casele cu obloanele trase. Comercianţii închideau repede barăcile. Chiar şi *molhâb-ii* se baricadau în moscheele sau palatele lor.

Oraşul, liniştit şi pustiu, nu se mai mişca, nu mai respira, în timp ce ieniceri atacau cele mai bogate locuinţe,

incendiau şi devastau palatul lui Ibrahim, cel mai frumos din oraş, de unde Hadice abia venise. Îngrozită, s-a adăpostit cu sclavii săi în Vechiul Serai, foarte aproape. Când a fost devastat magnificul palat al Hipodromului, luându-se covoare, obiecte de artă, preţioase candelabre de aur şi de argint, au fost luate şi cele ale lui Ayaz Paşa, al cărui palat era în vecinătate. Ienicerii s-au îndreptat spre cartierul Guideca, unde au mai pustiit câteva case evreieşti, apoi spre cartierul Fanar, unde, sperau să găsească buticuri greceşti uitate din zilele precedente.

Suleyman şi cei cinci mii de soldaţi se apropiau în galop de capitală unde revolta făcea ravagii, iar incendii izbucniseră ici şi colo. În timp ce trupele sale restabileau calmul în oraş, în fruntea unei mici escorte, padişahul, însufleţit de una dintre mâniile devastatoare care îl caracterizau câteodată, fără a ţine cont de pericolul ce-l pândea la tot pasul, se năpusti ca o vijelie în Saray Burnu. Fără a încetini deloc, se învârtea în jurul *kazân-elor* răsturnate. Un diavol mare se arătă în faţa lui, Suleyman scoase sabia şi cu o singură lovitură reteză capul ce se rostogoli între picioarele calului său. Imediat, sute de arcuri au fost întinse în direcţia sultanului. Dacă exista ceva deasupra atâtor ieniceri, acesta era desigur numai curajul. Acest om aproape singur – el nu intrase decât cu mica lui escortă – care îi provoca la luptă nebuneşte, era de o vitejie magnifică. Arcurile coborâră, săbiile fură băgate în teacă. O adevărată urare luă locul ţipetelor de mânie:

— Trăiască padişahul nostru!

— O viaţă lungă umbrei lui Allah pe acest pământ!

Revolta fusese potolită, iar Suleyman nu reuşise să facă lucrul acesta fără să ia viaţa cuiva.

La întoarcerea în apartamentele sale, Suleyman l-a chemat pe *kizlar agasi* şi pe *bostândji bachi* pentru a le dicta sentinţele la moarte. El voia capetele conducătorilor ienicerilor şi spahiilor şi, de asemenea, să îl facă pe Ibrahim să se întoarcă din Egipt şi să amintească Stambulului de curtea şi seraiul din Adrianopol.

Încă de a doua zi dimineaţă, capetele celor doi *agha* şi a principalilor conducători erau expuse, cum cerea obiceiul, pe „piatra exemplului", în prima curte a palatului, aproape de fântâna unde *bostândji bachi* spală capetele tăiate. Muştele bâzâiau ochii sticloşi ai lui Bolucha Baffa, învingătorul din Rodos, care făcuse marea greşeală de a se împotrivi sultanului său.

Suleyman ştiuse să potolească rebeliunea. Totuşi, ceva se schimbase în el. De acum înainte, neîncrezător şi suspicios, nu mai dormi niciodată două seri la rând în aceeaşi cameră şi nu mai conduse şedinţele Divanului. A cerut să se construiască un balcon în sala Cupolei. De acolo, era capabil să vadă totul şi să înţeleagă ce se vorbea fără a fi zărit. Dar astfel Suleyman avea să piardă contactul cu poporul său.

Oricât de mult şi-ar fi dorit Suleyman să-l vadă venind pe marele său vizir, acesta nu a vrut să revină decât cu misiunea terminată de a aduce pacea, lăsând în urma lui o ţară reorganizată şi liniştită. În cele din urmă, Ibrahim a ajuns la Stambul în primele zile ale lui septembrie. Pentru a-l face să uite de palatul său devastat, de unde tânăra sa soţie a fost obligată să fugă, Suleyman oferi în cinstea lui petreceri splendide. Roxelana ascundea sub o frunte senină furia de a asista, neputincioasă, la întoarcerea vechiului ei duşman. Ibrahim părea tuturor mai puternic şi mai drag lui Suleyman. Roxelana tocmai

născuse un al treilea fiu lui Suleyman, pe micul Baiazid. Totuşi intimitatea lor de la Andrianopol se terminase, dar şi influenţa sa politică. Din nou, Suleyman se refugia la Saray Burnu cu Ibrahim şi nu mai venea la fel de des în Vechiul Serai. Din nou, pentru el, ea nu era decât o femeie, mama celor trei fii ai lui...

În luna decembrie, când deasupra Stambulului se abătu o zăpadă care dispăru repede, dar care lăsă un noroi apăsător, sosi contele Jean Frangipani – mesagerul regelui Franţei, Francisc I – care fusese prizonier la Pavia. Regele Franţei îşi oferea alianţa împotriva lui Carol Quintul, Marele Stăpân al Secolului, cum îl numea el. Chiar dacă se simţea flatat şi înţelegea nefericirile captivului, Suleyman nu se angajă şi nu îi oferi decât cuvinte frumoase. Totuşi războiul era necesar, măcar pentru a le oferi o ocupaţie teribililor ieniceri. Pregătirile începură şi durară pe timpul întegii ierni din 1525-1526, iar secretul era bine păstrat şi nimeni nu ştia împotriva cui se vor ridica săbiile la luptă. Roxelana, în ciuda eforturilor sale de a afla, nici ea nu era sigură de nimic. La sfârşitul lui martie, se pregăteau caii în curtea ienicerilor. Era apelul la arme.

În ziua de *Mredjeb,* 23 aprilie 1526, într-o luni – zi fastă pentru că atunci se născuse Profetul –, Suleyman, prinţul Mustafa – care nu avea decât 9 ani –, însoţiţi de marele vizir Ibrahim, de cei doi viziri Mustafa şi Ayas, de *drogmân*-ul porţii Yunis şi de marii săi demnitari, părăseau Stambulul şi luau calea Belgradului. Era ideea Roxelanei ca Mustafa să plece cu tatăl său.

În ajun, atunci când Suleyman a venit să-şi ia rămas-bun de la ea, Roxelana i-a spus impetuos:

— Nu vreau să mă mâhnesc de plecarea ta, padişahul meu, odată ce eu ştiu că tu vei reveni învingător şi mai mare decât înainte, poate.

Celelalte femei ale seraiului nu ştiau decât să plângă şi să regrete, nu ca ea. Apoi a adăugat, sărutându-l:

— Dacă fiii noştri erau mai mari, te-aş fi rugat să-i iei la război. Dar asta se va întâmpla mai târziu. Prinţul Mustafa, în schimb... Tu ştii cât de mult sunt ataşată de acest copil, dar ar fi timpul să-l înveţi cu războiul. El îşi petrece viaţa vizitându-şi mama şi pânzele femeilor, lucruri care nu încită bărbaţii la vitejie.

— Nu are decât 9 ani.

— Sub protecţia ta, ce ar putea să păţească?

Prinţul Mustafa plecase la război, iar Roxelana îşi spunea că multe accidente se puteau întâmpla în campanie unui băieţel atât de mic. Ea nu îl detesta pe Mustafa, care era frumos şi inteligent, de o naturaleţe tandră şi afectuoasă, şi care semăna aşa de mult cu tatăl său încât era tulburător, dar, în cele din urmă, micul prinţ rămânea o constantă ameninţare pentru ea. Dacă el ar domni într-o zi, ea nu ar avea decât să se retragă în Palatul Lacrimilor, iar fiii ei ar fi fără îndoială sugrumaţi. Nu ar fi niciodată sultană-mamă, o funcţie pe care ar fi ştiut să o ocupe mai bine decât mama lui Suleyman, care nu se interesa de politică, ceea ce Roxelana nu înţelegea. Ce ar fi putut fi mai ameţitor decât puterea? După obiceiul ei, trimisese emisari, care să o informeze foarte punctual despre înaintarea armatei.

Acest lucru se dovedi repede a nu fi foarte uşor. Averse torenţiale umflaseră râurile şi distruseseră podurile, dar imediat au fost reconstruite. Trupele, întotdeauna într-o impecabilă ordine de mişcare, au trecut. Apoi, Suleyman şi-a împărţit armata în două corpuri. Primul, comandat

de Ibrahim, se ducea la Petrovaradin şi întreprindea asediul. Al doilea, sub ordinele lui Suleyman, continua de-a lungul Dunării pentru a cuceri Buda. Ibrahim a distrus fortăreţa şi a ocupat-o în câteva zile. Mesagerii săi, purtători a 500 de capete tăiate, anunţând această frumoasă victorie lui Suleyman, i-au luat-o înainte lui Ibrahim. Ibrahim l-a ajuns din urmă pe sultan în câmpia Mohacs, nu departe de confluenţa râului Drava cu Dunărea. Acolo era armata ungară, comandată de tânărul rege Ludovic al II-lea care tocmai se căsătorise cu Maria, propria soră a împăratului Carol Quintul, care aştepta armatele otomane pentru a le tăia calea spre Buda.

— Forţele erau în mod tragic inegale, povestea trimisul Roxelanei, ungurii aliniind doar trei mii de oameni contra sutelor de mii ale padişahului nostru. Carol Quintul şi fratele său Ferdinand au reacţionat mult mai târziu. Armata lor de 24 000 de oameni era în mişcare, dar nu a ajuns. Nobleţea ungară, ca de obicei foarte divizată, a impus regelui Ludovic să abandoneze lupta fără a aştepta oştenii lui Ioan Zapolya şi croaţii lui Frangipani. Era o nebunie...

În ajunul bătăliei, la prânz, Suleyman, cu micul prinţ lângă el, îşi strânse consiliul şi decise să urmeze strategia imaginată de şeful *akindji*-lor. Nu s-ar mai lovi de vitejia cavalerilor unguri, îmbrăcaţi cu grele armuri asemănătoare celor ale primilor cruciaţi, cu cai imenşi, acoperiţi cu metal. S-ar îndepărta pentru a-i lăsa să treacă liber, apoi i-ar înconjura tăind genunchii cailor. Ibrahim a ţinut un discurs în faţa armatei, promiţând o pradă bogată şi se aşează în fruntea trupelor din Rumelia, în prima linie. În spatele lui veneau cele din Anatolia, dirijate de Suleyman, apoi artileria. Micul prinţ, rămas sub pază în cortul imperial, nu a participat la luptă, părându-i rău.

Bătălia a început pe 29 august la ora trei după-amiază. Cavaleria ungară, în frunte cu episcopul Pereniyi şi călugărul Paul Tomori, episcop de Kalocsa, atacă. Nu sperau la victorie, dar căutau martiriul. Cavalerii unguri nu gândeau decât să pună mâna pe sultan. *Akindji*, foarte disciplinaţi, şi-au deschis lăncile, apoi le-au închis pentru a-i prinde pe cavaleri. Totuşi, 32 de cavaleri unguri, bătându-se cu ură, se apropiau periculos de Suleyman. Ienicerii au facut cerc în jurul sultanului şi au respins atacatorii.

Cei trei sute de artilerişti turci, legaţi între ei cu lanţuri de fier, au intrat în acţiune, secerând fără milă al doilea val de cavaleri. Până seara, cele două armate, s-au înfruntat corp la corp. Totuşi, forţele erau prea inegale şi regele Ludovic s-a retras. În cele din urmă, cu ultimele sale trupe a fost împins în mlaştini. Acolo, grelele armuri ungureşti făceau ca oştenii să se înece cu miile printre resturile armatei sale. Ludovic se adâncea lent în noroi pe marele său cal, apoi el dispăru cu un zgomot dezgustător. Roxelana tremurase aflând de pericolul în care se aflase Suleyman şi a aplaudat moartea regelui Ludovic.

— În armata otomană, continuă emisarul, răsunau fanfarele victoriei. În timp ce se numărau morţii adversarilor – 30 000, din care 4000 din floarea cavaleriei ungureşti –, Suleyman îl felicită pe marele său vizir, luându-l după gât în faţa întregii armate. Apoi, agăţă o pană de pasăre la turbanul lui Ibrahim şi amândoi se retraseră în cortul imperial. Am vazut, sub un cort mai modest, pe *imam* Kemalpasazade înmuindu-şi pana în cerneală pentru a relata în stilul său atât de pitoresc această mare victorie din Mohacs, care va rămâne mult timp o rană deschisă pentru Occidentul creştin. Ai aici un mesaj.

El îi întise un plic de mătase pe care Roxelana îl deschise nerăbdătoare.

„Când akindji *s-au precipitat în valuri impetuoase, o mare de sânge a început să îşi agite valurile fierbinţi. Coifurile roşii care le acopereau capetele erau pe câmpul de bătălie ca un strat de lalele. Scuturile lor se îndoiau ca firul de trandafir. Vaporii de sânge, ridicându-se ca nişte nori până aproape de cer, formau un plafon împurpurat deasupra câmpului de bătaie. Succesul acestei victorii strălucitoare, una din cele mai glorioase ale islamului, s-a datorat emirului războinic, vizirului plin de prudenţă, a cărui lance amintea de ciocul şoimului, iar spada cu doua tăişuri plină de sânge era asemănătoare cu ghiara unui leu."*

Roxelana a vrut să rupă mesajul, dar nu a făcut nimic. Ea i-a dat bani spionului său şi-l rugă sa-şi continue povestea.

— Sultanul a fost aşa de mulţumit de succes, că-l numi pe Kemalpasazade mare muftiu în locul lui Ali Cemali, care tocmai murise. Padişahul nostru, de neobosit, pe 10 septembrie era în faţa cetăţii Buda, care nu prea putea să îi reziste. El s-a instalat în palatul regal, fără a putea împiedica incendiul şi devastarea. Pentru el, luă comoara regală, biblioteca atât de faimoasă a precedentului rege Matei Corvin şi trei statui antice reprezentând pe Diana, Apollo şi Hercule. Apoi, i-a scris mamei sale, ţie, sultana mea, şi guvernanţilor provinciilor pentru a anunţa această frumoasă victorie. Apoi, l-a numit rege pe Ioan Zapolya şi s-a hotărât să treacă din nou Dunărea. La porţile oraşului, pe băncile de lemn, soldaţii săi întinseseră capetele a şapte preoţi ucişi în

acelşi timp cu episcopul Perniyi şi călugărul Paul Tomori. Padişahul îi salută şi le adresă cuvinte de curtoazie: „Allah să fie iertător cu voi şi să îi pedepsească pe cei care atât de rău v-au sfătuit."

În luna *Safer,* în noiembrie, Suleyman se întorcea triumfător la Stambul. Vai, Ibrahim şi micul prinţ erau lângă el şi, încă o dată, Roxelana a ştiut să îşi ascundă ciuda sub vorbele de bun-venit. După şapte luni de absenţă, Suleyman se arăta din nou un amant curtenitor. Roxelana măsura astfel locul pe care îl ocupa în inima şi în viaţa sultanului. *Valide sultan* îmbătrânea şi se îngrijea mai puţin de organizarea haremului. Prinţesele trăiau în palatele lor. În universul închis din Seraiul Eski, Roxelana îşi începea domnia. Bineînţeles, ea trebuia să nu se încreadă în nimeni şi era departe de a avea puteri depline. Totuşi, încet, îşi avansa pionii. Până acum soarta nu îi fusese niciodată împotrivă. Cu o răbdare de fier, ea îşi urmărea scopul: să se apropie de putere, contracarând influenţa lui Ibrahim şi stopând afecţiunea pe care Suleyman o nutrea pentru fiul lui cel mai mare. Ai săi erau încă atât de mici...

Într-o seară, când se reîntorcea dintr-o plimbare cu Suleyman de la Ape Dulci – ei îi plăcea foarte mult să evadeze din Vechiul Serai –, văzu că se instalau în bordura somptuoaselor grădini care strângeau ca un sipet palatul lui Ibrahim, cele trei statui aduse din palatul regal de la Buda. Ea ştia foarte bine că statuile se aflau la Ibrahim, căci îi spusese *kizlar aghasi.* În mod intenţionat ceruse să treacă pe acolo. Se prefăcu surprinsă zărind superbele statui ale Dianei, Apollon şi Hercule.

— Allah nu permite reprezentaţii neruşinate ale corpului uman. Aceste statui sunt aşa de... aşa de realiste. Şi aceste nudităţi astfel arătate... Ce a visat Ibrahim de le-a ridicat aici? Mă tem că mânia divină nu va dura o zi. Te implor, padişahul meu, umbră a lui Allah pe acest pământ, fă-le să dispară! Niciun credincios nu va mai îndrăzni să treacă prin această piaţă fără a nu se îndoi de mânia cerului.

— Eu i le-am oferit, spuse Suleyman cu ezitare, căci era foarte pios şi se temea mai mult decât orice de mânia cerului. Ibrahim mi-a cerut permisiunea de a le instala aici pentru a aminti în fiece clipă poporului de victoria noastră la Mohacs.

— Victoria „noastră"... Ibrahim chiar îndrăzneşte să vorbească despre victoria „noastră". Nu este mai degrabă a ta? În curând va spune „a mea" dacă îl laşi să o facă.

— Ibrahim este marele meu vizir şi un luptător ca el nu prea există. Mohacs este şi victoria lui.

Suleyman puse punct discuţiei, în vreme ce faţa sa se întunecă, din nou, se închidea. Roxelana, cu abilitate, schimbă subiectul amintind de Aloisi Gritti, fiul lui Andrea, un om abil şi crud, cu o ambiţie ingrijorătoare, care construise un palat în viile din Pera. Ea crezu de cuviinţă să nu mai sublinieze faptul că Gritti era un intim al lui Ibrahim, căci Suleyman o ştia foarte bine. Credea că nişte critici religioase aveau cea mai mare greutate şi adăugă fără să pară că dă prea multă importanţă:

— Eu nu cred că Ibrahim este la fel de credincios ca tine, padişahul meu. Câteodată, mă întreb dacă el chiar şi-a renegat credinţa şi dacă nu se mulţumeşte doar să se prefacă că a aderat la islam. Priveşte indulgenţa lui faţă de Kabiz, acest eretic.

Ea atinsese punctul sensibil al lui Suleyman. Kabiz, un muftiu savant, un judecător religios ascultat, nu proclamase el în scrierile sale că Iisus din Nazareth era un profet mai mare decât Mahomed, odată ce anunţase înaintea lui regatul celui Atotputernic? Kabiz avusese dreptul la un proces public în faţa judecătorilor armatei, care fuseseră incapabili să refuze argumentele sale. Era dificil să negi că învăţătura lui Mahomed, şi în consecinţă Coranul, lua puternice exemple din Vechiul Testament. Şi apoi, Mahomed, la Bosra, când nu era încă decât un tânăr plecat de la Mecca pentru a face comerţ cu Siria, nu urmase el învăţăturile unui călugar? Acolo cunoscuse iluminarea şi redactase Coranul. Incapabili să se certe cu Kabiz, judecătorii îl condamnaseră la moarte pe eretic. Ibrahim a rupt judecata. În prezent, lucrul avea să fie dus în faţa Divanului.

Acuzaţiile Roxelanei, de această dată au fost ascultate. Suleyman a vrut să audă procesul. Kabiz se apără încă o dată cu curaj şi, încă o dată, muftiii, incapabili să-l contrazică căci era un mare erudit, tăceau. În acel moment se auziră zgomote puternice în sala Cupolei. Era Suleyman care ascultase dezbaterile şi care urla:

— Este eretic să pretinzi că Iisus este mai mare decât Profetul nostru. Va fi *cheykh ul-islam* care va hotărî.

Cheykh ul-islâm-ul, judecătorul religios al oraşului, era chiar acel Kemalpasazade, care era cronicarul lui Suleyman în campanie şi care devenise mare muftiu. Acesta hotărî, aşa cum îi ordonase Suleyman, să se taie capul lui Kabiz. De această dată, Ibrahim nu mai îndrăzni să-i ia apărarea. Când s-a aflat vestea despre următoarea execuţie, a fost multă agitaţie în cartierele creştine ale oraşului. Un musulman a fost asasinat, crima fiind atribuită unui albanez, dar nimeni nu a mărturisit. După

lege, comunitatea întreagă a fost judecată vinovată. Toţi albanezii din Stambul îl urmăriră pe Kabiz la eşafodul călăului.

Când, pe 10 mai 1529, armata lui Suleyman părăsi capitala cu efectivul obişnuit pentru a merge să lupte, Ibrahim era din nou în mare glorie. Se întreba ce ar putea avea în plus. Suleyman tocmai îl numise *serasker* al trupelor sale, adică comandant suprem al armatei. Îi oferise trei caftane căptuşite, de onoare, opt cai bogat înzestraţi şi nişte arme splendide. Ibrahim avea în prezent şase cozi de cal pe drapelul său – una mai puţin decât Suleyman. Şapte steaguri, unul alb, unul verde, unul galben, două roşii şi două în dungi, îl precedau, simboluri ale fericitei influenţe care trebuiau să-i răspândească cele şapte planete. Niciodată nu se mai văzuse o aşa onoare. Roxelana, privind spectacolul magnific al unei armate plecând în campanie, străduindu-se să zâmbească, îşi spunea că Ibrahim, încă o dată, triumfa şi că ea nu putea face nimic. El dărâmase atât de repede ceea ce ea urzise cu răbdare zile întregi...

În Ungaria, Ioan Zapolya nu se bucurase mult timp de coroana nemeritată oferită de Suleyman. Ferdinand, arhiduce al Austriei şi fratele lui Carol Quintul, voia pentru el această coroană, sub pretextul că Ana, soţia sa, era sora defunctului rege Ludovic. Forţele sale, comandate de Nicolas, conte de Salm, bătuseră la Tokay pe Ioan Zapolya, care nu era, în mod cert, un războinic. Ioan se refugiase la contele Lasczky. Acesta din urmă îl sfătuise să-l cheme pe Suleyman şi să meargă să îşi susţină cauza la Constantinopol. Lasczky ştiuse să-l convingă pe Suleyman, care avea chef, în orice caz, să mai

reducă trufia habsburgilor. Era motivul celei de-a patra campanii.

Întrevederea dintre Ioan Zapolya şi Suleyman a avut loc la Mohacs, căci era de bun augur să se amintească de o aşa strălucitoare victorie. Ibrahim, urmat de cinci sute de ieniceri şi de cinci sute de spahii, înaintă spre rege care era însoţit de şase mii de cavaleri. Zapolya intră în cortul imperial unde Suleyman stătea pe tronul său şi îi sărută mâna. Suleyman îl îmbrăcă cu un caftan de onoare şi îi puse pe cap coroana Sfântului Ştefan, apoi îi mai oferi încă trei cai şi patru caftane de postav cu aur.

— Acest regat îmi aparţine, explică apoi Suleyman lui Ibrahim. Mi-am instalat aici servitorul. I-am dat acest regat pe care pot să-l iau când vreau, căci dispun de el după bunul meu plac, la fel ca şi de toate celelalte.

Trei zile mai târziu, armata otomană asedia din nou Buda şi lua oraşul. Ioan Zapolya fu în mod solemn instalat pe tronul Ungariei în prezenţa celui de-al doilea comandant al ienicerilor. Nici Suleyman, nici Ibrahim nu au asistat la ceremonie pentru a nu părea că i se acordă prea multă importanţă. Suleyman avea un proiect mai ambiţios: să câştige Viena înaintea venirii iernii. Viena era pentru el o fereastră larg deschisă asupra Europei.

La 27 septembrie, sutele de mii de oameni şi 28 000 de cămile ale armatei otomane, precedaţi de teribilii *akindji* ai lui Michel Oghlou, care avea, pretindea el, sânge regal din Bizanţ în vene, sosiseră în faţa meterezelor oraşului. Ei fuseseră întârziaţi de ploi, aceşti veşnici duşmani. Mulţi artilerişti se împotmoliseră în noroi. Magnificul a restabilit totul aproape de satul Semering. În mijlocul celor 12 000 de ieniceri care constituiau garda lui, s-a instalat cortul imperial, mai somptuos ca nici-

odată cu coloanele sculptate şi cu postavul de aur gătind interiorul, chiar dacă ploaia tot curgea.

În oraş, nu erau decât cei 20 000 de oameni şi cei 72 de artilerişti comandaţi de Filip de Baviere, Nicolas de Salm şi baronul din Rogendorf, care luase conducerea cavaleriei. De această dată, Europa tremura privind Viena. Chiar şi protestanţii din Germania s-au mobilizat la cererea lui Luther pentru a trimite trupe şi armate în oraşul asediat. Întârzierea armatei otomane a permis vienezilor să dubleze apărarea, să pregătească peste tot rezerve de apă împotriva incendiilor şi să zidească toate porţile cu excepţia uneia.

Opt sute de luptători încercară o ieşire care se dovedi a fi un dezastru. Aproape toţi fură masacraţi şi cinci sute de capete împodobeau curând tabăra turcească. Au urmat trei zile de atacuri care au provocat o largă spărtură în zid, aproape de poarta din Carinthie. Trei coloane de ieniceri s-au aruncat în asalt asupra zidurilor, dar Nicolas de Salm, magnific războinic, de 70 de ani, care a luptat împotriva lui Francisc I la Pavia şi l-a rănit, era peste tot în acelaşi timp, însufleţindu-le curaj celor căzuţi. În acel moment ningea. Proviziile şi muniţia nu mai ajungeau prea mult. Ienicerii începuseră să cârtească şi Suleyman a crezut că este mai înţelept să ordone retragerea, anunţând că el nu avusese niciodată intenţia să ia Viena şi că nu lupta decât cu habsburgii. Era prima retragere a lui Suleyman, chiar dacă toţi în armata sa vorbeau de victorie.

Şi pe 14 octombrie 1529, au luat calea întoarcerii sub asaltul zăpezii. Armata otomană pierduse patru mii de oameni, ceea ce era un dezastru. Pentru Suleyman, care era tot mai mânios, o scrisoare de la Roxelana îndulci puţin starea de fapt. Contrar celei mai mari părţi

dintre femeile haremului, Roxelana scria ea însăşi. Ştia arta dificilei caligrafii turceşti şi literele sale erau mereu o mică capodoperă de gust şi pricepere.

„Împăratul meu, sufletul meu, padişahul meu fericit, lumina ochilor mei, fericirea inimii mele, dorinţa arzătoare a universului meu, a bogăţiei mele, regele meu, Dumnezeu singurul va cunoaşte fericirea mea dacă te îngrijorezi de servitoarea ta, fierbinte din cauza arzătoarei dorinţe de a te revedea. Îmi petrec timpul într-un mod nenorocit şi tot corpul meu suferă de îndepărtarea ta...".

Şi el ardea să o revadă pe Roxelana şi să o audă râzând. Ea, singură, ar şti să îi ofere frumoase petreceri pentru a-l face să uite această nenorocită înfrângere. Imperiul avea, pe de altă parte, nevoie să se îmbete în bucurii pentru a nu rămâne cu impresia teribilă că au eşuat în faţa zidurilor apărate ale Vienei. Suleyman îşi spunea că nu oamenii îl învinseseră, ci elementele naturii, ploile torenţiale, apoi zăpezile, care i-au împiedicat pe artilerişti, şi terminarea proviziilor, el păstrând din acest eşec o intensă amărăciune. În mod sigur, că se putea lupta când le era frig şi cu burta goală, totuşi pilula era amară. De aceea, Suleyman, pe drumul de întoarcere, însărcină pe Ibrahim să trimită emisari la vasalii şi aliaţii Porţii pentru a-i convinge să petreacă la Stambul 18 zile de festivităţi cum nu au mai fost niciodată văzute. O rugă pe Roxelana să organizeze totul, recomandându-i să nu se uite la cheltuieli. Trebuia să uimească lumea întreagă prin spectacolul forţei sale şi a bogăţiilor sale.

Pretextul era *sunnet*, nunţile cum se spunea în turcă, sau circumciziile celor trei mari fii ai săi, Mustafa, care

avea 12 ani, fiul lui Gülbahar şi moştenitorul presupus al tronului, apoi cei doi fii mai mari ai Roxelanei, Mehmed şi Selim, cu vârsta de 7 şi 6 ani. Baiazid nu avea decât 3 ani şi era încă prea mic pentru a fi circumcis, fără a mai vorbi de săracul Djihângîr, atât de drăguţ şi tandru, dar, din nefericire, cu o malformaţie. Era un mic copil pe care lumea deja îl numea „Cocoşatul", lucru ce-l mâhnea pe sultan. Singura fată a lui Suleyman era o păpuşă adorabilă de 4 ani, care avea deja graţia, cochetăria şi fruntea mare, bombată a mamei sale. Se numea Mihrimah şi făcea ceea ce voia din tatăl ei.

Suleyman, care era un tată iubitor şi atent, se grăbea să se regăsească în familie, în sânul acestui univers rafinat pe care Roxelana ştiuse să îl creeze pentru el şi pentru copiii lor. Din fericire, ea îl îndrăgea şi pe Mustafa, care venea adesea la ea şi era foarte legat de fraţii săi şi sora sa. Se evitau astfel acele lupte între fraţi care, de multe ori, au distrus Imperiul. Roxelana, mereu inventivă, ştia să ofere petrecerilor sale strălucirea necesară pentru a uimi lumea şi pentru a face din nou să tremure Creştinătatea. Suleyman îi dădea tot dreptul de a organiza după bunul său plac şi de a cheltui aur cât voia, singura cerinţă fiind ca totul să fie splendid.

În decembrie, Suleyman era pe drumul de întoarcere spre Stambul, unde începură sărbătorile pentru această campanie presupusă ca victorioasă. Totuşi nimeni nu abuza de nimic. Toţi aşteptau bucuriile promise pentru circumcizii. I-au trebuit şapte luni Roxelanei să pregătească totul cum dorea Suleyman. Această misiune o amuza şi o încununa. În sfârşit avea şi ea ceva de făcut. În sfârşit putea şi ea să iasă din Vechiul Serai, aşa cum i se părea necesar pentru a ordona totul.

Prima oară când părăsi Vechiul Serai, însoţită doar de Nourisabah, era ca oricare altă femeie turcoaică mergând la piaţă, amândouă acoperite de simple pânze negre pentru a nu putea fi recunoscute, fu stupefiată de această agitaţie a vieţii, de mirosurile ei, de această mulţime a bătrânului Stambul. Văzut din interiorul seraiului, oraşul nu avea aceeaşi aparenţă. Chiar dacă ea era grăbită, acoperită de această mulţime zgomotoasă şi preocupată, chiar dacă mergea pe jos, Roxelana se simţea fericită cum nu mai fusese de mult timp. Era oraşul său, era poporul său, în prezent. I-a povestit această escapadă lui Suleyman, şi îl convinse să facă la fel ca ea şi să se plimbe câteodată incognito prin capitală. Închişi în palatele lor de aur, când nu erau în expediţie de război, sultanii otomani nu-şi mai cunoşteau nici oraşul, nici poporul. Erau prea departe de simplele realităţi, Roxelana fiind sigură de asta. Ea s-a întors spre Nourisabah, care părea mai puţin în largul ei decât ea, şi care, departe de mediul sensibil al haremului, era mută de emoţie.

— Este interesant, nu crezi?

— Este murdar din cale-afară. La fiecare pas, suntem împroşcate de apele folosite care se aruncă oriunde, de resturile menajere care sunt abandonate în plină stradă. Şi ne mai mirăm că în fiecare vară este ciumă...

— Oraşul este curăţat în fiecare seară, Nourisabah, şi este unul dintre cele mai curate din lume. Totuşi, da, s-ar putea lărgi aceste străduţe. Ar fi mult mai uşor de întreţinut.

Această încurcătură fantastică de case, construite pe şapte coline şi înconjurate din trei părţi de mare, aducea admiraţia lumii. Aici sunt concentrate bogăţii nemaiauzite, o abundenţă de palate, de grădini feerice, de fortăreţe, de ziduri, de biblioteci, de moschei sau construcţii

religioase, de şcoli cum nu s-a mai văzut niciunde. Aici este toată ştiinţa lumii, de când biblioteca din Alexandria a fost transformată în cenuşă. O mulţime pestriţă mergea de-a lungul străzilor, într-un vacarm plăcut şi toţi aceşti oameni atât de grăbiţi îi păreau Roxelanei foarte diferiţi de cei ai breslelor care mergeau să defileze, pentru repetiţie. În acea dimineaţă nu era însă nicio defilare. Erau simpli ţărani din Anatolia împingând oile sau cămilele lor, kurzi în *salvar*, purtători de farduri şi vânzători de apă sau de şerbet, artizani armeni şi comercianţi, vânzători ambulanţi. Roxelana n-avea destui ochi să vadă totul în jurul ei. Ea se oprea la fiecare prăvălie, întreba de preţuri pentru plăcerea de a discuta şi de a se simţi pe timpul escapadei o femeie ca toate celelalte. Cumpăra totul şi nu conta ce, precum un copil fericit. Râsul ei sonor şi vesel, care îl sedusese pe Suleyman, izbucnea la fiecare pas. Deja, Nourisabah se înconvoia sub greutatea cumpărăturilor, inutile, dar care umpleau pe stăpâna sa de o bucurie sălbatică. Sub soarele tomnatic, un anotimp adesea privilegiat aici, se putea spune că şi cerul se rotunjeşte pentru a se asemăna cu acoperişul moscheilor. Peste tot răsăreau turnurile fine, dar dure pentru picioarele sărmanilor *muezzîn*. Chiar se asemănau cu nişte lumânări.

Marele Bazar, care înlocuise vechiul Bedesten, descoperit şi care era una dintre curiozităţile din Stambul, o atrăgea pe Roxelana ca un miraj. Suleyman îi vorbise atât de mult despre acest loc! Sultanul era atât de mândru de perfecta lui organizare, de preţurile atât de bine studiate, de rara apariţie a hoţilor. Roxelana se îndoia totuşi că mersese pe acolo, chiar dacă cunoştea în detaliu problemele diferiteler bresle. De aceea ea îşi simţea sufletul ca de copil, intrând pe frumoasa poartă care învecina caravana seraiului în sânul lui *carshi*. În

acest spaţiu acoperit de bolte frumoase, mergeau din străduţă în străduţă, făcând noi descoperiri. Multe torţe erau înfipte în pereţi şi se putea vedea ca în plină zi. Acest spaţiu închis şi protejat, cu multe mărfuri, era cu adevărat magnific.

— O să ne pierdem, murmură Nourisabah pe care aventura o înspăimânta.

— Ei bine, să ne pierdem!, ţipă Roxelana. Ne vom lăsa ghidate de ochi...Şi de nările noastre, adăugă ea mărindu-şi nările senzuale.

Imediat, un irezistibil miros de mentă o atrase ca un vertij. Apoi urmau dulceţurile de trandafiri şi transparenţa lor gelatinoasă care o făceau să scoată ţipete de uimire. Mai erau şi multe brânzeturi de capră mirosind puternic, *pastisma*, acea carne uscată în munţi, şi ierburi, toate acele ierburi. Şi spicele colorate pe care vânzătorii mergeau să le caute la capătul lumii, în Yemen, în India şi în China, unde domnea, de asemenea, un împărat. Un pic mai departe, era strada parfumurilor pe care Roxelana le amesteca atât de bine că nu putea să le mai distingă unele de altele, trandafir, iris, cardamon tămâie de Java, mosc, chihlimbar cenuşiu, acest aur venit din fundul mărilor. Totuşi, dacă se vindeau şi câteva provizii alimentare în Marele Bazar din Stambul, Suleyman îi explicase că, mai degrabă în faţa şantierelor navale comercianţii veneţieni veneau să ofere ierburi medicinale şi preţioase condimente. În Marele Bazar domneau artizanii. Pe strada negustorilor de lână, era o abundenţă de enorme gheme expuse în coşuri sau agăţate de plafon în ciorchini coloraţi. Încă se mai simţea mirosul de seu şi se etalau toate nuanţele curcubeului. Era şi strada stofelor, venite din lumea întreagă, care erau prezentate şi la Vechiul Serai, dar era aşa de amuzant să le iei în mână, să le desfăşori, să te găteşti

aici, ca oricare femeie casnică a oraşului. Roxelana voia să vadă totul, să simtă totul, să examineze totul, hainele, picturile, faianţele, paharele din Hebron, arăbeşti împodobite cu aur sau argint, bijuteriile, covoarele pe care nu le mai termina de pipăit, de mângâiat cu gesturi drăgăstoase. Ele păstrau parcă un parfum de deşert şi de aventură. Niciodată nu se amuzase aşa, nesimţind oboseala, alergând dintr-un loc în altul cu un entuziasm delirant în timp ce Nourisabah gâfâia urmând-o. Ori de câte ori putea îi plăcea să rătăcească prin oraş, umbră necunoscută printre femeile acoperite de pânză.

Încă de a doua zi, sub influenţa entuziasmului descoperirilor sale, ea îl chemă pe Mimar Sinan, cel mai bun arhitect al regatului. Hürrem îl primi ascunsă în spatele unui paravan pentru a respecta legile islamului, dar se amuza văzându-l uimit cum îi vorbea cu foarte multe detalii de acest oraş pe care ea îl descoperise. Totuşi, simţise cum îi bătea inima. El era uluit de libertatea limbajului său, vastitatea cunoştinţelor sale şi a bunului-gust desăvârşit. Acesta revenea în fiecare zi şi discutau împreună ca nişte prieteni. Roxelana se preocupa de planurile şi de desenele acestui vizionar. Ea voia să afle totul despre viaţa lui.

— Eu m-am născut în Capadocia acum 39 de ani, îi explică el, apoi am fost şcolit la şcoala de paji a palatului unde am beneficiat de lecţiile celor mai buni profesori. Am avut şansa de a fi remarcat de marele arhitect persan Acem Ali, arhitectul sultanului Selim. Acem Ali mi-a făcut imensa onoare de a mă alege ca discipolul său preferat. El m-a învăţat să admir puritatea şi maiestatea lui Aya Sofya, capodopera artei bizantine ridicată în secolul al VI-lea de marii maeştri greci Anthemius din Tralles şi de Isidore din Milet.

— Care este cel mai nebunesc vis al tău? Spune-mi-l! Poate aş putea să te ajut să-l realizezi.

— Visez să ridic o moschee pentru gloria Celui de Sus. Este exagerat pentru vârsta mea de a pretinde să construiesc pentru eternitate.

— Vom vedea. Aşteptând, mulţumeşte-te cu sarcini obişnuite. După ce ai urmat padişahul într-o campanie, după reconstruirea unor poduri distruse, după redarea înfăţişării unei citadele asediate, după participarea la expediţia din Rodos, la campania din Belgrad, la bătălia de la Mohacs, în timpul căreia ai fost numit comandant al maşinilor de război, tu ştii mai bine ca oricine jocul acestor sărbători.

— Este o onoare pentru mine să lucrez sub ordinele tale, sultana mea.

— Trebuie, spuse ea, ca padişahul să călărească cu suita lui până la Hipodrom într-un fast niciodată văzut până acum. Străzile sunt întortochiate şi înguste, ceea ce nu convine maiestăţii stăpânului Imperiului.

— *Kadin* are dreptate. Să dărâmăm casele şi să trasăm frumoase artere drepte unde suita sultanului şi cavaleria vor putea să meargă în toată splendoarea lor. Vom reconstrui apoi unele dintre cele mai trainice edificii pe care vom putea să le înfrumuseţăm în voie.

— Aş vrea ca tu să inventezi pentru domnul meu jocuri şi spectacole nautice ca acelea întâlnite în Serenissime.

Sinan auzise vorbindu-se despre aceste spectacole. El a promis să se informeze mai în detaliu la domnul Aloisi Gritti, fiul lui Andrea Gritti şi al unei frumoase grecoaice. Aloisi, prieten intim al marelui vizir Ibrahim, fusese, graţie protecţiei sale, însărcinat de Suleyman să conducă vămile din Gallipolis şi din Ankara. La fel de

bun administrator ca şi un bun comerciant, s-a îmbogăţit repede. El tocmai construise un superb palat pe înălţimile din Pera, unde se comporta cu fastuoasa demnitate a unui paşă al Porţii, având curtea sa, o gardă de mii de oameni, haremul său şi un grajd de sute de cai. În cele din urmă, Suleyman tocmai adăugase la această comoară deja măricică bunurile arhiepiscopiei din Agria, în Ungaria. Jocurile acvatice cereau importante intervenţii şi refacerea principalului apeduct al oraşului, căci trebuia să se poată aduce apa de pe coline, dar ce mai conta, dorinţele sultanei erau ordine pentru Sinan.

— Eu mai vreau pentru domnul meu cel mai frumos tron, din aur, aşezat pe un mare postament, încadrat de coloane înalte din lapis-lazuli, acoperit de un plafon magnific, cu preţioase tapiserii mişcându-se în vânt.

— Şi am putea să facem din pânză corturile luate de la duşman cu scopul de a comemora victoriile sultanului.

— Chiar şi corturile austriece?

— Mai ales corturile austriece, pentru că nu habsburgii ne-au învins, ci zăpada şi intemperiile! Mai sunt încă multe lucruri de făcut... Când trebuie să înceapă aceste petreceri?

— Astrologii consideră ziua de 27 iunie o zi favorabilă destinului sultanului şi a celor trei fii ai săi foarte iubiţi.

Roxelana alesese această zi, mai ales, după ce a consultat ghicitorii, magii şi magicienii, pentru că sfârşitul lui iunie ar fi nefast prinţului Mustafa. Şi fiecare ştie că ziua circumciziei sale este o dată crucială pentru un adolescent musulman. Numai atunci el părăseşte universul femeilor pentru a intra în rândul bărbaţilor. A fi circumcis într-o zi rea strică pentru totdeauna şansele unei vieţi adulte fericite. Roxelana nu avea nimic împotriva lui Mustafa care era deja bărbat, era înalt, frumos,

zvelt, şi îi amintea în mod ciudat de Suleyman aşa cum îl cunoscuse cu zece ani în urmă, cel care o emoţionase nespus. Cu un caracter puternic, muncitor şi înzestrat, Mustafa avea totul pentru a plăcea, dar Roxelana nu ar fi niciodată pentru el decât o mamă vitregă. Chiar dacă venea adesea să o vadă în pavilionul ei, chiar dacă avea o predilecţie evidentă pentru sărmanul frăţior Djihângîr, malformat, dar inteligent, chiar dacă o făcea să râdă în hohote pe micuţa Mihrimah, Roxelana trebuia să se apere de ceea ce simţea pentru el. Mustafa rămânea, spre nefericirea lui, fiul lui Gülbahar, veche *kadîn*, căreia reuşise să îi ia locul cu preţul a numeroase eforturi. Când va fi mare, Mustafa nu va putea decât să o urască pentru că îi spulberase viaţa mamei sale. El o va închide în Palatul Lacrimilor şi ea nu va putea fi niciodată *valide sultan*. Apoi, uitând tandreţea pentru cei patru fraţi vitregi, el i-ar omorî unul după altul cu fierul sau cu teribilul topor al călăului. Pentru fiii ei, Roxelana nu trebuia să se lase în a-l îndrăgi pe Mustafa. Dacă voia să trăiască, trebuia să-l elimine. Până atunci, farmecele şi amuletele sale nu prea acţionaseră... Fără a ghici teribelele gânduri care se adunau sub drăguţul aspect al sultanei, Sinan îi făcea schiţe pe care le mâzgălea în grabă cu un entuziasm molipsitor.

— Totul va fi gata, sultana mea.

— Du-te, Sinan, şi întrece-te pe tine însuţi! Că acea zi va fi o victorie pentru amândoi.

Sinan şi mulţimea de muncitori nu au încetat munca şi totul a fost gata la data stabilită. Călăreţii sultanului, care erau în fruntea ienicerilor şi a spahiilor săi, erau impresionanţi. Tot acest lux, toată acestă pompă şi tot acest aur atât de generos cheltuit îi încântau pe turci

care îşi aplaudau sultanul mai mult ca oricând. Şi, odată ce se spusese că ultima campanie era o frumoasă victorie, nu se putea decât a se crede acest lucru. Aceste bucurii aveau să dureze 18 zile. 18 zile de jocuri, de lupte adevărate şi simulate, atât pe pământ, cât şi în imensele bazine săpate de Sinan. 18 zile de fanfare şi de muzică, de dansuri şi defilări, de banchete capabile să sature orice foame, cu mâncare din abundenţă, cărnuri gătite, fructe, prăjituri şi şerbeturi servite în pahare umplute cu gheaţă din Ouloudag, muntele Olimp. 18 zile de curse de cai şi de cămile, pe hipodromuri, focuri de artificii şi interminabile defilări ale ofrandelor expuse de emisarii şi ambasadorii veniţi din lumea întreagă, pentru a-l onora pe padişah, primul suveran al universului, umbra lui Alah pe acest pământ. Fiecare era mândru să fie turc, sau cel puţin să trăiască în cel mai frumos dintre oraşe şi să respire această atmosferă feerică.

În a şasea zi, cele 500 de moschei ale oraşului au fost iluminate, iar focurile de artificii au fost mai mari decât precedentele. Au fost trecute prin flacără falsele castele din carton care au fost ridicate în jurul Hipodromului. Întregul Stambul se ilumina de flăcările unui incendiu gigantesc. Era magnific şi nimeni nu avea somn. Adăpostită în spatele *moucharabich* a tribunei prinţeselor, Roxelana primea complimente unanime. Nu se mai asistase niciodată la o asemenea sărbătoare.

În a şaptea zi a avut loc cea mai mare defilare văzută până atunci. *Agha* ienicerilor şi al spahiilor deschidea cortegiul purtând, în semn de pace, frunze de palmieri ornate cu lumânări aprinse.Urmau cei şase sute de oameni, elita trupelor lor, îmbrăcaţi magnific, purtând coşuri ornate cu flori, cu fructe şi cu dulciuri aşezate în grămezi îndrăzneţe reprezentând animalele fantastice dintr-un

rai uitat. Au mai fost şi alte lupte, un mistreţ care a fost nebuneşte aclamat pentru faptul că a ţinut piept victorios la trei lei, acrobaţi cocoţaţi pe o coloană mare de bronz cu trei capete de şarpe, înfiptă în mijlocul Hipodromului şi, spectacol apreciat mai ales de Suleyman, dar mai puţin de popor care nu prea auzea, concursuri de cultură generală disputate de cei mai docţi dintre *ulemale*.

În cele din urmă, în cea de 18-a zi, au fost cei trei prinţi, Mustafa, Mehmed şi Selim, care călăreau pe străzile oraşului, pe frumoasele străzi foarte drepte făcute de Sinan. Cei trei, precedaţi de *imam* Kemalpasazade şi escortaţi de sute de adolescenţi care mergeau să fie circumcişi în aceeaşi zi, erau splendizi în hainele lor albe, cu aur şi cu turbanele lor ornate cu pene. Roxelanei i se părea că poporul îl aplauda mai ales pe Mustafa. Ce frumos şi triumfător era acest adolescent luminos. Ea era uimită de acest lucru...

Suleyman nu fusese zgârcit în a-i face complimente. Chiar dacă ea era mândră de reuşita sa şi se ştia frumoasă în hainele sale din aur, care dădeau impresia unui soare uimitor, Roxelana nu se simţea nici fericită, nici liniştită la terminarea sărbătorii. Nu era neapărat popularitatea lui Mustafa ceea ce o supăra, cât ultimul capriciu al lui Suleyman. Pentru a onora mai mult, dacă era posibil, pe marele său vizir Ibrahim, care deja fusese copleşit de onoare, el a decis ca ceremonia propriu-zisă a circumciziei prinţilor să aibă loc în palatul Hipodromului. Luându-l pe Ibrahim lângă el pentru a merge până la palat, îl aşează în stânga sa, locul de încredere, locul sabiei. Împotriva acestei prietenii absolute pe care sultanul o făgăduia ministrului său, împotriva acestei iubiri profunde şi indestructibile care îi unea, Roxelana nu putea face nimic.

De aceea, ea îşi schimbă strategia. Odată ce era incapabilă să contracareze influenţa măreaţă a lui Ibrahim şi puterile sale mereu în creştere, ea lucra la propria sa glorie. Când femeia turcoaică era o femeie liberă, ea, Roxelana, favorita sultanului, pe jumătate metresă a seraiului, rămânea „carne vândută" după o tradiţie stabilită în Imperiul Otoman. Din acest motiv, sultanii domnitori erau adesea supranumiţi „fii ai sclavelor", odată ce cea mai mare parte a înalţilor demnitari ai imperiului erau născuţi din femei libere. Mereu, aceste epuizante contradicţii şi aceste tradiţii indestructibile cântăreau greu asupra organizării Porţii... De când Tamerlan îl învinsese în 1402 pe sultanul Baiazid şi o umilise pe soţia legitimă, o prinţesă sârbă, obligând-o să-l servească goală, sultanii nu se mai căsătoreau cu favoritele lor pentru a nu mai cunoaşte o aşa ruşine. Sclave erau şi sclave rămâneau. Cazul lui Hafsa Hatun, mama lui Suleyman, rămânea o excepţie, dar *valide* era de sânge regal.

Dacă Roxelana ar îndrăzni să lase de înţeles lui Suleyman că ar dori să se căsătorească, el ar îndepărta-o cu una dintre cele mai teribile mânii pe care nimic nu ruşea să o oprească. Poate ar fi chiar sfârşitul acestei extraordinare favori de care ea se bucura? Hürrem trebuia să acţioneze într-un mod mai subtil, servindu-se de partea religioasă a lui Suleyman. Din nou, Roxelana se adânci în studiul cărţilor şi al Coranului cu o tenacitate şi o inteligenţă care freprezentau punctul ei forte. În cele din urmă, ea găsi ceea ce căuta şi o însărcină pe Nourisabah să îl cheme pe *imamul* Kemalpasazade, istoric şi savant, cel mai doct şi cel mai ascultat dintre religioşii din Stambul. Pentru a respecta legile Islamului şi pentru a se arăta respectuoasă faţă de învăţăturile lui Mahomed, ea îl primi ascunsă în spatele paravanului.

— Mare stăpân venerat, te-am rugat să vii pentru a-ţi expune o problemă care mă preocupă. Eu aş vrea să se construiască o moschee şi un *medrese* care să fie dedicate sărmanilor pelerini plecaţi spre oraşul sfânt de la Mecca. Astfel, inima mea, prizonieră în aceste locuri, ar putea să îi însoţească un pic. Aşa, aş avea iluzia de a participa la pelerinajul lor, ajutându-i.

— Este o idee lăudabilă pe care o aprob fără rezerve.

— Vai, sfinte *h'âdji,* tu ştii, de asemenea, că eu nu sunt decât „carne vândută". În plus, Coranul stipulează că o faptă bună făcută de un servitor nu îi revine, ci aparţine stăpânului.

— Tu eşti deşteaptă, sultană, şi ceea ce spui este adevărat.

— Stăpânul meu este padişahul, umbra lui Alah pe acest pământ. Sufletul lui nu este în pericol odată ce este comandantul credincioşilor. Dar al meu, săracul meu suflet de sclavă care va încerca să se salveze dacă acţiunile mele caritabile nu îmi sunt numărate acolo sus?

Problema era crucială, Roxelana o ştia foarte bine. Era una dintre acele probleme spinoase de teologie pe care o pune Islamul şi pentru care Suleyman avea obiceiul să se dedice. Roxelana voia să audă răspunsul lui *imam* înainte de a pune aceeaşi întrebare sultanului. Kemalpasazade nu putu decât să-i zică:

— Dacă vrei să ridici această moschee şi acest *medrese* şi să fii sigură că meritul îţi va reveni, eu nu văd decât o singură soluţie, sultano: să te eliberezi de stăpânul tău.

— Vai, este exact de ceea ce mă tem. Mulţumesc pentru grija ta, omule sfânt, şi iată ceva pentru că faci bine în jurul tău.

Roxelana îi aruncă un bănuţ de aur pe care *imam* nu îl refuză. Îi plăcea să fie sfânt şi savant, dar nu detesta banii.

Din cauza cuvintelor lui Kemalpasazade, Roxelana avea de acum înainte un aer sumbru de fiecare dată când îl vedea pe Suleyman, ştergându-şi lacrimile în secret, dar asigurâdu-se că el le-a văzut. Dar, Suleyman avea nevoie nebuneşte de zambetele şi râsul iubitei sale. De aceea, el o întrebă într-o seară cu o tandreţe îngrijorătoare:

— Ce te nelinişteşte aşa, de nu mai eşti fericită? Vorbeşte fără teamă! Tu ştii cât mă interesează fericirea ta.

Cu o voce întretăiată de plânsete şi suspine, Roxelana îi povesti atunci proiectul său şi rezervele pe care le exprimase *imâm* referitoare la salvarea sufletului său.

— Ce mai contează fericirea din prezent dacă nu pot să-mi asigur odihna eternă, lumina ochilor mei. Astfel, moartea ne va despărţi, odată ce eu nu te voi putea urma în regatul celor fericiţi.

Argumentul părea destul de puternic. Suleyman a vrut să îl consulte la rândul său pe Kemalpasazade, care îi repetă întocmai ceea ce îi explicase deja sultanei. Suleyman, mereu atât de credincios, a fost bulversat de acest elan de credinţa Roxelanei. I se păru de neconceput să o mai priveze mult timp de posibilitatea de a-şi răscumpăra păcatele printr-un act de pietate. De aceea, el semnă încă de a doua zi de la întâlnirea cu savantul, actul de eliberare a iubirii sale. Roxelana, chiar dacă nu era încă soţia lui, era cel puţin o femeie liberă, ceea ce, în fapt, nu schimba nimic din existenţa ei. Planul său fusese mult timp gândit şi eliberarea nu era decât o primă etapă. Îi rămânea un şantaj mai dificil de încercat, şantaj

care risca să provoace mânia lui Suleyman. Din nou, ceru să vină *imâm*.

— Ţi-am urmat înţeleptele sfaturi. Stăpânul meu m-a eliberat, Allah să-l aibă mereu în paza sa, şi construcţia moscheei şi a *medrese* este în prezent un lucru făcut. Vezi, Sinan să ai deja planurile făcute.

Ea îi întinse un fişic pe care acesta îl luă.

— Toate meritele acestei frumoase acţiuni, îţi vor reveni, sultano. Eşti mulţumită?

— Vai, nu, sfinte. Din nefericire am citit un alt pasaj din Coran unde este clar explicat că o femeie liberă nu poate fără păcat să se dea unui bărbat. Oricare ar fi dragostea mea pentru sultan, eu trebuie deci să îl refuz.

Imâm avu un mic zâmbet de admiraţie. Această femeie era în mod evident de o inteligenţă diabolică, dar, să se joace astfel cu sentimentele sultanului, risca mult. Putea să îl plictisească sau să îi provoace mânia dacă înţelegea că l-a şantajat. În acest caz, ea putea să se teamă de moarte, fie prin şireturile Muţilor, fie aruncată de vie într-un sac cusut în apele Bosforului.

— Tu vrei, sultană, să merg încă o dată să îi explic subtilităţile legii coranice sultanului?

— Exact, şi iată pentru deranjul tău.

A doua răsplată cântărea dublul celei dintâi. De aceea, Kemalpasazade îi promise să se achite de această nouă misiune. El merse să-l găsească pe sultan întrebându-se cu teamă ce crede Suleyman despre demersul său. Autoritatea sa era atât de stabilă, era atât de iubit la Stambul încât sultanul nu îndrăzni să se mânieze pe el, chiar dacă nu mai era atât de sigur de sinceritatea sfaturilor sale şi mai ales de cele ale Roxelanei.

5

Timp de trei zile, Suleyman rămase abătut în palatul său fără a vrea să vorbească nimănui. Nu îi dăduse niciun răspuns lui Kemalpasazade. Nu îi vorbi despre dilema lui nici lui Ibrahim, nici mamei sale, cu atât mai puţin lui *kizlar aghasi*, care o iubea mult pe Roxelana. Nu merse nici măcar o singură dată la Vechiul Serai.

Singură în apartamentele sale, Roxelana suferea. Dorind tot, pierduse, fără îndoială, totul. Nu ar fi mai bine să îl găsească pe Suleyman cât mai avea timp, să-l implore să o ierte şi să-i recâştige favorurile? Încă mai avea putere asupra lui. Totuşi, se opunea din răsputeri acestei porniri. Nu suporta ideea ca Ibrahim sau *valide sultan* să cunoască eşecul ei şi să râdă de ea. Mai ales, îi părea periculos să se declare deja învinsă. Jucase o carte periculoasă, cu siguranţă, dar ar merge până la capătul acestei tentative disperate pentru a se putea căsători. Nu mai putea să fie sclavă, chiar şi într-o frumoasă cuşcă aurită.

În dimineaţa celei de a treia zi, Suleyman luase, în sfârşit, o decizie, chiar dacă ştia că cedează unui şantaj. El îl chemă pe Kemalpasazade şi îi aruncă sec, ca şi când ordinul ar fi provenit din propria voinţă:

— Ce mă interesează regulile dinastiei lui Osmanlis, datoriile mele de suveran sau şuşotelile ienicerilor, am decis să ma căsătoresc cu sultana Hürrem. Îţi las în grijă să pregăteşti contractul de căsătorie.

Kemalpasazade se înclină mult fără a spune un cuvânt şi liniştea lui prudentă i-a adus o altă răsplată. În mod si-

gur, această căsătorie era pentru el un noroc! Suleyman în persoană a venit să anunţe decizia Roxelanei:

— Am pus să se facă un contract de căsătorie, ca să nu mai văd niciodată lacrimi în aceşti frumoşi ochi. Ceremonia va avea loc în sala de sărbătoare din Seraiul Eski. Tot haremul va fi convocat. Nu aş fi suportat să te pierd, dar tu, tu ti-ai asumat acest risc...

Era în vocea lui Suleyman o tristeţe pe care Roxelana o observă în acea oră în care ea triumfa. Se înclină şi îl strânse cu patimă.

— Voi şti mai bine să te iubesc liberă decât ca sclavă.

Ea ştia totuşi că ceremonia rămânea aproape secretă. Nu vor fi defilări la Hipodrom, banchete, jongleuri şi muzicieni, dar Suleyman avea dreptate, era mai bine aşa. Pentru ea, el încălca una din legile cele mai bine stabilite ale Imperiului. În harem, la palatul Prinţului, la curte, în guvernele fiecărei provincii a Imperiului, în ambasadele şi curţile străine, incredibila veste s-a aflat imediat. Suleyman se va căsători cu Roxelana, vechea sclavă, încălcând astfel o tradiţie seculară. Ibrahim se sufoca de mânie, *valide* avea o privire dezaprobatoare şi păstra o linişte dispreţuitoare, surorile lui Suleyman erau stupefiate, ienicerii furioşi. Pentru ea, Suleyman îi brava pe toţi în mod public. De această dată, ea câştigase cu adevărat o parte pe care o crezuse adesea imposibil de câştigat.

Ceremonia a avut loc prin urmare la Seraiul Eski şi Roxelana, învingătoare, înfrumuseţată de superba sa victorie, era, de această dată, metresa adevărată a haremului. *Vâlide sultan* şi prinţesele imperiale, noile sale surori vitrege, rivalizau în amabilităţi faţă de ea. Guvernantele şi *usta* veneau să-i facă curte. Pentru că

se ştia că Suleyman se arătase mai mult decât generos în contractul de căsătorie, acordându-i un venit anual de cinci sute de ducţi de aur, o sumă considerabilă, toţi căutau să-i intre în graţie. Cadourile de nuntă veneau din cele patru colţuri ale Imperiului, şi, curând, Roxelana nu ştiu ce să mai facă cu ele. În sfârşit, ea îşi atinsese scopul său cel mai drag. În sfârşit, se căsătorise cu Suleyman... Putea de acum înainte să savureze această pace atât de dur câştigată şi să iubească mai mult pe cel care nu mai era stăpânul său, ci soţul ei. Ea se linişti, deveni mai dulce şi mai puţin neliniştită, aproape fericită...

Doi ani mai târziu, pe 25 aprilie 1532, se făcea din nou chemarea la arme. Ferdinand de Habsbourg, tot el, reîncepuse să arunce trupele la Buda în speranţa de a-l surprinde pe Suleyman şi de a recâştiga oraşul. Era tot aceeşi veche neînţelegere. Din nou, Suleyman, în fruntea armatei sale, plecă la luptă. Din nou, se smulgea de lângă familie şi de lângă Roxelana care îl privea cu teamă, plecând. Ea ştia cât atmosfera vitejească a armatelor îi apropia pe Ibrahim şi pe Suleyman. Amândoi iubeau războiul şi faptele de arme pentru plăcerea de a se uimi unul pe altul şi de a se arăta curajoşi într-un mod nebunesc. Plăcerea de a simţi moartea atât de aproape îi ameţea şi se bucurau împreună cu o dorinţă nerăbdătoare. Roxelana ghicea această apropiere dintre ei, şi această ameţeală războinică pe care nu putea să o împidice. Războiul nu îl luase pe Mustafa, dar poate moartea îl va vrea pe Ibrahim? Ea aruncă blesteme pentru a îndrepta săbii şi săgeţi spre inima marelui vizir. Emisarii săi o informau despre progresul armatelor aproape zi de zi. Află că doar zvonul pregătirilor de război ale lui

Suleyman fusese suficient pentru a ridica asediul de la Buda, dar că soţul său decisese să-i dea o lecţie magistrală lui Ferdinand. Pe drumul către Buda, 17 locuri întărite au căzut unele după altele sub loviturile teribile ale artileriştilor turci. Nu mai rămăsese decât una, nesemnificativa fortăreaţă de la Guns, a cărei cucerire fusese încredinţată lui Ibrahim. Marele vizir considera că nu va fi vorba decât de un asalt. Aproape cu dispreţ şi nonşalanţă şi-a lansat trupele în asaltul oraşului. În ciuda oricărei aşteptări, valurile succesive de luptători au fost respinse. Când Suleyman a ajuns în faţa fortăreţei Guns, ea încă rezista.

— Oricine altcineva decât Ibrahim ar fi lăsat capul în jos, sultano, spuse spionul ştiind că ceea ce putea murdări reputaţia marelui vizir o bucura pe stăpâna lui şi ar fi putut câştiga o răsplată frumuşică. Foarte contrariat, marele vizir îl chemă apoi pe Sinan şi îi ordonă furios să inventeze ceva pentru a-i veni de hac acestei fortăreţe. Dar Guns era comandată de un valoros războinic croat cu numele Jurechitz, care îşi demonstrase curajul în faţa ienicerilor. Sinan s-a gândit să construiască turnuri groase din pământ şi legături de vreascuri, care vor fi construite mai sus decât bastioanele fortăreţei. Acestea se vor ridica până la metereze. De pe aceste turnuri, trupele au văzut oraşul, iar ienicerii şi-au recăpătat curajul. De 11 ori au încercat să încercuiască cetatea care îndrăznea să le reziste. De 11 ori, ei au fost respinşi. Călugării parcurgeau flancurile trupelor pentru le reînsufleţi curajul, asigurându-i că, dacă mureau în luptă, intrau în paradisul lui Allah. Ei ar bea astfel din izvorul sacru, mai dulce decât vinul cel mai voluptos şi care nu se strică niciodată. O să fie întâmpinaţi de cântecele îngerilor şi invitaţi să intre în chioşcurile de aur pur unde curg cele mai frumoase perle

ale Orientului care puteau fi văzute. *Hourî* delicioase, cu corpuri pure, o să-i ia între braţele lor pentru a-i învăţa plăcerile datorate războinicilor valoroşi.

— Rezumă, eu cunosc vorbele acestea. Revino mai degrabă la fapte, spuse Roxelana care era nerăbdătoare.

— Cei care îi încurajau ţipaseră mult, oamenii lui Jurechitz luptau vitejeşte iar ienicerii nu mai puteau. Când, la al 12-lea asalt, Ibrahim primi o săgeată în piept istovit, sângerând, ienicerii s-au retras sub pretextul de a-şi ajuta generalul. Nimic nu-i putu determina sa lanseze un al 13-lea atac. La vestea rănirii prietenului său, Suleyman alergă sub cortul unde fusese dus Ibrahim. Un chirurg trăsese deja săgeata şi cerceta rana.

— A murit? întrebă ea, deodată foarte palidă, sperând că farmecele ei acţionaseră în sfârşit.

— Chirurghul îl asigură pe padişah că marele său vizir nu va muri, dar Ibrahim era atât de afectat de eşecul său că îl rugă pe soţul dumneavoastră să-l abandoneze morţii.

— Nu trebuie să nu luăm în considerare o aşa mărturisire, spuse Roxelana cu sete.

— Eram în cort în acel moment, sultana mea, şi l-am văzut pe padişah îngenunchiat aproape de Ibrahim, susţinându-l de braţul său pentru a-l ajuta să bea. Atunci marele vizir a avut o idee capabilă să salveze onoarea sultanului dar şi pe a lui. El ştia că Jurechitz nu mai avea decât o sută de razboinici şi deloc praf de puşcă. El îi propuse sultanului să-i lase oraşul dacă, pentru a linişti armata, i-ar permite să ocupe un bastion.

— Ce ruşine...

— Viclenia nu prea stă în natura sultanului, dar el nu putea să reînnoiască eşecul de la Viena, mai ales pentru o fortăreaţă aşa de derizorie ca cea din Guns.

Procedă cum îi sugerase Ibrahim. Nicolas Jurechidz, prea mulţumit că a ieşit din încurcătură aşa de bine, eliberă unul dintre bastioanele sale şi permise ienicerilor să-şi înfigă aici steagurile lor, în timp ce fanfarele salutau această victorie. Pentru a se despăgubi de acest nefericit asediu care durase 28 de zile, Suleyman îi lăsă pe *akindji*, teribilii devastatori ai lui Michel Oghlou, să facă ravagii în campania austriacă. Ferdinand, totuşi, era de data această pregătit. Intervenind cu cavalerii unguri şi austrieci, el îi surprinse pe *akindji* oarecum nepregătiţi şi îi încercui. Au fost fără milă masacraţi. Michel Oghlou omorât, cu casca sa cu aripă de vultur atât de renumită a austriecilor zăcând în noroiul însângerat al câmpului de bătălie, locotenentul Osman încercă să fugă cu ultimii supravieţuitori. Epuizaţi, vânaţi, ei fură curând încolţiţi la marginea unei prăpăstii unde au preferat să sară. În acea zi, pe câmpiile Austriei, opt mii de *akindji* îşi găsiră moartea. Era sfârşitul acestor secerători care făcuseră să tremure Europa.

— Această catastrofă este, deci, opera indirectă a lui Ibrahim, murmură Roxelana, copleşită. Voi şti să-i amintesc soţului meu. Mergi, m-ai servit bine.

Aruncându-i bani, ea dăduse de înţeles astfel că discuţia era terminată.

După această campanie cu gust amar, Suleyman regăsi cu bucurie Stambulul, pe copiii săi şi pe Hürrem, soţia sa. Pentru a face pe plac Roxelanei, mereu atât de generoasă cu Mustafa şi atât de îngrijorată de viitorul său, el decise să-l numească pe fiul lui mai mare, aşa cum făcuse şi tatăl său cu el, guvernantul unei provincii.

— Se cade ca un prinţ să îşi înveţe datoria, nu înceta ea sa îi repete lui Suleyman. Mama sa îl va însoţi. Aşa se va simţi mai puţin singur. Chiar dacă inima mea sângerează la ideea de a mă separa de cel pe care îl consider fiul meu, pentru binele lui trebuie să înveţe să comande.

Inima lui Roxelanei sângera într-adevăr şi trebuia urgent să-l facă pe Mustafa să plece. Să-l vadă, îi era la fel de greu ca şi să nu-l vadă. Era la fel de frumos ca Suleyman triumfând cum îl cunoscuse altădată. El o emoţionă mai mult decât un fiu, chiar dacă ea refuzase mult timp să admită sentimentul tulburător pe care îl simţea în prezenţa lui. Suleyman, în mod sigur orb, îl lăsa pe fiul său mai mare să intre liber în apartamentele mamei sale vitrege, sub pretextul de a întări legăturile cu fraţii vitregi şi cu sora sa vitregă, Mihrimah. Mustafa, la fel de orb ca şi tatăl sau, nu înţelegea nimic din acest amestec de tandreţe şi exasperare pe care Roxelana îl avea pentru el. Când îl vedea, se simţea urâtă şi bătrână, se credea dispreţuită. Fără încetare tremura că mizerabilul ei secret ar putea fi descoperit. Refuza să se lase pradă acestor gânduri, dar visa să o facă. Un zâmbet al lui Mustafa o făcea să tresară, un sărut al mâinii o băga în transă. Ore întregi, ar fi putut să îl privească mergând, elegant şi suplu, şi tânăr, atât de tânăr. Spunându-şi că trebuia din toate forţele sale să învingă această dragoste, să se străduiască să-l urască pe Mustafa şi să-l piardă în spiritul tatălui său când ea ar fi vrut numai să îl adore şi să-l implore să îi permită să îl iubească... Adesea, Roxelana nu mai avea curajul urii sale – căci ea îl ura pe Mustafa la fel de mult pentru frumuseţea senină, cât şi pentru atâta inocenţă ieşită din comun. Ea credea că numai moartea ar fi putut să o elibereze de greutatea unei aşa iubiri.

Trebuia ca unul din ei să dispară, Mustafa sau ea, dar dacă el ar muri, ce ar fi viaţa ei? O lungă succesiune de zile fără bucurie şi fără soare, fără speranţă. Existenţa ei devenise un infern. Fără Mustafa, nimic nu mai conta. Când el era acolo, aşa de bucuros şi de seducător, îi era teamă să nu se trădeze şi nu respira uşurată decât după plecarea lui.

Roxelana asista la şedinţă de la înălţimea balconului de sus cu grilaje, pe care Suleyman îl instalase acolo, deasupra sălii Divan*ului* pentru ea şi câteodată pentru el. De acolo, ea putea să vadă totul în secret.

Numirea a avut loc cu ocazia Divanului din 4 martie 1533. Mustafa abia împlinise 16 ani şi radia ca un mic zeu. Toţi îl adorau, curtea şi seraiul, înalţii demnitari ai Imperiului şi şefii armatei. Toţi vedeau în el demnul urmaş al lui Suleyman, căci era un prinţ drăguţ şi instruit, viteaz şi savant. Vizirii, adunaţi sub înalta cupolă din sticlă a Divan*ului*, au fost anunţaţi de Suleyman, în mod solemn, de numirea lui Mustafa ca guvernator al provinciei Saroukhan. Apoi, noul guvernator sosi, precedat de Marele stăpân al Ceremoniilor, încadrat de viziri. Mustafa mergea lent, foarte demn îmbrăcat în *kapanidja*, roba sa de ceremonie ţesută din argint şi mărginită de blană de samur. Un turban din lână albă lipsit de cel mai mic ornament îi stătea pe cap şi îl făcea să pară şi mai înalt.

— Ce frumos aspect are prinţul, spuse ambasadorul din Veneţia compatriotului său Aloisi. Este plin de graţie, pielea lui este albă, gâtul lung şi fin ca al tatălui său. Este un foarte frumos tânăr, cu un caracter foarte plăcut.

— Prinţul este tânăr şi foarte popular, răspunse Aloisi. Ienicerii îl adoră.

Suleyman auzi această remarcă şi o umbră trecu pe marea lui frunte. Această frază nu îi amintea decât de multele bănuieli ale tatălui său. Era drept că trebuia să ia în calcul posibila ambiţie a unui tânăr prinţ care s-ar iniţia curând în putere. De aceea mâna îi tremura când agăţă la turbanul fiului său penele albe care îl desemnau ca prinţ moştenitor. El spuse cu o voce seacă pe care nu ar fi vrut-o:

— Te numesc, Mustafa Han, fiul meu mult iubit, *sandjakbey* al provinciei Saroukhan.

Deja, ministrul Camerei Interioare, îi dădea prinţului tamburul şi drapelul, embleme ale noii sale puteri. Mustafa se înclină profund în faţa tatălui său şi părăsi sala Divanului. În faţa celei de a doua porţi din Saray Burnu îl aştepta calul, escorta sa de trei mii de ieniceri, patul şi suita mamei sale, dar şi marele vizir, prietenul său cel mai drag. Ibrahim fusese mereu protectorul său şi îl impiedicase o dată pe Suleyman să o izgonească pe Gülbahar din serai.

— Mă tem că l-am nemulţumit pe tata, murmură Mustafa, nefericit, sărind în şa în timp ce Ibrahim îi ţinea scara.

— Este trist să te vadă plecând, doar atât.

Ibrahim remarcase, ca toată lumea, brusca răceală a sultanului, dar el nu voia să-l neliniştească pe Mustafa şi se străduia să aranjeze lucrurile cu Suleyman. Nu este niciodată uşor pentru un tată să îşi vadă fiul devenind bărbatul care a fost el.

Când toţi părăsiseră Divanul, Roxelana începu să plângă nebuneşte. Plângea fără să ştie de ce. Ea era cea care vruse această numire şi iată că îi părea rău de răceala lui Suleyman pentru fiul său, răceală care ar fi trebuit să o împlinească. Astfel, plecă acest fiu vitreg

de care îi fusese mereu teamă şi pe care, în prezent, îl iubea! Încercă să se convingă că, odată Mustafa plecat, va redeveni, în cele din urmă, ea însăşi, metresa Vechiului Serai şi soţia lui Suleyman. Cu aceast dublu avantaj, Roxelana se debarasa şi de o rivală nefericită a cărei prezenţă în serai continua să o deranjeze, şi de un prinţ pe care se chinuia să nu-i dorească binele. Mustafa departe de tatăl său, ea putea să îşi favorizeze propriii fii. *Vâlide* îmbătrânise mult şi Roxelana conducea, acum, haremul. Sănătatea fiului ei cel mai mare, Mehmed, mereu plăpând şi palid, care tuşea dureros în fiecare iarnă, o preocupa. Roxelana, fără a fi o mamă foarte afectuoasă sau răbdătoare, îşi iubea copiii în felul ei. Se îngrijora de sănătatea lor şi le supraveghea educaţia. Nu erau ei cel mai sigur atu asupra lui Suleyman? Ea avea o nevoie imperioasă ca ei să o ajute să treacă o criză teribilă. Erau Mustafa şi acea dragoste imposibilă care nu ar fi trebuit niciodată să existe. Mai era şi o altă rivală...

Vâlide sultan, chiar dacă puterea îi fusese diminuată şi nu prea mai ieşea din cameră, îi jucase un viclean rol. Nu ea îi prezentase lui Suleyman o tânără sclavă, adorabilă, suplă şi graţioasă, aproape o copilă, cu un păr ca grâul, din Ucraina ei natală, cu ochii de un albastru tulburător? Roxelana, geloasă şi terifiată de ideea de a-şi pierde întâietatea asupra lui Suleyman, îşi ura din toată inima buclele sale roşcate şi ochii, talia sa îngreunată de cele cinci naşteri. Cu o tristeţe mare, ea regretă vremea când avea 16 ani – acum avea 29 de ani, iar Suleyman cu 10 ani mai mult. Ori această rivală detestată, această micuţă Gulfem, Gură de trandafir, nu avea încă 15 ani... De mai multe ori, Roxelanei îi era frică să nu piardă dragostea lui Suleyman. Mereu se grăbea să îndepărteze

din harem fetele drăguţe cu care el deja petrecuse mai multe nopţi. Şi pentru a nu pierde zâmbetul Roxelanei, Suleyman ceda. De această dată, ea înţelegea, cu intuiţia ei de femeie, că era îndrăgostit şi că nu ar putea face nimic cu această pasiune devastatoare care pusese stăpânire pe el.

Campaniile l-au îmbătrânit prematur pe Suleyman. Mare, mai gol, mai slab ca niciodată, îmbătrânit, el se lăsase sedus de graţia şi de parfumul de copilărie al acestei micuţe. Roxelana, mai degrabă decât să se împotrivească vizibil, riscând să-l îndepărteze de ea, decise în acea zi să încerce o altă armă: saţietatea. Odată ce sultanul se îndrăgostise de această copilă, care îi oferise imediat totul până ce el se sătură de această jucărie nouă, căci ea nu era decât o jucărie delicată şi delicioasă, această fetiţă ignorantă, uimită de onoarea care îi fusese făcută, incapabilă să gândească şi să prevadă viitorul, incapabilă, mai ales, să ghicească semnele unei rutine care i-ar fi fost fatale. Îi era suficient Roxelanei să se arate răbdătoare, chiar dacă ea suferea în vanitatea ei de femeie, chiar dacă nu putea să suporte feţele fals îngrijorate – în realitate încântate – ale altor femei din harem. Era o tortură şi o umilinţă fiecare moment când o vedea pe Gulfem zâmbind şi Suleyman minunându-se la cele mai mici gesturi ale sale. Bărbaţii sunt atât de previzibili...

Jucând la perfecţie noul său rol de complice, Roxelana, mărinimoasă şi superbă, o copleşea pe Gulfem cu cadouri şi mângâieri, o invita la toate sărbătorile, o invita la ea de fiecare dată când Suleyman trebuia să vină, chiar dacă şi mai ales când dorea să fie singur cu ea sau să se joace cu copiii săi. De mai multe ori, ea a crezut că a văzut o lucire de nerăbdare în ochii atât de întunecoşi ai

lui Suleyman când Gulfem, pe care trimise să o caute, apărea în pragul uşii. Suleyman, care se simţea vinovat faţă de Roxelana că o prefera pe acea tânără, începea să o găsească pe Gulfem năvălitoare, crezând despre ea că se impune, dar ea nu făcea altceva decât să asculte ordinele temutei sultane. El nu era decât un războinic ignorant al vicleniilor şi capcanelor feminine. Nu putea să înţeleagă caracterul întortocheat al Roxelanei, nesfârşita ei răbdare pentru a-şi atinge scopul pe care îl fixase: să cucerească puterea absolută, domnind peste inima lui, fără să o împartă cu nimeni. Ceea ce el considera că este măreţia sufletului nu era decât un calcul savant şi ambiţie nemăsurată, sărmani înlocuitori care să o facă, cel puţin, pe Roxelana, o vreme, să uite dragostea ei blestemată pentru Mustafa. Apoi pasiunea revenea, dureroasă ca moartea, şi cu ea noi şi infinite torturi.

Mângâierile lui Gulfem şi intrigile haremului nu îl împiedicau pe Suleyman să se pregătească pentru ceea ce considera o datorie religioasă: să reprime schisma din Persia – şi eventual să cucerească Bagdad şi bogăţiile sale de legendă! De aceea, primi cu o răbdare neobişnuită pe noul ambasador trimis de Ferdinand, Jerome de Zara. Mai puţin diplomat decât predecesorii săi, Zara spuse de nenumărate ori că ar trebui să i se dea Ungaria înapoi stăpânului, lucru absolut necesar, i se părea lui, pentru semnarea tratatului de pace. Suleyman îi ceru lui Ibrahim să răspundă în locul lui. Roxelana, ascunsă în umbra balconului său, nu pierdea niciun cuvânt din discuţie. Ea remarcă imediat diamantul de talia unui ou şi rubinul mai mare care ornau turbanul, aşa cum o minunată perlă în formă de pară se găsea pe pieptul lui. Ibrahim mereu adorase bijuteriile frumoase...

De îndată ce Jerome de Zara apăru şi se înclină în faţa lui, marele vizir începu un discurs pe cât de strălucitor, pe atât de puţin plăcut.

— Cum îndrăzneşte stăpânul tău să se intituleze rege al Ierusalimului? îl întrebă el pe Zara, terifiat de această explozie de mânie. Nu ştie că Marele Domn este singurul stăpân al Ierusalimului? El pretinde să smulgă stăpânului meu statele sau să nu îl respecte?

Trecând de la mânie la un alt registru, el continuă cu o ironie biciuitoare:

— Stăpânul tău a spus că ne declară război şi a vrut să îi oblige pe luterani să se convertească. În zadar. Totul a rămas neschimbat. Nu este deloc demn pentru un împărat să întreprindă şi să nu mai îndeplinească, să spună şi să nu facă nimic.

Sărmanul Zara îl asigură pe Marele Vizir de intenţiile sale pacifiste, dar el nu fu în stare să oprească valul de cuvinte al lui Ibrahim. Lăsându-se dus de elocvenţa sa, a avut şi câteva fraze nefericite care au depăşit probabil gândirea sa, dar pe care Roxelana le înregistra. Chiar în seara aceea ea i le-a spus lui Suleyman.

— Ştiu foarte bine cât îl iubeşti tu pe Ibrahim, îi spuse ea, şi tu ştii că ceea ce tu îndrăgeşti pentru mine este sfânt-câteva lacrimi firave o amintiră pe Gulfem fără a fi nevoie a se vorbi despre asta. Totuşi, Ibrahim, în dorinţa lui de a te servi bine, evident, pare câteodată că se consideră sultan şi atunci cuvintele lui sunt pline de orgoliu. Poate, ar trebui, să îi aminteşti cine este singurul stăpân aici!

— Ce a zis, atât de teribil?

— El i-a spus lui Jerome de Zara: „ Dintr-un îngrijitor de cai, eu pot să fac un sultan. Eu pot să dau domenii cui vreau fără ca stăpânul meu să îmi facă nici cea mai mică observaţie. Şi dacă el ordonă ceva ce mie nu îmi

convine, nimic nu este executat. Numai voinţa mea se împlineşte." Aşa cum am fost şi eu altă dată, Ibrahim nu este decât „carne vândută." Ar îndrăzni el să se măsoare cu tine, sau mai rău, să se opună ţie? Acestea sunt nişte cuvinte periculoase care ar putea să îţi clatine puterea, padişahul meu.

— Ibrahim m-a respectat tot timpul. Întotdeauna a fost grijuliu cu puterea şi gloria mea, şi eu am încredere totală în el. Ce ar putea să îşi mai dorească? Nu i-am dat totul?

Doar un suspin îi răspunse. Şi de această dată, Suleyman nu voia să audă spunându-se ceva rău despre marele său vizir.

Ibrahim ştia la fel de bine ca şi Roxelana să se joace cu sentimentele religioase ale prietenului său, pentru a-şi îndeplini scopurile. Ultimele două campanii îi lăsaseră amarul gust al înfrângerii, chiar dacă, pentru opinia turcă, Otomanii erau ca întotdeauna învingători. El ştia că era un lucru fals şi se grăbea să se reabiliteze în ochii săi şi în ai lui Suleyman. La o vânătoare de şoimi, Ibrahim mergea lângă sultan, pe colinele care înconjoară capitala. Ei îşi abandonaseră caii pentru a-i lăsa să pască liber. Ibrahim îşi trimise vulturul în aer şi îl privi ridicându-se rapid, drept ca o săgeată aducătoare de moarte. Văzând curând căzând la picioarele lui un porumbel însângerat, spuse cu o voce gânditoare:

— Aş vrea să fie rămăşiţele pământeşti ale lui Seref-Khân, suveranul din Bitlis. Era vasalul tău şi a jurat vasalitate lui *Châh* al Persiei.

— Eu ştiu că tu vrei război, Ibrahim, dar pretextul este prea slab. Găseşte altceva.

Ibrahim începu să râdă şi râsul îi descoperi dinţii îndepărtaţi care îi mai dădeau încă un aer de copil. Incisivii lui ascuţiţi păreau un pic cruzi. Îl iubea pe Suleyman, care îl ghicea şi îl înţelegea atât de bine. Dar el avea o altă veste mai importantă pe care voia să i-o comunice. El primi vulturul pe pumnul său cu mănuşă, şi pentru a-i mulţumi, puse între buzele sale o bucată de carne, pe care pasărea a ciugulit-o din gura sa. Ibrahim îl mângâia, ciufulindu-i penele atât de fine şi îi puse capişonul, care îl orbea şi îl priva de scurta lui regalitate.

—Am aflat că guvernatorul safavid care îţi trimise cheile Bagdadului, tocmai a fost asasinat. *Châh* Tahmasp ocupă din nou cetatea care ar trebui să fie a ta, odată ce îi deţii cheile.

Ibrahim râse din nou privindu-şi prietenul cu un ochi răutăcios, şi apoi îl întrebă cu o voce tandră:

— Atunci, de astă dată, am război?

— Da, ai. Vei pleca în calitate de *serasker*, pregăteşte-te, Ibrahim.

Marele vizir sărută mâna sultanului, apoi buzele. Sărutul deveni mai violent şi mai tumultuos.

Suleyman sperase că zilele frumoase vor aduce o ameliorare a bolii mamei sale. Medicii nu înţelegeau nimic din răul ei şi nu reuşeau să o trateze. Căldura, deja copleşitoare, o sufoca pe *valide sultan*, care slăbea din ce în ce mai mult. Pe data de 4 ramadan, la câteva săptămâni după plecarea lui Gülbahar şi a lui Mustafa, ea nu mai era. Cât îi va lipsi această frumoasă şi iubitoare Hafsa Hatun care ştiuse să-l apere de tatăl său, şi căreia îi datora viaţa şi tronul său. El o înmormântă cu durere alături de cel care o iubise în felul său, tatăl lui, Selim Inflexibilul.

După dispariţia sultanei-mamă, Roxelana, deja sultană, *khâsseki*, deveni, în plus, singura stăpână a haremului. Chiar dacă nu avea titlu de *valide*, ea conducea acum haremul după bunul său plac. Pe lângă veniturile papucului de care se bucura, dispunea pentru treburile ei personale, de cinci sute de bani de aur pe an, cât să poată cumpăra conştiinţele pe care le voia. Ea, care voia să ştie tot şi dorea să fie informată despre tot, putu atunci să îşi perfecţioneze extraordinara reţea de spioni. Chiar şi în străinătate se ştia că o sclavă rusoaică prinsese întâietate asupra lui Suleyman şi că, în ceea ce privea politica otomană, trebuia să fie luată în considerare. De aceea ambasadorii străini nu ratau ocazia de a-i da somptuoase cadouri şi de a-i cere sfatul. Puţin câte puţin, visul ei de putere devenea realitate.

Totuşi, niciodată nu se simţise aşa de nervoasă şi atât de neliniştită. Această pasiune pentru Mustafa pe care nu putea să o mai nege, o ţinea ocupată ore întregi. Chiar dacă ea gândise cu naivitate că absenţa lui o va elibera de greutatea unei iubiri prea grele pentru ea, căci era periculoasă şi interzisă, chiar dacă făcuse totul pentru a grăbi această plecare, trebuia să recunoască că absenţa exacerba această dragoste. Nu înceta să tresară la zgomotul brusc al unui pas care îi amintea de cel al prinţului, la un miros care era al lui, la un râs care îi semăna, imaginându-şi că el revenise sub pretextul de a-l vedea pe tatăl său, în realitate pentru că nici el nu putea să stea fără ea. Apoi blestema această gândire, neştiind că prinţul moştenitor al celui mai puternic imperiu din lume, avea în prezent un mare harem, făcut cu cea mai mare grijă de Gülbahar, pe care ea o ura mereu cu aceeaşi ardoare, ca şi cum disputa lor ar fi avut loc recent. Fără îndoială, când ea rătăcea prin apartamentele

sale, nervoasă şi nesatisfăcută, încercând o haină, apoi o alta, o coafiură, o bijuterie, apoi aruncând aceste lucruri inutile cu o tristeţe exasperată, Mustafa, cu ardoarea unui bărbat foarte tânăr, nu era el oare pe cale să se îndrăgostească de una dintre cele mai frumoase sclave? Era absurd să iubească şi să spere sau mai degrabă să iubească şi să dispere.

Ea îşi imaginase totul de una singură, căci Mustafa nu o iubise niciodată decât ca un fiu. Dacă el prefera compania ei în locul mamei sale, era pentru că apartamentele ei fremătau mereu de murmurul vizitelor şi al petrecerilor, al cântecelor muzicantelor şi al acordurilor de *oute* şi *canoun*. La Gülbahar nu erau decât tristeţea şi regretele unui trecut dispărut. Mustafa oare o considerase vreodată frumoasă şi seducătoare? Roxelana se simţea mult mai în vârstă decât el, iar perioadele de maternitate îi îndepărtaseră acea vioiciune care era mare parte din farmecul ei. În prezent, farmecele ei deveniseră mai opulente, mişcările ei mai calculate. Prefera să se arate la licărirea lumânărilor sau a focului care trosnea în *mangal*. Chiar şi în plină zi, bucăţi de lână din India, îmblânzeau, în faţa ferestrelor, lumina prea crudă a zilei.

Dar să-i atingi pielea lui Mustafa, să te refugiezi lângă acest trunchi puternic, pe jumătate bărbat şi pe jumătate copil, să săruţi aceste buze frumoase care ar fi putut fi calde şi să se topească sub ale sale şi să te simţi atât de neputincioasă şi lipsită de energie în faţa unei astfel de forţe atât de viguroase Şi să nu-ţi mai doreşti nimic decât să tremuri şi să te abandonezi între acele braţe pentru cel mai fermecător viol! Să-ţi plimbi buzele de-a lungul acestui corp atât de tânăr şi frumos, încălzit de respiraţia lui, să zăboveşti pentru mângâieri nelegiuite pe fiecare colţ de piele pe care-l cercetezi şi-l

profanezi. Să nu mai exişti decât în acel moment magic al contopirii cu un alt corp devenit zeul şi adoraţia ta, desfătările şi chinul tău!

Suleyman, care remarcase noua tulburare a Roxelanei, dar o atribuia unei renaşteri a pasiunii, se minuna în faţa acestor roşeli şi timidităţi specifice unei tinere, acestor cochetării bruşte, refuzuri şi apoi renunţări. Închizând ochii, uitând urmele anilor care-l marcaseră de timpuriu pe sultan, ea credea că-l revede pe bărbatul foarte tânăr care fusese iubirea ei. Deci ea îi amesteca în aceeaşi pasiune pe Suleyman şi pe fiul său. I se părea că nu mai este atât de vinovată şi putea să răspundă înflăcărărilor sultanului cu aceeaşi nerăbdare ca a lui. El se învinuia, o abandona pe Gülfem şi se simţea îndrăgostit de Vesela lui ca în primele zile. Roxelana se rătăcea în pasiunea pentru Suleyman – sau Mustafa – şi nu mai ştia pe cine mângâia cu această frenezie dureroasă.

Pentru a se obliga să-l uite pe prinţul Mustafa şi această asemănare cu Suleyman, atât de tulburătoare încât o deruta, Roxelana se străduia să-şi regăsească tihna, implicându-se din nou în jocul politic. Întotdeauna ei îi plăcuse să-şi plaseze pionii cu o precizie pe care Suleyman o aprecia, chiar dacă el nu ştia adevăratele motive ale acţiunilor ei. Deoarece Ibrahim fusese numit *serasker*, liderul suprem al armatei otomane, iar ea nu putea să facă nimic în privinţa asta – el comanda de data aceasta vreo două sute de mii de oameni – trebuia să găsească un bărbat capabil să contrabalanseze această putere excesivă.

Ea se gândi la Iskender Çelebi, care era *defterdâr*, ministrul Finanţelor, pe care Suleyman îl aprecia. Iskender administra Imperiul cu înţelepciune şi încasa impozitul neluând pentru cota sa personală decât procentajul

consimţit. În plus, era un războinic valoros care putea să concureze vitejeşte cu Ibrahim. Îl chemă în mare secret şi îl primi în apartamentele sale, ascunsă, după obiceiul său, în spatele paravanului. După saluturile obişnuite, Hürrem dădu cărţile pe faţă. Ea cunoştea rivalitatea dintre Iskender şi Ibrahim, de care Suleyman nu ştia. Sultanul era situat prea sus pentru a se preocupa de intrigile de la curte. El nu vroia niciodată să vadă gelozziile, bârfele, luptele interne care bântuiau în jurul lui, cu atât mai înspăimântătoare cu cât ele rămâneau înăbuşite şi ascunse. Iskender vroia locul lui Ibrahim, atât în guvern cât şi în fruntea armelor. Cum el putea fi cel care ar doborî într-o zi omnipotenţa marelui vizir detestat, Roxelana se hotărî să avanseze acest pion atât de departe cât putea.

— Padişahul meu este un războinic glorios şi generos. El nu vede intriga acolo unde este, spuse ea ca o introducere. Ibrahim a fost înălţat atât de sus şi aşa de repede încât el se crede în prezent egalul sultanului său, ceea ce nu ar şti să fie.

Iskender observa o tăcere precaută. Dacă marea *kadîn*, stăpâna heremului de la moartea sultanei-mamă l-ar proteja şi i-ar oferi mijloacele pentru a-l doborî pe acest Ibrahim, pe care îl detesta cu patimă, toate porţile s-ar deschide în faţa lui. Toate ambiţiile îi erau promise. Cu toate acestea Roxelana nu era decât o femeie. Influenţa ei putea să cadă cu brutalitate. El îşi risca capul cu această alianţă şi o asculta vorbind fără să intervină încă, cu ochii întorşi în partea opusă a paravanului care îi separa, pentru a nu i se putea reproşa că a observat ceea ce nu aparţinea decât sultanului.

— Puterea l-a zăpăcit pe Ibrahim a cărui ambiţie nemăsurată, vai, eu o cunosc. În niciun caz el nu trebuie să

intre în Bagdad înaintea padişahului. Faima i-ar reveni lui şi doar Allah ştie la ce ar putea mândria să-l incite pe un ambiţios să facă.

Planul Roxelanei era ingenios şi îl cuceri pe Iskender: trebuia să-l împiedice pe Ibrahim să se dea drept cuceritorul Bagdadului. Chiar dacă vechea cetate a califilor nu mai avea măreţia şi renumele pe care i-o dăduse, la sfârşitul secolului al VIII-lea, curajosul Harun al-Raşid, în vremea celei mai mari străluciri a abasizilor, ea rămânea farul Orientului. Ca toată lumea, Iskender auzise spunându-se că numeroase palate şi moschei se năruiseră şi nu erau reconstruite.

Era totuşi o etapă încă importantă în drumul spre India, o răscruce comercială înfloritoare, cetatea literelor şi a ştiinţelor, patria celor mai gingaşi poeţi, oraşul cu o mie de grădini.

— Cum îl voi împiedica?

— Prin toate mijloacele posibile, *defterdâr*, prin convingere dacă poţi, dacă nu prin sabotaj. Te voi numi general secund şi te vei ocupa de aprovizionarea armatelor. Tu vei putea astfel să întârzii înaintarea lui Ibrahim atât cât vei dori şi să cumperi multe conştiinţe cu acest aur. Dacă mă slujeşti cu devotament, averea ta este făcută. Mâine îţi vei primi numirea.

Hürrem îi întinse o pungă mare de bani şi, repede, Iskender atinse uşor această mână mică energică şi parfumată care ştia, se spunea, să dăruiască mângâieri atât de ameţitoare lui Suleyman încât el nu o mai vizita nici măcar pe biata Gülfem. Se spunea, de asemenea, că Gülfem îşi pierduse mult din frumuseţea ei plângându-şi dragostea pierdută şi cufundându-se în noua ei singurătate. Îmbătrâneşti repede când eşti uitată prea mult timp în umbra unui harem.

În toamna anului 1533, după ce a supravegheat personal până şi cele mai mici pregătiri ale unei campanii pe care şi-o dorea victorioasă, Ibrahim pleca la Bitlis şi Azerbaïdjan. Drumul prin Anatolia era extenuant. Încă mai era cald şi se suferea de sete, dar armata îl iubea pe Ibrahim, care nu se menaja deloc de la luptă şi oamenii îl urmau fără a bombăni. Nici nu ajunse la Bitlis că i-a şi fost adus capul celui care se răzvrătise şi vestea supunerii cetăţilor safavide din regiunea lacului Van. Atunci făcu un ocol pentru a campa în iarna aceea la Alep, unul dintre cele mai vechi şi mai bogate oraşe din Siria, după Damasc. Ceea ce-l înfuria pe Ibrahim era ciudata alegere a lui Suleyman, care i-l dăduse ca general secund al armatelor pe Iskender Çelebi, acest *defterdâr*, pe care îl ura. În ciuda influenţei sale asupra lui Suleyman, Ibrahim nu putuse să-l determine să revină asupra acestei numiri.

Numeroase incidente despre care Roxelana era minuţios informată de către trimişii lui Iskender nu încetau să întârzie înaintarea armatei lui Ibrahim. Convoaiele de aprovizionare nu soseau în ziua stabilită, tunurile nu puteau fi transportate din lipsă de cai odihniţi. Avu loc acolo un atac îngrijorător asupra comorii regale. Servitorii, schingiuiţi cum trebuia, din ordinele lui Ibrahim, mărturisiră că au acţionat pentru *defterdâr*. Toate acestea semănau foarte mult cu un sabotaj. Ibrahim, precaut, îşi păstră informaţiile secrete şi ştiu să se comporte cu ministrul de Finanţe. Totuşi, el nu uita nimic şi îşi nota tot.

Incredibila energie a lui Ibrahim birui fiecare obstacol. Roxelana, care nu înceta să-i pândească neliniştită pe mesagerii care ajungeau la ea de la Iskender, află cu necaz, la fel ca şi curtea, de sosirea triumfală a lui Ibrahim

în Tabriz pe 13 iulie 1534. Această capitală a Imperiului safavid pe care Tahmasp tocmai o abandonase, nu era cu siguranţă la fel de prestigioasă ca Bagdadul, îşi spunea ea pentru a se consola, dar era cea mai bogată cetate din Armenia. O veste o umplu de bucurie: Ibrahim, la Tabriz, avusese imprudenţa – neruşinarea – să se proclame *Seraskier Sultan*, un titlu care nu aparţinea decât lui Suleyman.

Pentru a sărbători cu fast cucerirea Tabrizului, Roxelana invită pe Suleyman şi pe prinţesele regale, precum şi curtea, la o petrecere frumoasă pe care ea o dădu în onoarea marelui vizir. Nu uitase de dulciurile obişnuite servite pe platouri mari de argint aurit, *bok lava*, *ekmed kadaïf*, şi o mulţime de băuturi răcoritoare care îi plăceau atât de mult lui Suleyman. Fusese acolo o abundenţă de dansuri şi de cântece. Roxelana, îmbrăţişând-o, o salută foarte tare pe soţia lui Ibrahim, folosind titlul de *Seraskier Sultan*. Văzând că Suleyman pălea şi îi arunca o privire mânioasă, ea izbucni în râsul ei drăguţ care avea atâta putere asupra lui şi se grăbi să spună că glumea, dar el dori să ştie mai multe şi rămase lângă ea până când petrecerea s-a terminat.

— Ce însemna acest titlu dat surorii mele?

— Era o glumă proastă, sultanul meu, iartă-mă, dar vestea mă făcuse să râd atât de mult încât n-am putut să mă abţin să nu fac o glumă despre asta. Stai liniştit, sora ta dragă nu are niciun amestec iar eu, biată femeie, ca de obicei, nu m-am gândit înainte să vorbesc.

I se puteau reproşa multe lucruri Roxelanei, mai puţin că este necugetată. Ea ştia ce face, cunoscând ataşamentul lui Suleyman faţă de etichetă. De fapt sultanului îi era groază să i se uzurpe din gloria sa. El voia să-i dea tot dragului său Ibrahim, bogăţii imense, pecetea puterii

supreme, pe propria sa soră, palate cum nu se mai văzuseră niciodată în Stambul, comandamentul armatelor sale, dar cu siguranţă nu un titlu care nu-i revenea decât lui. Devenit foarte palid, ca de fiecare dată când vuia în el una din puternicele sale furii, insista pe lângă Hürrem a lui cu noi întrebări:

— Eşti sigură de ceea ce spui? Ibrahim într-adevăr s-a intitulat *Seraskier Sultan*?

— Sunt sigură de asta, sufletul meu, dar marele tău vizir nu a crezut că face rău. El se bucură de o aşa autoritate de când este pentru oamenii săi învingătorul de la Tabriz, că s-a gândit că poate să-şi atribuie şi acel titlu. Tu ar trebui să-ţi uneşţi din nou armatele şi să răzbaţi, cucerind Bagdadul. Nu este bine ca altul decât padişahului, să-şi revendice faima de a fi supus cetatea sfântă, patria lui Habu Hanifa. Ţie, sultanul meu, îţi va reveni meritul de a găsi şi de a reclădi monumentul funerar al tatălui religiei noastre. Ştii că Ibrahim nu se preocupă deloc de lucrurile astea. Inima lui, vai, a rămas creştină.

Întotdeauna înţelepciunea şi erudiţia Roxelanei îl minunau pe Suleyman. Era adevărat că Ibrahim nu era la fel de dornic ca el să slujească islamul şi pe sfinţii săi profeţi. Şi apoi, să te proclami *Seraskier Sultan* era o ofensă pe care se cuvenea să o pedepsească.

De data aceasta Roxelana ştiuse să semene neliniştea în sufletul lui Suleyman, care îşi grăbi pregătirile de plecare şi reuni restul armatei sale două luni mai târziu. Ibrahim îi pregătise o intrare triumfală în Tabriz. În uralele ienicerilor, Suleyman îşi uită dispoziţiile sumbre, suspiciunile şi duşmănia răspândită cu grijă de către Roxelana. Cu Ibrahim, din nou, minunata complicitate funcţiona. El îşi regăsea prietenul, amantul şi dragostea sa, tovarăşul de arme, amintirea tinereţii sale la Manisa,

când nu era încă decât guvernator. Văzu totuşi că relaţiile erau tensionate între marele său vizir şi *defterdâr-ul* său, dar nu dori să zăbovească la asta. Trebuia să aplice o înfrângere decisivă *Châh-ului* Iranului, acest Tahmasp pe care nu poţi să-l prinzi, care îi scăpa mereu şi refuza să se lupte. Trebuia totuşi să intre în Bagdad.

Înainte de a ajunge pe câmpia bogată a Mesopotamiei, unde se întindeau oraşul cu o mie de grădini, fântânile şi oaza ei, livezile ei şi faimoşii ei curmali, trebuiau traversaţi munţii Zagros. Era deja luna octombrie. Un vânt rece venit din nord anunţa o iarnă timpurie. Nori grei se adunau pe un cer întunecat. Dacă vroiam să trecem fără pagube defileurile atât de abrupte din Hamadan, trebuia să ne grăbim. Şi o luarăm pe drumul din sud. Această trecere a fost un coşmar, după cum îi scrise Suleyman lui Hürrem:

„Sultana şi dragostea mea,

Departe de tine, mi se pare că totul devine rapid foarte dificil. Condiţiile de mers deveniră repede imposibile. Începu să ningă, izolând cele două armate într-un coşmar alb. Alimentele nu mai soseau. Înaintam cu greutate, cu stomacul gol şi cu mâinile şi picioarele îngheţate, într-un peisaj ca de sfârşitul lumii, cu vârfurile înalte ale munţilor ciopârţite, rafale de zăpadă care ascundeau prăpăstiile şi îi crucifica pe oameni. Străbăturăm în sfârşit trecătorile din Hamadan, dar pierdurăm o sută de piese de artilerie din cele trei sute pe care le trăgeam după noi pe drumurile alunecoase, unde căruţele se împotmoleau în troienele de zăpadă, unde oamenii şi animalele se răsturnau brusc într-o râpă pe care nu o văzuserăm. Ningea şi noaptea nu era departe. Trebuia neapărat să

găsim un loc sigur pentru a ne opri să facem focul şi să bem ceva cald. Dintr-odată, o rafală mai puternică decât celelalte era cât p-aci să mă arunce jos din şa. De data asta era grindină măruntă, o grindină devastatoare şi tăioasă, care le îngrozea pe animale. Să continuăm ar fi fost o nebunie. Aga ienicerilor mi se alătură pentru a mă implora să montăm corturile şi să campăm acolo pe timpul nopţii. Era de fapt singura soluţie. Pe acea vijelie, servitorii umblau de colo-colo, întindeau corturile care pocneau în vânt şi amenințau să-şi ia zborul, le fixau cât mai bine, apoi alergau de la un cort la altul şi încercau să înfigă şi mai adânc ţăruşii care le ţineau. Fu acolo un vuiet imens, de parcă tot muntele urla şi vroia să-i îndepărteze pe aceşti oameni şi pe aceste animale care îl înfruntau curajoşi. Din vârf se porni o avalanşă care luă totul în drumul ei, copaci şi bucăţi de stânci. Continua să coboare panta într-o izbucnire spumoasă, apoi fu acolo, acoperind de zăpadă corturile, cămilele şi caii care aveau piedicile puse, oamenii care nu putuseră să se salveze, şi chiar şi tunurile. Unul câte unul, focurile se stinseră ca nişte lumânări în care sufli. Moartea albă înghiţea escadroane întregi. Peste tot, nu erau decât urlete de groază şi nechezaturi de agonie, gemete îngrozitoare dominate de vuietul vântului. Zăpada acoperea totul. Cortul meu, ocrotit de potopul alb de către un mic promontoriu natural, rezistă. Ultimul foc se stinsese, eu nu vedeam nimic. Servitorii mei muriseră sau fugiseră. Nu puteam să fac nimic pentru cei pe care îi auzeam urlând. Nu îmi rămânea altă opţiune decât să mă adăpostesc în cortul meu pentru a aştepta sfârşitul vijeliei şi al acestei nopţi de spaimă.

Ningea atât de frumos. Mă aşteptam în orice moment să văd surpându-se zidul fragil care încă mă apăra de

demonii exteriori, apoi am înţeles, în sfârşit, de ce aceşti pereţi de pânză nu se clătinau sub greutatea puternică: erau în întregime acoperiţi de zăpadă şi de gheaţă. Ei făceau corp comun cu muntele şi deveneau giulgiul meu. Mi se părea că niciodată nu mă voi mai întoarce şi că nu te voi mai revedea, Hürrem a mea. În timpul acestei nopţi de groază, dârdâind în caftanul meu de blană şi sub păturile mele de zibelină, pentru prima dată l-am blestemat pe Ibrahim. El mă târâse în această nefastă campanie din Persia, care putea fi mormântul meu. El sau Iskender, ce mai conta, era cel care se dovedise incapabil să asigure armatei aprovizionarea necesară. Urma să mor de o moarte fără glorie în trecătorile din Hamadan şi Ibrahim ar intra victorios în Bagdad. Tu, Vesela a mea, aveai de mii de ori dreptate implorându-mă să nu am încredere într-un om care îşi spunea Seraskier Sultan *în locul meu, dar eu nu am vrut să te ascult..."*

Roxelana ştia deja, de la emisarul care îi aducea scrisoarea de la soţul ei, că Suleyman nu-şi aflase moartea în defileurile de la Hamadan. Faptul că el, în sfârşit, nu se abţinuse să-l critice deschis pe marele lui vizir era ca un balsam pentru inima ei îndurerată şi începea să creadă că, poate, domnia lui Ibrahim lua sfârşit în timp ce a ei de-abia începea...Îşi continuă lectura, dar mâna ei tremura atât de tare încât caligrafia i se încurca în faţa ochilor şi trebui să respire adânc pentru a se linişti.

„Am adormit în sfârşit. Furtuna se potoli şi am fost trezit de către servitorii mei care îmi eliberau cortul. Soarele strălucea, făcând zăpada să sclipească, dar toată această albeaţă nemaipomenită deranja puţin.

Agii îşi îndemnau trupa să se reorganizeze şi să numere morţii. Se distribuiau porţii de supă care se încălziseră în oale. Se punea din nou încărcătura pe caii şi pe cămilele care supravieţuiseră. Se îngropau restul de tunuri pe care nu am fi putut niciodată să le luăm cu noi prin defileuri cu aceste efective reduse. Şi am dat în sfârşit ordinul de plecare, aşteptându-mă în orice moment să văd că apar trupele lui Tahmasp. Aşa slăbiţi cum eram, noi formam o ţintă perfectă. Fiecare defileu putea să ascundă o ambuscadă. Cu toate astea, armata Şahului nu se mai arătă. Ea fugise mai departe, renunţând să apere Bagdadul în această câmpie imensă unde ar fi trebui să se dea o luptă. Tahmasp ştia că forţele sale erau prea restrânse pentru a-mi înfrunta armata, dar el încă nu aflase cât fusese ea decimată...

Pe câmpie se aflau trupele lui Ibrahim, care de asemenea suferiseră pierderi mari. Nu avusesem deloc dreptate să-l bănuiesc, căci Ibrahim mă aşteptase pentru a intra în Bagdad. Vezi, Hürrem a mea, el îmi este mereu fidel, chiar dacă mie, în timpul acestei nopţi înspăimântătoare, nu mi-a fost frică să-ţi mărturisesc faptul că m-am îndoit de loialitatea sa.

Nu poţi să-ţi imaginezi frumuseţea pusă în pericol a Bagdadului. Zidurile lui de apărare de un ocru pal adăposteau mai multe palate şi moschei decât fortăreţe şi bastioane. Există peste tot palmieri care foşnesc, grădini şi fântâni în număr mare. În sfârşit, noi am intrat în oraşul sfânt al lui Haroun al-Rachid. Cele mai nebuneşti ovaţii ne întâmpinară. Tahmasp fugise. Persanii, dornici să-şi păstreze ce mai rămânea din splendoarea lor antică, erau gata să aclame un nou Châh. În prezent, mă voi ocupa să-ţi respect dorinţa, oh, Hürrem a mea, atât de pioasă şi preocupată de măreţia islamului."

Încă de a doua zi, 5 decembrie 1534, se începură efectiv săpăturile arheologice pentru a găsi rămăşiţele lui Habu Hanifa, *imâm-ul* fondator al adevăratelor ritualuri, martirizat de către şiiţii nelegiuiţi. Lui Suleyman îi rămânea să rezolve problema rivalităţii dintre marele său vizir şi *defterdâr-ul* său. Ibrahim strânsese dovezile şi mărturiile, în timp ce Iskender nu putea să explice adevăratele motive ale execrabilei aprovizionări a armatei, fără să o trădeze pe Roxelana. Să-şi câştige, din aceeaşi lovitură, doi duşmani atât de putenici, marele vizir şi *kadïna*, era prea mult pentru Iskender. Si el se resemnă să-i ceară îndurare lui Suleyman. Sultanului i-ar fi plăcut să-şi cruţe *defterdâr-ul*, care până atunci îl slujise bine. Era imposibil. Armata suferise prea mult şi se impunea un exemplu. Ienicerii ameninţau să se răscoale din nou. O revoltă în campanie se putea dovedi catastrofală. Suleyman îşi sacrifică ministrul, care în curând se legănă la poarta iarmarocului.

Din fericire, se găsi mormântul lui Habu Hanifa şi Suleyman hotărî să se înalţe lângă el o moschee şi un *medrese*. O numi moscheea lui Kasimayn. Aceasta a fost pecetea paşnică aplicată de sultan pe oraşul sfânt, această cetate albă perfect rotundă care adăpostea atâtea sanctuare sacre, Sunna şi Chia, pe care sultanul le luă pe toate sub protecţia sa. Astfel, el se afirma ca protector al islamului în totalitatea sa. Era necesar lucrul acesta pentru a îndepărta înfricoşătorul coşmar, care îl bântuia în fiecare noapte ca o remuşcare, după spânzurarea lui Iskender Çelebi.

Suleyman se trezea ud de sudoare şi îngrozit, crezând că-l vede pe nefericitul său ministru aplecându-se cu durere peste patul său şi reproşându-i că l-a sacrificat din ambiţia mistuitoare a lui Ibrahim. După aceea, furia

lăsa locul durerii. Iskender se năpustea asupra lui străduindu-se să-l sugrume.

De la aceste coşmaruri repetate, Suleyman îl privea pe Ibrahim cu neîncredere. Nici chiar scrisorile atât de drăgăstoase ale Roxelanei nu reuşeau să-l mai liniştească. Totuşi, cuvintele ei îi strigau în gura mare pasiunea:

„Ard de dorinţa de a te revedea şi îmi petrec timpul într-un mod mizerabil. Ah! Vânt din nord suflă şi du-te să-i şopteşti padişahului meu toată suferinţa mea. Eu sunt precum trandafirul şi privighetoarea care varsă lacrimi de îndată ce unul este separat de celălalt."

Era timpul să se întoarcă. Pe 2 aprilie 1535, cu Ibrahim mergâng alături de el, Suleyman luă drumul întoarcerii, trecând din nou prin Tabriz. El nu ştia încă de groaznica înfrângere, când Tahmasp a supus ariergarda sa, pe care Ibrahim, nemaifiind acolo, nu a mai apărat-o ca în timpul campaniilor din Ungaria. Tahmasp şi triburile sale din munţi atrăseseră armata într-o ambuscadă şi îi masacraseră pe cei opt sute de ieniceri, care totuşi se predaseră. Această campanie nefericită costase prea mult. Treizeci de mii de oameni muriseră acolo, precum şi douăzeci şi două de mii de cai şi cămile. Nu putuseră să cucerească oraşele Ray, Qom şi Kachan, după cum visase Ibrahim. Chiar dacă deţineau Bagdadul şi regiunea sa, Suleyman presimţea că această campanie persană fusese un dezastru. Singura veste bună, Jean de la Forest, cavaler din ordinul Saint-Jean şi trimis extraordinar al lui Francisc I, îl aştepta pe Suleyman în tabăra din Honar. El era purtător al unor propuneri de alianţă, care urmau în sfârşit să distrugă puterea habsburgilor. Suleyman îi oferi un ospăţ, haine de onoare

şi cadouri scumpe. Apoi el dictă secretarului răspunsul său. Scrisoarea începea astfel:

„În numele lui Dumnezeu îndurător şi milostiv, prin harul Celui Prea Înalt – lăudată şi slăvită fie putera Sa, ridicat în slăvi fie cuvântul Său divin!

Prin minunile abundente pe care le răspândeşte pe acest pământ astrul solar, prin puterea profeţiilor şi a constelaţiilor sfinte, prin binecuvântările profeţilor, a tuturor sfinţilor şi a lui Mahomed Neprihănitul – fie ca mântuirea lui Dumnezeu să fie asupra lui! Sub protecţia strămoşilor mei valoroşi Abu Bakr, Omar, Othman şi Ali – fie ca binecuvântarea lui Dumnezeu să fie asupra lor, a tuturor!

Eu, Şah sultan Suleyman-Han, fiul lui Selim-Han, mereu învingător;

Eu, sultan al sultanilor, rege al regilor, distribuitor al coroanelor lumii, umbra lui Dumnezeu pe pământ, împărat şi nobil suveran al Mării Albe şi al Mării Negre, al Rumeliei şi al Anatoliei, al provinciilor Sildakr, Djarbekir, Kurdistan, Azerbaïdjan, Adjem, Chem, Haleb, suveran al Egiptului şi al celor trei oraşe sfinte Mecca, Medina şi Ierusalim, al tuturor ţinuturilor din Arabia şi din Yemen şi al multor alte state cucerite de către predecesorii mei glorioşi şi strămoşi preamăriţi – pe care Dumnezeu îi înconjoară de lumină pentru puritatea credinţei lor! –, precum şi a numeroase ţări supuse de către sabia mea strălucitoare şi de spada mea biruitoare; eu, fiu al sultanului Selim, fiu al sultanului Baiazid, Şah sultan, Suleyman-Han.

Ţie, Francisc,

Care eşti rege al regatului Franţei…“

Ca întotdeauna când nu era foarte sigur de reuşitele sale, de sabia lui strălucitoare şi de spada lui biruitoare, şi pentru că trebuia să-l impresioneze pe trimisul regelui, Suleyman dori să se întoarcă triumfător în capitala sa.

Pe ţărmul asiatic al Bosforului, îl aştepta galera regală. Ibrahim, preocupat să recâştige favorurile prietenului său, pe care le simţea ştirbite de la spânzurarea lui Iskender, ascunsese greva fabricilor de mătase persane, pe care Suleyman o oprimă cu un mers de învingător sub ovaţiile ienicerilor. Nenumărate ambarcaţiuni cu ieniceri şi spahii la bord urmăreau corabia regală. Flamurile şi steagurile luate de la inamic fluturau în vânt, chiar dacă ei nu se luptaseră deloc. Tunul bubuia din fiecare fort al meterezelor şi din Castelul celor Şapte Turnuri. Din ambarcaţiunea regală, se putea deja distinge silueta masivă a lui Aya Sofya şi cupolele lui Saray Burnu, minaretele moscheelor. Se îndreptau către poarta Canon, la marginea Seraiului unde treptele de marmură ale debarcaderului dispăreau în apele Bosforului. În spatele *moucharabieh*-ilor, Roxelana şi femeile haremului priveau vizirii, paşii, miniştrii şi înalţii demnitari ai Imperiului, în caftane încărcate în aur, penele gătind voluminoasele lor turbane agitate de vânt, cu mâinile băgate sub mâneci în semn de supunere, aşteptând umil pe suveranul lor.

Apoi, ea îl zări pe Suleyman, care sări pe pământ, imediat urmat de Ibrahim. Imediat, descărcăturile de artilerie izbucniră. Soneriile trompetelor şi bubuielile tamburului gărzii lui Suleyman nu acopereau strigăturile soldaţilor.

— *Pâdichâh im tchok yacha!* Strigau ei. Viaţă lungă şi properitate prea-iubitului nostru sultan!

De îndată ce Suleyman debarcă, toţi se prosternară în praf. Cei mai apropiaţi sărutară mâneca hainei lui. Suleyman îşi regăsise oraşul, dar el se grăbea mai ales să revadă pe Hürrem şi pe copiii săi.

Pe 18 februarie următor, Ibrahim încheia cu Jean La Forest, în numele sultanului, acordul de pace dorit de către Francois I pentru a sparge menghina în care îl ţinea Carol Quintul, tratat care avea să şocheze atât Roma cât şi Creştinătatea. Pentru Suleyman şi pentru Ibrahim, ministrul său atot-puternic care semna în locul său cele mai importante tratate şi care avea dublu sigiliu imperial, era o mare victorie.

Ibrahim putea fi considerat în culmea gloriei, de nedetronat, sigur că va ocupa această funcţie de mare vizir toată viaţa lui. În plus, avea jurământul lui Suleyman, că niciodată nu-l va executa. Era totuşi o moarte care avea să învingă această putere formidabilă. Coşmarurile continuau să îl bântuie pe Suleyman. Chiar şi între braţele Roxelanei, el nu reuşea să îşi găsească liniştea. Nu mai dormea, nu mai mânca şi bea mai puţin. Slăbise şi silueta lui înaltă părea că pluteşte în hainele lui prea grele. În fiecare noapte, Iskender sau fantoma lui revenea să-l copleşească cu reproşuri. Iskender, înconjurat de lumină, semn că era foarte fericit, care se lamenta aproape de patul sultanului, plângea şi dorea răzbunare. Sau, foarte furios şi neliniştit, încerca din nou să-l strângă de gât ca unul din acei teribili Muţi, executorii curţii. Roxelana, care înţelesese că ea deţinea acolo o armă teribilă, întreţinea teroarea lui Suleyman, încercând să-l liniştească:

— Tu nu eşti vinovat cu nimic, padişahul meu, dar sângele cere revanşa şi Iskender a fost pe nedrept acuzat şi executat. Nu este, oare, mai degrabă, Ibrahim

responsabil de furtul comorii tale şi de întârzierea proviziilor care nu ajungeau până la armata ta? Aminteşte-ţi cum te-a obligat să întreprinzi această funestă campanie a Persiei care era cât pe-aci să te coste viaţa. Aminteşte-ţi că s-a intitulat *Serasker Sultan*, un titlu pe care tu eşti singurul demn să-l porţi.

— Am aflat de atunci că acest titlu se dădea atât sultanului cât şi reprezentantului său. Ibrahim nu m-a trădat.

— Lui nu i-ar fi displăcut, poate, să devină *Châh* al Persiei dacă tu ai fi pierit în această înspăimântătoare revoltă.

— El nu comandă naturii, Hürrem!

— Adevărat, dar el a interzis orice jaf în Bagdad şi în Persia. El chiar a închis porţile în spatele vostru, pentru ca ienicerii să nu poată intra. Ambiţia lui nemăsurată, i-a sucit minţile. A fi egalul tău, pentru el, nu este încă suficient. El vrea coroana pentru fruntea lui. Regele Ungariei îl numea „fratele său" şi Carol Quintul „vărul său." Şi tu îi spui tot fratele tău. Nu uita că nici nu i-a lăsat să se aşeze pe cei doi ambasadori austrieci. Jerome şi Schepper. Jounisberg, traducătorul Porţii, a raportat cam peste tot aceste vorbe de o nemăsurabilă obrăznicie:

„Stăpânul meu are două sigilii dintre care unul rămâne între mâinile mele iar celălalt îmi este încredinţat, căci el nu vrea să fie diferenţe între mine şi el. Dacă îşi comandă haine pentru el, mi le comandă şi mie pe aceleaşi. El mă copleşeşte cu daruri, el fiind cel care a construit pentru mine sala de audienţă a palatului meu."

— Tu vezi bine că el imi spune stăpân şi că nu este un ingrat.

— Acestea erau cuvinte de pronunţat în faţa lui Aloisi Gritti şi ambasadorilor străini? Eu cunosc tandreţea ta pentru Ibrahim, padişahul meu. Eu nu sunt decât o

femeie şi ultima dintre servitoarele tale. De aceea nu aş găsi nimic de spus dacă nu te-aş vedea că te consumi de frică şi de remuşcări. Medicul tău, Rabi Salomon Nathan Eskenazi, mi-a rapotat neliniştile lui în ceea ce te priveşte. Suferinţa te macină, lumina ochilor mei.

— Mă spionezi, Hürrem!

— Din dragoste, padişahul meu! Dacă nu ţi-e milă de tine, ai milă de copiii noştri şi de mine. Dacă Ibrahim se gândeşte la trădare aşa cum vanitatea lui nu va pierde ocazia de a-l împinge la acest lucru, dacă nu este deja făcut, ce o să se întâmple copiilor tăi? Aceasta sărmană fantomă care nu încetează să te viziteze îmi dovedeşte pe de altă parte că Ibrahim a trădat deja şi că te-a incitat să-l execuţi pe prietenul tău Iskender pentru a ascunde abuzul său de autoritate.

De rolul ei în această sinistră problemă, Roxelana nu zicea, în mod evident, un cuvânt. Ibrahim, care avea idee de această atmosferă de comploturi agitând Vechiul Serai şi care ghicea de unde veneau loviturile, ar fi putut uşor să se dezvinovăţească în faţa lui Suleyman. Acesta din urmă, nu cerea decât să-l creadă, dar Ibrahim era prea mândru pentru a se măsura cu o femeie. El o dispreţuia pe Roxelana şi se lăsa doar de dragul prietenului său atât de zguduit. Era atât de mult timp de când Roxelana încerca să-i facă rău fără să reuşească nici măcar să atragă atenţia lui Ibrahim. O suporta ca pe un rău necesar, fără să se alarmeze, cunoscând importanţa pe care o avea un jurământ pentru Suleyman. Era prea credincios pentru a-l încălca. Îi promisese doar că niciodată nu îi va face rău.

Încă o dată Roxelana a mai foslosit religia pentru a ajunge la scopurile ei. Ea îl chemă din nou la palat pe Kemalpasazade, care era acum mare *mufti*, supremă

autoritate religioasă la Stambul. Ea îi povesti visele şi alarmele lui Suleyman şi îi ceru o interpretare. Religiosul s-a referit mai ales la cele trei faimoase statui ridicate la intarea în palatul lui Ibrahim, în piaţa Hipodromului, locul cel mai frecventat al oraşului. El nu uitase nici protecţia pe care o întinsese Ibrahim asupra acelui eretic care pretindea că Iisus este mai mare decât Profetul, nici sărbătorile la care îl chema prea des pe Aloisi Gritti, fiul dogului din Veneţia. În timpul acestor sărbători se bea prea mult vin. Dacă el nu credea în trădarea lui Ibrahim, marele *mufti* îl găsea prea puţin respectuos faţă de islam, şi el decise.

— Venerată *kadîn,* îi spuse, visul este clar. Este, fără îndoială, un mesaj de la Allah. Lumina în care este înconjurat Iskender explică faptul că el era drept şi că săracul lui suflet se nelinişteşte şi ţipă după răzbunare. Acest avertisment al cerului este destinat a preveni nefericiri şi mai mari. Marele vizir este prea puternic. Trebuie să oprim această putere.

Era părerea Roxelanei, dar această acţiune rămânea dificil de realizat. Suleyman îi promisese lui Ibrahim să-l ţină pe acest post toată viaţa lui şi să nu-l ucidă niciodată. Chiar dacă ea ghicea că trufia, etalarea bogăţiilor şi succesele războinice ale lui Ibrahim începeau să-l exaspereze pe Suleyman, ştia de asemenea, că nu ar încălca jurământul.

— Eşti pregătit să îi repeţi padişahului exact ceea ce tocmai mi-ai spus?

— Bineînteles.

— Găseşte-mi un text în Coran capabil să-l elibereze pe sultan de jurământul său şi voi face să se ridice în oraş o nouă moschee, un alt *medrese* şi un spital pentru

săraci. Tot ceea ce poţi să îţi doreşti pentru ministerul tău, vei obţine de la mine.

Religiosul îşi petrecu toată noaptea citind cu atenţie textele sfinte. În zori, în sfârşit, descoperise ceea ce voia Roxelana. Un pasaj din Coran spunea: „ Cel care doarme nu este în viaţă, căci somnul seamănă cu moartea, şi sufletul este atunci eliberat de o promisiune făcută în timpul vieţii."

El reveni la Roxelana, şi îi arătă textul. Un zâmbet crud îi alungi gura drăguţă în timp ce îi spunea lui Kemalpasazade:

— Tu eşti cel care trebuie să îi explici padişahului semnificaţia viselor sale, necesitatea de a-l pedepsi pe Ibrahim pentru a preveni mari nenorociri şi modul de a se dezlega de jurământ. Apoi îi vei spune stăpânului meu că de restul mă voi ocupa eu, numai să-l invite pe marele vizir să ia cina la Bătrânul Serai, să zicem ...pe 21 ramadan...

Roxelana deja îşi întrebase astrologii despre acest subiect şi ştia că acea noapte îi era benefică.

După cum se aştepta, autoritatea marelui *mufti* fu suficientă să îndepărteze ultimele îndoieli ale lui Suleyman. Însoţitorul tinereţii sale se schimbase mult. Chiar dacă era la fel de frumos, la 41 de ani, Ibrahim nu mai avea pentru el fermecătoarele ezitări ale începutului iubirii lor, când era copleşit de cea mai mică atenţie a lui Suleyman şi se minuna de cadoul pe care i-l făcuse destinul aducându-i-l în cale. În prezent, Ibrahim credea un pic prea mult în meritele sale. Era foarte îngâmfat de o insuportabilă suficienţă. Trufia lui îi displăcea lui Suleyman, care vedea că îl ridicase prea sus. Nu merita o aşa încredere. Roxelana avea dreptate, numai moartea l-ar elibera de Ibrahim, chiar dacă această perspectivă îl dezola.

Prietenul său nu era un om care să se acomodeze cu un exil. Gülbahar era plecată, mama sa era moartă, Ibrahim avea să moară şi el. Cine şi-ar mai aminti atunci de tânărul bărbat care fusese Suleyman, neîngrijorat şi fericit, la Manisa? Totuşi trebuia să execute ceea ce Roxelana decisese, odată ce marele *mufti* voia acelaşi lucru.

6

Cu sufletul torturat, Suleyman şi-a poftit prietenul la o cină intimă în Vechiul Serai. Un tunel subteran lega cele două palate, astfel că sosirea lui Ibrahim urma să fie discretă. Sora sa, Hadice, n-avea să ştie nimic, ceea ce era mai bine, căci Hadice continua să-l iubească pe Ibrahim, chiar dacă toată lumea ştia, la Stambul, că marele vizir îşi luase o a doua nevastă, pe care o acoperea cu aur şi giuvaericale, sfidând legea care interzicea, sub pedeapsa cu moartea, să înşeli o prinţesă de viţă regală. Totuşi, Suleyman nu putea să-i poarte pică pentru această infidelitate. Obiceiul otoman de a avea un harem era atât de răspândit în Turcia, şi chiar şi el însuşi...

Pentru acel supeu intim cu Ibrahim, care-i amintea vremurile fericite de altădată, când petrecea mai multe ceasuri cu prietenul său decât cu femeile, Suleyman ceruse dansuri, cântece şi vin, mult vin. Voia să se ameţească şi să nu mai poată gândi. Voia să se îmbete şi apoi să înghită pastile de opiu, ca să nu mai vadă şi să nu mai audă nimic. Ibrahim pusese ca Iskender să fie ucis. Acum

îi venise şi lui rândul să moară. Era absurd, dar n-avea ce face...

Suleyman era deja foarte beat, când Ibrahim apăru şi veni să se aşeze lângă el. Doamne, ce frumos era, zvelt şi atletic, în veşmântul lui de argint brodat cu păsări sălbatice mari! Semăna cu ele, căci încă mai era minunat de liber şi triumfător. Suleyman n-ar fi suportat să-l ştie învins şi în surghiun. Mai bine moartea, decât dezonoarea.

Aerul taciturn al prietenului său nu-l alarma pe Ibrahim. Suleyman era adesea tăcut şi trist. Mâncară feluri delicate şi băură vinuri grele. Lui Ibrahim îi era foame, dar Suleyman se mulţumea doar să ciugulească din talgerele care-i treceau pe dinainte. Niciodată nu prea avusese poftă de mâncare. Şi nu reuşea să-şi privească prietenul în faţă. Ibrahim îi punea indispoziţia pe seama vinului, aşa că, alungând cântăreţele şi dansatoarele, îşi scoase lăuta şi începu să-i cânte la fel ca altădată, în grădinile de la Manisa. Era acelaşi cântec, atât de limpede şi atât de deznădăjduit. O clipă, Suleyman crezu că Ibrahim ştia, că ghicise totul. Sau, poate, nu era decât o chemare a vrăjii din tinereţea lor, vraja iubirii ce-i unea. Acel cântec neomenesc îl chinuia pe Suleyman, care simţea că i se făcea rău.

— Pare-mi-se că am băut prea mult, prietene. Am să mă culc dar, te rog, rămâi să dormi aici, ca pe vremuri. Am pus să-ţi aştearnă un pat în odaia vecină cu a mea.

Ibrahim făcu o plecăciune şi se retrase în acelaşi timp cu sultanul. În camera lui, Suleyman se dezbrăcă repede, îşi luă pastilele şi, întorcându-se cu faţa la perete, adormi pe dată. În toiul nopţii, îl trezi un ţipăt năprasnic. Ibrahim era cel care urla, îi recunoştea glasul. Auzi zgomote de luptă, după care se lăsă tăcerea. Şi când te gândeşti că Roxelana îi promisese că n-avea să prindă de veste...

În odaia lui Ibrahim, şapte Muţi intraseră la ordinul Roxelanei, imediat ce aceasta îl văzuse pe marele vizir aţipind. Îi înarmase cu pumnale, arme pe care le socotea mai sigure decât şireturile, de vreme ce Ibrahim era un războinic care nu s-ar fi lăsat sugrumat fără să lupte. Prima lovitură de cuţit îi tăie gâtul. Un şuvoi de sânge ţâşni pe pereţi şi pe perdelele de mătase, dar lovitura nu era mortală. Cu beregata sfâşiată, pierzând sânge din belşug, Ibrahim striga, chemându-şi prietenul în ajutor, după care tăcu. Sângele îl îneca şi înţelesese că Suleyman n-avea să vină, pentru că el însuşi îi poruncise moartea. Atunci, Ibrahim începu să se apere cu energia disperării. Reuşi să-i smulgă pumnalul unuia dintre Muţi şi, ridicându-l asupta atacatorului, îl doborî. Răni un al doilea, dar nu mai putu face nimic împotriva celorlalţi, care-l străpungeau cu lovituri. Şi nu se potoliră nici când din Ibrahim nu mai rămase decât un trup însângerat, lipsit de viaţă.

Era încă noapte, în acel 15 martie 1536, când a fost îngropat în mare taină, într-o umilă mănăstire a dervişilor din Galata, cel care fusese aproape la fel de puternic ca un sultan. Nici stelă şi nici inscripţie pe mormântul lui, o biată moviliţă de pământ bătătorit. Moartea sa nu avea nici o altă justificare decât cuvântul „trădător", pe care vestitorii publici îl strigau pe străzile Stambulului, odată cu ştirea morţii. Nici o explicaţie pentru Hadice, sau pentru fiii pe care aceasta i-i dăruise lui Ibrahim. Roxelana a pus să fie zidită uşa camerei unde avusese loc omorul şi toate fuseseră lăsate neatinse, fără a se spăla nici măcar petele de sânge. Nicicând n-a mai fost pronunţat în faţa lui Suleyman numele lui Ibrahim. Parcă nici n-ar fi existat vreodată.

Suleyman, care oricum avea un caracter posomorât şi taciturn, a vorbit începând de-atunci şi mai puţin...

În palatul Hipodromului a fost instalată şcoala pajilor. Grădinile din Sütlüce, care aparţineau marelui vizir şi se aflau pe Cornul de Aur, au devenit un loc de promenadă populară. Odată cu Ibrahim, toată tinereţea lui Suleyman îşi luase tălpăşiţa. Niciodată n-a mai avut vreun alt tovarăş, sau un alt confident.

Pentru a-şi uita remuşcările de a fi pus să fie executat singurul lui prieten, pentru a se ocupa cu ceva şi a-şi alunga amarul, Suleyman şi-a petrecut primăvara aceea pe docurile din Galata. Dacă nu le punea la socoteală şi pe cele acoperite, erau mai mult de două sute, la fiecare putând să acosteze două corăbii de război. Peste tot se descărcau trunchiuri de copaci doborâţi în pădurile din Bithynia, din jurul Mării Negre, din Crimeea sau din Bulgaria. Erau tăiaţi, erau ajustaţi. Tâmplarii făceau să răsune tot cartierul de hărmălaia ciocanelor. Încet, frumoasele bordaje arcuite ale galerelor se rotunjeau, catargele se înălţau. Mirosea frumos a aer din largul mării, a răşină şi a rumeguş. În ateliere, se ţeseau inul şi cânepa venite din Tracia şi Izmit, pentru a face parâme. Se puneau câlţii pentru călăfătuirea vaselor, smoala din Albania, seul din Bulgaria.

În fiecare zi, Suleyman se ducea în vizită la marele său amiral, care locuia la arsenal. Dacă nu-l găsea acolo, cerea să-l vadă măcar pe *kethüda,* amiralul secund, sau pe *emïn,* administratorul însărcinat să vegheze la buna finanţare a enormei sarcini. Mulţumită acestui scop pe care şi-l alesese, Suleyman uita, furat de fapte, moartea lui Ibrahim. Toată Galata forfotea de o muncă intensă. Se mai deschiseseră şi alte şantiere, la Gallipoli, la intrarea în Dardanele, la Izmit şi la Sinope, pe Marea Neagră. Suleyman voia să adune o sută treizeci de ga-

lere, pentru a se alătura flotei franceze a lui Francisc I, noul său aliat.

Spera să spulbere supremaţia maritimă a cetăţilor italieneşti, Neapole şi Genova, dar mai ales a Veneţiei, orgolioasa capitală a mărilor. Adeseori, Jean de La Forest îl însoţea şi se minuna de destoinicia otomană. La fel de des, îl privea cu admiraţie pe marele amiral, Khayreddîn, zis Barbăroşie, deşi vestita sa barbă albise mult. Barbăroşie supraveghea împreună cu sultanul pregătirile flotei, dojenindu-i pe ai lui şi nelăsând să-i scape nici cea mai mică greşeală.

Khayreddîn avusese trei fraţi: Oruc, Élias şi Ishak. Nu rămăseseră mult timp la Mytilene, unde tatăl lor nu era decât un umil olar. Pasiunea lor era marea. Pe cât de buni marinari, pe-atât de iscusiţi ca războinici, cutreieraseră împreună mările, după care se convertiseră toţi patru la islamism. De-atunci, luptaseră pentru gloria Imperiului Otoman, biruind şi prădând nenumărate corăbii creştine. Fuseseră temuţi prin toată Mediterana, pe ţărmurile greceşti şi italienenşti, dar şi pe coastele Magrebului, până la Tunis. După moartea celor trei fraţi ai săi, Khayreddîn luase din nou făclia şi luptase mai departe, sub numele de Barbăroşie, sinonim cu teroarea. Pe lângă cunoştinţele sale marinăreşti, curaj şi viclenie, avea adevărate calităţi de mare căpitan şi strateg, pe care i le recunoscuse Selim, tatăl lui Suleyman. La sfârşitul anului 1533, Khayreddîn ajunsese la Stambul, în fruntea a optsprezece galere care-i aparţineau, pentru a-şi lua în primire postul de *kapudan paşa,* mare amiral.

Roxelana nu-l prea simpatiza, de când aflase că nesuferitul de Ibrahim, tot el, îl însărcinase s-o răpească de la Fondu pe frumoasa şi virtuoasa Giulia de Gonzague, văduva lui Vespasiano Colona. Frumuseţea şi cultura Giuliei

fiind vestite în toată Italia, Ibrahim sperase că ea va şti să-l cucerească pe Suleyman şi să-i ia locul Roxelanei, dar Giulia reuşise să fugă în plină noapte, împreună cu un călăreţ misterios pe care de altfel se grăbise să-l înjunghie după aceea. Prin urmare, expediţia dăduse greş. Totuşi, Roxelana nu-l putea ierta pe Barbăroşie că se pretase acestui plan ciudat şi acceptase să-l ajute pe Ibrahim să-i ofere o favorită nouă sultanului. Cert era că Suleyman ţinea la flota sa şi la Barbăroşie al său.

Roxelana înţelegea că avea mare nevoie de ceva care să-i alunge din minte durerea. Chiar dacă se gândea în continuare la Mustafa cu aceeaşi febrilitate, ştia să profite de avantajele care i se ofereau. Această campanie maritimă putea fi ocazia de a-l apropia şi mai mult pe Suleyman de fiii lui. Şi ea a fost cea care a insistat să-i ia cu el pe prinţii Mehmed şi Selim. Era esenţial ca acei băieţi tineri să poată învăţa de timpuriu arta războiului şi, poate, să găsească o ocazie de a se ilustra în luptă sub ochii tatălui lor.

La fiecare plecare a lui Suleyman, Roxelana observa cu groază cât de precară devenea situaţia ei. Firește, nu mai avea de ce să se teamă de manevrele şi influenţa lui Ibrahim, care n-o iubise niciodată şi întotdeauna dorise să-i combată puterea crescândă. De la moartea lui, se temuse ades de ranchiuna lui Suleyman.

De fiecare dată când în ochiul sultanului apărea acea mică flacără aspră pe care o cunoştea atât de bine, Roxelana îşi spunea cu teamă că-i purta pică pentru acel omor. Ea îl împinsese să-l sacrifice pe Ibrahim pentru gloria sa. Fostului mare vizir nu i se putea reproşa altceva decât o mândrie nemăsurată. În rest, îşi servise întotdeauna cu credinţă sultanul. Pretinsele comploturi nu existaseră niciodată. După toate anchetele întreprinse, Suleyman

o ştia mai bine ca oricine. Când padişahul se arăta prea neguros şi tăcut, Roxelana îşi spunea că ducea dorul lui Ibrahim. Pentru el, se sfârşise cu recepţiile la palatul Hipodromului, cu nopţile petrecute cântând împreună la instrumente şi compunând poeme noi, cu băutul în compania dansatoarelor, cu plăcerile lor amoroase, fără îndoială atât de diferite de cele care se gustă cu o femeie.

Roxelana tremura de frică să nu audă într-o zi nişte reproşuri cumplite care ar fi pus capăt favorurilor de care se bucura. Suleyman, însă, nu spunea nimic. Era trist şi misterios, dar şi îndrăgostit, venind să-şi petreacă aproape fiecare noapte cu ea în Vechiul Serai, ca şi cum n-ar mai fi suportat singurătatea cea nouă la care-l condamnase moartea lui Ibrahim. Îi făcea plăcere să-şi vadă copiii crescând, îşi ducea băieţii la vânătoare, juca partide de *zagaye* cu ei, acel joc în care nouă călăreţi galopează din răsputeri în cerc, într-o palisadă, şi în timpul căruia adversarii sunt loviţi cu o lance lungă de lemn, pentru a fi aruncaţi din şa.

Pe micuţa Mihrimah, singura lui fiică pe care o iubea la nebunie, cu ochii ei de chihlimbar şi gura în formă de floare, Suleyman o învăţa arta caligrafiei, cu o răbdare pe care Roxelana nu era în stare să şi-o găsească niciodată când era vorba de copiii ei. Trebuia să-l vezi, îngenuncheat în faţa mesei de scris, ascuţind cu grijă condeiele de trestie, în unghiuri diferite, cu plăcuţa sa de os, pentru ca apoi s-o înveţe cele şase caligrafii tradiţionale turceşti, cu variaţiuni subtile ale curbelor şi ale înclinaţiei carcterelor. Uneori, Roxelana li se alătura şi ea. Mâna lui sigură trasa pentru copila uimită marile bucle nervoase şi amestecate care formau partea de sus a literelor. Aceasta era moda cea nouă, onorată de faimosul Ahmet Karahisarî, care conducea cel mai preţuit atelier din Stambul. El era acela

care inventase pentru sultanul său iscălitura frumoasă şi mândră care evoca o galeră sau un instrument muzical misterios, cu o umflătură senzuală, cu cele trei linii verticale săgetând spre cer şi trena de aur care prelungea mult caligrafia spre stânga. Mai mult decât o simplă semnătură, devenise pecetea şi marca lui Suleyman, simbolul atotputerii lui şi al extremului său rafinament.

Suleyman era un tată iubitor şi cel mai tandru dintre amanţi. Acum, Roxelana nu se mai îndoia de dragostea lui. Totuşi, ea începea să îmbătrânească, trebuia să-şi ascundă cele dintâi fire de păr alb apărute la tâmple, primele riduri care-i brăzdau pielea. Mijlocul ei devenise mai puţin suplu şi îngust, chiar dacă oglinda o încredinţa că nu-şi arăta cei treizeci şi trei de ani.

La patruzeci şi trei de ani, Suleyman, în schimb, părea aproape un bătrân. Slăbise mult de la moartea lui Ibrahim. Statura lui înaltă se cocârjase. Umerii-i stăteau aduşi. Avea chipul supt, astfel că nasul îi părea mai mare, şi ochii, mai vii. Cu toate acestea, oricare fată din harem, chiar şi o fetişcană de treisprezece ani, ar fi făcut orice nebunie pentru ca padişahul să-şi îndrepte ochii asupra ei. Suleyman, însă, nu părea să le mai vadă. Ca stăpână a seraiului, Roxelana avea rolul de a orchestra petreceri, spectacole, dansuri, muzică şi ospeţe. Le alegea întotdeauna cu grijă pe cele mai frumoase sclave, le înveşmânta cât mai cuceritor, aranjând armonii subtile de culori care să-l încânte pe Suleyman, dar le interzicea să capteze atenţia sultanului, altfel urmând să aibă parte de mânia ei.

Şi totuşi, risca să se repete aceeaşi poveste. O tânără roabă încă mai putea să-l reţină – şi mai ales războiul, acel vrăjmaş veşnic, risca să i-l răpească oricând. Iar atunci, pe tron avea să urce Mustafa, şi nu unul dintre fiii ei. Gülbahar urma să fie *valide sultan.* Ea însăşi avea să

sfârşească în Palatul Lacrimilor. Mustafa îşi iubea fraţii şi sora, la început n-ar fi pus să fie uciși, fără îndoială, dar apoi cine ştie ce putea să se mai întâmple? O vorbă veninoasă distilată cu gând rău, sfaturi repetate prea des, otrăvindu-le puţin câte puţin relaţiile... Roxelana o ştia prea bine.

Ghicitorii şi astrologii consultaseră astrele, studiaseră vânturile şi ceruseră părerea lui Barbăroşie. Ziua mult aşteptată era cea de 17 mai 1537. Încă din zori, Mehmed şi Selim au venit să-şi ia rămas-bun de la mama lor. Roxelana i-a binecuvântat şi le-a recomandat să fie viteji în orice împrejurare. Erau fiii ei cei mari. Deşi nu avea înclinaţii materne, era emoţionată să-i vadă plecând. O campanie maritimă era atât de plină de riscuri... Galionul care-l ducea pe stăpânul Imperiului şi pe fiii lui putea în orice clipă să fie izolat de restul flotei, trimis la fund de ghiulelele trase sub linia de plutire, abordat, sau distrus şi scufundat de vreo furtună. Chiar dacă Roxelana era destul de zgârcită cu lacrimile, îşi strânse băieţii în braţe cu mai multă tandreţe decât de obicei şi plânse la despărţire.

— Dumnezeu să vă aibă în pază, războinicii mei, şi fie ca soarta armelor să vă fie prielnică. Să vegheaţi asupra tatălui vostru şi să vă întoarceţi la mine nevătămaţi, acoperiţi de glorie şi lauri.

Cei doi se înclinară, îi sărutară mâna şi plecară.

Despărţirea de Suleyman fu şi mai sfâşietoare. Mustafa era prezent în toate gândurile Roxelanei, dar aceea era mai degrabă pasiune decât iubire. O pasiune furioasă, amestecată cu exasperare şi cu ură câteodată, o patimă de care Roxelana se apăra mereu încercând să nu se lase în voia ei, un sentiment chinuitor pe care şi-l refuza din răsputeri, pe care uneori credea că-l învinsese, şi căruia rareori i se lăsa pradă. Roxelana ştia că acea

dragoste fără speranţă nu era şi n-avea să-i fie niciodată răsplătită. Nu putea să spere nimic de la Mustafa şi avea toate motivele să se îndoiască de el.

Când îl primi pe Suleyman în salonul ei cu porţelanuri roşii, avea ochii plini de lacrimi. Primii trandafiri înmiresmau încăperea. Se aranjase spre a apărea cât mai frumoasă în ochii lui, ca să-i lase o amintire de neuitat. Pleoapele umbrite de *sürmé* îi adânceau privirea. Unghiile lăcuite cu carmin aruncau străfulgerări sângerii. Îşi împletise pletele lungi, vopsite cu roşu de henna, ca să-i ascundă primele fire albe, legându-şi apoi părul cu o panglică simplă de mătase. Peste şalvarii ei largi şi cămaşă purta doar o vestă de catifea stacojie care-i strângea mijlocul, făcându-i cămaşa mai bufantă. Astfel gătită, semăna cu Vesela care-l sedusese altădată. Cât despre el, îşi merita cu prisosinţă supranumele de Magnificul, atât de zvelt în *ferace*-le lui brodat cu aur, care-i cobora până la picioare, lăsând să i se vadă mânecile cămăşii. Un *kandjâr* cu lamă curbă, încrustată, şi garda împodobită cu trei smaralde enorme, îi era prins la cingătoare. Înainte de a-l îmbrăţişa, Roxelana făcu o plecăciune.

— Arăţi superb, padişahul meu. S-ar zice că eşti zeul războiului sau al mării. Să te întorci la mine bine sănătos şi încă mai acoperit de glorie, dacă se poate. Vreau ca numele tău să fie temut până la celălalt capăt al mărilor, de toată creştinătatea, şi s-o faci, în sfârşit, pe Serenissimă să muşte ţărâna, pentru că a rupt legămintele faţă de tine şi a trădat Capitulările pe care cu atâta mărinimie i le-ai acordat. Atunci, drumul spre Roma îţi va fi deschis, sultanul meu!

Suleyman îi zâmbi şi o strânse la piept. Ştia întotdeauna să-l ghicească atât de bine...! Chiar dacă plânsese, după cum i se vedea în ochi, în faţa lui îşi ascundea lacrimile,

fără a-l asalta cu regrete zadarnice sau cu acele plângeri fără rost care slăbesc războinicul şi-i ţin braţul pe loc în ceasul luptei. Îi părea foarte frumoasă, cu hainele acelea simple de interior, mereu atât de vie şi tânără, atât de asemănătoare cu micuţa roabă pe care o iubise. Vesela lui!

— Îţi voi privi plecarea şi te voi urmări cu ochii, ca şi pe cei doi fii ai noştri, atâta cât am să pot, parte din sufletul meu, umbră a lui Allah pe acest pământ. Flota ta este cea mai frumoasă din lume, iar tu, regele regilor.

Faţa ei, ridicată spre el, strălucea de mândrie şi fericire. Ştia întotdeauna tocmai cuvintele pe care trebuia să le rostească şi-i înteţea dorinţa de cucerire, în loc de a i-o înfrânta. Suleyman o sărută, murmurând:

— Să ai parte de mulţumiri pentru toate, pentru iubirea ta, Hürrem a mea, Vesela mea.

Îl privi cum pleca, în sfârşit împăcată. Acel război era puţin şi opera ei, din moment ce ea îl incitase pe Suleyman să rupă tratatul de pace cu Serenissima, sub un pretext mărunt: o galeră de corsari arestată de un căpitan veneţian. Ibrahim fusese prietenul intim al lui Aloisi Gritti, deci şi al Serenissimei. Cu el în viaţă, acea campanie n-ar fi putut niciodată să aibă loc. Luptând contra Veneţiei, Roxelana continua să risipească încă puţin din amintirea lui. Astfel, îşi ducea mai departe munca de distrugere. Nimic nu trebuia să mai rămână în urma marelui vizir care o umilise atâta, când îl reţinea pe Suleyman lângă el şi curtezanele lui, noapte de noapte, când îi oferea lui Suleyman sclave tinere a căror frumuseţe îl făcea să tremure.

Flota otomană înainta încet pe Marea Marmara, unde putea să se desfăşoare. Era un spectacol fără pereche: cele o sută cincizeci de galere, joase, înguste ca spadele, propulsate pas cu pas de ramele lungi la care trudeau vâslaşii, loveau toate odată valurile şi împroşcau cu spumă.

Galerele, mult mai sprintene şi mai agile decât înaltele corăbii rotunde ale ghiaurilor, păreau să lunece fără nici un efort. Din gabioane se desfăceau velele, întinzându-se pe aproape toată lungimea punţii. Pavilioanele sultanului şi ale celor doi mari amirali, Lüfti Paşa, cumnatul lui Suleyman, şi legendarul Barbăroşie, fluturau vesel în vânt. Populaţia din Stambul, adunată pe cele două maluri ale Cornului de Aur, pe partea Galatei, din şantierele navale şi din tot oraşul, alerga pe cheiuri ca să urmărească înaintarea flotei. Unii se postaseră deja aproape de Bosfor, sau chiar în portul Konstokalion. Mulţimea deasă de curioşi se întindea până le Yedikule, castelul celor Şapte Turnuri. Când se recunoscu stindardul sultanului sau cele ale amiralilor, răsunau ovaţii nebuneşti:

— Trăiască padişahul!

— Fiecare an să-i fie cât o mie!

Toţi, cu mic cu mare, aveau sentimentul de a fi contribuit puţin la marele efort de război care se încheiase, după doar câteva luni, cu crearea acelei flote care se ducea să semene teroarea în Occidentul creştin. Se simţeau mândri că făceau parte din puternica naţiune victorioasă peste tot pe pământ, care, în curând avea să ia în stăpânire Mediterana.

Stând în picioare lângă tatăl lor, sub cortul purpuriu brodat cu aur care ocupa puntea din faţă a galerei regale, cei doi prinţi, Mehmed şi Selim, priveau emoţionaţi cum oraşul rămânea în urmă. Se vedea încă bine domul masiv al moscheii sultanului Baiazid, flancat de cele două minarete, dar la dreapta sa abia se mai ghiceau acoperişurile mai joase ale magazinelor cu alimente. La stânga se înălţa ciudata piramidă a Sandarlïului Ibrahim Paşa, ridicată de fostul mare vizir pentru a-şi comemora victoriile din Egipt.

Marele vizir nu mai era, şi nu trebuia să i se mai pronunţe numele. Totuşi, Mehmed nu reuşea să-i uite râsul şi partidele de vânătoare la care-l invitase Ibrahim. Acesta fusese cel mai dibaci la jocurile care se disputau călare, fie doborând o ţintă cu lancea, din plin galop, fie trăgând cu arcul într-un trofeu prins în vârful unei prăjini. Pentru a îngreuna jocul, nu se putea trage decât din întoarcere, aproape răsucit în şa. Ibrahim era acela care-i oferise primul arc din viaţa lui. Mama sa afirma că-l trădase pe sultan, dar Mehmed se cam îndoia. În apropierea mândrei piramide se înălţa mormântul mai modest al sultanului Baiazid, apoi turnul bizantin şi, cufundându-şi pietrele cenuşii în apă, turnul împărătesei prizoniere, încă o istorie obscură de război şi răzbunare...

Mehmed văzuse mult prea adesea, puse pe suporturi de lemn, la stânga şi la dreapta celei de-a doua porţi a palatului tatălui său, Ortakapi, poarta din mijloc care se mai numea şi bâb üs-Selâm, poarta Salvării, capetele tăiate ale unor înalţi demnitari ai Imperiului acuzaţi de a fi complotat împotriva sultanului lor. Acum, spectacolul nu-l mai înspăimânta, ca în copilărie. Bineînţeles, miroseau urât şi atrăgeau muştele. Mehmed prefera atunci să grăbească pasul, pentru a intra în cea de-a doua curte. Adeseori, se temuse să nu vadă expus acolo şi capul lui Ibrahim. Mare noroc că nu fusese niciodată arătat în faţa porţii Salvării. În sfârşit, se duceau să cucerească Brindisi, după cum îi explicase Jean de La Forest, ambasadorul regelui Franţei. În acel timp, regele Francisc avea să ocupe Genova şi Milano. Urma să fie un război frumos. Tatăl lui şi Francisc I, prietenul său, aveau să devină noii stăpâni ai lumii.

Totuşi, nimic nu s-a petrecut aşa cum prevăzuseră acordurile încheiate între Franţa şi Poartă. Când a ajuns

la Valona, Suleyman n-a găsit escadra franceză care ar fi trebuit să-l aştepte acolo. Au fost debarcate mai multe unităţi, cu misiunea de a lua de la localnici informaţii, fără a jefui prea mult, dar nimeni nu văzuse flota franceză, nici nu auzise vorbindu-se despre ea.Furios, Suleyman a dat ordinul de îmbarcare. Încă o dată, regele Franţei îşi încălca angajmentele. În fruntea celor o sută cincizeci de galere ale sale, Suleyman se simţea în stare s-o atace singur pe Serenissima.

După cum îl incitase Roxelana, La Forest se străduise să aţâţe nemulţumirea lui Suleyman. Afirma că la instigarea Veneţiei Carol Quintul invadase Tunisul şi-l alungase pe *bey,* vasal şi aliat al Porţii. Apoi, mai fuseseră şi acele galere turceşti capturate de un căpitan veneţian. Ayaz Paşa, care-i succedase lui Ibrahim în funcţia pe cât de temută, pe atâta de râvnită, de mare vizir, încercase cât mai mult timp posibil să ţină războiul în loc. Era loc sub soare pentru toţi. Comerţul cu Serenissima îmbogăţea galioanele turceşti şi umplea vistieriile statului. Barbăroşie, dimpotrivă, insista pentru conflict. La urma urmei, toate acele pregătiri nu se făcuseră degeaba. Îşi dorea o răfuială cu Serenissima, ca să-şi afirme calităţile de amiral şi supremaţia noii flote otomane. Pentru a slăbi puterea Veneţiei, trebuia să-i reducă şi mai mult imperiul, deja micşorat considerabil în ultimele două secole. După ce-şi consultase amiralul, Suleyman hotărâse să-şi îndrepte eforturile spre Corfu.

De două sute cincizeci de ani, insula aparţinea veneţienilor, care făcuseră din ea o fortăreaţă redutabilă. Suleyman, ştiind că n-ar fi fost uşor s-o captureze, a debarcat douăzeci şi cinci de mii de turci, flancaţi de cincizeci de tunuri. Dar, oricât au devastat ienicerii insula şi i-au masacrat locuitorii, fortăreaţa San Angelo rezista

bombardamentului. Nu reuşeau să răzbească dincolo de zidurile ei groase. Tunurile bubuiau din toate părţile, într-o hărmălaie ca la sfârşitul lumii. De pe corabia sultanului, cei doi prinţi priveau cu uimire acea citadelă care îndrăznea să-i reziste tatălui lor. Lângă ţărm, ghiulelele trase din cetate au atins două galere, una după alta. Catargele înalte se clătinară, apoi se răsturnară în apă, cu velatura şi tot greementul. Oamenii urlau, căzând în mare, şi continua să plouă cu ghiulele.

O corabie se apropia, cu toate pânzele sus, de marea galeră a lui Suleyman. La prova se recunoştea silueta masivă a amiralului, cu barba lui roşie vârstată cu alb. Corabia acostă, iar Barbăroşie urcă pe punte. Corsarul se prosternă în faţa sultanului, care-l întrebă:

— Am avut şi morţi, pe cele două galere lovite?

— Numai patru, padişah. Lăsaţi-mi puţin timp, şi voi cuceri San Angelo, pe cinstea mea de Barbăroşie.

— O mie de castele ca acesta nu preţuiesc cât viaţa unuia singur dintre vitejii tăi. Regele Francisc nu s-a ţinut de cuvânt, aşa că mă întorc în capitala mea şi-ţi las şaptezeci de galere ca să-mi mături insulele astea veneţiene, Syros, Patmos, Ios, Egine, Paros şi Antiparos, Naxos şi câte mai poţi, de la Andros până la Skyros. Supune-mi aceste insule şi adu-mi aur şi sclavi, cât mai mulţi. Astfel, mă vei sluji cu credinţă. Vreau să fac toată Europa să tremure.

— Mă voi supune întru totul.

În timp ce sultanul şi fiii lui, dezamăgiţi de acea campanie lipsită de victorie, se întorceau cu jumătate din escadră spre Stambul, Barbăroşie a făcut să cadă unele după altele posesiunile veneţiene. Astfel, a pus mâna pe mai mult de douăzeci şi cinci de insule, a dus în robie douăzeci de mii de locuitori, a adunat cinci sute de mii de galbeni, ca

răscumpărare pentru domeniile bogate ale celor mai mari familii veneţiene – Pisani, Quirini, Venier sau Grispo.

Roxelana s-a reîntâlnit cu Suleyman şi fiii săi. În fiecare zi soseau la Stambul alte şi alte galere pline de aur şi sclavi de pe insulele veneţiene, ca un omagiu al lui Barbăroşie pentru stăpânul său. O parte dintre aceste reuşite îi revenea şi Roxelanei, cu care Suleyman îşi petrecea acum toate nopţile. Poziţia ei părea să fi devenit mult mai puternică.

— Europa, îi spunea Suleyman Roxelanei, care era pasionată la rândul ei de politică, s-a gândit cam târziu să se unească. Degeaba a format Papa Sfânta Ligă împotriva mea, adunând la un loc Roma, Genova, Veneţia şi pe Carol Quintul – mie alianţa asta mi se pare foarte fragilă...

— Totuşi, padişahul meu, au strâns laolaltă două sute de galere şi o sută de ambarcaţiuni mai puţin importante. Se mai povesteşte şi că au recrutat cincizeci de mii de soldaţi, atât germani, cât şi spanioli şi italieni. La comanda acestei flotei ar fi trei oameni, amiralul Doria, veşnicul adversar al lui Barbăroşie, patriarhul din Aquileea şi veneţianul Capello.

Ca de obicei, le ştia pe toate, iar Suleyman o privi cu admiraţie, în timp ce-i răspundea:

— Carol Quintul n-are prea multă încredere în această alianţă şi a intrat în ea cam fără tragere de inimă. Nu ţine deloc să sporească astfel puterea Veneţiei, care apoi ar putea să ameninţe propriile lui state. Ştiu că nu conteneşte să-i trimită lui Barbăroşie sol după sol, pentru a-l convinge să treacă de partea lui...

Această ştire, pe care încă n-o aflase, o luă pe Roxelana pe nepregătite.

— Şi atunci nu te temi c-o să te trădeze? Barbăroşie iubeşte aurul mai presus de orice.

Suleyman izbucni în râs – un râs cam ca pe vremuri.

— Ai dreptate ca întodeauna, Vesela mea, dar tocmai asta e – că Barbăroşie este mult prea bogat pentru regele ăsta prăpădit de Carol.

Roxelana râse şi ea. Acum, când Mustafa era departe, trimis în provincia Sarukhan pe care o guverna, s-ar fi putut spune, pe bună dreptate, că nefericita ei pasiune pentru el devenea mai puţin dureroasă, şi-şi regăsea calmul de care avea atâta nevoie.

A doua zi, sosi o scrisoare de la Mustafa, pe care Suleyman o citi cu candoare. Fiul său cel mare îşi sărbătorise împlinirea a douăzeci de ani în provincia lui, şi-l ruga pe tatăl său să-i acorde cu această ocazie o audienţă. Dorea să-l revadă şi să se prosterneze la picioarele lui, să o sărute pe cea pe care o considera o a doua mamă şi să-şi strângă în braţe fraţii şi sora mai mică. Suleyman se înduioşă.

— Ce părere ai, Vesela mea? Toată familia reunită! Am putea sărbători aici aniversarea lui.

Şi-i arătă o pictură pe care i-o trimisese fiul său. Chipul lui Mustafa se maturizase. Mustaţa lungă şi neagră îi făcea trăsăturile să arate mai virile, dar continua să aibă aceeaşi privire visătoare, aceaşi gură atât de gingaşă şi voluptuoasă. Roxelana ar fi preferat nici să nu vadă portretul făcut de pictorul care nesocotise anume efecte de perspectivă, pentru a nu da o iluzie prea mare de realitate, ceea ce l-ar fi supărat pe Allah. Totuşi, nu se putu abţine să arunce o privire şi crezu că avea să se dea de gol. Arăta atât de frumos... Mustafa era leit tatăl său, poate cu şi mai mult farmec şi, mai ales, cu acea voioşie şi strălucire care lui Suleyman îi lipsiseră dintodeauna. Dacă

Mustafa revenea la Stambul, Roxelana nu şi-ar mai fi putut stăpâni pasiunea pe care o nădăjduise moartă, când nu era decât adormită, aşteptând cel mai mic pretext ca să se manifeste cu şi mai multă forţă şi furie. Mustafa nu trebuia să vină – şi se folosi de cea dintâi scuză pentru a-i schimba lui Suleyman gândurile.

— Mi s-a povestit că Mustafa, fie-i numele binecuvântat, a dat trei petreceri minunate pentru a-şi sărbători majoratul, şi că ienicerii l-au aclamat cu entuziasm.

— Şi ce vezi rău în asta?

— Nimic, dacă nu l-ar fi salutat şi cu numele de „sultan", padişahul meu. Ştii bine că Mustafa are o popularitate nebună în armată. Tot timpul, ienicerii n-au cerut decât un singur lucru: mai mult război, mai multe jafuri, deci mai multă pradă. Se murmură că te-ai săturat de război şi că un tânăr prinţ ar şti mai bine decât tine să-i conducă în luptă. Aşa că, dacă aclamaţiile se repetă şi în capitală, am avea de ce ne teme. Oala se poate răsturna atât de repede, şi se porneşte răzmeriţa!

— Ca întotdeauna, din gura ta grăieşte înţelepciunea, Vesela mea. N-o am numai pe cea mai delicioasă dintre femei, ci şi un sfetnic mai priceput decât mulţi bărbaţi.

— Crede-mă că-mi sângerează inima, când îţi dau acest sfat.

Aceaste ultime cuvinte nu erau prefăcute. Dacă Roxelana se temea mai presus de orice să-l revadă pe Mustafa, nu suporta nici să stea departe de el. Totuşi, nu lăsă să-i slăbească hotărârea.

— Îţi cunosc iubirea maternă pentru Mustafa, Hürrem. Trebuie să uităm de sentimentele noastre, ca să ne gândim numai la binele Imperiului. Îi voi scrie că pe moment nu pot să-l primesc, aşa cum aş dori, fiind ocupat cu pregătirile flotei. Cum bine ştii, am pus să se redeschidă

şantierele. O înfruntare apropiată cu Doria mi se pare inevitabilă şi vreau să fiu gata pentru cea mai frumoasă bătălie navală care s-a văzut vreodată.

Un nor trecu peste fruntea înaltă a lui Suleyman, aproape ascuns sub fesul de catifea pe care-l purta fără turban, când era „la el acasă". Roxelana îi strecură o pernă sub cap, îi masă tâmplele aşa cum îi plăcea lui, apoi bătu din palme pentru a porunci să i se aducă fiertura acea fierbinte pe care Coranul o condamna, dar ea îl învăţase s-o savureze: *kawa.*

— Ce te frământă aşa?

— Crezi, Hürrem, că Mustafa vrea să-mi vorbească despre moartea lui Ibrahim şi să mă întrebe care au fost motivele? Erau atât de apropiaţi...

— Mustafa să-şi ia la întrebări tatăl...? N-ar îndrăzni. Deşi este adevărat că-l adora pe Ibrahim.

— Nu mi-e străin acest lucru, replică Suleyman, mai mohorât ca niciodată. Totuşi, nu sunt dator să mă justific faţă de fiul meu.

— Bineînţeles că nu.

Furtuna trecuse. Suleyman se destindea sub degtele Roxelanei, care continua să-l maseze. Totuşi, în seara acea înţelesese că puterea lui rămânea şovăielnică. Avea mare nevoie de un aliat. Roxelana dorea să fie un om mai liber decât ea ca să se ducă pe oriunde găsea de cuviinţă, pentru a-i aduce informaţii atât despre tot ce se petreca în jurul lui Mustafa, cât şi despre şedinţele Divanului sau primirile amabasadorilor. Numai exercitarea puterii i-ar fi putut alina durerile.

Aşadar, de a doua zi, Roxelana începu să se preocupe de *kïzlar aghasï.* În cei aproape optsprezece ani de când trăiau aproape alături, în mica lume închisă a Vechiului Serai, învăţase să-l respecte pe omul acela de o urâţenie

prodigioasă, care întotdeauna i se arătase aliat şi-i dăduse numai sfaturi bune. Soarta lui era de atâta vreme legată de a ei, încât n-ar fi trădat-o. El o ajutase să-l discrediteze pe Gülbahar în ochii lui Suleyman, el îi prezentase întodeauna pe fiii săi în faţa Divanului şi tot el îi găsise pe cei şapte Muţi care să-l asasineze pe Ibrahim. Dacă-i cunoştea secretul în legătură cu Mustafa, n-ar fi scos în veci o vorbă şi s-ar fi prefăcut tot timpul că nu ştia nimic, chiar şi în faţa ei.

Deşi risca să cam bată la ochi, porunci să se aducă în apartamentul ei o supieră imensă cu *imâm bayildï,* ceea ce înseamnă *„imâm*-ul care a leşinat de bucurie". Era mâncarea favorită a *kïzlar aghasï*-ului, care era înnebunit după acel amestec de vinete coapte, ceapă, roşii şi pătrunjel. Pentru a-l face să se simtă mai în largul lui, Roxelana ordonă ca supiera să fie pusă pe tradiţionala faţă de masă făcută din piele. Aceste pregătiri fură însoţite de un pahar simplu cu apă de trandafiri. Când *kïzlar aghasï*-ul sosi, îl invită să ia loc în faţa ei. Aşezată cu picioarele încrucişate nu departe de căpetenia eunucilor negri, în acea atitudine familiară pe care o adoptase întotdeauna faţă de el, luă şi ea câteva guri din supieră, cu ajutorul unei linguri, fără a folosi şi o farfurie.

— Îţi mulţumesc pentru această vizită atât de cordială, *kïzlar aghasï*-ul meu.

Când îl numea aşa, *kïzlar aghasï*-ul simţea mereu că se topea. În timp ce degusta savurosul amestec, se întreba ce misiune imposibilă voia să-i încredinţeze, deşi pentru el era totuna. Nu-şi dorea decât fericirea de a o mai putea sluji încă mult timp, căci femeia aceea îl impresiona peste măsură. Îmbina atât de bine frumuseţea şi inteligenţa, feminitatea fermecătoare şi gustul puterii implacabile. Lângă ea, uneori uita chiar şi cât era de urât. Uita până şi

amputarea pe care i-o făcuseră, lăsându-l pentru totdeauna fără „o parte bărbătească".

— Sunt pe vecie servitorul tău, sultana mea, o ştii prea bine.

— Padişahul, de la moartea trădătorului Ibrahim, a rămas cam singur ca să-şi exercite puterea. Aş dori să se mai poată baza uneori şi pe un om de încredere. Un om care înainte de toate să-mi fie fidel mie şi să mă informeze despre tot ceea ce mi-ar scăpa atenţiei. Astfel, îl voi sfătui pe sultan mai cu folos, de vreme ce-mi face uneori cinstea de a mă asculta. Ai să-mi recomanzi pe cineva?

În Vechiul Serai, dar şi în palatele Prinţului şi chiar şi în majoritatea curţilor străine, se ştia că o favorită domnea întru toul peste inima lui Suleyman, că acesta o consulta în multe privinţe şi că, dacă voiai să fii eficient, era mai bine s-o ai alături. *Kïzlar aghasï*-ul reflectă un moment, trecându-i repede în revistă pe toţi cei din jurul sultanului, care-ar fi putut să le fie de folos sultanei şi lui însuşi. Era nevoie de un om isteţ şi curajos, instruit şi capabil, precum şi ambiţios, dar nu prea sus-pus, astfel încât să mai aibă încă multe să le datoreze, destul de apropiat de sultan pentru a cunoaşte curtea şi pe demnitarii Imperiului. Trebuia să fie un om lipsit de scrupule, care să se lase cumpărat o dată pentru totdeauna şi apoi să nu trădeze pentru o altă ofertă. Cu cât reflecta mai mult, cu atât devenea mai convins că mai marele grajdurilor, Rüstem Paşa, un tânăr de douăzeci şi şase de ani care înainte fusese *silâdhdâr,* sau purtător de sabie, corespundea cu dorinţa sultanei. Îi spuse pe scurt ce ştia, îi lăudă ambiţia, spiritul hotărât şi seriozitatea – principalele lui calităţi.

— Am să-l primesc mâine, chiar aici, la căderea serii. Sultanul m-a anunţat că va rămâne peste noapte la Galata.

Ai grijă ca nimeni să nu-l vadă, nici să nu ne surprindă împreună. Pentru el ar însemna moarte sigură.

Nici pentru ea situaţia n-ar fi fost mult mai strălucită, lucru pe care-l ştia bine, iar eunucul nu găsi de trebuinţă să i-l amintească. În calitatea lui de şef al seraiului, *kïzlar aghasï*-ului nu i-ar fi fost deloc greu să învingă opreliştile şi să posteze câţiva Muţi în locuri strategice, pentru a preveni orice surpriză.

Rüstem Paşa, Mai Marele Grajdurilor lui Suleyman, era un om energic şi capabil, cu o ambiţie nemăsurată. Din acest motiv îl alesese *kïzlar aghasï*-ul. Slujba lui îl chema aproape zilnic în apropierea sultanului, iar acesta îl remarcase deja în mai multe rânduri. Rüstem se credea aşadar sortit unui viitor măreţ, însă niciodată n-ar fi crezut sau sperat că soţia sultanului ar fi putut să se intereseze de el şi să-l convoace în Vechiul Serai. Chipul său oacheş, cu bărbia pătrată, împodobită de o barbă tunsă scurt şi foarte neagră, rădea doar rareori, sau chiar deloc. Din acest motiv i se şi spunea „Cel care nu râde niciodată". De asemenea, arăta mult mai bătrân decât era. La fel ca toată lumea, era curios s-o cunoască pe acea sclavă rusoaică ajunsă de-atâta vreme preferata sultanului. Se spunea că avea o inteligenţă redutabilă şi încă mai era o mare frumuseţe.

Din toate aceste motive, se simţea cuprins de emoţie în timp ce-l urma pe *kïzlar aghasï* prin labirintul de curţi şi coridoare, grădini şi chioşcuri, scări secrete şi uşi ascunse, pe unde-l conducea căpetenia eunucilor negri. Chiar şi aflându-se sub protecţia lui, Rüstem ştia că nimic nu l-ar fi putut salva, dacă era descoperit. Nu exista decât un singur verdict pentru cei ce îndrăzneau să încalce interdicţiile seraiului, fie prinţ sau „catârgiu": moartea. O moarte

discretă şi administrată rapid, de şiretul Muţilor sau de pumnalul eunucilor.

La fel ca majoritatea bărbaţilor din Stambul, Rüstem se întreba oare cum ar fi putut să arate haremul celui mai mare sultan din lume. Dacă se aşteptase la construcţii grele, pline de sculpturi şi aurării, acum era plăcut surprins de farmecul micilor chioşcuri presărate prin grădini, de arcuirea uşoară a unui acoperiş în formă de pagodă, de graţia unui palat cu un singur etaj, între jeturile de apă ale fântânilor arteziene. Zgomotele oraşului erau înăbuşite de paravanul zidurilor înalte şi al copacilor deşi, dar se auzea totuşi un vuiet îndepărtat, ca respiraţia unui uriaş. Uneori, auzea câte un hohot de râs sau coardele câte unui *canun.* Atunci, îl imita de îndată pe eunucul cel negru şi gras, topindu-se în penumbra unei uşi, înainte de a porni iar pe urmele lui. Nu erau decât două umbre într-o grădină a umbrelor.

Urmându-l pe *kïzlar aghasï,* intră într-o bibliotecă vastă, având plafonul decorat cu versete din Coran şi pereţii acoperiţi de cărţi cu legăturile de aur. Eunucul apăsă pe o ieşitură a bibliotecii. Numaidecât, un panou de lemn se roti, dezvăluind intrarea într-un mic coridor slab luminat. Rüstem ghici că se apropiau de apartamentele sultanei. Ştia la fel ca oricine de la palat că acum Roxelana nu mai rămânea închisă în Vechiul Serai, ci evada adesea ca să se plimbe prin capitală, la adăpostul vălurilor, pentru a se informa astfel, discret, despre ceea ce se mai vorbea prin oraş. Lua pulsul cetăţii. Uneori, se mulţumea şi să viziteze câte un negustor, sau doar rătăcea printre tarabele bazarurilor – o plăcere de care fusese lipsită mult timp.

Coridorul ducea la o uşă închisă, pe care nu se vedea nici o încuietoare, dar şi aici *kïzlar aghasï*-ul acţionă un mecanism secret fără ca Rüstem să poată vedea unde

pusese degetul pentru a o face să se deschidă. Dacă îi displăcea Roxelanei, probabil n-avea să mai vadă niciodată lumina zilei. Cu toate acestea, nu-i era deloc teamă. Jocul merita să fie jucat. În primul rând, voia s-o *vadă.*

Eunucul se dădu la o parte, pentru a-l lăsa să treacă, apoi reveni şi închise uşa. Fără îndoială, avea să vegheze în apropiere, ca să alerge înăuntru la primul strigăt al stăpânei sale.

Rüstem se pomeni într-un salon spaţios, în mijlocul căruia susura o fântână arteziană de porfir. Un şemineu ocupa cea mai mare parte a unuia dintre pereţi. Focul ardea, aruncând luciri vii peste mozaicurile roşii – o curiozitate despre care i se vorbise, dar încă n-o văzuse niciodată. Ca peste tot în Turcia, de-a lungul celorlalţi patru pereţi erau puse banchete acoperite cu mătăsuri preţioase şi perne. Diverse sculpturi de jad sau fildeş, vase de aur sau argint, erau puse pe gheridoane sau în nişele adâncite în pereţii groşi. Policandre imense, garnisite cu lumânări aromate şi ornamentate bogat, se înălţau de pe podea. Trandafiri, strânşi în buchete mari, îşi răspândeau cu generozitate parfumurile îmbătătoare.

Era târziu, se înnoptase deja. Miresmele din grădină pluteau prin aerul serii, pătrunzând în încăpere, amestecate cu ale trandafirilor. Rüstem nu vedea decorul decât printr-un fel de ceaţă, căci nu avea ochi decât pentru *ea.*

Roxelana îl privea cu un zâmbet care-i adâncea gropiţele în obraji. Stătea într-o poziţie relaxată pe perne, mai mult întinsă decât aşezată. Această atitudine scotea în valoare un trup ajuns la împlinirea vârstei de treizeci şi ceva de ani. Pe deasupra şalvarilor de muselină verde, purta un capot lung, argintiu, puţin încreţit pe piept, prin deschizăturile căruia ieşeau două mâneci la fel de subţiri ca pantalonii. O mică pieptănătură conică îi prelungea

faţa fină. Purta un văl transparent care nu-i lăsa descoperiţi decât ochii de chihlimbar, foarte mari, dar dedesubt se ghiceau cele mai pure trăsături şi o gură mică, strălucind de farduri.

Rüstem se prosternă numaidecât la picioarele ei, sărutându-i poala capotului.

— Allah să-ţi dăruiască o mie de ani fericiţi, sultană!

— Şi ţie, Rüstem Paşa. *Kïzlar aghasï*-ul mi-a spus numai lucruri bune despre tine, despre seriozitatea ta şi dăruirea spre a-l sluji pe padişah.

— *Kïzlar aghasï*-ul este prea îngăduitor. Un lucru e sigur, mi-aş da viaţa pentru sultanul şi sultana mea.

Cu o mişcare sprintenă, Roxelana se ridică pentru a se îndrepta spre o masă de abanos unde se aflau o cafetieră şi două ceşti de argint, precum şi câteva lukume presărate cu zahăr. Îl servi, îl invită să se aşeze lângă ea, şi-şi gustă cafeaua cu câteva sorbituri voluptuoase, înainte de a începe:

— Trădarea fostului mare vizir Ibrahim, pe care padişahul, în nemărginita lui înţelepciune, a pus să-l execute, continuă să mă tracaseze, Rüstem. O asemenea trădare se poate repeta în fiece clipă. Adesori, sultanul meu călătoreşte în depărtări, chemat de treburile războaielor. Ce s-ar întâmpla dacă în lipsa lui ar începe o revoltă asemănătoare? Am nevoie de un om sigur şi capabil, înţelept şi cu mintea limpede, de un prieten, în sfârşit, aflat în preajma sultanului, cineva care să poată în acelaşi timp să vegheze pe lângă el şi pe lângă mine şi copiii noştri, dacă ar fi să se întâmple ceva. Şi m-am gândit că acest om de încredere ai putea fi tu, Rüstem Paşa. Ce zici?

— Că îmi faci prea multă cinste, dar voi şti să fiu vrednic de o asemenea încredere. Porunceşte, şi slujitorul tău te va asculta întocmai cum poate.

— Unei femei îi e greu să se informeze despre problemele de stat. Padişahul îmi face onoarea de a mă consulta, dar mă tem că uneori nu ştiu ce să-i răspund. Tu îmi vei spune totul, Rüstem, şi să ştii că prietenii mei n-au avut niciodată motive să se plângă de mine. Sultanul meu nu-mi refuză nimic, şi pot face multe pentru tine, dacă mă slujeşti cu credinţă. Îţi voi da aur, tot aurul pe care ţi-l poţi dori, precum şi pământuri şi supuşi. Am aici un hrisov al sultanului: postul de guvernator din Sulka este liber, Rüstem. Dacă ţi-l doreşti, îţi aparţine!

Un post de guvernator era un dar mai mult decât generos. Chiar dacă-l îndepărta de Stambul, îl aducea mai aproape de onoruri – şi, prin urmare, de tron. Rüstem se aruncă în genunchi, iar Roxelana îi spuse zâmbind:

— Nu e decât un început, Rüstem, nu uita că doresc să ştiu totul despre tine, pentru că mă interesează soarta ta. Fă să-mi parvină veşti cu regularitate. Dacă mă serveşti bine, nici o dorinţă nu-ţi este interzisă.

Roxelana nu mintea. Rüstem îşi administra înţelept provincia, după cum o asigurau spionii ei. Un an mai târziu, sultana a poruncit să fie numit *beyerbey* al Karamaniei, un post mult mai important, oferind venituri şi mai considerabile. Războiul făcea mereu ravagii prin acel imperiu imens unde nu se puteau conteni cuceririle fără a întâmpina riscul de a pieri de pe faţa pământului. De altfel, armata considerabilă, plătită mai ales cu ceea ce prăda de la duşman, era însetată de lupte. Ar fi fost periculos s-o ţină prea mult timp fără ocupaţie, după cum dovedise cu prisosinţă revolta ienicerilor. O expediţie rapidă, terestră de astă dată, l-a dus pe Suleyman în Moldova, unde l-a

detronat pe prinţul Rareş, care refuza să plătească tribut, pentru a-l înlocui cu fratele lui.

Şase luni mai târziu, în septembrie 1538, cele o sută douăzeci şi două de galere otomane comandate de *kapudan paşa* Khayreddîn Barbăroşie s-au înfruntat în sfârşit, la Prevesa, cu cele o sută şaptezeci de corăbii creştine, mai grele, cu puntea mai înaltă, şi prin urmare mai puţin rapide şi suple decât ambarcaţiunile turceşti, dar având la bord două sute cincizeci de tunuri şi şaizeci de mii de oameni. De astă dată, se adunaseră la un loc toate flotele Papei, Veneţiei şi ale lui Carol Quintul, pentru a-l sfida pe bătrânul leu al mărilor. Barbăroşie îi avea în jurul lui, la comanda galerelor care încadrau nava contramiral, pe credincioşii săi locoteneţi. Sinan Overiul, curajosul apărător al Tunisului, Murad şi Salih-re'îs, de origine creştină la fel ca el însuşi, şi Dragut. Până la Prevesa, flota turcească se călăuzise după un banc de peşti zburători. Toţi vedeau în asta un semn de bun augur, arătând că-i îndruma mâna lui Allah. În golful Arta, pe coastele albaneze, dominat de străvechea cetate turcească Prevesa, Barbăroşie aruncă ancora, rămânând să-l aştepte pe vechiul său adversar şi inamic, amiralul Doria.

În sfârşit, prima navă apăru, o adevărată fortăreaţă plutitoare, atât de înaltă încât semăna mai mult cu un turn decât cu o corabie, plină de pânze pătrate dificil de mânuit. Apoi se iviră încă zece, şi încă o sută, şi altele. Intrarea în golf era barată de acea pădure de vase rotunde care se legănau greoi pe ape. Barbăroşie nu-şi alesese la întâmplare locul. Rada portului era brăzdată de bancuri nisipoase. Galerele turceşti lunecau fără probleme pe deasupra acestora, dar navele creştine s-ar fi împotmolit cu siguranţă, iar Doria înţelese asta dintr-o privire. Înciudat şi prudent, amiralul italian, înţelegând, făcu calea-ntoarsă,

ducându-şi flota înapoi în larg. Trecuse atâta vreme de când cei doi comandanţi duşmani, acum trecuţi fiecare de şaizeci de ani, se urmăreau pe mări fără a ajunge niciodată la o confruntare decisivă, încât Barbăroşie nu-şi putu împiedica locotenenţii s-o ia din loc. Galera lui Dragut şi a lui Sinan Ovreiul, apoi şi cele ale lui Murad şi Salih-re'îs, executară o întoarcere rapidă şi se avântară pe urmele escadrei creştine.

— E o capcană! urlă Barbăroşie. Doria o să vă încercuiască, întoarceţi-vă!

În hărmălaia ordinelor strigate de toţi comandanţii de galere, a loviturilor de bici care brăzdau spinările vâslaşilor, a plescăiturilor de rame ce despicau apa, nimeni nu-l auzi, numai Ambre. Acel negru obez, un eunuc, care-l reprezenta pe padişah, îi amintea amiralului, prin simpla lui prezenţă, că şi el nu era decât sclavul stăpânului său. Ambre îl privea cu o ironie plină de răutate, iar Barbăroşie ştia că cel mai mic dintre gesturile sale avea să ajungă curând la urechile Roxelanei şi ale lui Suleyman. Dacă nu urma galerele care se lansau spre larg, chiar temându-se că li se întindea o cursă, eunucul avea să spună că-şi lăsase flota să lupte fără el. Adresându-i-se secundului, se răsti:

— După cât pot eu să judec, căpitane, a sosit momentul să ne avântăm în luptă, chiar şi când şansele sunt atât de reduse. Altfel, numai Dumnezeu ştie ce-o să povestească jumătatea asta de om schelălăindă...

Re'îs-ul, care nu-l agrea nici el pe eunuc, îl îndepărtă brutal, pentru a pleca să dea ordinele.

Au navigat toată noaptea. În sfârşit, la crăpatul zorilor, oamenii de vardie urlară alarma. Escadra lui Doria se găsea acolo, în întregime, refugiată într-un alt golf, la treizeci

de mile mai spre sud de Prevesa. Cu Dragut în dreapta lui şi Salih-re'îs în stânga, Barbăroşie ordonă atacul.

De data asta, vânturile îi erau favorabile. Avea loc destul ca să manevreze, pe când escadra creştină stătea înghesuită în golf. Galioanele spaniole se stânjeneau unele pe altele, iar bătălia ducea cu gândul mai degrabă la o şarjă de cavalerie, când caii, alergând în galop, se reped să răstoarne pedestrimea adunată laolaltă şi împiedicată de arme şi scuturi. Vioaie şi agile, galerele trăgeau din flanc, ocoleau galioanele şi plecau la fel de repede pe cât veniseră. Două vase ardeau deja. Un al treilea, cu catargele rupte, se învârtea în derivă, ciocnindu-se de alte galioane în cursa lui orbească. Peste tot răsunau urletele răniţilor. Oamenii din echipaje, spanioli sau italieni, săreau peste bord ca să scape de flăcări. Dintr-odată, profitând de o deschidere în flota otomană, Doria se strecură spre larg, urmat de resturile escadrei. Barbăroşie ţinea în sfârşit în mână o mare victorie la care visase de-atâtea ori. Avea să-i aducă lui Suleyman şapte galioane capturate – imense fortăreţe plutitoare, înfrânte. Ambre, nesuferita ciosvârtă de om, nu mai putea zice nimic...

Această frumoasă victorie de la Pervesa i-a adus învingătorului *kapudan paşa* o nouă pensie anuală de o sută de mii de *aspri,* adăugându-se unor venituri deja considerabile. Mai ales, l-a incitat pe Suleyman să-şi extindă supremaţia maritimă. În vreme ce Barbăroşie rămânea cu flota să supravegheze acea Mediterană mereu gata să se aprindă contra puterii otomane, sultanul îi încredinţă o misiune imposibilă unui eunuc de optzeci de ani, un obez care nici nu mai putea să se mişte de unul singur. Suleyman Paşa, care fusese vreme de zece ani un guvernator înţelept al Egiptului, trebuia să ducă o flotă nouă, de la Alexandria până la Marea Roşie. Pentru oricine

altcineva, sarcina ar fi fost imposibilă, dar Suleyman Paşa era energic, iar oamenii lui îl adorau.

Roxelana ar fi vrut să vadă nemaipomenitul spectacol al acelor caravane de cămile trăgând prin deşertul egiptean bucăţi uriaşe din corăbii, pe care tâmplarii aveau să le asambleze apoi la loc. Când cele şaptezeci de galere au fost gata, escadra a navigat până în Yemen, a cucerit portul Aden, şi şi-a continuat drumul spre Golful Persic şi Indus. De fiecare dată când se putea, erau capturate galioane portugheze sau spaniole. Astfel, Suleyman Paşa a devenit stăpânul comerţului maritim şi în acea parte a lumii.

Când toate păreau să-i surâdă lui Suleyman, a izbucnit dintr-o dată un incendiu la arsenal. S-a răspândit numaidecât, ca şi cum ar fi urmat nişte dâre de pulbere pe uliţele din Stambul. *Yali*-ile, frumoasele case de lemn cu încrustaţii, se atingeau între ele de la primul etaj, iar focul se întindea cu o viteză dezastruoasă. Au fost chemaţi ienicerii, cărora li s-a dat ordin să elibereze terenul din calea flăcărilor, dar aceştia au profitat de incendiu ca să fure în voie din casele sinistrate. În nebunia jafului, au dărâmat destule clădiri care ar fi putut să fie salvate.

De îndată ce primele flăcări au început să se învăpăieze, mai întâi la arsenal, apoi şi în centrul oraşului, Suleyman s-a grăbit spre Vechiul Serai, ca să vegheze asupra familiei sale. Se încerca să se salveze tot ce se mai putea, se împachetau stofe preţioase, mobilă, veselă. Se făceau lanţuri umane pentru a duce găleţile pline cu apă care nu reuşeau să învingă flăcările. Din păcate, nu s-a putut împiedica arderea în întregime a bibliotecii regelui Matei Corvin al Ungariei, pe care Suleyman o adusese din campaniile sale. Conţinea multe cunoştinţe greceşti şi romane, şi mii de incunabule care datau din

primele veacuri ale creştinătăţii, şi toate s-au mistuit în fum. Suleyman era disperat. Peste tot, femei deznădăjduite, în lacrimi, se lamentau în timp ce încercau să-şi salveze lucrurile, în vreme ce Roxelana, nepăsătoare, le interzicea copiilor ei să verse măcar o lacrimă şi-şi mustruluia servitorii să împacheteze cât mai repede tot ceea ce puteau lua cu ei.

La sosirea lui Suleyman, pierdut, înnebunit de pericolul ce-i pândea familia, Roxelana stătea dreaptă la poarta palatului în flăcări, înconjurată de cei patru fiii ai lor şi de prinţesa Mihrimah, care devenise o fermecătoare adolescentă de paisprezece ani şi semăna leită cu maică-sa. Îşi cuprinse soţul în braţe, întrebându-l:

— Lumina sufletului meu, n-ai păţit nimic?

— Pentru tine tremuram, Vesela mea. Vă aşteaptă o caleaşcă şi vă va duce la Palatul Princiar, în capătul Saray Burnu-ului. Şi să nu te temi pentru celelalte femei şi sclave din Vechiul Serai, vor veni şi alte trăsuri.

Roxelana şi copiii ei se urcară în caleaşcă, după care se instalară în palatul sultanului. Li se repartizaseră apartamentele aflate chiar lângă cele ale lui Suleyman. Pentru a o face pe Vesela lui să-şi uite tristeţea de a-şi fi pierdut locuinţa proprie, Suleyman petrecu toată noaptea cu ea. Încă îl mai tulbura nespus şi simţea pentru ea acea ardoare timidă care-i plăcea Roxelanei mai mult decât dacă s-ar fi purtat ca un cuceritor. Amintirea lui Mustafa se ştergea încet. Stătea în braţele sultanului, stăpânul lumii, şi se simţea în sfârşit fericită, împăcată, chiar dacă-şi văzuse oraşul arzând.

— Voi porunci să-ţi construiască la Vechiul Serai un palat şi mai frumos decât cel unde ai stat, îi promise Suleyman, sărutând-o.

Roxelana se întinse, îi zâmbi şi răspunse cu acel râs care făcea tot farmecul ei:

— Văd în acest incendiu un dar al cerului, padişahul meu. Nu vreau să mai stăm despărţiţi. Te rog, nu mă trimite la Vechiul Serai. Aş fi atât de fericită aici, cu copiii noştri... Aerul e mai sănătos, vederea încântătoare, iar grădina este mai mare şi mai frumos aranjată.

— N-ai să te simţi comod.

— Îi voi cere lui Sinan să amenajeze odăi confortabile aproape de apartamentele tale. Astfel, ai să-ţi vezi mai uşor copiii.

— Şi restul seraiului?

— Femeile se vor putea instala aici şi ele, dacă vom construi clădiri noi, bucătării mai mari, şi alte hamame. Vechiul Serai era atât de prăfuit... Mai ales, în timpul verii ne sufocam. Aici, cu vedere spre largul mării, e mult mai înviorător.

— Dacă asta te face fericită...

Şi astfel, Roxelana, copiii ei, servitoarele şi tot haremul Imperiului, au părăsit definitiv Vechiul Serai, pentru a locui de-atunci înainte în incinta Palatului Princiar. Acum, politica şi haremul se întâlneau, ceea ce servea de minune intereselor Roxelanei. Chiar dacă avea tot ce şi-ar fi putut dori, şi autoritatea ei asupra lui Suleyman era absolută, iar el o consulta din ce în ce mai des cu privire la bunul mers al treburilor Înaltei Porţi, sultana îşi dorea şi mai mult. Puterea o pasiona de-atâta vreme, şi era hotărâtă să şi-o exercite.

Incendiul din Stambul a făcut numeroase victime care au fost îngropate în grabă la porţile oraşului, în gropi imense, acoperite imediat cu var nestins ca să stăvilească infecţiile. Dar, oricât s-ar fi grăbit să trimită peste tot echipe de gropari, căldura acelui început de iulie răspândea prin

toate cele patru colţuri ale capitalei mirosuri pestilenţiale. Vulturii, acele păsări uriaşe cu gât golaş, care se văd mereu dând târcoale pe cer de îndată ce se anunţă o nenorocire, se repezeau asupra cadavrelor duse cu căruţele. Nimeni nu mai reuşea să-i alunge. La nouă zile după cumplitul incendiu care lăsase prin tot oraşul cioturi de lemn calcinat, case şi palate întregi dezmembrate, se auzea că în mai multe cartiere fuseseră recunoscute primele cazuri de ciumă. În fiecare casă se ardeau străchinuţe cu tămâie şi plante aromatice, pentru a încerca să se înfrunte efectele epidemiei. De îndată ce o locuinţă era atinsă de boală, *imâm*-ul venea să însemneze pereţii, iar locatarii erau puşi în carantină. Trupurile morţilor erau arse imediat.

Totuşi, nimeni nu reuşea să oprească molima. Zi de zi, fiecare om se examina neliniştit ca să vadă dacă nu-i apăruse în timpul nopţii vreunul dintre acele buboaie groaznice, semne ale „morţii roşii", cum i se mai spunea. Un acces de greaţă, o durere de cap, erau semne care nu înşelau pe nimeni şi făceau ca omul să fie numaidecât privit cu spaimă de cei apropiaţi. Nu mai era doar un bolnav care putea fi compătimit, un muribund în suferinţă, ci un vrăjmaş, cel care aducea moartea.

Iar ciuma continua să lovească la nimereală, bogaţi cât şi săraci, cu o imparţialitate deloc liniştitoare. În Palatul Princiar, Roxelana îl chemă pe medicul în care avea cea mai mare încredere, bătrânul Rabi Salomon Nathan Eskenazi. Mare-i era ştiinţa, iar sfaturile ascultate întotdeauna. Cunoştea plantele care vindecă, ştia să îngrijească ca nimeni altul fracturile, să dezinfecteze o rană şi s-o trateze cu balsamuri. Deşi era evreu, Roxelana îi încredinţase sănătatea lui Suleyman, a ei însăşi, a familiei şi a întregului serai. Roxelana avea un caracter călit şi nu se temea de multe, mai presus de orice o înspăimântau

slăbiciunile trupului: vârsta care venea neînduplecată şi începea, pe nesimţite, să atace acea frumuseţe de care fusese atât de mândră, şi boala, care o îngrozea, părându-i o lipsă de gust inacceptabilă şi vrednică de dispreţ.

Nourisabah, care îmbătrânise şi acum arăta ca o matroană, deşi nu avea aceeaşi vârstă cu a Roxelanei, îl conduse pe mag în salonul pe care stăpâna ei îl amenajase în noul său palat construit după planurile lui Sinan. Tavanul de cedru sculptat, pereţii decoraţi cu *al ablak,* acele motive cioplite în piatră care erau apoi colorate şi aveau cavităţile umplute cu pigmenţi, oglinzile mari în rame de argint, toate alcătuiau un decor de un rafinament fără seamăn. Olandezul Pieter de Coecke d'Alost adusese la Constantinopole cele mai frumoase specimene de tapiserie din Flandra, iar Roxelana se entuziasmase la vederea acelor verdeţuri, acelor paradisuri populate cu animale fabuloase, ivite din meşteşuguri îndepărtate. Toţi pereţii erau împodobiţi cu ele. Astfel, avea impresia că se plimba printr-un parc fermecat. Bătrânul se prosternă până la pământ, iar Roxelana îi ceru cu afecţiune să se ridice.

— Cum se simte în această dimineaţă marele vizir Ayaz Paşa? Mi s-a spus că e suferind, jupâne Salomon.

— Marele vizir a murit azi-noapte, sultană, din păcate n-am mai putut face nimic pentru el, decât să-i uşurez suferinţele cu pilule de opiu. Haremul lui răsună de plânsete şi ţipete. Ştii la fel de bine ca mine că marele vizir avea o mare poftă de femei. Uneori, era un coşmar să-i vizitezi casa. Am îngrijit până la paisprezece sugari în acelaşi timp. Iar azi, bietul om lasă în urma lui, zice-se, o sută douăzeci de orfani.

— Cam mult, zâmbi Roxelana, după care, pe un ton mai grav, întrebă: de ciumă?

— De ciumă.

— Aici, în aerul acesta mai sănătos decât în centrul oraşului, pe malul mării, suntem oare feriţi?

— Ar fi mai bine ca familia imperială, seraiul şi curtea să se retragă la Palatul Apelor Dulci. Epidemia se întinde, iar căldura numai bine nu face. Să respiraţi cât mai mult din plantele pe care le-am pregătit, să evitaţi orice contact cu oraşul – acestea mi se par măsuri de prevenţie elementare, dar trebuie să plecaţi cât mai repde. Nu se poate face nimic împotriva ciumei. Până şi ştiinţa este neputincioasă.

— Chiar şi tu?

— Chiar şi eu, sultană. Curăţenia cea mai strictă poate întârzia boala, dar nimic mai mult. Se răspândeşte mai repede în cartierele sărace, însă apoi îi poate atinge şi pe cei bogaţi. Nimeni nu este la adăpost, după cum arată şi soarta nefericitului nostru mare vizir.

— Îţi mulţumesc pentru sinceritate, Salomon. Aş mai dori să te consult într-un alt subiect delicat. Padişahul l-a numit în postul de *beyerbey* al Anatoliei, o cinste considerabilă, pe un om care ne este foarte drag, un slujitor al Porţii de o fidelitate nepătată, atât de remarcabil încât ne gândim să ni-l apropiem prin legături şi mai puternice. Este vorba de Rüstem Paşa, căruia ne gândim să i-o dăm de nevastă pe fiica noastră, prinţesa Mihrimah. Or, a început să circule un zvon supărător pe seama lui Rüstem... Îţi dezvălui acum nişte secrete foarte periculoase, şi trebuie să mă asiguri de absoluta ta discreţia.

Bătrânul făcu o plecăciune adâncă.

— De mult timp m-ai copleşit cu încrederea ta, sultană, şi întotdeauna m-am străduit să te slujesc cu credinţă, fără a te dezamăgi niciodată cu bună ştiinţăs. Când pot fi de folos, o fac, iar când sunt neputincios, ţi-o spun fără

ocolişuri. Porunceşte, şi-mi voi da toată silinţa să te ascult cât mai bine cu putinţă.

Roxelana îl privi cu afecţiune. Chipul acela bătrân, străbătut de riduri şi însemnat de înţelepciune, nu reflecta decât bunătate şi o cunoaştere a sufletului omenesc care o întrecea, poate, pe aceea a trupului. Mulţumită lui Salomon, licorilor şi alifiilor lui magice, îşi putuse aduce pe lume copiii fără mari eforturi şi-şi regăsise apoi repede vitalitatea şi frumuseţea. Niciodată n-o dezamăgise. Graţie lui, fiul ei cel mare, Mehmed, care mereu avusese o sănătate mai delicată şi tuşea la fiecare început de iarnă, putuse să se mai îngraşe puţin şi să crească normal. În schimb, medicul nu ştiuse, din păcate, cum să micşoreze cocoaşa lui Djihângîr, cel mai sensibil şi mai înzestrat dintre băieţii ei, şi cel mai afectuos. Totuşi, Djihângîr era şi cel de care se ruşina cel mai tare, căci Roxelana lua drept un blestem divin faptul de a avea un fiu cocoşat. Cel puţin, Salomon se străduise necontenit să-l întărească. Pentru ea, era o suferinţă de fiece clipă să-l vadă pe acel adolescent diform, care-i amintea prin prezenţa lui că putea şi ea să nască monştri... Suleyman îl adora pe Djihângîr, ca, de altfel, pe fiecare dintre copiii lui, dar Roxelana nu reuşea, oricât s-ar fi străduit. După părerea ei, ar fi fost mai bine ca micul cocoşat să nu vadă niciodată lumina zilei – lucru pe care, însă, nu i-l putea mărturisi bătrânului. Părea să se fi întristat dintr-odată, pierdută în gânduri, iar Salomon găsi de cuviinţă s-o consoleze:

— La Apele Dulci, ciuma n-o să te urmeze, sultană. Ce-aş putea face pentru Rüstem Paşa?

— I se critică mult originea modestă şi i se spune în secret „porcarul", dar Imperiul este astfel alcătuit încât cei mai umili ajung adesea în cele mai înalte funcţii. Eu însămi n-am fost decât „carne de vânzare", înainte de a mă

mărita cu sultanul, cum bine ştii. Dar să uităm bârfele. Nu mă interesează decât o acuzaţie mult mai gravă. Anumite guri rele zic că e atins de lepră, şi n-aş dori niciodată să-i dăruiesc fiicei mele mult iubite un lepros, chiar dacă e cel mai admirabil dintre oameni. Cunoşti vreun mijloc de a te asigura că nu are lepră, fără să dai greş, Salomon? Bineînţeles, trebuie să acţionezi cu discreţie, fără a-l examina. Nu vreau să-l tulbur pe Rüstem cu ceva ce-ar putea fi doar o calomnie.

— Cunosc o cale, sultană. Dă-mi să-i transmit lui Rüstem Paşa orice mesaj, şi voi merge eu însumi să i-l duc, după care mă voi întoarce să-ţi spun ce-am reuşit să constat.

Aşadar, pentru a se feri de ciumă, anturajul lui Suleyman şi guvernul s-au instalat la Apele Dulci. De asemenea, familiile înstărite au părăsit şi ele Stambulul, pentru a se refugia în insulele de pe Bosfor în timp ce epidemia pustia oraşul.

Cele trei surori ale lui Suleyman, toate trei văduve din motive de stat, se recăsătoriseră, căci nu era convenabil ca o prinţesă imperială să rămână fără soţ. Preferata lui Suleyman, Hadice Sultan, se măritase cu amiralul Lüfti Paşa, care era şi poet emerit, un erudit şi un istoric de renume. El i-a succedat lui Ayaz Paşa, numire ce i-a displăcut Roxelanei. Nu-i plăcea deloc să le vadă pe surorile lui Suleyman devenind prea influente. Se purtaseră întotdeauna distant cu ea, dându-i limpede de înţeles că, pentru ele, nu era decât o roabă, chiar dacă avea rangul de sultană. În plus, Hadice îi amintea cam prea mult de Ibrahim, iar Roxelana se temea să nu reînceapă totul ca înainte. Ştiind din experienţă că niciodată nu trebuia să-l contrazică făţiş pe Suleyman, îşi muta pionii cu răbdare. De asemena, se prefăcu a primi cu bucurie vestea

acelei numiri care-i displăcea atât de mult. Şi aştepta cu nerăbdare întoarcerea lui Salomon.

De cum se înapoie din misiunea lui în Anatolia, medicul veni s-o viziteze la Apele Dulci.

— Ei bine, Salomon? îl întrebă ea, după ce fu condus în chioşcul unde Roxelana încerca să scape de arşiţa chinuitoare a acelui sfârşit de vară.

— Rüstem Paşa nu are lepră, pot s-o încredinţez pe sultana mea.

— Eşti sigur?

— Sigur şi convins, Hürrem Sultan.

— Cum ai procedat? Povesteşte-mi.

— A fost uşor, la drept vorbind. Luasem cu mine trei purici, într-o cutiuţă. Fără ca Rüstem Paşa să vadă, le-am dat drumul pe gulerul caftanului său. Am aşteptat să treacă atât cât trebuia, şi am putut observa că se simţeau în continuare de minune. Pe hainele unui lepros puricii nu pot trăi. A doua zi, paşa se scărpina cu furie pe ceafă. Puricii o duceau de minune. Prin urmare, nu e lepros![4]

Roxelana se prăpădi de râs, cu acea voie bună care încă o mai făcea să semene cu o foarte tânără fată. Îşi desprinse o pungă de la cingătoare şi i-o aruncă bătrânului.

— Uite, ca să-ţi îngrijeşti bolnavii, bunul meu Salomon. Fii răsplătit pentru bucuria pe care mi-ai făcut-o. Mulţumită ţie, logodna lui Mihrimah cu Rüstem va putea deveni în sfârşit oficială.

În timp ce Sinan şi cohorta de arhitecţi aflaţi în subordinea lui se străduiau să reconstruiască oraşul şi mai frumos decât fusese vreodată, Suleyman trimitea în cele patru colţuri ale lumii invitaţii la nunta lui Mihrimah şi la sărbătorile de tăiere împrejur a mezinilor lui, prinţii Baiazid şi Djihângîr

[4] Anecdota este povestită de istoricul Ali, în „Lista Vizirilor". (n.a.)

Cocoşatul, pe care-l adora pentru mintea lui sclipitoare. Îl poreclise, cu afecţiune, Atlas, după numele gigantului însărcinat să ţină lumea pe umeri. Cei doi aveau treisprezece şi doisprezece ani. A fost invitat şi Francisc I. Suleyman i-a trimis un sol abil, Yunis bey, care a profitat de ocazie ca să reînnoade relaţii cordiale cu regele Franţei. Şi dintr-o parte şi din cealaltă, s-au reînnoit tratatele de alianţă şi s-au făcut iar promisiuni de „frăţie afectuoasă".

7

Şantierele din Stambul erau pe sfârşite. Sinan se întrecea pe sine însuşi pentru a decora Hipodromul, astfel încât dubla ceremonie să fie cu atât mai fastuoasă – trebuia ca turcii să uite toate nenorocirile incendiului şi ale molimei de ciumă. În sfârşit, pe la jumătatea lunii noiembrie a anului 1539, totul era gata, iare festivităţile aveau să dureze cincisprezece zile. Peste tot se înălţau arcuri de triumf împodobite cu frunze de palmier şi ultimele flori ale toamnei. Tapiserii şi mătăsuri de Brussa atârnau la balcoanele reconstruite. O mulţime de oameni în veşminte de sărbătoare se înghesuiau pe străzile capitalei, pentru a-l aclama pe sultan şi pe prinţi. Dincolo de ferestrele zăbrelite cu aur ale tribunei imperiale, se ştia că se ascundeau Roxelana, fiica ei şi suita. Mulţi se temeau, fără s-o cunoască, de acea sultană care domnea de douăzeci de ani peste inima lui Suleyman şi putea să facă orice în Imperiu.

A urmat obişnuita înşiruire de parade militare, defilările breslelor, concertele muzicanţilor, spectacolele

dansatoarelor şi ale bufonilor, exhibiţiile jongleurilor şi ale dresorilor de fiare sălbatice plimbate în cuşti sau în lesă. În fiecare noapte, moscheile, seraiurile şi palatele erau luminate strălucitor, cu fălcii. Peste tot, oi întregi erau puse la frigare, iar negustorii ambulanţi le ofereau plimbăreţilor, pe gratis, *bok lava,* covrigei cu miere, dulciuri şi şerbet. Făcea cinste sultanul!

În seara nunţii, Roxelana ţinu deasupra capului fiicei sale paginile sfinte ale Coranului, aşa cum făcuse şi *valide sultan*-a pentru ea, înaintea căsătoriei sale cu sultanul. Pentru Roxelana, fusese doar o nuntă simulată, de vreme ce pe-atunci nu era decât o sclavă. Fiica ei, însă, se mărita cu adevărat. Era o prinţesă imperială căruia soţul avea să-i datoreze, toată viaţa respect şi fidelitate. În plus, acesta nu avea dreptul să deţină un harem. Roxelana o binecuvântă pe Mihrimah şi o sărută cu tandreţe. Emoţionată, îi înmână pumnalul cu garda bătută în diamante, simbol al autorităţii asupra soţului ei. Avea impresia că retrăia prima seară când fusese atât de mândră de a fi fost în sfârşit aleasă, când se temuse totuşi atât de tare că n-avea să ştie să-i placă sultanului, să-i inspire dragostea, apoi să se ataşeze de el... Ce drum lung străbătuse de atunci...! Câte lacrimi vărsate, câte temeri învinse! Şi ce consacrare îi adusese ziua aceea! Mihrimah semăna cu ea atât de mult, încât era tulburată. Avea aceeaşi frunte bombată şi înaltă, acelaşi nas puţin arcuit, aceeaşi gură ca un trandafir. Totuşi, Mihrimah i se părea încă foarte tânără, atât de fragedă, aproape o copilă. O pieptănătură înaltă şi ascuţită îi alungea faţa fină, şi aproape că se pierdea toată în roba lungă de brocart, împodobită cu perle, cu care o înveşmântase chiar mama ei.

Mihrimah era mândră de această asemănare, pe care şi ea însăşi o cultiva. Mama ei, deşi o impresiona şi cu

ea nu putea fi vorba de nicio intimitate, îi era un adevărat model. Cu orice ocazie, fata căuta s-o mulţumească. La fel ca ea, Mihrimah citise scriitori dificili şi-şi ascultase dascălii. Acum, se temea să părăsească anturajul mamei sale. Aceasta îl lăudase atât de mult pe soţul pe care i-l dăruia, încât Mihrimah se bucura enorm de acea căsătorie. Nu peste mult, de a doua zi începând, avea să se instaleze în propriul ei palat, unul cu totul nou şi fastuos, construit la porunca lui Rüstem, foarte aproape de palatul sultanului. Urma să aibă propriile ei apartamente şi să comande o mulţime de servitori şi slujnice. Cele mai mici dorinţe aveau să-i fie îndeplinite. Mai cu seamă, mama ei promisese că va putea reveni zi de zi în serai, ca să-şi îmbrăţişeze părinţii şi fraţii, ca şi pe toate femeile printre care crescuse şi care-i erau şi ele ca nişte membre de familie.

Cei drept, logodnicul ei o cam speria puţin. Se spunea că acel Rüstem Paşa, care nu râdea nicidată, avea un fel de a fi nefiresc de grav. Nu putea fi socotit frumos. Mai scund decât statura normală, avea un ten prea închis, aproape violaceu. I se dusese vestea lăcomiei sale, dar mica prinţesă era asigurată că n-avea să ducă lipsă de nimic. Ce-i drept, avea nişte sarcini zdrobitoare, iar mama ei i le mărea şi mai mult. Gândul de a fi prinţesă imperială şi, în curând, soţia unui om căruia i se făgăduia un destin atât de măreţ o ameţea dulce pe Mihrimah. Mama ei fusese nevoită să ajungă în vârf prin forţe proprii, într-un univers periculos, unde cel mai mic pas greşit se plătea cu viaţa. Mihrimah avusese mai mult noroc – şi ştia bine că sultanei i-l datora. Astfel că-i zâmbea cu cea mai mare tandreţe, punându-şi în surâsul acela toată iubirea şi toată admiraţia.

— Mă voi strădui întotdeauna să fiu demnă de tine.

— Fă-ţi soţul fericit, şi va fi al tău. Mai cu seamă, să nu te temi de această noapte dintâi când vei deveni femeie.

Asupra acestui capitol, mama ei nu-i spusese mare lucru, dar Nourisabah fusese mai explicită. Mihrimah cam ştia la ce să se aştepte, iar ideea de a dormi goală lângă un bărbat atât de urât n-o încânta deloc. Dar, mă rog – sultana avea motivele ei. Orice fată trebuia să se mărite, mai devreme sau mai târziu. Unele fete foarte tinere deveneau cea de-a doua sau a treia soţie a unor bărbaţi bătrâni şi mult mai urâţi decât Rüstem. Altele rămâneau pentru totdeauna sclave în haremul tatălui ei sau într-un altul.

Roxelana îşi luă fata de mână, pentru a o conduce spre soţul ei. Richard se aruncă la picioare şi-i sărută poala robei, murmurând:

— Îţi datorez totul, Hürrem Sultan.

Aşa era.

Imâm-ul rosti pe scurt cuvintele rituale şi le primi semnăturile. De-acum, erau căsătoriţi, Mihrimah îşi privi cu îndrăzneală bărbatul, când acesta îi înlătură vălul, acum că erau uniţi. În ziua acea, pe chipul lui se vedea un zâmbet blând, neobişnuit din partea lui, şi-şi făgădui că avea să-şi dea toată silinţa să-l iubească.

Cât despre Suleyman, sultanul suspina la gândul că i-o dădea pe singura lui fiică lui Rüstem. Nu el dorise acea căsătorie. Ca de obicei, avusese încredere în Roxelana. Hotărârile ei erau înţelepte. De-acum încolo, Rüstem era *dâmâd,* ginere al sultanului, şi făcea parte din familia imperială.

Marele uitat al sărbătorii, cel la care toţi se gândeau fără a îndrăzni să-i rostească numele, era Mustafa, fiul cel mare al lui Suleyman. Chinuit la gândul de a-l revedea şi a cădea din nou pradă acelei pasiuni căreia nu i se

putea împotrivi şi care era o adevărată tortură, Roxelana nu găsise decât o singură soluţie: să-l calomnieze. Când Suleyman voise să-l invite la nuntă, Roxelana, pierdută, îl însărcinase pe Rüstem să-i distileze abil veninul. Rüstem, care nu-i putea refuza nimic viitoarei sale soacre, evocă cu prudenţă marea popularitate a lui Mustafa printre ieniceri şi pericolul de a-l chema la Stambul, unde se găsea concentrată cea mai mare parte a trupelor. Vorbise despre sfetnicii răuvoitori care se străduiau să aţâţe gustul pentru putere al prinţului, şi arătase nişte aşa-zise documente care nu erau decât falsuri ordinare, dar pentru Suleyman atâta fusese de ajuns. Dacă exista un lucru pe care sultanul nu-l suporta, era acela de a i se sfida autoritatea. Rüstem fusese nevoit să lovească destul de puternic, ca să împiedice venirea lui Mustafa. Înţelesese că Roxelana, din motive pe care el nu le ştia, n-ar fi suportat să-l vadă.

Au petrecut iarna anului 1540 la Adrianopole, o şedere care Roxelanei îi era cea mai dragă din toate, căci acolo trăise zile încântătoare cu Suleyman, înainte de marea revoltă a ienicerilor. La Adrianopole îi plăcea cel mai mult. Palatul era mai puţin fastuos şi mai familial decât cel de la Stambul. Nu încăpea acolo întreaga curte, şi mulţi demnitari fuseseră siliţi de funcţiile lor să rămână în capitală. Pădurile din jur erau bogate în vânat. Împreună cu fiii lui, Suleyman se deda plăcerii lui favorite, vânătoarea. Adeseori, îi însoţea şi Roxelana. Rüstem şi Mihrimah erau şi ei acolo, iar Roxelanei, care nu se interesase mai deloc de copiii ei când erau mici, începea să-i placă viaţa de familie care însemna atât de mult pentru Suleyman.

Acolo, la Adrianopole, veni intrigantul Jérôme Lsczky să-l caute pe sultan. Acel ungur care susţinuse cauza lui

Ioan Zapolya fusese bănuit de uciderea lui Aloisi Gritti, fiul natural al Dogelui şi fostul mare prieten al lui Ibrahim. Acea afacere rămasă cufundată în mister nu-l clintise deloc pe Suleyman, dar pe Lasczky îl costase, în ţara lui, închisoarea.

— Rege al regilor, îi spuse el prosternându-se, vin să-ţi dezvălui lucruri grave pe care cred că e de datoria mea să ţi le împărtăşesc. Legitimitatea turcească este din nou ameninţată, în Ungaria. Regele a semnat un tratat secret cu Ferdinand de Habsburg. Amândoi pun la cale să-şi împartă Ungaria.

— Aceşti regi sunt nedemni să poarte o coroană pe capetele lor perfide! strigă Suleyman. Sunt nişte trădători care, fără teamă de Dumnezeu sau de cuvântul dat, au rupt legământul de credinţă faţă de tratatul pe care l-am semnat! Îţi mulţumesc pentru sârguinţa ta. Prin urmare, războiul începe din nou!

În ziua aceea, Suleyman a făcut una dintre proverbialele sale crize de furie, temute de toată lumea, pe care numai Roxelana avea puterea de a le potoli. În provinciile Imperiului, au început pregătirile pentru o nouă campanie în Ungaria. Generalii armatelor otomane nu mai conteneau să facă un întreg du-te-vino între Adrianopole şi Stambul. De peste tot veneau arme, pulbere şi tunuri, provizii şi cai, convoaie şi alimente. Jérôme Lsczky se găsea tot la Adrianopole, unde se felicita pentru popularitatea lui şi dărnicia sultanului, când sosi un alt mesager, pe care el nu-l aştepta. Acesta venea în mare taină, ca să-l informeze pe Suleyman că regina Isabelle, văduva regelui Ioan Zapolya, adusese pe lume un fiu, cu cincisprezece zile înainte de moartea soţului ei. Afirma sub jurământ că era al lui şi cerea sprijinul Marelui Turc pentru a recunoaşte legitimitatea acestui copil şi drepturile lui la coroana

Ungariei. Suleyman, beat de mânie, l-a convocat imediat pe Jérôme Lsczky, care numai liniştit nu era, şi a urlat la el:

— Informaţiile tale au fost foarte incomplete, intrigant blestemat! Nu mi-ai spus nimic despre acest fiu. Piei din ochii mei! Daţi-l afară de-aici, până nu se-ntâmplă o nenorocire!

Iar Lasczky, umil, uşurat de aurul pe care-l primise şi încântat că scăpase cu pielea întreagă, s-a grăbit să părăsească Turcia înainte ca Suleyman să se răzgândească. Putea oricând să se teamă de o întemniţare sau chiar execuţie. Odată cu apariţia acestui moştenitor, războiul din Ungaria se schimba la faţă. Suleyman, cu neştirbitul său spirit cavaleresc, nu putea rezista chemării unei femei nefericite.

Rüstem, care ştia că Mustafa nu-l avea la inimă, privea cu nelinişte toate acele pregătiri pentru război. Prinţul avea numeroşi prieteni în anturajul tatălui său şi mai ales printre ieniceri. Aflase despre rolul jucat de Rüstem în îndepărtarea sa din capitală şi se prea putea să dorească răzbunarea. De asemena, Rüstem s-a hotărât să-i destăinuiască Roxelanei neliniştile sale. În calitatea lui de *dâmâd,* se întâlnea cu soacra sa oricând voia şi, mai ales, nu voia să dea un caracter oficial unei întâlniri care ar fi trebuit să rămână secretă. Nici măcar soţiei sale nu-i spusese nimic. Oricât de mult o iubea pe noua sa nevastă, în care regăsea frumuseţea Roxelanei şi care-i adusese atâtea onoruri şi o poziţie de invidiat, nu găsea la ea calităţile politice ale mamei sale. Era încă atât de tânără...

A profitat de o şedinţă a Divanului la care nu asista, pentru a-şi însoţi soacra. Aceasta dorea să supravegheze construirea unei moschei noi la care începuse lucrul, în incinta palatului. Cu gravitatea lui obişnuită, Rüstem a

aprobat planurile care le-au fost arătate, i-a dat arhitectului câteva instrucţiuni pentru a reduce costurile – preocupat, ca întotdeauna, de economii. La întoarcere, a găsit în sfârşit prilejul pe care-l căuta. Cum Roxelana se plângea de apropiatul război, Rüstem a remarcat:

— Pentru tine şi toţi ai tăi, şi pentru fiica ta care mi-e mai scumpă decât viaţa, cum bine ştii, mă tem de această nouă absenţă a sultanului.

— Războiul este întotdeauna un lucru trist pentru femei, care rămân tremurând de teamă pentru cei plecaţi, dar padişahul, fiii mei şi cu tine vă veţi întoarce la mine învingători.

— Dacă aşa voieşte Allah... Totuşi, există ameninţări interioare mai primejdioase decât celelalte.

— Despre ce vrei să-mi vorbeşti, Rüstem?

— Despre Mustafa. Ştiu că-l preţuieşti ca pe un fiu...

Rüstem nu avea convingerea că aceea era comparaţia cea mai potrivită, dar alta nu găsise.

— ...Cu toate acestea, Hürrem Sultan, îngăduinţa nemăsurată poate fi uneori periculoasă. Mustafa, care are spionii lui la curte, ştie foarte bine că nouă ne datorează absenţa lui de la sărbătorile tăierii împrejur şi ale nunţii. E teribil de popular în rândurile armatei şi mai ales printre ieniceri. Până şi poporul îl adulează. Suleyman şi cu mine fiind plecaţi, ca şi fiii tăi, la război, cine vă va păzi, pe tine şi pe Mihrimah, în lipsa noastră? Umblă zvonul că Mustafa ar puterea să profite de această campanie pentru a veni să se înscăuneze sultan în locul lui Suleyman. Şi atunci, ce-o să vi se întâmple, ţie şi lui Mihrimah? Ce se va alege de padişah şi de fiii voştri? Gândeşte-te la şireturile Muţilor.

— Mustafa ne iubeşte.

Rostise acele cuvinte cu o voce sfârşită. Rüstem, care înţelesese în sfârşit sentimentele ce-o răscoleau, se purtă ca şi cum n-ar fi observat nimic.

— Mustafa vă *iubea,* sultana mea. Acum, îi e frică, suferă din cauza izolării. Poate chiar se teme pentru viaţa lui. Frica poate multe, ştii bine. Sarukhanul este foarte aproape de Stambul, la câteva ceasuri de mers. De acea guvernarea acelei provincii i se dă întotdeauna următorului moştenitor al tronului. Atâta vreme cât Mustafa va fi acolo, am să stau neliniştit pentru soarta voastră, a amândurora.

Roxelana întoarse capul, pentru ca Rüstem să nu vadă că avea ochii plini de lacrimi. Ceea ce-i cerea el era o decizie inumană, dar ştia că avea dreptate. Se strădui să vorbească pe un ton mai ferm, când răspunse:

— Ce propui?

— Doar să-l îndepărtăm pe Mustafa şi să-l numim guvernator al unei provincii îndepărtate, în Asia Mică. Ar mai trebui şi ca Suleyman să-şi instaleze pe lângă el un om de încredere, care să-l informeze despre tot ce face.

— Şi cine să fie guvernator în Sarukhan?

Roxelana nu punea întrebarea decât de formă, căci înţelesese deja intenţiile lui Rüstem.

— Mehmed, fireşte, răspunse el.

Fiul ei, guvernator al Sarukhanului... Asta însemna, în acelaşi timp, că avea să devină oficial moştenitor al tronului. Şi atunci, în caz că Suleyman dispărea, ea avea să fie în sfârşit *valide sultan,* singura poziţie cu adevărat sigură pentru o femeie în Imperiul Otoman... *Valide sultan,* visul ei de-o viaţă... Ambiţia-i era mai puternică decât iubirea, şi-i răspunse ginerelui său cu o voce care nu tremura, luându-l de braţ cu un gest familiar:

— Vorbeşte cu sultanul, Rüstem, şi foloseşte toate mijloacele care-ţi stau în putere pentru a-l convinge.

Acest lucru însemna că-i acorda toate permisiunile. În zilele următoare, Rüstem s-a ocupat să-i ia prin învăluire pe unii şi pe alţii, spre a aduna un snop de dovezi despre Mustafa, unele mai false decât altele, scrisori aşa-zis interceptate, mărturii şi depoziţii fabricate. Acţionând astfel, îşi punea în joc capul, dar ajunsese atât de departe încât nu mai putea să dea înapoi. Şi-apoi, i-o promisese Roxelanei, ceea ce, pentru el, merita orice primejdii. Dacă Suleyman nu-l credea, era gata să moară pentru cea care-l orbise pe viaţă.

Curtea a revenit la Stambul imediat după sfârşitul iernii. Rüstem făcuse atâtea, încât Suleyman sfârşise prin a-i ceda. Dintodeauna îl bântuise teama că unul dintre fiii lui ar fi încercat să-l răstoarne şi să-i ia tronul, aşa cum făcuse şi tatăl lui, Selim cel Neînduplecat. Mustafa se bucura de o popularitate nebună, pentru că era frumos, viteaz şi inteligent. Mehmed, la douăzeci şi opt de ani, era încă prea tânăr pentru a-i deveni rival, iar constituţia sa slabă nu-l făcea să fie un om de temut. De asemena, Suleyman a semnat cu mâna lui ordinul de mutare a lui Mustafa, pe care l-a trimis în îndepărtata provincie Amasya. Apoi, a organizat o şedinţă specială a Divanului, în timpul căreia i-a anunţat cu solemnitate pe toţi înalţii demnitari adunaţi:

— Fiul nostru mult iubit, Mehmed-Han, este numit guvernator al Sarukhanului!

Pentru Roxelana, care stătea ascunsă ca întotdeauna în balconul ei secret, era o consacrare. Fiul ei fusese în sfârşit proclamat moştenitor al tronului! Şi totuşi, în ziua aceea când ar fi trebuit să fie atât de fericită, ea plângea. Acea destituire publică a lui Mustafa, când el nici măcar

nu era de faţă ca să se apere, îi frângea inima. Era opera ei, şi cu toate astea nu simţea nicio bucurie, numai un sentiment sfâşietor de apăsare şi fatalitate. Totul era mult prea nedrept. Mustafa nu avea nicio vină că semăna atât de mult cu tatăl lui, fiind doar mai tânăr şi mai frumos, şi că aprinsese într-însa o asemenea flacără. Toate merseseră mult prea departe, Roxelana înţelegea bine. Astfel, viitorul îi părea destul de întunecat, în acea zi a victoriei fiului ei cel mare.

Ce frumos era, totuşi, Mehmed al ei, atât de înalt, de slab şi de palid, în timp ce înainta spre tronul tatălui său, îmbrăcat într-un imens caftan brodat cu flori de aur care-şi târa trena pe jos.

Printre demnitarii cărora nu li se anunţase dinainte acea decizie arbitrară a lui Suleyman domnea consternarea. Niciodată nu se mai întâmplase ca un sultan otoman să-şi destituie aşa fiul cel mai mare! De obicei, când apăreau probleme, toate se rezolvau cu fierul sau cu şiretul cel cumplit al Muţilor. *Aga* ienicerilor mai cu seamă, care prevedea mult freamăt printre trupele sale înainte de plecarea în campanie, era întunecat la chip. Şi el îl adora pe Mustafa şi se întreba dacă nu cumva padişahul îşi pierduse minţile. Să-i aducă o asemenea umilire prinţului moştenitor, numai din dragoste pentru o femeie, era curată nebunie. De la incendiul din oraş şi instalarea favoritei în interiorul palatului, toate mergeau rău. Sultanul confunda haremul cu politica. O fostă sclavă îl guverna pe Suleyman, chiar şi Imperiul, lucru pe care militarii nu puteau să-l înţeleagă, darămite să-l mai şi admită. Era într-adevăr timpul să moară în luptă...

* * *

Suleyman, care nu voise să urmeze sfatul nimănui şi cu atât mai puţin să asculte zvonurile despre protestele

prilejuite de acea numire extraordinară, s-a mulţumit să grăbească pregătirile pentru război. Fără să-i ia cu el decât pe Selim şi Baiazid, Mehmed rămânând la Sarukhan şi Djihângîr fiind prea firav ca să suporte oboseala unei campanii, Suleyman, mereu cavaleresc, a pornit s-o ajute pe regina Isabelle.

Cum regina risca să se găsească asediată în oraşul Buda de trupele lui Ferdinand, înainte ca armata otomană să sosească, Suleyman a poruncit paşalelor din bălţile ungureşti să alerge în ajutorul văduvei lui Zapolya. În acelaşi timp, a mai trimis o a doua armată la frontiera persană, pentru a-l descuraja pe războinicul său vecin împotriva oricărei tentative de cucerire. Efortul de război se desfăşura pe două fronturi simultan. În marş forţat, Suleyman a invadat din nou Ungaria, recucerind Pesta de la austrieci. A fost un adevărat masacru, căci sultanul, înfuriat de noua trădare a austriecilor, n-a luat prizonieri. Armata lui Ferdinand, în debandadă, a lăsat liber drumul spre Buda.

Roxelana, care se temea foarte tare de frumuseţea legendară a reginei Isabelle, îi însărcinase pe obişnuiţii ei spioni să-i raporteze cele mai neînsemnate fapte şi gesturi ale văduvei lui Ioan Zapolya. I s-a povestit că regina Isabelle îi trimisese vorbă padişahului că-l aştepta pentru a-i aduce omagii şi mulţumiri. Întâmplător, sultanul, şocat, îi răspunsese că buna cuviinţă interzicea o asemena întrevedere. În schimb, voia să-l cunoască pe micul Ioan Sigismund. O asemenea dorinţă era totuna cu o poruncă. Regina, îngrozită, cu convingerea că niciodată n-avea să-şi mai revadă fiul viu, se supusese totuşi. Copilul fusese îmbrăcat cu cele mai frumoase veşminte. I se pusese pe cap coroniţa şi fusese urcat într-un cărucior magnific. Mama lui îl sărutase ca şi cum atunci l-ar fi văzut pentru ultima oară. Doica, însoţită de trei doamne de la curte, în

ţinute splendide, şi trei sfetnici ai reginei, trecuse podul mobil împingând căruciorul, după care podul rămăsese coborât, în semn de supunere. O escortă de spahii însoţise micul grup până la cortul imperial, unde doica intrase cu teamă, crezând că-i sunase ceasul. Numaidecât, Suleyman luă copilul în braţe pentru a-l săruta pe frunte. Vorbise binevoitor cu doica şi cu doamnele, apoi îi chemase pe cei doi fii ai lui, pentru a le ordona să-i dea câte un sărut copilului, ca zălog al prieteniei pe care aveau să i-o poarte atunci când, devenit bărbat, urma să le fie prieten şi vasal.

La începutul lunii aprilie din anul 1543, *kapudan paşa* Barbăroşie, în fruntea a o sută cincizeci de bastioane plutitoare, o sută zece galere şi patruzeci de fuste[5], s-a îndepărtat de Stambul pentru a trece prin Dardanele, luând-o în direcţia coastelor italiene. Avea misiunea de a se întâlni la Marsilia cu locotenentul general al Levantului, Francisc de Bourbon, seniorul Enghienului, după care să pornească război în Spania, contra vechiului său inamic Doria. Suleyman dorea să-i dea o lovitură decisivă lui Carol Quintul, atacându-l în acelaşi timp pe mare şi pe uscat. În ziua de 23 a aceleiaşi luni, Suleyman şi-a luat rămas-bun de la soţia lui. Împreună cu toată armata, însoţit de fiul cel mic, prinţul Baiazid, şi cu pompa obişnuită, a pornit în cea de-a opta campanie a sa. Arhiducele Ferdinand nu înţelesese lecţia şi se ridicase iar la luptă, în Ungaria. Iar se duceau să omoare puţin şi să prade mult.

În serai domnea o activitate intensă. Roxelana, după ce se ocupase de formarea haremului şi a anturajului pentru fiul ei Mehmed, guvernatorul Sarukhanului, continua

[5] Corăbioare din Evul Mediu, lungi şi joase, care navigau cu vele şi cu rame. (n.t.)

să supravegheze noile construcţii, împreună cu Sinan. Mulţumită lui Rüstem, care-şi juca fidel rolul şi o ţinea la curent cu toate, se afla acum în mijlocul unei vaste reţele politice. În fiecare zi soseau curieri din Italia sau din Ungaria. Barbăroşie, ca să nu-şi iasă din mână, atacase cu flota sa coastele Calabriei, ale Sardiniei şi ale Corsicii, după care jefuise oraşul Neapole. La Gaeta, pentru a-l îmbuna, guvernatorul, Don Diego Gaetano i-o oferise pe fiica lui în căsătorie, cu condiţia să-i cruţe oraşul. Dona Maria avea doar optsprezece ani, un ten alb ca laptele şi cei mai frumoşi ochi din lume, iar Barbăroşie, deşi se apropia de şaptezeci, s-a îndrăgostit la nebunie. A luat-o de nevastă cu mare pompă, considerându-se încă un tinerel.

— Ce bătrân smintit! a strigat Roxelana, trimiţându-i totuşi felicitări, cămăşi de mătase şi robe aurii pentru tânăra mireasă, precum şi o casetă cu bijuterii.

Roxelana tocmai era masată, când primi, în plicul ei de mătase, misiva lui Ambre, acea „bucată de om" de lângă bătrânul amiral. Zâmbi, căci îşi imagina exasperarea lui Barbăroşie, nevoit să-l suporte deşi nu-l putea suferi. La peste patruzeci de ani, Roxelana era încă foarte frumoasă, deşi mijlocul i se îngroşase. Se pricepea admirabil să-şi pună farmecul în valoare, purtând de-acum tunici lungi în culori mai închise, care o subţiau. Avea aceeaşi faţă răpitoare, cu fruntea înaltă şi bombată, ochi mari codaţi şi delicioasa gură care ducea cu gândul la un fruct. Certitudinea de a fi iubită fără nicio concurenţă de către Suleyman şi de a-i fi indispensabilă, gustul puterii şi realizarea ambiţiilor sale politice îi aduceau în ochi o strălucire nouă. Toate planurile i se împlineau. Mehmed fusese recunoscut ca prinţ moştenitor, din moment ce guverna Sarukhanul. Era, aşadar, viitorul sultan. Chiar dacă se întâmpla nenorocirea ca Suleyman să moară în campanie,

Roxelana urma să fie *valide sultan,* loc din care n-o putea detrona nimeni.

Uneori, vechea ei pasiune pentru Mustafa încă mai revenea ca s-o chinuiască. Prinţul, care îi amintea prea mult de Suleyman pe vremea când fusese tânăr şi strălucitor, era acum departe, aşa că Roxelana se străduia să nu se mai gândească la el. O chemă pe fiica sa, care aştepta în sala de primire. Mihrimah pleca în fiecare zi de la palatul ei pentru a-şi vizita mama căreia îi purta o veneraţie naivă, spre marea plăcere a Roxelanei. Departe de ea, prinţesa dădea impresia că se ofilea. Când Roxelana nu-i mai era alături, nu mai avea parte de atâtea râsete, de atâta viaţă. Mihrimah arăta de altfel ca o dublură a mamei sale, deşi era mai puţin frumoasă decât fusese aceasta la vârsta ei, mai puţin inteligentă, mai puţin ambiţioasă şi mai puţin necruţătoare...

— Vrei să-mi citeşti acea scrisoare de la Ambre, fiica mea? Aş dori să ştiu dacă regele Francisc al Franţei l-a primit pa *kapudan paşa* al nostru cu consideraţia cuvenită. Onorându-l aşa cum se cade, el se înclină în faţa tatălui tău şi a întregii Porţi... Bineînţeles, n-a putut să vină în persoană...

Mihrimah îi sărută mâna şi se aşează în faţa ei, pe călcâie, pentru a citi epistola.

— „Prea venerată sultană, fie ca Lumina lui Allah să se pogoare întodeauna asupra ta, şi fie-ţi dat să trăieşti o mie de ani. Mă prosternez în praf dinaintea paşilor tăi şi sărut pământul pe care l-ai călcat..."

— Scurtează formulele de politeţe, Mihrimah, şi treci la fapte.

— Bine, mamă. „Escadra veneratului nostru *kapudan paşa,* pacea fie cu el, a ajuns aşadar în faţa albei Marsilii. Este un oraş măreţ şi mândru, ridicat cu faţa spre

cel mai frumos golf din lume. La intrarea în port aşteptau cele cincizeci de corăbii ale lui Francisc de Bourbon, senior de Enghien, locotenent general al Levantului, un prinţ magnific, tânăr de douăzeci şi trei de ani, văr al regelui Franţei. A urcat la bordul navei contraamiral şi i-a înmânat lui *kapudan paşa* o spadă de onoare înstelată cu diamante şi un foarte frumos vas de argint pentru dona Maria. L-a numit prietenul lui şi vărul lui, sărutându-l de nenumărate ori. Apoi, în tot timpul manevrei, s-a ţinut pe lângă amiral, lăudând din răsputeri incomparabila iscusinţă a lui Barbăroşie, seniorul mărilor. La chei era o suită de cai frumoşi, cu harnaşamente bogate şi acoperiţi cu huse de mare preţ, pe care seniorul de Enghien ni i-a oferit. Era un alt dar de la regele Franţei. O mulţime fără număr de seniori şi doamne în veşminte frumoase se înghesuiau pe cheuri. Veniseră să-l vadă pe amiral şi flota Marelui Turc. Doamnele îşi arătau feţele şi gâturile, aşa cum se obişnuieşte pe acele melaguri barbare.

Vreme de cincisprezece zile pline, n-a fost decât o înşiruire de ospeţe, parade, spectacole şi turniruri, unele mai splendide ca altele, dar asta nu era treaba lui *kapudan paşa* al nostru, care-i făgăduise ca dar de nuntă tinerei sale soţii o victorie strălucită asupra lui Doria şi a lui Carol Quintul, regele Spaniilor..."

Roxelana izbucni în râsul ei fermecător.

— Lecţia a dat roade. Nimeni nu mai riscă acum să-l numească pe Carol Quintul, împărat! Asta-l supăra aşa de tare pe tatăl tău! Continuă, Mihrimah.

— „Nu peste mult, Barbăroşie a observat că, dacă regele Franţei prevăzuse totul pentru petreceri şi banchete, uitase să organizeze aprovizionarea echipajelor noastre. Foarte repede, aveau să li se termine toate, iar *kapudan paşa* al nostru nu putea îngădui aşa ceva. Au avut loc

şi câteva ciondăneli între oamenii noştri şi cei din marina regală, care erau prost echipaţi şi lipsiţi de orice disciplină. Aşteptarea se prelungea la nesfârşit, iar amiralul nostru, căruia răbdarea nu-i este una dintre principalele virtuţi, Allah să-l aibă în sfânta Sa pază, a început să ragă ca un leu, smulgându-şi smocuri din barbă şi urlând că fusese înşelat. Nu mai suporta să stea aşa, osândit la inactivitate. Nu traversase mările ca să asiste la serbări şi turniruri, oricât erau ele de măreţe. Căpitanul Polin, baron de Lagarde, îi succedase nefericitului Rinçon ca ambasador al Franţei pe lângă Înalta Poartă. Sultana îşi aminteşte, fără doar şi poate, că acel gentilom spaniol pierise cu doi ani înainte pe Pad, în urma unei groaznice trădări a lui Carol Quintul, trădare pe care până şi Papa a condamnat-o..."

— Îmi amintesc, într-adevăr, spuse Roxelana cu emoţie. A fost un gest odios al regelui Carol – care, fără să ţină seama de statului lui de ambasador, a pus să fie capturată barca lui Rinçon, când se întorcea la Stambul.

— „Polin este un politician la fel de capabil şi rafinat ca regretatul Rinçon. Se spune că a ştiut să-şi arate calităţile de diplomat în faţa padişahului nostru când a avut onoarea de a-l întâlni în Ungaria. Într-o formă fizică mai bună decât a predecesorului său, care era obez, a uimit pe toată lumea prin repeziciunea cu care se deplasa. Reuşise să străbată distanţa de la Stambul la Fontainebleau în doar douăzeci şi una de zile, record niciodată egalat!"

— Uluitor om, comentă Roxelana, careia-i plăceau izbânzile frumoase.

— „Polin a ştiut să înţeleagă îndreptăţita exasperare a amiralului nostru, care se simţea trădat. Şi acel drac de om s-a şi repezit la curtea lui Francisc I, dar nu l-a putut convinge să-i lase pe Khayreddîn Barbăroşie şi flota franceză să-l atace pe Doria, în Spania..."

— Regele Franţei este un aliat foarte fricos, remarcă Roxelana. Voia ca tatăl tău să facă treaba în locul lui, să spulbere puterea Habsburgilor în Spania, ca şi în Ungaria. Când e vorba de respectarea angajamentelor, se codeşte şi şovăie. Pe scurt, trădează pe toată lumea. Nu-mi place acest rege Francisc. Imperiul Otoman îi ia ochii, căci astăzi este cea mai mare putere militară din lume, cel mai bogat şi mai bine organizat imperiu, cel mai rafinat din toate. În acelaşi timp, îl şi sperie. Să nu uiţi niciodată, fata mea dragă, că pentru regele Franţei şi toată creştinătatea noi am fi ca nişte Necredincioşi. Aliindu-se cu tatăl tău, regele Franţei îşi pierde sufletul, ceea ce-l înfricoşează peste poate.

Mihrimah îşi privi mama cu admiraţie. Totul părea atât de limpede, de evident, când era explicat de Roxelana. Prinţesa înţelegea această pasiune a puterii care o anima pe mama sa. Ştia că o asociase cu visele sale, dându-i-l de bărbat pe cel mai influent om din Imperiu după tatăl ei. Roxelana nu fusese o mamă blândă şi iubitoare. Dimpotrivă, întotdeauna se arătase exigentă şi aspră. Fiica ei nu contenise să tremure de teamă că ar fi putut-o supăra cu ceva. De asemenea, studiase mult mai mult decât celelalte femei otomane. Totuşi, spre deosebire de Roxelana, ea se născuse pe treptele tronului. Încă de la naştere i se făgăduise un viitor de aur. În calitatea ei de prinţesă imperială, avea să domnească toată viaţa peste soţul său, care-i datora fidelitate şi ascultare. Nici măcar nu-şi punea întrebarea dacă-l iubea sau nu pe Rüstem, omul acela dur, urât şi deloc binevoitor. Îi era devotat fără margini, pentru că era fiica Roxelanei. Atâta lucru ajungea cu prisosinţă. Nu o dată, Mihrimah se întrebase dacă nu cumva soţul ei îi iubea mama în taină. De unde să ştie dacă admiraţia necondiţionată pe care i-o jura sultanei,

protectoarea ei, cea care-l înălţase la putere, nu făcuse loc unor sentimente drăgăstoase? Cu toate acestea, Mihrimah nici nu putea să conceapă gelozia. Roxelana era o femeie excepţională, de o mare frumuseţe, şi mai ales cu o inteligenţă şi o ambiţie ieşite din comun. Era firesc să fie iubită şi admirată. Faptul că reuşise să parvină aşa de sus, pornind de-atât de jos, o stupefia pe fiica ei.

Pentru mama sa, nimic nu mersese uşor. Întreaga viaţă, Roxelana trebuise să se ferească de toţi şi toate, să tremure în fiecare zi că o nouă pasiune a sultanului putea dintr-o dată să nimicească atâtea eforturi şi atâta îndârjire. Acum, se bucura în sfârşit de o poziţie asigurată. Suleyman nu mai făcea nimic fără ea. Nu mai putea să se lipsească de Roxelana. Rüstem însuşi îi era devotat cu viaţa. Curţile puterilor străine îi ştiau numele, îi trimiteau daruri şi ambasade, ca şi cum ar fi fost un bărbat. Niciodată, în Imperiul Otoman, nu se mai văzuse desfăşurându-se o asemena putere. Totuşi, exista şi un rău ascuns care părea s-o roadă pe mama ei – Mustafa... Era subiectul care nu putea fi abordat, numele care nu trebuia să se pronunţe, chiar dacă Mihrimah îl preţuia în continuare pe fratele ei după tată, atât de frumos, de viteaz, de strălucitor. Frate doar pe jumătate, dar mai afectuos cu ea decât ceilalţi, Mehmed şi Selim. Îi apăruse întotdeauna ca un zeu şi, chiar şi acum, îi regreta absenţa.

— Eşti cam visătoare, Mihrimah, te gândeşti cumva la soţul tău? Se va întoarce la noi acoperit de glorie şi mai apropiat de sultan, care începe să-l admire tot mai mult.

— Ştiu cât îţi datorez.

Mihrimah se înclină, pentru a-i săruta din nou mâna. Masajul luase sfârşit. Slujnicele se înghesuiau în jurul stăpânei lor, oferindu-i capotul şi bijuteriile pe care şi le alesese cu acea grijă pe care o acorda întotdeauna pâ-

nă şi celor mai mărunte pregătiri. Roxelana le mulţumi cu frumosul ei zâmbet care-i deschidea în cale toate inimile, chiar dacă le şi dispreţuia puţin, pentru că erau atât de docile şi se mulţumeau aşa de uşor cu soarta lor. Ea, una, era dintr-o altă plămadă.

— Învăţ atâtea când sunt lângă tine...

— Trebuie să înveţi tot timpul şi niciodată să nu te mulţumeşti doar cu ceea ce ai. Putem merge oricând mai departe, ca să obţinem şi mai multe de la viaţă. Ceea ce-ţi spun acum este cheia ambiţiei, Mihrimah, dar nu şi cea a fericirii. Fericirea, la urma urmei, este oare chiar atât de importantă?

Şi iar izbucni în râsul ei atât de limpede, care în ziua aceea numai vesel nu era. Cum întrebarea nu cerea niciun răspuns, Mihrimah îşi continuă lectura:

— „Polin, împărţit între două interese atât de contrare, să-l mulţumească pe *kapudan paşa* al nostru şi să nu-l supere pe regele său, a obţinut totuşi de la Francisc I o chemare la război. Cum regele nu cuteza să meargă cu atacurile până în Spania, şi trebuia oricum să ocupe cele două flote, s-a hotărât să fie capturată Nisa, un port care nu este departe de Marsilia şi-i aparţine lui Carol de Savoia, aliat al lui Carol Quintul. Ideea a întrunit sufragiile tuturor şi a ajuns să-l liniştească până şi pe Barbăroşie. Ducele de Enghien neavând, în mica sa flotă, decât optsprezece galere, Polin a rechiziţionat din împrejurimi şi alte corăbii, pe care a îmbarcat douăsprezece mii de soldaţi, puşi sub ordinele unui condotier, Léon Strozzi, un căpitan mare şi valoros. A mai înrolat şi numeroşi voluntari din Provence şi a comandat el însuşi forţele franceze. Cele două flote au pornit apoi spre Vilefranche, unde au ajuns la 5 august.

Polin a trimis imediat în oraşul Nisa o delegaţie comandată de Jean-Benoist Grimaldi, secundul său. Nu se îndoia de succesul lui Grimaldi, oraşul neavând decât şase companii de archebuzieri şi trei sute de soldaţi. În plus, nu prea putea nădăjdui la ajutorul ducelui de Savoia, care abia se chinuia să păstreze pacea în propriile lui state. Cu toate acestea, însă, Polin a cunoscut curând durerea de a vedea trupul nefericitului Grimaldi legănându-se sub meterezele oraşului.

Nebun de mânie, Polin încercuieşte oraşul, instalând trei redute pe cele trei poziţii principale, colina Cimiez, coastele muntelui Boron şi, în sfârşit, pantele muntelui Gros. Sunt debarcaţi ienicerii, care pornesc la asalt. Se trage cu tunurile, dar oraşul rezistă şi tot rezistă, la adăpostul zidurilor sale groase şi al citadelei fortificate. În 15 august, Barbăroşie îşi aruncă în luptă cele o sută douăzeci de galere, desfăşurându-le de jur-împrejurul oraşului. Magnific spectacol, acela al flotei noastre în acţiune, al galerelor atât de repezi care bombardau cu ghiulele zidurile şi se retrăgeau numaidecât dincolo de bătaia tunurilor inamice. Nu peste mult, pereţii s-au spulberat ca nişte pepeni prea copţi, sub impactul ghiulelelor. Un val de ieniceri îi doboară pe apărători şi înfig drapelul nostru, care flutură sus pe metereze. Şi, în timp ce apărarea inamică şovăie, o spălătoreasă pe nume Catherine Ségurane, cu bătătorul de rufe în mână şi urmată de o trupă de femei urlând, se precipită şi smulg stindardul. O frumoasă faptă de bravură nebunească..."

— Iubesc şi respect curajul, murmură Roxelana.

— „Nisa era gata să se predea. Parlamentările se reluaseră. Şi atunci s-a petrecut acel scandal de necrezut, cu neputinţă de închipuit în rândurile frumoasei noastre armate. Nu mai era pulbere! Şi totuşi, amiralul nostru veghease

personal la îmbarcarea butoaielor cu pulbere pe navele escadrei franceze, dar echipajele le umpluseră în secret cu vin. Gin de Marsilia! Barbăroşie urla şi-şi smulgea barba cu pumnii. Polin şi ducele de Enghien, copleşiţi, se pierdeau în scuze. Cum să cucereşti un oraş cu butoaie cu vin? Iată de ce, sultana mea, Nisa n-a fost niciodată a noastră, în ciuda vitejiei trupelor otomane. Halal aliaţi mai avem şi acolo... Ca să-i fie iertat acest eşec lamentabil, regele Francisc l-a invitat pe amiralul nostru să rămână în Franţa până la sfârşitul iernii. Barbăroşie a primit oferta, deloc supărat să afle că găzduirea sa la Toulon avea să-l coste pe rege treizeci de mii de ducaţi pe lună şi trebuie să pună un impozit nou în oraşele din Provence ca să satisfacă nevoile noastre. Cred că, nu peste mult, regele Franţei se va căi că ne-a poftit la el, căci Barbăroşie, dacă a poruncit armatei să se păstreze ordinea cea mai strictă şi populaţia să nu aibă cu nimic de suferit, a mai recomandat şi să nu se economisească dinarii regelui Franţei. Nu-i rău să ştie cât îl costă să ne legene cu promisiuni mincinoase."[6]

— Nu-i cunoşteam lui Ambre talentele acestea de povestitor, comentă Roxelana. *Kïzlar aghasï*-ul, ca întotdeauna, a făcut bine să mi-l recomande pentru a-l plasa pe lângă Barbăroşie. S-ar zice că bucuriile căsniciei i-au dăruit o nouă tinereţe marelui nostru amiral. Cu atât mai

[6] Contrar afirmaţiilor lui Sandoval, cronicarul lui Carol Quintul, reluate apoi de Michelet, populaţia Nisei n-a avut nimic de suferit. În schimb, adăpostirea flotei turceşti a costat scump Coroana: şase mii de livre oraşul Lyion, şase sute de scuzi Comitatul Venaissin, pentru a aproviziona ienicerii cu pâine proaspătă, şi opt mii de scuzi vărsaţi direct lui Barbăroşie, ca să-i obţină în sfârşit plecarea, în luna aprilie a anului 1544. La un moment dat, s-a pus chiar problema ca Francisc I să fie excomunicat, atât de tare îi şocase pe creştini alianţa lui cu Marele Turc. (n.ed.orig.)

bine, dacă-l face pe regele Francisc să plătească atât de scump asediul ăsta inutil! Habsburgii sunt fără îndoială cel mai gros spin din talpa Imperiului. Abia obţine tatăl tău câte o victorie, că se şi profilează o nouă lovitură. M-am săturat de tot războiul ăsta. Mereu acelaşi, o ia încontinuu de la început...

În luna noiembrie, Suleyman era din nou în campanie. Un vânticel sufla dinspre Bosfor, dezgolind ramurile chiparoşilor din grădini. Era un anotimp care Roxelanei nu-i plăcea deloc, preludiu al acelor ierni care i se păreau grele şi nesfârşite, când izolarea ei de femeie devenea apăsătoare, chiar dacă ieşea aproape în fiecare zi din serai, plimbându-se deghizată prin oraşul *ei.* Totuşi, în lipsa lui Suleyman nu putea să călătorească. Atunci când el nu-i era alături, trebuia să se mulţumească doar cu supravegherea treburilor obişnuite ale imperiului şi să pună la cale planuri care nu se puteau realiza decât cu încuviinţarea lui Suleyman. Între timp, o captiva corespondenţa. Numeroasele epistole pe care i le scria lui Suleyman, lui Rüstem, care se războia alături de sultanul său, lui Mehmed care guverna Sarukhanul sau lui Selim care se afla la Konya, îi ocupau tot timpul. Fără încetare, voia să ştie totul, să cunoască totul, să dirijeze totul. Era felul ei propriu de a exista.

Când i s-a anunţat sosirea unui *peyk* din Sarukhan, l-a primit cu nerăbdare. La vederea chipului posac al mesagerului, al hainelor sale negre, Roxelana a presimţit pe dată o nenorocire. De câteva zile, fiul ei suferea de o tuse persistentă care părea să-i sfârtece pieptul, după care începuse să scuipe sânge. Atunci, mama lui îi trimisese o depeşă lui Manisa Salomon, cel mai bun medic pe care-l ştia. Tusea se mai potolise puţin, dar iarna se

anunţa friguroasă şi umedă. Mehmed era prea slab, la fel de slab ca şi tatăl lui, cu o alcătuire delicată. Iar acum, venise acest *peyk,* cu figura sa de pasăre a nenorocirii. Roxelana se răsti dur:

— Spune-mi fără ocolişuri ceea ce trebuie să mă anunţi, chiar dacă mi-am dat seama că nu sunt veşti bune.

— Seniorul Mehmed este bolnav, foarte bolnav, sultană.

— Ştiu, asta nu-i o noutate. Ai de gând să vorbeşti?

— Mehmed-Khân a fost chemat în paradisul lui Allah, în seara de opt şâban, la ceasul rugăciunii, Dumnezeu să-i aibă sufletul în pază.

— Taci! Şi dispari!

Fără să verse o lacrimă, cu faţa de o paloare cadaverică, dar şi lipsită de orice expresie, Roxelana le porunci sec servitoarelor care se lamentau să tacă. Tot seraiul fu repede pus la curent cu funesta ştire, dar sultana nu voia să primească nicio condoleanţă. Se retrase în fundul apartamentelor sale şi zăvorî uşa. Nu era acolo pentru nimeni şi refuza să mai mănânce. Ba chiar, o puse pe Nourisabah să ferece obloanele ca să nu mai zărească lumina zilei, acea insultă la adresa nefericirii ei. Ceru ca pereţii să fie acoperiţi cu negru. Nimeni nu mai îndrăznea să scoată o vorbă, nicidecum să mai şi râdă sau să cânte în seraiul îndoliat. Nici să plângă nu mai cutezau, căci cel mai slab zgomot o scotea din minţi pe sultană. Nici chiar fiica ei nu reuşea să forţeze uşa. Pentru Roxelana, moartea lui Mehmed era o adevărată prăbuşire.

Naşterea lui, cu douăzeci şi doi de ani mai devreme, făcuse să-i devină în sfârşit posibile cele mai nebuneşti vise. Chiar dacă niciodată nu se arătase prea maternă, îl iubise pe micul prinţ oacheş şi delicat care i se păruse o binecuvântare a cerului. Graţie lui, ieşise în sfârşit din

anonimatul haremului, devenind *baskadïn*... De-atunci, fusese respectată, avusese senzaţia că exista, ea, acea „carne de vânzare" a cărei soartă părea atât de nesigură. *Kïzlar aghasï*-ul, încă tânăr, era acela care prezentase solemn bebeluşul în faţa demnitarilor şi a miniştrilor Porţii, în sala Divanului, zicând:

— Iată un demn urmaş al sângelui lui Osman.

Din acel moment, Roxelana putuse să spere totul. Carnea ei de sclavă zămislise un prinţ. Fără îndoială, întâiul ei născut avea puţine şanse de a-i urma într-o zi tatălui său pe tron – dar cine putea şti? Apoi, Mehmed fusese făcut guvernator al Sarukhanului, în locul lui Mustafa, ceea ce însemna că Suleyman îl declarase moştenitor al tronului. Iar acum, Mehmed nu mai era... Roxelana se simţea năpădită de disperare şi, în sfârşit, se lăsă pradă plânsului. Atâtea lupte, aşteptări amare, sacrificii, comploturi, numai ca să ajungă aici... Prin urmare, nimic nu folosea la nimic. Mehmed era mort! Desigur, îi mai rămâneau ceilalţi trei fii. Dar, cu toate astea, nu mai avea dorinţa să lupte. Se simţea complet doborâtă.

— *Kïzlar aghasï*-ul cere să te vadă, sultana mea, îi spuse Nourisabah, luând cu un aer abătut mâncarea de care stăpâna ei nici nu se atinsese.

— Nu vreau să văd pe nimeni.

— Eu nu sunt un nimeni, replică el, intrând.

Se îngrăşase şi mai mult, şi nu mai putea merge decât cu mare greutate. Părul cârlionţat, din care-i atârnau mereu două enorme cozi false, îi albise mult. Chipul, în ciuda grăsimii, era brăzdat de riduri. Se prosternă în faţa ei şi-i sărută poala robei.

— Iartă-mă că nu m-am supus, dar căderea şi tristeţea ta mă nelinişteau. A trecut atâta timp de când n-am mai fost împreună între pereţii aceştia. Atâta drum străbătut, de

când am anunţat naşterea fiului tău întâi născut. Şi pe mine moartea lui Mehmed-Khân mă doare peste măsură.

— Lasă-ne, Nourisabah. Ai făcut bine că ai venit, *kïzlar aghasï* al meu, eşti singura persoană care ar putea să mă consoleze. Uneori, vezi tu, mă întreb dacă toate astea au meritat atâta osteneală.

Şi, cu un gest vag, indică încăperea atât de rafinată, împodobită cu mobile şi obiecte de mare preţ, cufundată pentru moment în penumbră şi învăluită în negru. Dincolo de ferestre se întindea magnificul palat înălţat pe capul Saray Burnu. Acolo locuiau sultanul, familia lui, curtea şi haremul. De acolo, el guverna cel mai puternic regat din lume. Şi, mai departe, se întindea întregul Imperiu Otoman.

— Îţi mai rămân trei fii, Roxelana, precum şi fiica ta, care este măritată cu viitorul mare vizir, după cum bine ştii. Când Suleyman va afla vestea şi o să se întoarcă, va avea nevoie să se sprijine pe forţa ta şi să-ţi audă râsul. Trebuie să rămâi pentru el Cea Veselă, cea al cărei râs şi a cărei frumuseţe l-au cucerit pentru totdeauna.

— Frumuseţea mea se risipeşte tot mai mult cu fiecare zi, iar râsul mi-a fost dat uitării!

— Îngăduie-mi să dau la o parte aceste văluri negre şi să deschid obloanele. Nu te voi lăsa să te închizi de vie într-un mormânt.

Şi, fără a-i aştepta răspunsul, bătrânul eunuc se ridică în picioare şi porni prin cameră, cu paşii săi grei, smulgând voalurile de doliu şi împingând jaluzelele ferecate. Voia ca în salonul unde se afla Roxelana lumina să intre valuri-valuri. Voia s-o smulgă din fascinaţia ei pentru moarte.

Soarele prea puternic o orbi, iar Roxelana fu nevoită să-şi apere ochii cu ambele mâini, înainte de a şi-i deschide din nou.

— Cred că-s urâtă de speriat...

Dacă avea din nou nevoie să fie încredinţată de frumuseţea ei, însemna că se simţea mai bine. *Kïzlar aghasï*-ul i se aşeză alături, după obiceiul pe care-l aveau împreună de mult timp, şi aduse ultimul argument:

— L-ai surghiunit pe prinţul Mustafa în provincia îndepărtată Amasya, deci departe de tron şi departe de inima Imperiului. Chiar şi în cea mai obscură dintre provincii, vestea morţii lui Mehmed a ajuns la urechile lui. În momentul de faţă, fii sigură că Mustafa e anunţat.

— N-are decât, mie mi-e totuna. Nu mai pot, nu-nţelegi că nu mai pot? La ce mi-ar folosi să mai am curaj?

— În lipsa padişahului nostru, se murmură mult prin oraş. Nu vrei să ştii ce vorbeşte lumea?

— Hai, zi...

— Ei bine, se afirmă că moartea asta ar fi un semn de la cer, o pedeapsă a lui Allah pentru îndepărtarea nedreaptă a lui Mustafa. Nu se ştie prea bine cine face să umble aceste zvonuri. Poate *agha* ienicerilor, poate marele vizir, Suleyman Paşa? Oricare-ar fi, vorbele umblă. O ştii la fel de bine ca mine, padişahul respectă atât de mult semnele cerului, încât ar putea să-l cheme pe Mustafa înapoi la Manisa.

— Niciodată! Mustafa nu se va întoarce niciodată!

Bătrânul o privi cu atenţie. Strigând acel nume, în vocea ei se simţise din nou pasiunea. Prin urmare, nu muriseră toate interesele politice din sufletul sultanei, dar mai era şi altceva, un sentiment tulbure pe care Roxelana nu l-ar fi mărturisit niciodată. Iar *kïzlar aghasï*-ul se întreba, mai agitat decât ar fi dorit: „Ar fi cu putinţă să-l iubească? Da, nu se poate să mă înşel, îl iubeşte pe Mustafa! Deci, asta era. Nu-l urăşte, dimpotrivă, tremură de frică să nu-l vadă şi să se trădeze." În acelaşi timp, îl încerca,

aşa bătrân, urât şi eunuc cum era, un sentiment chinuitor, o gelozie feroce. Niciodată Mustafa n-avea să mai revină atât de aproape de capitala Imperiului, atât de aproape de Roxelana, era gata să jure. Prefăcându-se că nu înţelesese natura emoţiilor Roxelanei, i se adresă cu un glas blând şi liniştitor, ca unui copil pe care trebuia să-l aline:

— Când sultanul se va întoarce din Ungaria, va trebui ca în inima ta să fie totul limpede, sultana mea. Va trebui să te fi hotărât care dintre fiii tăi e bine să-i urmeze lui Mehmed-Khân. Padişahul se va înclina în faţa alegerii tale. Va trebui atunci să pui foarte repede să fie numit guvernatorul Sarukhanului, dacă nu vrei ca acela să fie Mustafa. Pe cine alegi?

— Cel mai mare este acum Selim, dar...

— Nu-l iubeşti câtuşi de puţin, ştiu, iar ştirile pe care le primeşti regulat de la Konya nu sunt încurajatoare, asta-i sigur. Djelal bey, favoritul lui, este un destrăbălat care nu face decât să-l încurajeze pe prinţul Selim în vicii, iertată fie-mi francheţea. Amândoi sunt beţi de dimineaţa până seara şi de seara până dimineaţa. Atât de răi, încât lui Selim nici nu i se mai spune altfel decât *sarhos,* beţivanul. Întreţine curtezane şi lasă treburile oraşului de izbelişte. Nici măcar pe la moschee nu se mai duc, preferând să-şi facă de cap cât mai mult. Prinţul Selim ar fi un sultan jalnic, când Allah îl va chema la el pe padişahul nostru. Câtă vreme tânărul Baiazid, care s-a ilustrat în Ungaria, este deja adorat de armată. E înţelept şi serios, şi cu mult curaj. Dascălii lui nu pot decât să fie mândri de el...

— Ştiu toate astea la fel de bine ca tine, *kïzlar aghasï*-ul meu. Totuşi, Selim este acum cel mai mare. Sărmanul meu Djihângîr, Cocoşatul meu, nici nu intră în discuţie, din păcate, şi nu va avea parte niciodată de cel mai neînsemnat guvern. Nu poţi pune un infirm în fruntea unei provincii

măcar, cât de mică. A-l numi pe Baiazid în Sarukhan ar fi prea periculos. Ar însemna să treacă înaintea a doi prinţi mai vârstnici. Nu trebuie să ne asumăm un asemenea risc. Armata, miniştii, vizirii s-ar revolta. Şi-apoi, îi găsesc totuşi un defect important lui Baiazid – seamănă prea mult cu tatăl lui! La fel ca Suleyman, este nobil, loial şi franc. Ca să domneşti, ai nevoie de mai multă viclenie. Ai nevoie de un spirit întortocheat şi ascuns, care să nu cunoască nici scrupulele, nici ruşinea.

— Suleyman nu este croit astfel, sultana mea, şi e un mare sultan.

— Dar eu sunt croită astfel, şi guvernez cu el! Selim va fi, chiar dacă alegerea asta mă deznădăjduieşte la fel ca pe tine.

Şi Roxelana izbucni în râsul ei triumfător, un râs care totuşi cam scârţâia.

Aşa cum prevăzuse *kïzlar aghasï*-ul, durerea lui Suleyman a fost adâncă şi năprasnică. În timpul acelei ierni, se vedea trecând prin curţile seraiului silueta înaltă şi slabă, adusă de umeri, doborâtă de tristeţe, a lui Suleyman, care mergea fără să vadă pe nimeni, fără să-şi poată stăpâni lacrimile. Nu mai asista la şedinţele Divanului, nu-şi mai primea miniştrii. În afară de Roxelana, care ştia mereu să-l ia în derâdere şi să-i mai alunge puţin amărăciunea, mai erau doar două persoane pe care le vedea cu plăcere: nepoata lui Huma-Chah, care din fericire nu moştenise fizicul dizgraţios al lui Rüstem, tatăl ei, şi semăna zi de zi tot mai mult cu mama sa, şi Mimar Sinan. În fiecare dimineaţă, Suleyman se închidea ceasuri întregi cu bătrânul său inginer militar, care nu mai avea alte griji decât arhitectura. Sinan îşi dovedise calităţile de constructor cu prestigioasa moschee din Edirne, Üc Serefli,

acoperită cu una dintre cele mai mari cupole văzute vreodată. Acum, Suleyman îi încredinţa proiectul care, în acele momente de doliu, rămăsese cel mai scump pentru el: înălţarea unei moschei grandioase pentru a celebra gloria fiului său, Mehmed. Avea să fie moscheea din Chehzâde. Trebuia să fie de o perfecţiune puţin cam dureroasă, pentru a aminti că omul nu e decât o nimica toată în mâna lui Dumnezeu şi că un prinţ căruia i se făgăduia cel mai luminos destin poate să moară pe neaşteptate, pentru că scuipă sânge şi nimeni nu reuşeşte să-l vindece. Suleyman îi ceruse deja lui Sinan să sculpteze un tron în miniatură pe mormântul lui Mehmed, gravând pe el acest epitaf straniu şi tragic:

„Mehmed-Khân! Cel care trebuia să fie moştenitorul tronului!"

Fără să-şi menajeze durerea, Sinan, complice al visului de frumuseţe nutrit de sultanul său, a cerut să se aducă blocuri întregi de granit egiptean, cu căruţele, marmură de Paros şi coloane antice luate din cele mai pitoreşti aşezări greceşti de pe malurile asiatice ale Mediteranei. Mărimea maiestuoasă a cupolelor era compensată de eleganţa minaretelor. Ferestre ogivale lăsau să intre valuri de lumină pentru a celebra un mort tânăr care avea nevoie de limpezime. Din arhitectura persană, Sinan a împrumutat efectul decorativ al pânzelor ornate magnific. Suleyman, însă, cerea mereu să se revadă câte un detaliu. Dorea pentru fiul lui mai multă marmură, mai mult aur, mai multe arbescvuri – pe scurt, mai multă splendoare. Lui Mehmed ar fi vrut să-i ofere totul.

Roxelana era deznădăjduită să-l vadă pe Suleyman cum se pierdea în această tristeţe nemăsurată. Fără să pară a acorda nici cel mai mic interes pentru treburile Imperiului, sultanul îi încuviinţa toate cererile. Nu-i fusese

deloc greu să-l numească pe Selim în Sarukhan şi pe Baiazid în Karamania. De asemena, acceptase, fără să-i dea prea mult interes, destituirea marelui vizir Suleyman Paşa pentru a fi înlocuit de Rüstem. Roxelana bănuia că fostul mare vizir ar fi căutat să-l readucă pe Mustafa, ceea ce ea dorea să evite cu orice preţ. Imediat ce s-a semnat numirea, şi-a chemat fiica, pentru a fi prima care să-i dea vestea lui Rüstem, şi i-a spus cu vocea ei poruncitoare:

— Treaba s-a făcut, Mihrimah! Soţul tău a fost numit mare vizir. Cum te simţi, măritată cu al doilea personaj al Imperiului? Ai să fii fabulos de bogată, Mihrimah. Cele mai mărunte dorinţe ale tale vor fi porunci. Tu şi bărbatul tău veţi putea face orice în Imperiu, cu condiţia de a ne rămâne mereu credincioşi.

Mihrimah se aruncă la picioarele ei, sărutându-i mâna întinsă.

— Cum am putea s-o trădăm vreodată pe mama şi binefăcătoarea noastră? Nu ai slujitor mai devotat decât Rüstem! Pentru tine, şi-ar da şi sufletul!

— Nu-i cer atât de mult, dar ştiu că şi-ar da sufletul şi pentru bani.[7] Ai grijă ca pasiunea asta să nu-l facă să uite

[7] Când a murit, în 9 iulie 1561, Rüstem era cel mai bogat om din Imperiu. Avea o avere cum nu se mai văzuse niciodată, şi care-i revena Porţii, aşa cum se întâmpla întotdeauna în Imperiul Otoman. Era proprietarul a opt sute cincisprezece ferme, patru sute şaptezeci şi şase de mori de apă, o mie şapte sute de sclavi, şase sute de şei garnisite cu argint, cinci sute decorate cu aur şi pietre preţioase, o sută treizeci de perechi de scări din aur, şapte sute şaizeci de săbii împodobite cu nestemate, opt sute de exemplare luxoase ale Coranului, treizeci şi două de pietre scumpe valorând unsprezece milioane de aspri, o sută de milioane de aspri care făceau cât două milioane de ducaţi – după cum ne spune baronul de Busbecq, ambasadorul regelui Ferdinand. Vanitosul personaj pusese chiar să fie scrise pe frontispiciul Camerei Tezaurului următoarele cuvinte: „Sume dobândite prin sârguinţa lui Rüstem Paşa". (n.ed.orig.)

că este, înainte de toate, un servitor al Imperiului; cel dintâi, dar tot un servitor.

— Nu va uita, mamă.

— Care e cea mai scumpă dorinţă a ta, Mihrimah, acum când poţi orice?

— Aş dori să mi se construiască o moschee într-un loc din oraşul nostru care mi-e foarte drag, pe a şasea colină, de unde e o vedere atât de frumoasă spre Bosfor. N-ar trebui ca această moschee să fie prea bogată, nici prea solemnă, ci dimpotrivă, credincioşii să se simtă liberi de a se ruga în ea la fel ca în sânul naturii. Libertatea e aşa de minunată!

— Nu eşti liberă, Mihrimah?

— Sunt atât de liberă pe cât poate fi o femeie, şi ţie îţi datorez asta, mamă.

Un alt motiv de doliu a umbrit nu peste mult curtea otomană. La începutul lunii iulie a anului 1546, Suleyman a aflat că al său *kapudan paşa,* marele amiral Khayreddîn Barbăroşie, care se întorsese la Stambul şi pusese să i se construiască un palat magnific pentru a-şi uimi prea tânăra soţie, suferea de o dizenterie îngrozitoare. Nu peste mult, puterile i-au slăbit într-atât încât nici nu mai putea să se ridice, deşi voia să supravegheze în continuare construirea noilor galere cu ajutorul cărora urma să se lanseze pe Mediterana o ultimă campanie navală în care nimeni nu mai credea, înafara lui. Suleyman venea să primească veştile în palatul său, unde muncitorii continuau să lucreze. Îngrozit de felul cum arăta la faţă, i l-a trimis, la sfatul Roxelanei, pe Rabi Salomon. Magul l-a sfătuit să împartă aşternutul cu copii foarte mici, a căror prospeţime avea să coboare febra bătrânului leu. Era tot ce mai putea face pentru el.

În sfârşit, Barbăroşie arăta ca un bătrân de şaizeci şi trei de ani. Boala îl doborâse, deşi îşi păstra aceeaşi privire mândră. La ora patru dimineaţa, trezindu-se, copiii au început să urle şi să alerge prin palat. Dormiseră lângă un cadavru. Suleyman a pus la cale nişte funeralii splendide pentru marele său amiral. Graţie lui Khayreddîn Barbăroşie, sultanul îşi impusese legea peste toată Mediterana. Devenise stăpân al oraşelor Tunis, Alger şi Tanger. Făcuse să tremure Genova, Neapole, Roma şi pe Serenissima. Îl năucise pe Francisc I al Franţei şi-l neliniştise enorm pe Carol Quintul. Da, Barbăroşie îl slujise bine, chiar dacă nu mai era prea disciplinat şi se războia mai degrabă ca un corsar decât un amiral. Odată cu dispariţia bătrânului leu al mărilor, flota otomană avea mult de pierdut, iar Suleyman plângea fără să se ascundă, în timp ce-i urma sicriul.

Moartea lui Mehmed, urmată de aceea a lui Barbăroşie, a întunecat definitiv caracterul deja chinuit al lui Suleyman. Îşi petrecea cea mai mare parte a timpului în apartamentele Roxelanei, înconjurat de copiii lui şi de micuţa sa nepoată Huma-Chah. Numai familia mai reuşea să-l înseninеze. Spre disperarea Roxelanei, s-a refugiat în practici religioase din ce în ce mai austere. A izgonit vinul de pe masa lui – el, căruia-i plăcuse atât de mult să se îmbete cu Ibrahim. A poruncit ca aurul veselei să fie topit şi oferit marelui *müfti,* Kemalpasazade. Până şi din scumpele sale instrumente muzicale a făcut un rug. Roxelana, însă, nu-l urma pe calea acestei asceze. Fără robele ei elegante, bijuteriile şi parurile ei mărginite cu aur, ar fi devenit mai puţin frumoasă în ochii lui Suleyman, ea pe care o pândeau, la patruzeci de ani trecuţi, ridurile şi un început de îngrăşare. Mai cu seamă, ştia că Suleyman, în pofida tendinţei sale spre sobrietatea personală, preţuia la ea

o împodobire dusă până la rafinamentul extrem, ediţiile cu scoarţe delicate ale Coranului, caligrafiile expuse pe etajere, măsuţele de scris din aur, mobilele de abanos cu intarsii de sidef, pernele preţioase. Ca să-i placă, totuşi, Roxelana afişa o devoţiune sporită.

La începutul anului 1547, după trei ani de la numirea prinţului Selim ca guvernator al Sarukhanului, aşadar şi ca viitor moştenitor al tronului, fratele Şahului Persiei, prinţul Elkas Mizra, a trimis la Stambul o solie pentru a solicita ajutorul sultanului. Dorea atât de mult să devină Şah în locul Şahului – eterna poveste... Roxelana ştia de la spionii ei că ienicerii, care stătuseră prea mult fără nicio ocupaţie după ultima campanie din Ungaria, reîncepeau să murmure. Nu-l priveau pe Rüstem cu ochi prea buni. Se tot spunea că le datora postul numai femeilor, Roxelanei, soacra lui, şi lui Mihrimah, nevastă-sa. I se mai reproşa şi că era putred de bogat şi nu se gândea decât să-şi înzorzoneze mereu mai mult noul palat de pe malul răsăritean al Scutari-ului. Chiar dacă Suleyman nu voia să audă nimic din toate astea şi se afunda tot mai mult în suferinţă şi în criza religioasă, Roxelana, din partea ei, le auzea cât se poate de bine. Trebuie să găsească o ocupaţie pentru armată şi în acelaşi timp să-i ofere lui Rüstem un prilej de a se ilustra în luptă, spre a deveni în sfârşit popular. Ea, care cu zece ani mai devreme făcuse atâtea eforturi pentru a încerca să-l împiedice pe sultan să se lanseze într-o campanie persană, fiindcă Ibrahim cel detestat era comandantul armatelor, i s-a adresat într-o seară lui Suleyman pe cel mai convingător ton al ei.

Era acea oră liniştită care lui îi plăcea cel mai mult, când soarele coboară în apele gălbui ale Bosforului şi umbrele încep să cuprindă Saray Burnu, aşternându-şi misterele peste chioşcuri şi dealuri. Mihrimah şi fetiţa ei

tocmai plecaseră. O cântăreaţă murmura trist, ciupind corzile unui *saz.*

— Această alianţă pe care ne-o propune fratele Şahului este o ocazie nesperată, padişahul meu, îi spuse ea. Mulţumită călăuzelor lui, armata noastră va putea să înainteze în mare secret, pe drumuri ocolite. Vei cădea pe neaşteptate asupra Şahului. Şi ai să te întorci, la fel ca Rüstem, fiul nostru mult iubit, acoperit de glorie şi învingător ca întotdeauna. Bogăţiile persane vor deveni ale tale, şi ai să fii, mai mult decât oricând, regele regilor, mai mare chiar şi decât Darius. Niciun Alexandru nu se va ridica vreodată în calea ta!

Să-şi uite durerea şi să pornească într-o campanie militară nouă... Era ispititor, fireşte. Lui Suleyman îi plăcea să se afle printre oamenii lui, la comanda celei mai puternice armate din lume, în acea atmosferă virilă a luptelor, a marşurilor şi a bivuacurilor. O intrare victorioasă în citadela cucerită, sub aclamaţiile nebuneşti ale soldaţilor lui, da, Suleyman voia să guste din nou această senzaţie rară. Totuşi, ezita să se arunce într-o campanie atât de hazardată. Până atunci, Persia, în ciuda victoriilor repurtate, îi scăpase încontinuu printre degete. Desigur, dacă fratele Şahului îl asigura de sprijinul lui, orice speranţe îi erau îngăduite. Odată aşezat pe tronul fratelui său, însă, noul Şah putea oricând să se întoarcă împotriva lui. Obiceiul trădării se deprinde atât de uşor...

În plus, lui Suleyman nu-i plăcuse niciodată să se angajeze într-un nou război fără a-şi fi asigurat spatele, semnând tratate de pace cu inamicii săi de altădată. Or, problema Ungariei încă nu se rezolvase. Agresivitatea şi pretenţiile neruşinate ale noului ambasador trimis de Carol Quintul la Constantinopole, Gabriel d'Aramont, zădărniceau ca întotdeauna orice şanse de semnare a unui

tratat. Şi mai erau, îndeosebi, misivele regelui Franţei, Francisc I, prins ca de obicei în cleşte, între posesiile spaniole şi austriece ale Habsburgilor. Şi el îi cerea ajutorul şi ar fi vrut ca sultanul Sublimei Porţi să vină la război în Europa. Această alianţă cu regele Franţei îl măgulea şi-l liniştea pe Suleyman, care nu dorea pentru nimic în lume să renunţe la ea, chiar dacă perspectiva unei campanii persane nu putea decât să-l amărască pe Francisc I.

— Ştiu la fel ca tine, Vesela mea, că oştirile mele nu trebuie să rămână mult timp inactive, şi că un sultan otoman care nu se războieşte devine suspect în ochii supuşilor lui. Nu trebuie nici să dăm impresia că îmbătrânesc...

— Pentru mine, rămâi veşnic tânăr, frumos şi seducător, parte a sufletului meu.

— Nu toţi supuşii mei mă văd cu aceiaşi ochi ca tine, Roxelana, şi cu atât mai puţin ienicerii!

Râzând împreună cu el, cel mai puternic atu pentru a-l seduce pe omul acela trist care îmbătrânise mult de la moartea lui Mehmed, Roxelana se rezemă de pieptul său. Îşi păstrase puterea asupra lui şi nu se mai temea de rivalele ei mai tinere, căci Suleyman nu le învrednicea cu nicio privire.

Cu prudenţă, sultanul continuă:

— Ai dreptate, tu, cea care eşti numită acum în Imperiu „doamna gândurilor mele" şi „stăpâna stăpânului tuturor". Îi voi spune lui Rüstem să trimită mesageri în provincii, pentru a pregăti o nouă campanie.

Nu era decât un succes pe jumătate, din moment ce Suleyman nu spusese împotriva cărui inamic aveau să pornească la război. Fără îndoială, nici chiar el încă nu ştia – nu...? Roxelana putea să-i arate o răbdare nemărginită, chiar dacă era impetuoasă din fire şi, din ce în ce mai des, o încerca setea de putere. De asemenea, îi plăcea tactica

de a-şi muta încet pionii, ştiind că învingea întotdeauna. Era incomparabil mai calculată decât el!

Roxelana şi Rüstem au încercat prin toate mijloacele să-l tempereze pe Gabriel d'Aramont şi să-l facă să se arate mai rezervat cu preteţiile. Sfaturile au dat rod şi, în sfârşit, la 19 iunie 1547, s-a semnat tratatul de la Constantinopole, care asigura un armistiţiu de cel puţin cinci ani. Carol Quintul şi Suleyman se angajau ca în acel timp să nu mai ridice armele unui contra celuilalt, împăratul acceptând chiar să-i plătească un tribut anual pentru porţiunea din Ungaria care încă-i mai aparţinea. Din acel moment, nimic nu se mai opunea campaniei din Persia, care a fost anunţată solemn în timpul unei şedinţe a Divanului, de către Suleyman în persoană:

— Am făcut ceea ce ne cereau onoarea şi demnitatea Imperiului. Dacă survine vreo trădare, vom lăsa pedeapsa în mâinile lui Allah, Domnul nostru.

Şi el se temea de prinţul persan. Mai rău, spionii îi raportaseră în mai multe rânduri un zvon persistent privindu-l pe prinţul Mustafa, care se afla tot în provincia aceea îndepărtată.

— Prinţul a trimis diverşi mesageri la Şah, ca să-i ceară fiica în căsătorie.

Zvonurile continuau, deşi nu fusese interceptat niciun mesager, iar Suleyman, care-şi amintea prea bine de bănuielile nedrepte nutrite contra lui de propriul său tată, Selim Necruţătorul, refuza să-l condamne pe Mustafa fără probe. Se mulţumea să-l menţină în semi-exilul său şi să-l înconjoare cu spioni însărcinaţi să-i supravegheze toate acţiunile şi gesturile. În acelaşi timp, pentru a nu-l nemulţumi pe Făuritorul, a trimis în Franţa o scrisoare foarte prietenoasă, numindu-l nici mai mult, nici mai puţin decât „restauratorul creştinătăţii", prin care se scuza

destul de plat că nu-şi putea onora promisiunile războinice, „anotimpul fiind mult prea înaintat", dar asigurându-l de ajutorul unei flote şi al unei armate de patruzeci de mii de oameni în Croaţia, „pentru a-i apăra pe prietenii noştri şi a-i combate pe vrăjmaşii noştri, aşa cum se cade din partea demnităţii noastre imperiale". Despre tratatul de la Constantinopole sau despre viitoarea campanie din Persia, evident, Suleyman nu sufla o vorbă. Nu e bine să le spui chiar pe toate, nici chiar prietenilor – ba încă, lor cu atât mai puţin! Scrisoarea a sosit după 31 martie, 1547, data morţii lui Francisc I, care astfel nu a aflat că principalul său aliat îl abandonase.

8

În primăvara anului 1548, armata otomană era în sfârşit pregătită de campanie, iar Suleyman trecu în fruntea ei. Încă o dată i se opunea lui Tahmasp şi spera o victorie decisivă. Astfel, putea să termine cu erezia şiită pe care tatăl său, Selim, n-o sugrumase complet. Autoritatea Porţii rămânea slabă în estul Anatoliei, unde marii feudali continuau să oscileze, după capriciile de moment, de la Şah la sultan şi de la sultan la Şah. Roxelana avea dreptate: era convenabil să exploateze acea gâlceavă de familie din sânul dinastiei Safavizilor. La cererea Veselei sale, Suleyman acceptase ca în absenţa lui, Selim să devină caimacam al Stambulului. Nu se găsea deja pe treptele tronului?

Din nou, Roxelana, curtea şi populaţia oraşului au asistat la frumosul spectacol al acelei armate perfect

organizate care părăsea capitala pentru a porni la drum spre Anatolia. Au ajuns la Konya, oraşul sfânt al dervişilor, unde Suleyman şi-a făcut rugăciunile în splendida moschee cu ceramică de peruzea, apoi la Sivas şi la Erzurumu, unde s-au întâlnit cu Elkas Mirza. Prinţul trădător a insistat ca sultanul să atace Tabrizul, capitala unde se refugiase Tahmasp. În ura lui oarbă contra fratelui pe care dorea atât de mult să-l detroneze, Elkas era gata să-i masacreze pur şi simplu pe toţi locuitorii, ceea ce Suleyman refuză cu trufie.

Lăsând în seama lui Rüstem grija de a mătura fortăreţele din jurul lacului Van, Suleyman a coborât la Apel pentru a-şi petrece acolo iarna, care în Anatolia venea întotdeauna devreme şi era foarte aspră. În acel timp, Elkas, ocupat să scurme cu ambele mâini în tezaurul fratelui său, întârzia la Ispahan, unde asedia şi armata celuilalt frate, Sohrab, rămas fidel lui Tahmasp. Propriii ostaşi l-au dat pe mâna lui Sohrab. La început, Tahmasp l-a cruţat pe Elkas, mulţumindu-se doar să-l închidă în fortăreaţa Alamut, după care prizonierul a fost asasinat în condiţii misterioase.

Ştiind că armatele sale erau mai puţin numeroase decât ale lui Suleyman, mai puţin călite în război şi înarmate mediocru în faţa redutabilelor tunuri turceşti, Tahmasp folosea cu îndărătnicie tactica veche care-i reuşise în campania dinainte: să fugă de luptă, evitând mereu să se arate în faţa lui Suleyman.

La sfârşitul unui război de douăzeci de luni, Suleyman s-a întors în capitală, triumfător ca întotdeauna. Deşi se prefăcea a crede în victorie, deşi o proclama sus şi tare, aceasta rămânea totuşi departe de a fi fost decisivă.

Pentru a-i mulţumi cerului aşa cum se cuvenea, Suleyman l-a chemat pe Mimar Sinan. Şi acesta

îmbătrânea, dar talentul lui nu contenea să se afirme. De-acum, Suleyman avea ideea fixă de a clădi în oraşul lui cea mai frumoasă moschee din lume. Voia ca aceasta să egaleze măreţia şi opulenţa Catedralei Aya Sofia, precum şi graţia şi uşurinţa geamiei Chehzâe Camii, înălţată în amintirea fiului său Mehmed. A lui, care avea să fie numită Süleymâniye, urma să se înalţe pe a treia colină, cea mai vastă. Edificiul religios avea să fie înconjurat de tot complexul obişnuit al spitalelor, *medrese*-lor şi instiuţiilor caritabile, mult mai impunător decât altele, evident. Nu era Suleyman stăpânul suprem al Imperiului?

Mimar Sinan s-a apucat numaidecât de treabă. În fiecare zi, venea să-i arate lui Suleyman planurile lui. Iar Hürrem, care dintotdeauna avusese gusturi foarte sigure, era la rândul ei pasionată de construirea acelei moschei, care avea să fie testamentul spiritual al lui Suleyman, un imn înălţat frumuseţii şi credinţei, o izbucnire de fervoare, un strigăt urcând spre cer.

Puţin câte puţin, conform planurilor lui Sinan, se ridica moscheea. În spiritul lui Suleyman, ea exista deja. Discuta la nesfârşit despre ea cu Roxelana.

— Moscheea mea va avea cel puţin două minarete, spunea Suleyman.

— Pentru a-ţi exprima gloria, padişahul meu, şi pentru a-ţi ajuta rugăciunile să urce până la cer, eu aş zice că mai degrabă patru. Vor fi adevărate gulere de piatră, împodobite cu balcoane sculptate. Vezi tu, i-am cerut lui Sinan să-şi modifice planurile. Şi m-am gândit că ne-am putea folosi de coloanele Hipodromului... Nu te supăra, parte a sufletului meu, dar ţi-aş dori tot ce poate fi mai minunat pe lumea asta.

Ideile îndrăzneţe ale Roxelanei, puse admirabil în practică de talentul lui Sinan, îl încântau pe Suleyman.

Să ia coloanele de la Hipodrom pentru a împodobi curtea din faţa moscheii cu porticuri era o idee de geniu, pe care el n-ar fi cutezat niciodată s-o propună. Roxelana râdea şi se înflăcăra tot mai mult. Printre buzele povestitoarei şi ale magicienei, cuvintele îşi luau zborul, purtând cu ele adevărate vrăjitorii:

— Poarta principală se va deschide spre sala de piatră, care va avea proporţii impresionante, atât de perfectă încât acustica ei va fi uluitoare. Aşa mi-a promis Sinan.

— N-ai prevăzut nici mozaicuri, nici faianţă, din câte văd.

— Nu, Suleyman, acelea sunt ornamentaţii prea femeieşti pentru tine. Ne-am gândit mai degrabă la nişte motive pictate în stil frescă, şi la medalioane împodobite cu caligrafii, eşti atât de priceput în această artă...

Cu febrilitate, amândoi se aplecau peste planuri, schimbând ici şi colo câte un detaliu, adăugând frumuseţe frumuseţii, pentru acel vis de piatră care şiroia de o armonie misterioasă, plină de graţie şi, în acelaşi timp, de o forţă senină.

— Deasupra *mihrâb*-ului, care va fi din marmură albă sculptată, la fel ca *minbâr*-ul, vitralii cu flori vor scălda tot edificiul în lumini colorate. Numără-le, padişahul meu, sunt nu mai puţin de o sută treizeci şi opt!

La începutul anului 1550, în prezenţa muftiului, a marelui vizir, a tuturor copiilor săi, dar fără Mustafa, care era tot în exil, în faţa lui Sinan şi a întregii curţi, Suleyman a depus solemn prima piatră a moscheii sale. Nu mai rămânea decât să fie construită.

*

De doi ani deja, lucrările se desfăşurau sub conducerea energică a lui Mimar Sinan. Süleymâniye începea să se ridice din pământ, iar zidurile sale albe se clădeau sub un furnicar de muncitori şi o pădure de schele. În primele zile ale anului 1552, în seraiul imperial şi prin provinciile Imperiului, s-au văzut fluturând la capătul unei prăjini celebrele cozi de cal. Era chemarea la război.

Din nou, Suleyman voia să-şi lanseze armatele spre a cuceri Persia şi a-l obliga pe Tahmasp să lupte. Totuşi, de data asta sultanul n-a trecut în fruntea oştilor, numindu-l în schimb pe Rüstem Paşa *serasker* şef. El, unul, rămânea alături de Roxelana şi Sinan. Uneori, era sătul de război. La cincizeci şi şapte de ani, se simţea cam obosit de toate acele campanii care o luau mereu de la început. Rüstem şi armata cea masivă au părăsit capitala, dar s-au oprit nu departe de Stambul, la Aksaray, ca să se încartiruiască pentru iarnă, în aşteptarea convoaielor şi a noilor trupe recrutate din cele mai îndepărtate provincii ale Imperiului, în timp ce continuau instrucţia.

Moralul armatei nu era în cea mai bună formă. Oricât se străduise, Rüstem rămânea la fel de nepopular. I se reproşa fizicul său ingrat, lipsa de prestanţă şi repulsia manifestă faţă de practica războiului. Se vedea limpede că se simţea mult mai în largul său într-un birou, lucrând la socoteli şi supraveghind cu străşnicie plata impozitelor. De asemenea, ienicerii începuseră să murmure, apoi să strige de-a binelea:

— Îl vrem pe padişah printre noi – sau, dacă e prea bătrân ca să se mai războiască şi preferă compania rusoaicei lui din serai, să ni-l trimită pe fiul său, Mustafa!

— Trăiască Mustafa, prinţul nostru, să aibă parte de viaţă lungă!

Nu erau departe de o revoltă declarată. Dacă ienicerii îşi răsturnau oalele, se puteau teme de orice. Stambulul era atât de aproape... Înfricoşat, Rüstem îl chemă pe militarul în care avea cea mai mare încredere, Semsi, aga spahiilor, corpul rival al ienicerilor.

— Semsi, începu el, pleacă neîntârziat în galop spre capitală şi du-te la padişah. Vorbeşte numai cu el, să n-ai încredere în nimeni! Mai ales, să nu te opreşti din drum. Răspunzi cu viaţa de mesajul pe care ţi-l dau. Nimeni să nu te vadă întâlnindu-te cu sultanul, altfel vor risca să înţeleagă ce se întâmplă aici. Du-te singur, ca să fie cât mai discret, şi mai ales grăbeşte-te!

Rüstem, care nu era un războinic aşa cum fusese Ibrahim şi nu strălucea prin curaj, ar fi preferat să fie el în locul lui Semsi. Totuşi, era nevoit să rămână pe loc şi să facă faţă situaţiei. Cu orice risc, a poruncit să se împartă raţii duble de mâncare la ieniceri, ceea ce i-a mai calmat puţin.

Semsi nu şi-a cruţat eforturile şi în curând a ajuns să vadă zidurile Stambulului, dar a aşteptat căderea nopţii înainte de a se prezenta la poarta seraiului, ca să-l cheme pe *kïzlar Agasï*.

— Ceea ce am să-i spun padişahului este atât de grav, încât nu suferă nicio amânare, din ordinul lui Rüstem.

— Urmează-mă!

Suleyman dormea deja, căci răcise şi avea febră. Cu toate acestea, şeful eunucilor negri nu ezită să-l trezească. Sultanul se odihnea lângă Roxelana, care vru să asiste şi ea la întrevedere, ascunsă ca de obicei după un paravan. Voia mai ales să afle mesajul de la scumpul ei Rüstem. Suleyman rupse sigiliul lui Rüstem, citi scrisoarea (ţinând-o cu o mână tremurătoare), apoi i-o

întinse şi Roxelanei. În sfârşit, îi spuse lui Semsi cu un glas muribund:

— Întoarce-te la marele vizir, prietene, şi spune-i să părăsească neîntârziat tabăra şi să revină în capitală. Asigură-l că cei ce fac necazuri vor fi pedepsiţi cum merită. Ordinul meu nu suferă nicio întârziere.

Aga spahiilor se aruncă la picioarele sultanului, îi sărută poala haltului de noapte şi ieşi în fugă. După plecarea lui, Suleyman se lăsă pradă uneia dintre redutabilele lui crize de mânie.

— Ienicerii îl aclamă pe Mustafa ca şi cum ar fi sultanul lor, urlă el, şi el nu face nimic ca să-i calmeze. Rüstem m-a asigurat chiar că întreţine în continuare relaţii cu blestematul ăla de Safavide. Ferească Dumnezeu ca Mustafa, cât mai sunt eu în viaţă, să se facă vinovat de-o asemenea infamie!

Roxelana păli. Mesajul era limpede. Pentru prima oară de când îl cunoştea, Suleyman îl ameninţa pe unul dintre copiii lui, iar pedeapsa sugerată nu putea fi alta decât moartea. În sufletul sultanei se dădea o luptă sfâşietoare. În ceasul acela atât de grav pentru Mustafa, îşi simţea vechea dragoste renăscând, mai tinerească şi mai arzătoare ca niciodată, când ea crezuse că despărţirea o ucisese. Mustafa o iubise, dar se spunea că avea o favorită foarte frumoasă care-i dăruise un fiu. Fără îndoială, o uitase de mult pe Roxelana, chiar dacă ei i se păruse uneori că surprindea în ochii negri şi atât de mângâietori ai tânărului prinţ o lucire care exprima mult mai mult decât o simplă tandreţe filială. Roxelana îmbătrânise şi ea. Acum, când se apropia de cincizeci de ani, nu mai putea să conteze pe frumuseţea ei, chiar dacă râsu-i suna la fel de limpede, gesturile îi rămăseseră vii şi graţioase, iar ochii, fără seamăn. De-acum, evita să

se mai privească prea mult timp în oglindă, căci ceea ce vedea acolo o mâhnea.

— Îl voi soma pe Mustafa să vină la Stambul şi să se explice în faţa Divanului. Dacă nu poate, sau dacă îndrăzneşte să nu mă asculte, sentinţa va fi moartea.

Mustafa la Stambul – aşa ceva era de-a dreptul imposibil de imaginat pentru Roxelana. Ar fi vrut să-şi revadă măcar o dată fraţii şi sora, i-ar fi cerut o audienţă pentru a o ruga să intervină în favoarea lui, iar asta nu putea să se întâmple pentru nimic în lume. Mustafa trebuia să păstreze amintirea sultanei cu toată strălucirea ei din tinereţe. Trecuse atât de mult timp de când nu mai apăruse la curtea tatălui său, încât confruntarea cu bătrâna în care se transformase Roxelana părea de neconceput pentru ea. Mai bine orice altceva, decât această umilinţă. Ştia bine că niciodată n-ar fi suportat să vadă dezgustul sau mila, poate, în privirea lui Mustafa. Voia ca, pentru el, să rămână pe vecie „Magnifica".

— Să-l chemi pe prinţ în capitală, când îl bănuieşti de crime atât de grave, ar fi foarte primejdios pentru viaţa ta şi a noastră, a copiilor tăi şi chiar şi a mea, poate, padişahul meu, lumina ochilor mei. Îl suspectezi pe Mustafa că a urzit un complot printre ieniceri ca să-ţi răpească puterea şi tronul. Dacă un asemenea complot există, şi e mai avansat decât crezi, gândeşte-te le pericol.

— Şi atunci, ce propui, Vesela mea, cea mai credincioasă şi înţeleaptă dintre sfetnicii mei?

— Mă onorezi peste măsură, Suleyman. Înainte de toate, ar fi bine să nu bruschezi nimic şi să nu acţionezi prea precipitat. Însărcinează nişte oameni de nădejde să înceapă o anchetă amănunţită şi discretă. Poţi avea încredere în Rüstem, acum face parte din familie şi nu l-ar răbda inima s-o vadă spulberată de vreo infamie.

Dacă Mustafa e vinovat, Rüstem o să afle. Atunci, vom avea destul timp să-l ascultăm pe Mustafa. Iar dacă, din nefericire, a trădat, convoacă-l în afara capitalei, cât mai departe de tronul Imperiului.

— Ca întotdeaua, îmi dai sfaturi foarte înţelepte, Hürrem. Prin urmare, am să-i acord un răgaz lui Mustafa, până-şi va termina Rüstem ancheta. Dacă fiul meu e vinovat, voi fi fără milă şi o să fie judecat ca oricare altul dintre supuşii mei. Nu mi se mai spune mie şi „Justiţiarul"?

Roxelana răsuflă prelung. Sugerând o anchetă, câştiga timp şi, mai ales, evita să ajungă într-o zi faţă-n faţă cu Mustafa, dragostea ei interzisă, nebunia şi durerea ei. Pentru propria siguranţă, era mai bine ca Mustafa să fie găsit vinovat. Astfel, Selim avea să ajungă sultan fără probleme, la moartea lui Suleyman, ea însăşi devenind *valide sultan.* Gândi cu repeziciune. Ce vârstă, aşadar, avea Mustafa? Treizeci şi cinci de ani, deja? Nu era cu putinţă. De ce tinereţea lui fugise atât de repede? De ce frumuseţea lui legendară nu mai era decât o amintire? De ce-i purta Roxelana o asemenea iubire celui pe care nu avea dreptul să-l iubească? Se întoarse, cu ochii în lacrimi, dar Suleyman îi văzuse privirea înrourată şi înţelese greşit motivele acelei tristeţi.

— Ştiu că întotdeauna l-ai considerat pe Mustafa ca pe un fiu adevărat şi l-ai crescut ca şi cum ar fi fost al tău, spuse el cu emoţie. Ştiu că durerea mea te răneşte, Vesela mea care-mi plângi mie necazurile, dar fii sigură că voi şti să fiu drept, fără nicio undă de slăbiciune.

— Nu mă îndoiesc, parte a sufletului meu.

*

Chiar a doua zi, Suleyman se aşează în faţa *divit*-ului, măsuţa sa de scris. Îşi ascuţi el însuşi penele cu *kalembia,* îşi înmuie *calame*-ul în cerneală şi începu să aştearnă pe pergament, cu elegantul său scris de om cultivat, ordine către guvernele mai multor provincii otomane. Apoi trasă *tughra,* monograma imperială, şi făcu să lucească aurăriile cu *zermühre*-ul, şlefuitorul. Le explica guvernatorilor că, din motive de intendenţă, campania era amânată pentru vara viitoare. Alte mesaje suspendau sau porunceau să fie întemniţate anumite detaşamente de ieniceri, cei care îi ţinuseră partea, pe faţă, prinţului Mustafa. Iar altele stabileau cu precizia obişnuită modalităţile de întoarcere a oştilor în diversele lor cazărmi.

Rüstem începea să tremure pentru propriul cap. El, care întotdeauna o văzuse pe soacra lui atât de puternică şi senină când era vorba să-şi atingă scopurile fixate, nu înţelegea nimic din nesfârşitele ei şovăieli şi amânări în privinţa lui Mustafa. Într-o zi, îi cerea cu patimă moartea. A doua zi, nu mai voia să audă vorbindu-se despre el şi-şi ascundea prost lacrimile la cea mai mică aluzie. Ancheta lui nu înainta deloc, şi nu descoperise nimic care să permită compromiterea definitivă a prinţului, ca să piară pentru totdeauna din spiritul lui Suleyman. Aşa că luă o decizie extremă.

Chemă un prizonier persan şi-i porunci să falsifice sigiliul lui Tahmasp, pentru a-i adresa lui Mustafa o propunere de alianţă imaginară, semnată de regele persan. Apoi, prizonierul, căruia Rüstem îi făgăduise bani şi libertatea, fu închis înapoi în celula sa, iar seara, şiretul unui Mut scurtă zilele martorului incomod. În sfârşit, Rüstem ţinea în mână dovada de care avea nevoie. Nu îndrăznea să-i vorbească despre asta Roxelanei. Era

un secret prea periculos şi nu putea fi sigur de reacţiile ei. Preferă să-l întâlnească pe Suleyman în bibliotecă şi să-i dea personal scrisoarea, făcută sul într-un toc de mătase şi sigilată. Se prosternă în faţa lui, iar Suleyman îl ridică imediat, cu afecţiune. Chiar dacă Rüstem era de o urâţenie jenantă, chiar dacă era lacom şi iubea aurul mai presus de orice, era un bun slujitor al Imperiului, un muncitor îndârjit, înzestrat cu o memorie impecabilă. Niciodată nu avusese Suleyman un trezorier mai zelos. Niciodată aurul nu ajunsese cu atâta spor în cuferele imperiale. Văzu chipul bulversat al lui Rüstem, care de fapt tremura de frică pentru preţioasa lui persoană.

— Ce ţi s-a întâmplat?

— Unul dintre spionii tăi, padişahule, a interceptat acest răvaş venit din Persia, înainte de a ajunge la prinţul Mustafa.

— Dă-mi-l repede!

Suleyman îl citi în tăcere, apoi i-l întinse înapoi lui Rüstem, copleşit:

— Iară dovada supremă a trădării fiului meu cel mare. De astă dată, din păcate, nu mai încape nicio îndoială. Du-te să-l cauţi pe prinţ în provincia lui şi adu-l aici, cu forţa dacă altfel nu se poate. Nu mai pot aştepta. O să fie judecat şi va trebui să răspundă de faptele sale.

Rüstem se înclină şi ieşi, preocupat. Ar fi preferat ca Suleyman să-l trimită pe călău la Mustafa. Ca el însuşi să-l aducă pe prinţ la Stambul i se părea destul de riscant. Mustafa era tânăr, viteaz şi îndrăzneţ. Mai mult, ştia că n-avea nicio vină. N-ar fi încercat vreo lovitură fulgerătoare? De data asta, Rüstem nu mai dădea multe parale pe propria piele. Luă cu el un regiment de zece mii de spahi şi părăsi capitala, după ce-şi sărutase soţia şi fata ca şi cum atunci le-ar fi văzut pentru ultima oară.

Călăreau de două zile, când Rüstem văzu un nor de praf la orizont. Trimise numaidecât nişte cercetaşi, care la întoarcere îi povestiră, tremurând înspăimântaţi, că era vorba de cavaleria prinţului. Mustafa galopa spre ei, în fruntea unui escadron de şapte mii de călăreţi. Iar Rüstem, care n-avea deloc poftă să moară pentru o cauză atât de meschină, se întoarse jalnic la Stambul, fără Mustafa.

Suleyman îşi aştepta ginerele la intrarea în serai, nerăbdător era să audă veştile, dar şi tremurând de teamă că avea să afle despre moartea acelui fiu pe care nu reuşea să-l urască. Mustafa, în ciuda presupusei sale trădări, era atât de frumos, de sclipitor, de instruit, şi de un curaj nebunesc. Suleyman se recunoştea în el, mai mult decât în oricare altul dintre fiii lui. Selim, mai cu seamă, i se părea vrednic de dispreţ, un beţiv lipsit de eleganţă şi de orice bucurie.

— Te-ai întors singur, din câte văd. Explică-te!

— Iartă-mă, padişahul meu!, dar prinţul mă aştepta în fruntea unei adevărate armate. Ne-ar fi angajat în bătălie, fii sigur.

— Iar tu n-ai luptat, după cum văd. Trebuie să înţeleg de-aici că prinţul e mai viteaz decât tine?

— Oamenii mei nu m-ar fi urmat. Deja îl aclamau pe prinţul Mustafa. Dacă armatele noastre s-ar fi întâlnit, a mea ar fi dezertat ca să treacă de partea fiului tău. Şi atunci, în fruntea unei forţe de aproape douăzeci de mii de oameni, Mustafa ar fi năvălit asupra capitalei. Dacă mă angajam în luptă, s-ar fi putut ca în acest moment nici să nu mai ai tron. Propriii tăi copii, nepoţii tăi, Hürrem însăşi, ar fi putut să fie morţi.

— Deci vrei să spui că, într-un fel, mi-ai salvat viaţa, Rüstem?

În glasul lui Suleyman se simţea o ironie puternică, iar Rüstem îşi spuse că trebuia să găsească un răspuns potrivit, cât mai repede, altfel n-avea să mai fie multă vreme mare vizir şi, fără îndoială, nici măcar în viaţă.

De asemenea, Rüstem mai ghicise şi că Suleyman, mereu avid de vesele fapte de vitejie, admira bravura disperată a lui Mustafa, care prefera să moară în fruntea cavaleriei sale, în loc de a fi supus unui proces defăimător. Aşa că marele vizir adăugă cu perfidie cuvintele care, cum bine ştia, l-ar fi rănit cel mai adânc pe Suleyman:

— La vederea lui Mustafa, spahiii mei au început să repete şi ei reproşurile ienicerilor: „Sultanul e prea bătrân!", strigau, „s-a moleşit în dragostea pentru o singură femeie şi nu mai ştie să poarte un război. A venit vremea să se retragă pentru totdeauna în serai. Vrem un prinţ tânăr! Trăiască padişahul Mustafa!„

— Au îndrăzit, mârâi Suleyman, care simţea cum îi revenea furia şi nu-l mai admira deloc pe fiul său cel mare.

Pentru moment, cel puţin, Rüstem era salvat.

Suleyman şi-a amintit de sfaturile Roxelanei. Nu la Stambul trebuia să se judece trădarea prinţului, dacă aveau să ajungă la judecată. Trebuia să grăbească pregătirile de război, să dea impresia că dorea să invadeze cât mai curând Persia şi să plece din capitală. Prin urmare, cu toţii s-au grăbit să echipeze şi să instruiască armata. La începutul verii, totul era în sfârşit gata şi Suleyman şi-a luat rămas-bun de la Roxelana, după care s-a îmbarcat pe caicul regal, în compania celor doi fii ai lui, Selim şi Baiazid. Sub chioşcul de aur care domina Bosforul, vedea silueta Roxelanei, înconjurată de femeile din suita ei. Desigur, cu greu îşi stăpânea plânsul. Chiar dacă inima lui sângera, Suleyman îşi spunea

stăruitor că trebuia să termine cu Mustafa o dată pentru totdeauna. Se formaseră prea multe bănuieli, prea multe acuzaţii, prea multă ură surdă, şi de-o parte, şi de alta. Acum, când ştia că tatăl lui voia să-l judece pentru înaltă trădare, Mustafa, indiferent dacă era vinovat sau nu, avea să caute în orice caz să-l înlăture şi să se urce pe tron.

Şi gândurile Roxelanei erau destul de întunecate. Orice împăcare între Suleyman şi Mustafa părea de-acum imposibilă. Dacă Mustafa se revolta cu adevărat şi-şi ataca tatăl, ce-avea să se întâmple cu ea, precum şi cu copiii şi nepoţii ei? Urmau să piară cu toţii sub şireturile Muţilor? În cel mai bun caz, ar fi fost alungată în Palatul Lacrimilor, unde nu-i mai rămânea decât să plângă... Era groaznic, dar trebuia ca Mustafa să fie omorât.

Din nou, armata traversă Siria şi-şi stabili bivuacul la Eregli. De acolo, Suleyman trimise emisari la fiul său cel mare, pentru a-i ordona să se prezinte în faţa lui şi să răspundă de faptele sale. „Dacă fiul meu promite să se spele de crimele de care e acuzat," promitea Suleyman, „nu va avea de ce să se teamă pentru viaţa lui." Pe un alt drum, dar mult mai repede, al doilea vizir, Ahmed Paşa, care întotdeauna îl iubise pe prinţ, pe care-l cunoştea încă de la naştere, îi expedie lui Mustafa un curier ca să-l informeze că n-avea nici cea mai mică şansă de a-şi convinge tatăl. Sub niciun pretext nu trebuia să dea curs convocării.

Mustafa, palid ca moartea, citi cele două scrisori, cea de la tatăl lui şi cea de la unchi. Nu-i plăcea să dea bir cu fugiţii. Atunci, ar fi părut vinovat. Şi-apoi, ştia că era atât de popular printre ostaşi, încât nu credea că ar fi riscat ceva în tabăra tatălui său. Ienicerii îl iubeau îndeajuns ca să-l apere. Totuşi, îşi chemă muftiul, care era şi fostul

său guvernator, îi sărută mâna în semn de respect şi, arătându-i cele două scrisori, îl întrebă:

— Spune-mi, ce trebuie să fac, la acest ceas cumplit când bănuiala unui tată ar putea să mă trimită la moarte? Tu, care-mi cunoşti atât de bine sufletul, ştii că sunt nevinovat.

— Inima ta e mândră, Mustafa – ascultă-ţi-o! Pentru tine, care eşti sincer şi loial, merită mai degrabă să-ţi oferi viaţa pe tavă, cu cinste, decât să trăieşti sub suspiciuni pe care n-ai putea să le suporţi. Prezintă-te la convocare!

— Atunci, am să-ţi urmez sfatul, dar înainte dă-mi binecuvântarea ta!

Mustafa îl îmbrăţişă pe Murad, unicul său fiu, un tânăr chipeş de douăzeci de ani care-i semăna mult, şi sări în şa. În fruntea unei escorte puţin numeroase, pentru a-şi dovedi astfel intenţiile paşnice, porni în galop spre tabăra tatălui său. Când ajunse la Eregli, sufla un vânt puternic şi ploua torenţial. Totuşi, ienicerii îl aşteptau şi nu-i putu împiedica să-l aclame şi să-i strige numele, ceea ce era foarte neinspirat şi risca să sporească iritarea sultanului.

Rüstem nu întârzie să-i raporteze incidentul lui Suleyman, care toată seara stătu cu buzele strânse. Totuşi, încă nu-şi chemă fiul. Acesta se retrase cu sfetnicii lui sub cortul care le fusese pus la dispoziţie. Dacă voia, ar fi putut foarte bine să parcurgă tabăra tatălui său călare, să-şi ralieze ienicerii credincioşi şi să încerce să preia puterea. Şi probabil că ar fi reuşit, atât de iubit era. Armata, poporul şi mulţi miniştri chiar ar fi dorit să fie guvernaţi de un sultan mai tânăr. Se săturaseră de atotputernicia Roxelanei, a lui Mihrimah şi a lui Rüstem care, numai ei trei, conduceau în realitate Imperiul. De multe

ori, oamenii aveau impresia că Suleyman lăsa totul după voia lor şi se auzeau tot mai des murmure cum că nu el guverna, ci seraiul. Cu Mustafa, toate acestea urmau în sfârşit să se schimbe.

Prinţul, însă, nu avea asemenea intenţii. Chiar dacă suferea că fusese ţinut zece ani departe de tatăl şi de familia lui, înlocuit de Selim, chiar dacă-i reproşa tatălui său că-i alungase complet mama din viaţa lui, astfel că până la urmă venise şi ea în acea provincie îndepărtată, Mustafa îl venera în continuare pe Suleyman. Era tatăl şi sultanul lui. Îi datora supunere şi niciodată nu s-ar fi gândit să ridice armele împotriva lui. Numai contra celui nemernic de Rüstem îşi mânase călăreţii, căci ar fi preferat să moară decât să i se predea unui asemenea om.

În tabără domnea tăcerea. O tăcere mult prea adâncă. Nu se mai auzea niciun zgomot. Ploaia se oprise, dar vântul continua să sufle. S-ar fi zis că toată tabăra aştepta cine ştie ce catastrofă. Chiar şi tovarăşii lui, scutierul şi sfetnicul – un tânăr veneţian –, cu inimile strânse de acea tăcere neaşteptată, ezitau să se culce.

— Să plecăm cât mai avem timp, murmură italianul.

— Ar fi un act de laşitate, răspunse Mustafa. Eu am încredere în tatăl meu. Ce dovadă mai clară a supunerii şi a iubirii mele aş putea să-i ofer, decât venind să-l văd singur şi neînarmat? Mă pun astfel în puterea lui, iar loialitatea mea se vede cu ochiul liber.

— A trecut mult timp de când tatăl tău nu te-a mai văzut. Şi mai mult timp, încă, decât unii se străduiesc să te scoată din sufletul lui.

— Am încredere, repetă Mustafa.

Totuşi, nu dormi bine, având în somn agitat, bântuit de vise funeste.

Nici Suleyman nu reuşea să adoarmă şi nu mai ştia ce hotărâre să ia. Mustafa venise aproape singur şi fără nicio armă. Nu era acesta un semn de loialitate? Îl chemă pe Rüstem, ca să-i spună:

— Fiul meu nu m-a trădat! Vezi bine că n-a fugit.

— Ca să te înşele mai bine, padişahule!

Reutzer era îngrozit. Dacă Mustafa reintra în graţiile lui Suleyman, nu i-ar fi fost deloc greu să demonstreze că fusese acuzat pe baza unui fals, a unui fals fabricat de Rüstem şi prezentat de acesta lui Suleyman. Pe de altă parte, simţea că sultanul era atât de şovăitor, încât nu voia să pară că-l condamna de unul singur pe prinţ. Astfel, recurse la o soluţie mai prudentă:

— Înţeleg ce chinuri te macină, padişahule. Lasă-te pe mâna lui Allah, cheamă-ţi muftiul şi cere-i sfatul! Într-un moment atât de grav, Dumnezeu va vorbi prin gura lui.

Rüstem nu credea că ar fi avut rost să-i precizeze sultanului său că deja îi dăduse muftiului aur, mult aur, îndeajuns ca să împace conştiinţa cea mai scrupuloasă, iar cea a omului sfânt, ştia bine, nu era dintre cele mai exigente. Muftiul primise ordin să-l asigure pe sultan şi să-l convingă că Dumnezeu voia moartea lui Mustafa.

Suleyman nu dorea să-i expună lui Kemalpasazade problemele sale de familie, aşa că preferă să i se adreseze sub forma unei parabole.

— Care este, îl întrebă el, pedeapsa potrivită pentru un sclav care ar fi trădat interesele stăpânului în lipsa acestuia?

— Să moară în chinuri, răspunse omul lui Dumnezeu.

Soarta lui Mustafa era pecetluită.

A doua zi dimineaţă, după rugăciunea rituală, gărzile veniră să-l caute pe prinţ. Pentru a-şi convinge tatăl de intenţiile sale paşnice, acesta se îmbrăcase complet în alb, culoarea nevinovăţiei. Alb îi era turbanul, lipsit de orice ornamente. Albe-i erau caftanul, cizmele şi şalvarii. Numai scutierul şi prietenul său veneţian îl însoţeau. Toţi trei încălecară şi dădură pinteni, pentru a-şi porni caii pe colina în vârful căreia se înălţa cortul imperial, roşu cu auriu. La picioarele lor se întindea o pădurice străbătută de un râu. Spectacolul, la răsăritul soarelui, ar fi fost paşnic, dacă nu se stârnea din nou vântul acela violent, care făcea să plesnească pânza corturilor. La vederea lui Mustafa, din tabără se înălţă o zarvă asurzitoare. Spahiii şi ienicerii îşi aruncau fesurile prin aer, în semn de bucurie. Cu un gest al mâinii, prinţul potoli imediat aceste manifestări care riscau să sporească exasperarea lui Suleyman.

La intrarea în cortul imperial, conform unui obicei respectat cu sfinţenie, două gărzi îi luară armele, sabia şi pumnalul. Nimeni nu avea voie să apară înarmat în faţa sultanului. Când prietenii lui voiră să-l urmeze în cort, gărzile îi împiedicară, iar Mustafa se înclină zâmbitor, găsind foarte firesc că tatăl lui dorea să-i vorbească între patru ochi. Precedat de un singur paj, care-i arăta drumul prin acel spaţiu atât de vast încât semăna cu un adevărat apartament, Mustafa ajunse până în sala tronului. Era emoţionat la gândul de a-şi regăsi acel tată care-i lipsise atât de des, de zece ani de când se despărţiseră. În faţa lui, putea uşor să se dezvinovăţească de toate acele acuzaţii absurde de trădare. Ştia să-l emoţioneze şi să vorbească de la inimă la inimă. Era atât de fericit că-l revedea...!

În cort domnea întunericul, dar tronul era acelaşi, de aur masiv, împodobit cu pietre preţioase. Acelaşi decor, de asemenea, luxos şi rafinat, cu divanuri joase acoperite de mătăsuri şi blănuri, covoare scumpe şi draperii bogate, cu broderii sublime. Pe o măsuţă joasă se aflau chiar şi fructe şi răcoritoare. Mustafa muşcă dintr-un ciorchine de strugue şi aşteptă.

De obicei, când era introdus în sala tronului, tatăl lui era deja aşezat acolo, înconjurat de sfetnici, miniştri şi curteni. În ziua aceea, sala era goală. Până şi micul paj plecase din nou. Afară, vântul sufla cu o putere sporită. Se auzeau tunete, iar ploaia începu dintr-o dată, asurzitoare. Mustafa îi auzea răpăiala pe pânza cortului. I se păru că desluşea strigăte şi chemări, dar îşi spuse că se înşelase. Totuşi, acea aşteptare anormală începea să-l apese. Dacă tatăl său nu mai dorea să-l vadă, ar fi fost anunţat. Nu-şi dăduse cuvântul că avea să-l asculte şi să-l lase să se dezvinovăţească?

Tocmai când Mustafa voia să iasă pentru a întreba pe cineva ce se întâmpla, se auzi un foşnet, ca o mişcare pe furiş. Întorcându-se, Mustafa observă o siluetă masivă, care-i tăia drumul. Imediat, doi, trei, patru... şapte uriaşi negri care lunecau fără zgomot, cu picioarele goale, se năpustiră asupra lui. Ţineau în mâini pumnale mari, cu lame lungi şi arcuite, care luceau în penumbră. Cel mai înalt, avea un şiret, şiretul cel cumplit al Muţilor. Dacă erau şapte, însemna că trebuia să fie aceiaşi care, după cum se spunea, îl executaseră şi pe Ibrahim. Pe Ibrahim, prietenul său dintotdeauna, confidentul, protectorul lui şi al mamei sale...

Înhăţând un taburet mic, singura armă ce s-ar fi putut găsi în toată sala, Mustafa îl ridică în faţa lui, învârtindu-l ca pe un titirez, şi încercă să-i ţină pe Muţi la distanţă, în

timp ce se apropia de ieşire. Dacă ajungea acolo, dacă ienicerii sau oricare alţi militari îl vedeau în situaţia aceea atât de supărătoare, armata i-ar fi sărit imediat în ajutor. Cu energia disperării, Mustafa căuta să pareze atacurile Muţilor. Un singur taburet în faţa atâtor pumnale, cu siguranţă, nu însemna prea mult. Încă mai încerca să se convingă că tatăl lui nu era amestecat cu nimic în acel atentat, în acea încălcare a unei promisiuni. Suleyman, desigur, nu ştia ce se întâmpla. Rüstem pusese totul la cale, poate instigat de Selim, care era un laş şi un beţiv...? Aşa că Mustafa răcni din răsputeri:

— Tată, mă omoară, vino să mă ajuţi!

Era deja rănit de mai multe lovituri, în picior şi în coaste. Braţul stâng, plin de sânge, nu-i mai folosea la nimic. Totuşi, continua să-i lovească în capete cu taburetul lui amărât. Strigătul său îi alarmă pe Muţi – aceştia nu aveau şi timpanele sparte. Din moment ce-l chema pe sultan, s-ar fi putut să se fi dat un contraordin. Nehotărâţi, se retraseră unde Mustafa nu-i mai putea atinge, fără a îndrăzni să reia atacul.

Din când în când, câte un fulger lumina o clipă cortul. Iar Mustafa putu să vadă că, dincolo de pânzele acestuia, erau puse straturi de molton neobişnuite. De astă dată, nu mai încăpea nicio îndoială. În ciuda făgăduielilor, tatăl lui îl trădase. Îl atrăsese cu laşitate într-o capcană. Suleyman organizase totul ca să fie asasinat.

Un geamăt de oroare îi scăpă de pe buze. Şi, pentru a-i spori groaza, în cadrul unei intrări până atunci nevăzute apăru cumplitul chip al tatălui său. De o paloare cadaverică, pradă unei mânii demente pe care nu reuşea să o ascundă de ruşinea gestului său, Suleyman urlă la cei şapte Muţi:

— N-aveţi de gând să duceţi până la capăt misiunea pe care v-am încredinţat-o? N-aveţi de gând să-i veniţi odată de hac acestui trădător din cauza căruia n-am mai putut avea parte de-o singură noapte de odihnă, de zece ani încoace?

Muţii îl înconjurară din nou pe Mustafa, încolţindu-l din toate părţile. Taburetul fu aruncat undeva departe. Nici nu mai era nevoie de pumnale. Şiretul înconjură gâtul prinţului, care de când îşi văzuse tatăl nu mai lupta. Suleyman fu acela care întoarse capul şi coborî la loc pânza deschizăturii. Şiretul îşi făcu treaba, iar Mustafa căzu în genunchi.

La intrarea cortului imperial, cei doi prieteni ai lui Mustafa, scutierul şi veneţianul, fuseseră înjunghiaţi. Cadavrele lor zăceau în praf, iar ienicerii începeau să protesteze, chemându-şi prinţul înapoi. Când îi văzură leşul, aruncat pe un covor simplu, mormăielile deveniră urlete şi ţipete de durere. Peste tot, în imensa tabără udată de ploaie, se răsturnau oalele, se dădea în ele cu lingurile şi se striga:

— L-au ucis pe *Châhzadey* Mustafa al nostru! Sângele cere sânge! Fie-i amintirea răzbunată!

— Capul lui Rüstem! Vrem capul lui Rüstem!

Prin toată tabăra, nu se mai auzea decât un vacarm teribil:

— Capul lui Rüstem! Capul lui Rüstem!

— Trimite-ni-l, padişah, că de nu, venim să-l luăm noi singuri!

Rüstem, înspăimântat, se refugiase lângă socrul său, sultanul, iar Suleyman, căruia nu-i plăceau deloc laşii, îl lăsă să mai aştepte. Totuşi, nu-l putea condamna pe Rüstem fără a-şi renega propria hotărâre. Dacă-i lăsa pe ieniceri să intre în cortul lui, risca foarte tare să fie şi

el măcelărit. Aşa că Suleyman îşi puse pe cap cel mai somptuos turban, se încinse cu sabia decorată cu cele mai scumpe nestemate, puse să-i fie înşeuat calul şi apăru la intrarea cortului, magnific şi dispreţuitor. Atâta îndrăzneală, atâta curaj calm, îi potoliră imediat pe ieniceri. Se mai auziră doar câteva strigăte, după care se lăsă tăcerea. Atunci, Suleyman strigă cu glas puternic:

— Şi eu deplâng în această zi moartea unui fiu. Aşa au dorit motivele de stat. Totuşi, ca să vă ofer o compensaţie, vă anunţ destituirea imediată a marelui vizir Rüstem Paşa. Îi va preda sigiliul de aur, emblemă a funcţiei sale, lui Ahmed, noul vostru mare vizir.

Era acelaşi Ahmed, unchi al lui Mustafa, care-l implorase pe prinţ să se salveze, fără a se mai prezenta la chemarea lui Suleyman. De altfel, Ahmed n-avea niciun chef să-l înlocuiască pe Rüstem, riscând astfel ca, într-o zi, să înfrunte fulgerele Roxelanei. Trebui ca Suleyman să-i jure pe relicvele sacre că n-avea să-l demită niciodată, ca să accepte într-un târziu acea sarcină atât de periculoasă.

— Viaţă lungă lui Ahmed! se striga din toate părţile. Moarte lui Rüstem!

— Marele vizir a fugit, mai spuse sultanul. Vă promit că va fi judecat la Stambul de îndată ce va fi prins.

Ienicerii şi soldaţii au fost nevoiţi să se mulţumească doar cu această promisiune vagă. În toată tabăra, soldaţii şi-au dărâmat corturile, refuzând să bea şi să mănânce, în semn de doliu. Toţi îşi plângeau prinţul.

Suleyman a ordonat să se organizeze, începând de a doua zi, nişte funeralii splendide pentru fiul pe care tocmai îl asasinase. În timp ce pregătea pentru rămăşiţele pământeşti ale lui Mustafa o ceremonie pe care o dorea cât mai grandioasă, i-a scris o depeşă prinţului Murad,

căpetenia Muţilor săi, cu un decret de condamnare la moarte semnat de mâna lui. Cuvântul de ordine era să se comporte ca şi cum prinţul ar fi pierit de moarte naturală, iar sultanul ţinea doliu după un fiu mult iubit.

Pentru a urma sicriul prinţului, demnitarii îşi înfăşuraseră turbanele cu crep negru. *Solak*-ii, arcaşii lui Suleyman, îşi dăduseră jos panaşele şi purtau nişte şorţuri grosolane albastre, în semn de tristeţe. Când Suleyman s-a aplecat peste coşciugul unde zăcea trupul neînsufleţit al fiului său cel mare, care-i semăna chiar şi mort, îmbătrânise cu zece ani. Chipul îi era tras, buzele-i tremurau. Cu *ulema*-ii, a ridicat braţele spre cer pentru a-l lua ca martor al durerii sale şi a recitat surata morţilor, după care a pus să se împartă pomeni mari, ca să răscumpere sufletul prinţului asasinat. Deasupra trupului s-a ars esenţă de aloe, ca pentru orice răposat de viţă regală. Odată cu Mustafa, dispărea gloria Imperiului Otoman.

Când Mutul ajunse la Brussa, unde locuia copilul împreună cu bunica sa, Gülbahar refuză să i-l încredinţeze pe nepotul ei. Nu contenea să repete:

— Unde se află prinţul Mustafa? Ce i s-a întâmplat? De ce nu e aici?

Mutul nu putea să-i răspundă. Prin gesturi, îi arătă lui Gülbahar mesajul imperial, făcându-i semn că nu-i era destinat decât lui Murad. Adolescentul îşi îmbrăţişă bunica, încălecă şi-l urmă pe Mut. Când ieşiră din oraş, eunucul sări de pe cal, se înclină în faţa lui Murad şi-i înmână mesajul, în tocul său de mătase pecetluit cu sigiliul imperial. Tânărul înţelesese deja. Cu o mână care

nu tremura, rupse sigiliul şi citi condamnarea la moarte, apoi spuse calm, oferindu-şi gâtul:

— Mă supun poruncilor sultanului, nu fiindcă aşa îmi ordonă, ci pentru că asta e voia cerului. Tatăl meu a murit, nu?

Mutul dădu din cap, ezitând să strângă şiretul. Adolescentul era atât de frumos şi resemnat... Eunucul găsea nedrept ordinul şi ar fi vrut să fugă fără să-l execute. Totuşi, Murad îi mai spuse:

— Supune-te, e vorba de viaţa ta! Dacă n-o faci, altul îţi va lua locul şi s-ar putea să se poarte mai crud decât tine.

Atunci, Mutul strânse de şiret, dar mâinile-i tremurau şi avea ochii plini de lacrimi.

La Stambul, Roxelana nu mai primise nicio veste de la Suleyman, în pofida scrisorilor insistente pe care i le adresa, şi nu putea decât să-şi imagineze ce s-o fi întâmplat. Într-o zi, îl credea pe Mustafa mort, iar în alta, şi-l închipuia viu şi triumfător, aşezat pe tronul tatălui său. Prin palat circulau cele mai negre zvonuri, dar toate amuţeau la vederea sultanei. Cea care veni să-i vorbească fu fiica ei, Mihrimah. Rüstem revenise acasă în secret şi o informase despre moartea lui Mustafa, fără să-i spună totuşi ce rol jucase el. Nu îndrăznea să se arate la Saray Burnu. Acolo, risca în orice moment ca orice ienicer să-l recunoască şi să-l spintece pentru a-şi răzbuna prinţul.

Cele două femei stăteau singure în salonul principal al pavilionului ocupat de Roxelana. Servitoarele şi eunucii fuseseră trimişi de-acolo. Cum nu înţelesese nicioda-

tă ce anume îi reproşa mama ei lui Mustafa, Mihrimah îi dădu vestea cu prudenţă.

— Tatăl meu, umbra lui Allah pe acest pământ, a fost convins de trădarea lui Mustafa, spuse ea. În ciuda durerii, sultanul a trebuit să ia hotărârile care se impuneau.

— Aşadar, padişahul l-a judecat pe Mustafa şi l-a găsit vinovat?

Mihrimah roşi. Încăpăţânându-se să nu înţeleagă, mama ei n-o ajuta deloc.

— Nu aşa s-au petrecut lucrurile. Un proces public ar fi întinat numele casei noastre. N-avea niciun rost, din moment ce tatăl meu adunase toate dovezile vinovăţiei lui Mustafa.

— Povesteşte-mi ce s-a întâmplat!

— Este nevoie, mamă? Eşti atât de palidă... Ţi-ar face rău. E de ajuns doar să ştii că Mustafa e mort.

— Şi Murad?

— Ce mai contează Murad? Nici măcar nu-l cunoşti.

— Vorbeşte, Mihrimah, îţi poruncesc – şi-ţi interzic să mă menajezi! Pretind să aflu totul şi mă voi supăra, să ştii, dacă-mi ascunzi ceva.

Mihrimah nu putuse niciodată să reziste în faţa voinţei inflexibile a mamei sale. Roxelana era mult mai instruită, mai inteligentă şi mai strălucitoare decât ea, chiar dacă, din ce în ce mai des, o speria. Mama ei iubea puterea de dragul puterii. Îi plăcea să-i manipuleze şi să-i îndoaie pe ceilalţi, mutându-şi piesele pe eşichierul politic şi luând toate hotărârile din umbră. Ea îl fabricase pe Rüstem, Mihrimah o ştia prea bine, dar în prezent soţul ei nu mai era decât un proscris care trebuia să se ascundă în propriul palat. Fără Roxelana, nu mai însemna nimic, era un om sfârşit pe care indiferent ce ienicer, cât de mărunt şi nenorocit, putea să-l fulgere în orice clipă. Aşa că vorbi

fără să ascundă niciun detaliu. Dacă mama ei voia să ştie, atunci avea să ştie.

Când povestirea se termină, Roxelana, foarte palidă, rămase tăcută în continuare. Fiica ei se nelinişti.

— Văd că te simţi rău. O chem pe Nourisabah.

— N-are niciun rost, nu vreau decât să fiu singură. Începând de azi, curtea este în doliu şi dacă văd pe cineva că nu-l respectă, am s-o iau ca pe un afront personal. Acum lasă-mă, Mihrimah!

— Şi Rüstem? Nici pe soţul meu nu poţi să-l priveşti, să-i arăţi bunăvoinţa ta şi să-l mai linişteşti puţin?

— Dacă Rüstem n-a făcut decât să respecte ordinele sultanului, de ce i-ar fi frică de el? În schimb, dacă a pus singur la cale un complot răuvoitor, are toate motivele să se teamă.

— Totuşi, ţi-a folosit de minune!

— Ajunge, Mihrimah, lasă-mă, sau am să cred că-l iubeşti mai mult decât pe mama ta!

Rămasă singură, Roxelana se lăsă în voia unei dureri violente. Aşadar, Mustafa nu mai era, el care întruchipase frumuseţea, inteligenţa şi curajul, care fusese dragostea ei secretă şi blestemată. Mustafa fiind mort, putea în sfârşit să-i preţuiască amintirea şi să-l iubească nebuneşte.

Curtea a adoptat doliul pentru prinţul asasinat. Toţi îl plângeau pe Mustafa, cu excepţia lui Selim, care niciodată nu-l iubise pe fratele său, ce-i era cu mult superior. În schimb, Djihângîr Cocoşatul şi Baiazid, reveniţi la Stambul, s-au arătat bulversaţi de această moarte tragică. Pentru ei, Mustafa fusese întotdeauna fratele mai mare, cel tandru şi atent, care-i învăţase să călărească, să mânuiască armele şi să vâneze. Nu o dată, îl rugaseră pe tatăl lor să-i dea voie să se întoarcă. Niciodată nu

avuseseră motive să se teamă de Mustafa, cel mândru şi loial. De Selim, dimpotrivă, fuseseră nevoiţi să se ferească tot timpul. Imediat ce ar fi fost numit sultan, Selim n-ar fi avut decât o singură grijă: să se debaraseze de cei doi fraţi care deveneau foarte stânjenitori. Era blestemul dinastiei lor.

Când a aflat despre moartea fratelui său, Djihângîr a spus cu amărăciune:

— Toţi suntem blestemaţi. Fie ca sângele lui Mustafa să cadă asupra casei noastre.

Apoi, a pus să i se decoreze camera cu negru, s-a culcat şi a refuzat să mai mănânce, ordonându-le servitorilor să nu se mai apropie de uşa sa. Totuşi, nu şi-a putut împiedica mama să intre. Când o văzu apărând în pragul încăperii, pierdută, într-o robă neagră lungă, cu faţa albă de speriat, o privi cu durere, cerându-i:

— Jură-mi că nu eşti amestecată cu nimic în această moarte!

— Îl iubeam, Djihângîr!

— Atunci, sângele lui să cadă peste tatăl meu. De vreme ce mâinile-i sunt mânjite cu sângele fratelui meu, nu vreau să-l mai văd niciodată.

— I-am scris tatălui tău pentru a-l anunţa despre starea ta proastă de sănătate. Te iubeşte din toată inima şi se va întoarce la Stambul, pentru a te ruga să rămâi în viaţă.

— Nu-l voi vedea, până atunci am să mor.

După care, strigă deznădăjduit:

— Şi pe Mustafa spunea că-l iubeşte, şi uite ce s-a întâmplat!

— Şi eu te rog să trăieşti!

— Întotdeauna ţi-a fost ruşine cu mine.

— Acum nu-mi mai e. Trăieşte, fiul meu!

— Vezi bine că sunt pe moarte.

Djihângîr spunea adevărul. Trei zile mai târziu, nu mai era. Imediat ce tatăl lui s-a întors, a fost înmormântat lângă fratele său Mehmed, care murise cu zece ani mai devreme.

Trebuia să înceapă urgent o campanie militară, pentru a-i permite lui Suleyman să-şi recapete ascendentul asupra miniştrilor, marilor demnitari ai imperiului şi agilor din armată. Mulţi dintre ei regretau sfârşitul lui Mustafa şi-l numeau în şoaptă pe sultan „asasin". Mai cu seamă, nimeni nu-l iubea pe prinţul Selim, inteligent şi complicat, fără îndoială, dar umflat de grăsime, mereu între beţii, pervers şi desfrânat. Îl preferau pe Baiazid, care semăna cu tatăl său şi era deja adorat de armată, căci aceasta avea nevoie de un prinţ cât mai viteaz pe care să-l venereze. În iarna aceluiaşi an 1554, aşadar, Suleyman a plecat spre Persia, făcându-şi o intrare solemnă în Alep. Era o minune, să vezi acea armată măreaţă pătrunzând în citadela de neînvins, pe colina ei albă, care le rezistase de-atâtea ori cruciaţilor.

Mai întâi au defilat cei şase mii de călăreţi ai cavaleriei uşoare, spahiii îmbrăcaţi în stacojiu, apoi veneau cei zece mii de tributari ai Marelui Turc, cu caftane şi fesuri de catifea galbenă şi arcul la umăr. Patru căpitani în catifea purpurie, fiecare având sub ordine câte douăsprezece mii de soldaţi, cu iataganul în mână, coiful pe cap, mărşăluiau în cadenţă. În urma lor soseau cei şaisprezece mii de ieniceri, corpul de elită al armatei, mândria lui Suleyman, dar şi chinul lui. Erau magnifici, în mantale de culoare albastru-închis, cu tichiile lor înalte de catifea albă sclipind de pietre scumpe. În vârful acestora, penele se legănau în voia vântului. O mie de paji de onoare, cu

mantale aurii, mergeau înaintea lui Suleyman, care călărea pe un armăsar alb, înveşmântat şi el cu valtrapuri de aur. Lucru extraordinar, dar care însufleţea spiritele, îl urmau şase tinere femei, minunat de frumoase, călare pe iepe blânde, acoperite cu stife argintii brodate cu mii de perle. În sfârşit, venea rândul marelui vizir şi al altor paşi, cu toţii flancaţi de gărzile personale. Patru mii de călăreţi încheiau coloana[8]. O asemenea desfăşurare de forţe şi de lux era destinată în primul rând să stimuleze imaginaţia şi să convingă spectatorii că Suleyman, chiar sfâşiat de tragedii intime, era încă stăpânul lumii.

În primăvară, Suleyman era gata să-l atace din nou pe vechiul lui duşman Tahmasp. La Diyarbekir, înainte de a-şi dispune armata în formaţie de luptă, şi-a încurajat oamenii, trecând în galop printre rânduri:

— Trebuie să-i nimicim odată pentru totdeauna pe aceşti vrăjmaşi ai adevăratei credinţe, aceşti eretici care ameninţă islamul.

— Cu bucurie, îl vom urma pe padişahul nostru până la capătul lumii! urlau oamenii.

În sfârşit, tragedia lui Mustafa părea dată uitării. Din nou, oamenii îl adorau pe Suleyman şi erau gata să moară fericiţi pentru sultanul lor. Selim, mai puţin beat decât de obicei, comanda aripa dreaptă şi trupele din Anatolia. Mehmed Sokullu, noul *beyerbey,* aripa stângă şi oştile din Rumelia. Suleyman îi trimise rivalului său o scrisoare de avertisment care începea astfel: „Câine de eretic, dacă nu primeşti să te conformezi adevăratei religii, vei fi stârpit şi voi purta războiul sfânt pe pământurile tale."

[8] Această descriere este preluată din relatarea unui călător englez, Anthony Kenkinson. (n.ed.orig.)

Tahmasp, ca să nu rămână mai prejos cu injuriile, răspunse printr-o misivă la fel de aprinsă: „Laş nenorocit, forţa ta nu stă în lance sau în spadă. Ce-ai fi fără puşti şi tunuri? Nu exişti decât ca să prazi şi să pârjoleşti."

Cu insultele şi ocările, jafurile şi distrugerile, nu se ajungea nicăieri, iar Tahmasp refuza ca de obicei o înfruntare de ordin general, care i-ar fi fost fatală. Prefera să se retragă din calea torentului ostăşesc al lui Suleyman, pentru a reveni imediat ce sultanul pleca înapoi acasă. În fond, Suleyman nu ţinea neapărat să-l învingă pe Şahul Persiei, principala sa problemă fiind aceea de a-şi ocupa trupele cu ceva şi a-şi recâştiga popularitatea pierdută. Când s-au rezolvat aceste lucruri, s-a putut gândi şi la pace. Tahmasp i-a trimis lui Suleyman daruri splendide, precum şi propuneri pentru tratat. Nu-i cerea decât permisiunea ca pelerinii şiiţi să se poată deplasa liberi pe meleagurile sfinte ale islamului, care i-a şi fost acordată. În luna mai a anului 1555, aşadar, s-a semnat o pace care garanta frontiere în sfârşit stabile între cele două mari puteri.

La jumătatea lunii ramadanului din 1555, Suleyman n-a mai putut ignora un zvon care se răspândea tot mai mult prin întreaga ţară: Mustafa era în viaţă! Scăpase din atacul ordonat de tatăl său şi-şi adunase susţinătorii. Armata lui, având deja peste douăzeci de mii de oameni, fusese văzută rând pe rând la Salonic, în Balcani sau prin valea Dunării. Suleyman avea toate motivele din lume de a fi sigur că fiul său era mort de-a binelea. Asistase personal la execuţia lui, îl privise cu durere, întins în sicriu, văzuse cum era coborât în pământ. Totuşi, povestea asta cu „falsul Mustafa" îl răscolea. Aventurierul care se dădea drept Mustafa avea cam aceeaşi statură cu prinţul şi-i semăna mult, după cum spuneau cei care-l

văzuseră de aproape. Această poveste îi amintea dureros lui Suleyman de cea mai neagră perioadă din viaţa lui. În special, risca să stârnească din nou tulburări în rândurile armatei, şi mai cu seamă printre ieniceri. Prin urmare, trebuia să înăbuşe cât mai repede pericolul de revoltă, misiune pe care i-o încredinţă lui Pertev Paşa, noul soţ al văduvei fiului său Mehmed.

S-a pornit urmărirea, mai întâi în Turcia asiatică, apoi şi în Macedonia, înainte ca Pertev să-l poată prinde pe aşa-zisul Mustafa într-o ambuscadă, pe când se apropia de Edirne. Capturaţi, prinţul cel fals şi locotenenţii săi au fost supuşi torturii, apoi spânzuraţi.

După doi ani de absenţă, Suleyman, mult mai calm, şi-a făcut o intrare triumfală în capitala Imperiului. Era ziua de 1 august, 1555. Chiar dacă se străduia să surâdă şi să răspundă la ovaţii, toţi remarcau tristeţea sultanului. S-ar fi zis că chipul i se închisese şi mai mult de la moartea lui Mustafa, apoi a Cocoşatului său. Foarte înalt, foarte slab şi chiar emaciat, sultanul călărea ţinându-se totuşi drept în şaua bătută-n nestemate, şi încă mai avea destulă prestanţă. Barba şi mustaţa-i erau albe, dar ochii foarte vii îşi păstraseră strălucirea. Abia se retrăsese în apartamentele lui – nici n-o văzuse încă pe Roxelana – când i se anunţă sosirea lui Pertev Paşa.

— Să intre!, ordonă Suleyman.

Îşi scosese turbanul cel înalt şi părea mult mai scund, cu un simplu fes de catifea pe creştet. Pertev se prosternă cât era de lung şi-i sărută poala robei, aşteptând permisiunea de a se ridica, cu teamă la gândul veştii pe care i-o adusese. Suleyman îl privi cu afecţiune.

— Am auzit că ţi-ai îndeplinit misiunea cât se poate de bine. Vei fi răsplătit.

— Aşteaptă înainte de a-mi mulţumi, padişahul meu, căci încă nu ştii totul, iar sufletul îmi tremură de durere cu gândul la ceea ce trebuie să-ţi dezvălui.

— Vorbeşte!, Pertev.

— Falsul Mustafa mi-a mărturisit o grozăvie pe care mi-e şi greu s-o cred... După el, fiul tău Baiazid ar fi fost sufletul complotului.

— S-ar putea să fi minţit, ca să mă sâcâie înainte de a muri.

— Din toată inima aşa am sperat şi eu. I-am torturat şi locotenenţii. Din păcate, nu încape nicio îndoială: toţi mi-au spus acelaşi lucru.

— Prin urmare, nu sunt cruţat de nimic! urlă Suleyman. Am o familie blestemată! A trebuit să îndur trădarea lui Mustafa, moartea lui şi pe cea a bietului meu Cocoşat, iar acum îi vine rândul lui Baiazid să fi complotat împotriva tatălui său. Lasă-mă, Pertev, m-ai slujit bine! Lasă-n pace un om copleşit de soartă!

Pertev Paşa se înclină şi ieşi de-a-ndăratelea.

Suleyman nu avea curajul să înfrunte de unul singur această tristeţe supremă şi spre Roxelana şi-a căuta refugiul, chiar dacă ştia cât îl preţuia sultana pe Baiazid. Copleşit, îi povesti ceea ce aflase de la Pertev Paşa, sfârşind cu concluzia:

— Bănuiesc că vei interveni în favoarea lui, Vesela mea, la fel cum şi lui Mustafa ai dorit să-i laşi timp să se justifice. Din nefericire, nu era posibilă nicio justificare...

Totuşi, ancheta asupra pretinsei trădări a lui Mustafa fusese foarte pripită, după cum amândoi ştiau foarte bine. Dacă Mustafa nu era vinovat, responsabilitatea lui Suleyman, ca şi aceea a lui Rüstem, devenea

zdrobitoare. Moartea lui trebuia să cheme şi alte morţi. Iar acum, îi venise rândul lui Baiazid să comploteze împotriva tatălui său...

— Nu neg greşeala lui Baiazid, care în parte a compromis în această revoltă. Nici comportamentul nu i-l scuz, deşi pot să-l înţeleg.

— Să-l înţelegi...!

Suleyman părea sufocat. Roxelana îi zâmbi cu tandreţe, începând să-şi înşire argumentele.

— Da, îl înţeleg, parte a sufletului meu. Mai întâi, fiindcă sunt mama lui şi-l iubesc, incomparabil mai mult decât pe Selim, cum bine ştii. Baiazid, acum că Mustafa nu mai este, e imaginea vie a tinereţii triumfătoare. De fiecare dată când îl privesc, am impresia că te revăd pe tine, la vârsta lui. Şi atunci, da, îl pot înţelege. Este blestemul familiei noastre. Fiind acum soţia ta legitimă, fac parte şi eu din ea. Toată istoria osmanlâilor nu face decât să repete acele îngrozitoare lupte pentru tron, de vreme ce, din nenorocire pentru noi, legea întâiului născut este mai puţin puternică în Imperiu decât prin alte locuri. Dată fiind personalitatea atât de tulbure a lui Selim, ştiu că Baiazid s-ar putea teme într-o zi pentru viaţa lui. Înţelege, padişahul meu, că această revoltă a fiului tău, de data asta, nu e îndreptată împotriva persoanei sacre a tatălui său, ci contra lui Selim. Baiazid se teme de un frate pe care nu reuşeşte să-l iubească sau să-l respecte, în care n-ar putea să aibă încredere, câtă vreme el n-a încetat niciodată să-şi venereze tatăl.

— Tu m-ai pus să-i dau lui Selim guvernarea Sarukhanului, deci să-l desemnez ca moştenitor al meu.

Roxelana scoase un profund suspin. Într-adevăr, ea săvârşise acea greşeală, dar acum era prea târziu ca

să mai schimbe ordinea succesiunii la tron fără riscul de a cauza tulburări profunde în Imperiul Otoman, de a stârni, poate, un război civil cu rezultate nesigure. Or, Suleyman, în aceeaşi măsură ca şi ea, avea nevoie disperată de pace, pentru a-şi obloji rănile.

— Aminteşte-ţi, situaţia era cu totul alta! Acum, că ne-au mai rămas doar doi fii, nu mai pot suporta ideea de a trebui să-l sacrificăm pe unul sau să-i vedem ridicându-se unul împotriva altuia. Trebuie neapărat ca, în clemenţa ta, să primeşti a-l ierta pe Baiazid, din moment ce te străduieşti să-i împaci. Dacă Baiazid obţine de la tatăl lui o guvernare destul de îndepărtată de Stambul ca să nu mai stea niciodată în calea sultanului care domneşte, dacă administrează autonom o provincie bogată, aproape ca un suveran, va fi foarte mulţumit – îl cunosc bine. Iar atunci, Selim nu va mai avea motive să-şi hărţuiască un frate pe care-l invidiază pentru că e mai frumos, mai deştept şi mai iubit decât el.

Îl privea zâmbind, fără să tremure sau să plângă – armele ei de femeie pe care în momentul acela le-ar fi dispreţuit. Părea atât de senină, îi prezentase faptele cu o asemenea limpezime, încât din gura ei totul devenea evident. Nici Suleyman nu dorea să-şi piardă încă un fiu. Şi el l-ar fi preferat pe Baiazid în locul lui Selim. Acum, că îmbătrânea, avea nevoie să guste o bucurie pe care n-o prea cunoscuse: aceea a îndurării. În jurul lui Suleyman, de la începutul domniei, se vărsase mult sânge, avuseseră loc atâtea răzbunări şi comploturi... Îşi pierduse de la o vârstă fragedă majoritatea copiilor dăruiţi de Gülbahar, apoi pusese să fie ucis Mustafa. Înainte, îl sacrificase pe Ibrahim. Era timpul să pună capăt acestui şir de execuţii. La fel ca întotdeauna, Vesela lui avea dreptate. Trebuia să înveţe să ierte.

— Am să-l chem pe Baiazid la Cabes, ca să-l anunţ că-i dau uitării greşelile şi îl numesc guvernator al Konyey, spuse el. Cabes se află la câteva leghe de Stambul, nu e capitala, iar întrevederea noastră va putea rămâne discretă... Konya o să-i convină lui Baiazid. Este un oraş vechi, bogat şi sfânt, unde renumele dervişilor a atras multe spirite luminoase.

— Te voi însoţi la Cabes, dacă doreşti, padişahul meu.

Promptitudinea răspunsului îi smulse un surâs lui Suleyman. Roxelana nu mai avea încredere în el!

— Ai să mă însoţeşti.

La Cabes nu exista palat imperial, fiind doar o răscruce comercială pe unde nu treceau decât caravane. Prin urmare, la caravanserai i-a dat Suleyman întâlnire lui Baiazid. Pentru Roxelana şi suita ei, se rechiziţionase casa unui negustor bogat, învecinată cu caravanseraiul. În vreme ce nevasta negustorului, fiicele şi servitoarele ei, pierdute, nu ştiau ce să mai facă pentru a-i plăcea sultanei, şi toată casa forfotea de emoţie, Roxelana se izolase cu Nourisabah. Amândouă stăteau aşezate în ambrazura unei ferestruici garnisite cu *muşarabieh*. Acolo, nu riscau să le vadă nimeni, dar puteau pândi intrarea caravanseraiului. Roxelana nu se temea decât de un singur lucru: că fiul ei preferat n-ar fi îndrăznit să se prezinte la chemarea tatălui său. Dacă nu-l asculta, Roxelana nu mai putea face nimic pentru el. În acelaşi timp, se gândea din nou la moartea tragică a lui Mustafa şi se întreba dacă Suleyman avea să se ţină de promisiuni. Dacă se lăsa pradă furiei, şi-ar fi uitat făgăduiala de a-l ierta.

Se auzi un tropot, şi trei cai năvăliră dintr-o dată, în plin galop, în piaţa ornamentată cu o fântână arteziană, unde se afla intrarea în caravanserai. Era Baiazid, încadrat de doi servitori. Nu îmbrăcase hainele albe, care nu-i aduseseră noroc lui Mustafa, dar ţinuta lui rămăsese sobră, ca să nu-i displacă tatălui său, şi nu avea turbanul împodobit cu nicio pană. Roxelana se aplecă pe fereastră. Oprindu-şi calul, Baiazid ridică privirea spre ea, cu ochii plini de lacrimi.

— Mamă, deci eşti aici. Acum pot să mor.

— Cine-ţi vorbeşte de moarte? N-ai nicio teamă, fiul meu, tatăl tău te iartă! Nicio teamă să nu ai!

— Prin urmare, ţie îţi datorez viaţa! Îţi mulţumesc.

Se înclină adânc, peste gâtul calului, zâmbindu-i, apoi intră în caravanserai, a cărui poartă se închise în urma celor trei călăreţi.

Ca de obicei, galeriile de la parter le erau rezervate animalelor şi slugilor, în vreme ce etajul întâi, cel nobil, îi primea pe negustori cu familiile lor. Lăsându-şi jos calul şi cei doi servitori, Baiazid urcă scara. Dacă mama lui nu se înşelase, tatăl său avea să-l ierte.

Se instalase un fel de umbrar, pentru a-l apăra pe Suleyman de soare, şi tot etajul îi era rezervat numai lui. Peste tot se dispuseseră divanuri confortabile, mese joase şi covoare scumpe. Locul acela izolat de lumea exterioară evoca destul de mult atmosfera îngrădită a unui cort de război, ceea ce nu-l liniştea deloc pe Baiazid. Nu fusese asasinat fratele său după tată, Mustafa, în interiorul cortului imperial, când venise singur pentru a-şi dovedi loialitatea? Oare totul avea să se repete în acelaşi fel inexorabil? Se prea putea ca mama lui să se fi înşelat, căci Baiazid nu punea la îndoială tandreţea pe care i-o purta. Ştia că Roxelana îl iubea. Şi-apoi, dacă

Mustafa fusese nevinovat, el nu era. Voise într-adevăr să profite de acea revoltă a „falsului Mustafa" pentru a pune mâna pe tron, dacă reuşea. Acţionase astfel atât în interesul mamei sale, cât şi într-al său. Ştia că Selim, de îndată ce-ar fi pus mâna pe putere, urma să-l ucidă, iar pe mama lor s-o închidă în Palatul Lacrimilor. Roxelana n-ar mai fi avut decât numele de *valide sultan*...

Intră sub umbrar, ridicându-şi mâna la buze, la frunte şi la inimă, în semn de respect. Apoi, se prosternă în faţa sultanului. Suleyman, stând în picioare dinaintea lui, părea imens şi descărnat – cumplit. Sub enormul turban alb, care-i ajungea până în dreptul sprâncenelor, ochii săi atât de negri aruncau fulgere, vorbind mai degrabă de anatemă decât de iertare. Erau înconjuraţi de o reţea complicată a ridurilor, care scotea şi mai mult în evidenţă nasul lung şi coroiat. Obrajii subţiri se pierdeau în firele bărbii, acum complet albă. Cât de mult îmbătrânise tatăl său! Umbra morţii părea să planeze deja asupra lui.

— Aşadar, iată-te, orgolios şi rebel, care nu te temi să te ridici împotriva tatălui tău, cel ce ţi-a dat viaţă şi-ţi este stăpân! tună bătrânul.

— Am venit să-ţi implor iertarea. De-acum încolo, voi fi pentru tine cel mai bun dintre fii.

— Vasăzică, îţi recunoşti trădarea?

Un moment, Baiazid ezită. Dacă recunoştea faptele, n-ar fi însemnat să se osândească singur la şiretul Muţilor? Negându-le, ar fi minţit, arătându-şi ticăloşia.

— Recunosc, tată, dar nimic nu ţi-era destinat ţie. Întotdeauna te-am preţuit şi respectat, ştii bine...

— Selim, nu-i aşa?

— Da, Selim. Selim, care nu va fi satisfăcut decât atunci când o să rămână singurul supravieţuitor. Selim,

care toată viaţa ne-a urât. Selim, care mă va face să pier, vai, când tu nu vei mai fi.

Suleyman se aplecă spre el, îl ridică şi-l strânse în braţe. Cu glasul răguşit şi ochii umezi, îi spuse:

— Mama ta te iubeşte atât de mult, Baiazid, şi eu de asemenea. Am să te apăr de Selim. Am să-ţi dau o provincie bogată pe care s-o administrezi, unde nu vei mai avea de ce să te temi de fratele tău, dar trebuie să-mi promiţi că pe viitor îmi vei fi loial.

— Îţi promit, tată, şi să mă trăsnească cerul pe loc, dacă inima-mi va fi necurată.

— Îţi dau Konya şi provincia din jurul ei – Konya, oraşul sfânt, cetate a artelor şi a poeziei. Este un dar pe care-l poţi aprecia la justa sa valoare, tu care eşti poet, tu care eşti aproape la fel de învăţat ca mama ta.

Era un compliment foarte frumos. Suleyman bătu din palme, şi patru servitori intrară de îndată sub cortul improvizat, aducând *kawa,* diverse soiuri de şerbet şi pateuri. Suleyman luă o cupă şi i-o întinse fiului său, cu un zâmbet greu de înţeles. Observându-l, Baiazid crezu că-i sunase ceasul. Cu siguranţă, şerbetul era otrăvit. Totuşi, luă cu curaj cupa, se înclină şi înghiţi dintr-o sorbitură băutura rece ca gheaţa, mirat că încă mai era viu.

Chiar dacă Roxelana era mulţumită că reuşise să-şi salveze fiul preferat şi să-l împace cu tatăl lui, îi mai rămânea totuşi de dus cu bine la capăt o sarcină importantă. Rüstem, ginerele ei, chiar dacă nu mai era proscris, nu-şi regăsise locul primejdios, dar mult râvnit, de mare vizir. Acel post era încă ocupat de bătrânul Ahmed Paşa, căruia sultanul îi promisese, pentru a-l determina să primească funcţia, că n-avea să-l destituie

niciodată. Ahmed ştia multe despre iubirea nemăsurată a lui Rüstem pentru bani. Nu el îl împiedicase să se apropie de comoara lui Mustafa, înainte de a fugi jalnic, când ienicerii îi ceruseră lui Suleyman capul său? Mihrimah îi cerea necontenit mamei sale să-l readucă pe Rüstem în graţiile puterii.

— Tu îl poţi convinge orice pe tatăl meu, îi spuse ea. Numai pe tine te ascultă, numai pe tine te iubeşte. L-ai salvat pe fratele meu Baiazid, şi-ţi mulţumesc pe vecie. Iar soţul meu, care te-a servit atât de bine, continuă să fie îndepărtat de putere. E drept aşa?

— Nu-ţi lipseşte nimic, Mihrimah. Fericirea ta n-a fost cu nimic atinsă de această dizgraţie, am avut grijă.

— Ştiu cât îţi datorez şi, dacă mie nu-mi lipseşte nimic, lui Rüstem îi lipseşte totul, când nu mai are nimic de făcut pentru gloria padişahului.

— Şi pentru a sa însuşi! Este adevărat că timpul a trecut, că rănile prea vii s-au închis puţin câte puţin. Am să vorbesc cu sultanul, dar ştii ce i-a promis lui Ahmed...

Nu exista decât o cale de a-i reda postul de mare vizir soţului ei, iar Mihrimah o înţelesese. Nu avea nimic altceva să-i reproşeze actualului mare vizir decât că ocupa o funcţie care ar fi trebuit să-i revină lui Rüstem, ceea ce era de ajuns pentru a o face să-l urască pătimaş. În ziua acea, n-a mai insistat, de teamă să n-o supere pe mama ei. Dar, în zilele următoare, a revenit adesea la atac, cu o îndârjire foarte asemănătoare cu aceea a sultanei. Ca să aibă linişte, ca şi pentru a readuce la putere un om care-i era întru totul devotat, Roxelana a acceptat să-i vorbească lui Suleyman. Acesta a ascultat-o, după care-i spuse, privind-o cu uimire:

— Credeam că te-ai săturat de vărsările de sânge, la fel ca mine.

— Aşa e, dar nu-mi place deloc să-mi văd fiica plângând, şi ginerele amărât. Ştii bine că Rüstem, după ce a fost mare vizir, nu se poate mulţumi cu un post oarecare. Nici chiar cel de prim vizir nu e de ajuns pentru el.

— Atunci, dacă aşa vrei, Ahmed va muri. Ceea ce mă întristează, totuşi...

În ziua de 12 *silkidi* 962, adică 28 septembrie 1555, marele vizir traversa cu pas grăbit curtea Saray Burnululi, pentru a prezida următoarea şedinţă a Divanului. Când se pregătea să intre „sub Cupolă", şeful gărzii îl opri. Îi întinse un sul de mătase şi-i arătă coarda arcului, spunându-i:

— Padişahul, umbra lui Dumnezeu pe acest pământ, ţi-a poruncit moartea. Fă-ţi rugăciunea, Ahmed Paşa, înainte să te execut!

— Voi muri, aşadar, dacă sultanul aşa doreşte, dar aş dori să fie de mâna unui prieten.

Luă coarda, care putea servi drept şiret, şi i-o întinse celui de-al doilea vizir, de care era foarte apropiat.

— Supune-te sultanului, prietene!

— Nu pot, ţin la tine prea mult ca să-ţi iau viaţa!

— Am s-o fac eu în locul lui, de vreme ce un ordin al padişahului este sacru, spuse un alt ministru.

— Îţi mulţumesc că-mi faci acest serviciu. Strangulează-mă, apoi dă drumul corzii, ca să mai pot savura o ultimă oară viaţa şi parfumul din aerul înserării. După aceea, s-o strângi dintr-odată.

Astfel a murit Ahmed Paşa, ca să-l scape pe sultanul său de încălcarea unei promisiuni. Începând de a doua zi, sigiliul de aur s-a reîntors la Rüstem.

* * *

În luna august a anului 1556, clădirea care era descrisă ca fiind cel mai frumos edificiul religios din Stambul a fost gata. Acea minune a iscusinţei şi a purităţii părea să ţâşnească în sus din curtea ei triunghiulară, plantată cu copaci. Diverse alte construcţii o înconjurau fără să deranjeze cu nimic: cantina pentru studenţii săraci, căminele şi şcolile. În capitala Imperiului domnea liniştea. Triumful lui Sinan şi, mai cu seamă, al lui Suleyman, lăsau o splendidă mărturie a credinţei. Coloanele de granit roşu evocau trunchiuri puternice de copaci, iar cutezanţa domurilor era o capodoperă de graţie şi supleţe.

— Aya Sofia pare greoaie şi prea strâns legată, când este comparată cu splendoarea moscheii tale, padişahul meu, murmură Roxelana. Este simbolul domniei şi al fervorii tale. Nimic nu i-ar putea vorbi despre tine cerului mai bine decât acest vis de piatră.

Ştia mereu să găsească vorbe încântătoare pentru el, Vesela lui.

Iarna din 1557 fusese deosebit de aspră. Mai întâi, Suleyman suferise o răceală, iar Roxelana hotărâse să fie transportată la Adrianopole, unde clima era mai îndurătoare, iar palatul mai mic, deci mai uşor de încălzit. Dintotdeauna îi fusese drag acel loc, care-i amintea de atâtea zile fericite, primele ei luni de intimitate cu Suleyman, în timp ce Ibrahim se războia în Egipt. Acolo îi mărturisise pentru prima oară sultanul că o iubea. Acolo începuse şi ea să spere un ataşament de lungă durată – pe viaţă, încă nu îndrăznea să viseze. Rüstem şi Mihrimah rămăseseră la Stambul, iar Roxelana avea încredere în ginerele ei pentru a administra Imperiul în lipsa lor. În sfârşit, se simţea împăcată, aproape fericită.

Amintirea lui Mustafa n-o mai tortura. Fiii ei încetaseră să se mai înfrunte, iar Baiazid, fidel promisiunii, stătea liniştit la Konya.

Hürrem nu simţea că îmbătrânea în ochii lui Suleyman, mereu la fel de îndrăgostit, dar şi mai tandru ca altădată. Chiar dacă dramele şi perioadele de doliu n-o cruţaseră, când se uita în urmă, viaţa ei semăna cu o poveste. Cât drum străbătuse, de când fusese răpită din satul ei mic şi sărac! Dacă rămânea acolo, acum ar fi fost o ţărancă bătrână, veştejită şi analfabetă, nu stăpâna Imperiului!

La începutul lunii martie, zăpada se topise. Dinspre Asia sufla un vânt aproape cald, iar Suleyman, vindecat în sfârşit, a hotărât să se întoarcă la Stambul. Schimbarea nu-i displăcea Roxelanei, ea care stătuse atâta timp imobilizată în harem, prizonieră în incinta sacră a seraiului. Şi acele vremuri i se păreau foarte îndepărtate. Au pornit la drum. Hürrem şi femeile ei călătoreau în litiere închise, iar Suleyman şi curtea călăreau la galop. Seara, se regăseau în bivuac.

Apoi, a avut loc un incident prostesc: s-a rupt o roată a trăsurii. A trebuit să fie reparată în grabă, la căderea serii, în ploaie, iar Roxelana a răcit foarte tare.

Când au ajuns la Stambul, tuşea şi avea febră mare. A fost condusă la culcare. Nourisabah i-a încălzit patul, a căptuşit toate ferestrele, a acoperit-o cu blănuri, dar febra nu ceda. Au trimis după bătrânul Rabi Salomon, care de-acum mergea cu greutate şi uneori nici nu mai era în toate minţile. Totuşi, Roxelana nu-l consulta decât pe el. Ca de obicei, a examinat-o prin deschizătura unui cearşaf şi a constatat că ardea ca focul. A poruncit să i se aplice lipitori, care au mai liniştit-o puţin. Totuşi, era foarte slăbită, iar tusea continua s-o sfâşie.

— Sunt atinşi plămânii, îi spuse el lui Suleyman, dezolat, şi mă tem că...

— Îngrijeşte-o bine, Rabi Salomon, şi-ţi va fi bine.

— Vai, dac-aş putea...

— N-am să mă vindec, padişahul meu, lumina ochilor mei. Ştiu că mi-a sunat ceasul. Anunţă-i pe copiii mei şi cheamă-l pe Baiazid, dacă mai e timp. Sunt tristă că trebuie să te părăsesc aşa.

— Şi Selim?

Suleyman suspina, iar Hürrem îl luă de mână. Îi venea să râdă. Atâta timp se luptase ca să-şi asigure supravieţuirea, convinsă că Suleyman avea să moară înaintea ei, şi acum iată că pleca prima. Toată viaţa se străduise să devină *valide sultan,* iar acest vis nebunesc nu mai avea nicio raţiune, de vreme ce Suleyman părea la fel de sănătos, solid şi noduros – foarte ridat, desigur, dar încă în putere. Prin urmare, ea era aceea care se ducea. Nu-i era frică de moarte. Avusese o viaţă frumoasă şi urma să aibă şi un sfârşit la fel de frumos, fără regrete zadarnice, fără remuşcări care să-i roadă sufletul. Moartea la cincizeci de ani, la fel de scumpă sultanului, era la urma urmei o soartă de invidiat. Închise ochii, epuizată. În încăpere nu se mai auzea decât plânsetul înăbuşit al lui Suleyman, în acea zi de 15 aprilie 1558. Şi, la orele două după-amiază, Roxelana n-a mai fost.

Suleyman se simţea părăsit. De astă dată, era cu adevărat singur.

Puse ca trupul Roxelanei să fie îmbăiat, apoi uns cu aloe, cu alifii aromate şi cu ambră cenuşie. A fost îmbrăcată cu o robă aurie şi pusă în sicriu. De obicei, sultanele nu erau înmormântate împreună cu sultanii, dar Roxelana nu fusese o femeie ca oricare alta. Chiar şi moartă fiind, Suleyman voia să-i ofere cele mai înalte

onoruri. Coşciugul ei, învelit în mătase verde cu auriu, a fost purtat de viziri până la Süleymâniye. Acolo avea să stea până când Sinan reuşea să construiască, pentru acea moartă atât de iubită, un mausoleu. Trebuia să fie demn de Magnifica. Sinan, ale cărui lucrări deveneau mărturii ale zilelor bune, dar şi ale celor rele din domnia lui Suleyman, s-a apucat imediat de treabă. Chiar în curtea de la Süleymâniye, a pus să fie înălţat un mausoleu octogonal, unde Suleyman urma să se odihnească şi el într-o zi, lângă cea pe care o idolatrizase şi pentru care încă mai înfrunta cutumele atât de rigide ale curţii otomane.

— Sunt aşa de trist, nu înceta el să repete, încât simt că mor. Numai ea m-a iubit şi înţeles vreodată.

EPILOG

După moartea Roxelanei, dușmănia dintre frați s-a intensificat. În secret, fiecare se înarma și-și recruta partizani pentru o înfruntare ce părea inevitabilă. Suleyman, căzut pradă durerii, nu mai voia să audă, să vadă și să știe nimic. Fără voia lui, Rüstem a fost acela care a deschis din nou ostilitățile între cei doi frați dușmani. Îl detesta pe al doilea mai-mare al cailor de la curte, Lala Mustafa, reproșându-i mai ales că fusese protejatul lui Ahmed Paşa, fostul său rival. Or, Lala Mustafa era un susținător înverșunat al lui Baiazid. Numai cu scopul de a-l irita, Rüstem l-a numit mare șambelan al Casei lui Selim. Lala Mustafa, mai mult ambițios decât fidel, a schimbat imediat tabăra, profitând de noua funcție pentru a-i propune lui Selim să-l piardă pe Baiazid, care nu se temea de el, în numele vechii lor prietenii. Prin urmare, Lala Mustafa i-a trimis lui Baiazid o scrisoare prin care-și oferea serviciile pentru a-l ajuta să-l facă pe Selim să dispară, ceea ce Baiazid, cu naivitate, a acceptat pe loc. O a doua scrisoare a prințului, foarte jignitoare la adresa lui Selim, era însoțită de o haină și o bonetă femeiești, precum și de o furcă de tors. Selim s-a grăbit să i le arate tatălui său, care a fost nevoit să-și uite durerea pentru a-l susține. În amintirea Roxelanei și a iubirii ei pentru fiul lor cel mare, Suleyman s-a mulțumit să-l mute pe Baiazid din post. De la Konya, avea să se ducă la Tralozon, o localitate mai îndepărtată

de Stambul şi de fratele lui. Or, toţi partizanii prinţului se găseau adunaţi în regiunea Konya, aşa că Baiazid a refuzat să-şi asculte tatăl. De astă dată, era o rebeliune deschisă, ceea ce Suleyman nu putea să îngăduie.

Sfâşiat de această nouă dramă, sultanul i-a trimis totuşi lui Selim întăriri de trupe, ieniceri, spahii şi tunuri, precum şi pe cel mai bun general al său, al treilea vizir Mehmed Sokullu Paşa. Înfruntarea a avut loc aproape de Konya. Trupele lui Baiazid, inferioare numeric, slab înarmate şi prost dirijate, au fost învinse. De-acum încolo, Baiazid nu mai era decât un proscris. Dacă era luat prizonier, ar fi fost judecat ca rebel şi ucis de Muţi, la fel ca odinioară Ibrahim şi, mai recent, fratele său după tată, Mustafa. Strângându-şi ultimele vestigii ale armatei, abia vreo douăzeci de mii de oameni, a plecat spre Persia cu haremul lui, cu ceea ce-i mai rămăsese din curte şi cu cei patru fii mai mari. În toamna anului 1559, se afla la Erivan, unde a fost primit cu mari onoruri. De acolo, s-a dus la Tabriz, unde şahul Tahmasp s-a bucurat peste măsură să-i facă o primire fastuoasă, urându-i bun-venit şi oferindu-i daruri valoroase, cai, talgere de aur şi argint şi o mulţime de pietre scumpe. Baiazid reprezenta un ostatic de mare preţ.

Această generozitate ascundea cele mai mişeleşti planuri. Abia se instalase Baiazid în palatul pe care i-l pusese la dispoziţie Tahmasp, că acesta a şi trimis un curier la Suleyman. Voia să afle cât valora Baiazid pentru sultan. Pe măsură ce mesajele secrete între cei doi suverani se înmulţeau, intenţiile lui Tahmasp deveneau tot mai clare. Era absolut dispus să-i predea un fiu rebel tatălui său, cu condiţia ca Suleyman să-i dea în schimb Bagdadul, ceea ce sultanul nu accepta pentru nimic în lume. Nu ajungeau nicăieri. Atunci, Tahmasp şi-a redus

pretenţiile, spunând că pentru sordida tranzacţie erau de ajuns doar banii.

Deşi Baiazid era în continuare tratat somptuos, i se luaseră gărzile şi soldaţii. De fapt, nu mai era decât un prizonier în mâinile lui Tahmasp, care nu căuta decât un pretext pentru a-l da pe mâna lui Suleyman.

Cu ocazia unui banchet oferit de şah oaspetelui său, în luna septembrie a anului 1561, unul dintre şambelanii lui Baiazid, un anume Mahmud Paşa, s-a apropiat de Tahmasp pentru a-l pune în gardă contra unui fiu care-şi trădase tatăl. Pretextul era vizibil. Ce-ar fi putut să facă Baiazd, izolat cum era într-o ţară străină? Totuşi, Tahmasp s-a prefăcut foarte speriat şi a ieşit în grabă. Furios, Baiazid şi-a scos spada şi, dintr-o lovitură, a zburat capul prietenului care-l trădase. Atunci, doi dintre tovarăşii lui Mahmud Paşa au afirmat în gura mare că Baiazid îi însărcinase să-l ucidă pe Tahmasp. În debandada şi spaima care au urmat, şahul, pentru a-şi „proteja" oaspetele, a pus să fie arestat de îndată. Ceilalţi din suita lui, o mie de persoane, au fost masacraţi. N-au fost cruţate decât femeile, care au devenit sclave.

Tahmasp îi promisese lui Baiazid că n-avea să-l predea niciodată tatălui său. S-a mulţumit să-l pună să-şi radă barba şi părul, în semn de infamie, şi să-l îmbrace cu un caftan roz până la urzeală. A fost dus în satul Kazwin, cu cei patru fii ai lui. Acolo, Muţii lui Selim i-au sugrumat pe toţi cinci.

Această faptă i-a adus lui Tahmasp trei sute de mii de galbeni de la Suleyman şi o sută de mii de la Selim.

Dintre fiii lui Baiazid mai trăia doar unul, un copil de trei ani, care rămăsese la Bursa. Iar Suleyman, care nu voia să mai fie în viaţă niciun prinţ care mai târziu şi-ar fi putut răzbuna tatăl, l-a sacrificat şi pe el. I-a trimis un

Mut. Când eunucul a apărut în odaia unde se aflau copilul şi doica, acesta i-a zâmbit uriaşului negru, s-a repezit spre el, l-a cuprins pe după gât cu braţele lui mici şi l-a sărutat. Bietul Mut a leşinat de spaimă, după care a fugit, pentru că nu-şi îndeplinise misiunea. A trebuit să fie trimis un al doilea, şi totul a fost în ordine... Acesta, din fericire, nu avea o inimă atât de tandră!

De la moartea Roxelanei, lui Suleyman părea să nu-i mai pese de nimic. Era văzut rătăcind ca o umbră abătută, cu o expresie tragică pe chipul brăzdat de riduri. S-ar fi zis că nu mai făcea decât să-şi supravieţuiască lui însuşi. Totuşi, i-a spus pe un ton senin ambasadorului Veneţiei, Marcantonio Donini:

— Îi mulţumesc lui Allah că am putut trăi destul de mult ca să-mi văd supuşii scăpaţi de războiul între fiii mei. De-acum încolo, îmi voi trăi zilele în pace. Dacă se întâmpla altfel, aş fi trăit şi aş fi murit disperat.

Suleyman îşi îngropase singura iubire, pusese să-i fie ucişi doi fii şi şase nepoţi, iar în luna iulie a aceluiaşi an 1561 şi-a pierdut şi ginerele, pe marele vizir Rüstem, mort de hidropizie... A lăsat organizarea haremului în grija fiicei sale Mihrimah, pe care o interesau mai mult micile probleme interne de la curte decât politica externă. Nu avusese niciodată inteligenţa mamei sale, machiavelismul ei, cum începea să se zică în Italia. Nu avea nici gustul ei pentru putere. Al treilea vizir, Mehmed Sokullu Paşa, cel care-l învinsese pe Baiazid, a fost numit de Suleyman în locul lui Rüstem.

După toate aceste perioade de doliu şi de drame, lui Suleyman i-ar fi plăcut să guste şi puţină pace, acea pace pe care o spera atât de mult, cum îi spusese şi ambasadorului Serenissimei. Dar fantomele celor doi fii ai lui asasinaţi nu conteneau să-l bântuie. La frontierele

Imperiului, veşnicii săi duşmani deveneau ameninţători. Deşi Carol Quintul se stinsese în acelaşi an cu Roxelana – trecuseră trei ani de când nu-şi mai guverna imensul imperiu, trăind retras într-o mânăstire – fiul său, Filip al II-lea, părea la fel de ameninţător faţă de Poartă. Nu-şi însărcinase el căpitanul general al mării, pe Gardia del Toledo, să adune o flotă impunătoare de o sută cincizeci de corăbii şi şaisprezece mii de soldaţi? În toamna anului 1564, Garcia a venit să asedieze cu formidabila sa flotă fortăreaţa turcească de la *penon* de Velez, adevărat spin înfipt în plină Andaluzie, care sâcâia toată Spania de opt ani. *Penon*-ul a fost capturat, evident, iar Spania şi-a proclamat sus şi tare victoria.

Suleyman nu putea lăsa să treacă o asemenea insultă fără să reacţioneze. Anturajul lui, încântat să-l vadă ieşind din apatie, l-a încurajat în noile sale proiecte războinice. Din nou, şantierele navale din Turcia au început să forfotească de o activitate intensă. La începutul anului 1565, flota turcească era în sfârşit gata, reunind două sute de nave, dintre care o sută cincizeci de galere de luptă. În luna octombrie, părăsea Marea Marmara, având la bord nouă mii de spahii, cinci mii de ieniceri şi cincisprezece mii de *azâb*-i. Cu toată viteza, a trecut de Capul Passero, în sudul Siciliei. La 19 mai, ajungea în faţa Marsalei, la sud-vest de insulă.

Comandantul principal al flotei turceşti era un bătrân de şaptezeci de ani, Mustafa Paşa, a cărui familie domnise odinioară peste Anatolia. Nu se înţelegea bine cu *kapudan paşa* Piyâl. Curând, turcii au capturat Insula Malta, cu excepţia fortăreţelor San Elmo, San Angelo şi San Michele, unde se regrupase armata slabă a marelui maestru La Valetta. Împotriva sfaturilor amiralului, Mustafa Paşa au debarcat în faţa fortului San Elmo douăzeci de

mii de oameni şi cinci tunuri. Bombardamentul a început. Totuşi, turcii au avut nevoie de trei săptămâni pentru a învinge bastionul. Când au intrat în final, nu mai exista niciun supravieţuitor. Cei o sută treizeci de călăreţi şi trei sute de soldaţi care-l apăraseră vitejeşte zăceau cu toţii morţi, printre dărâmături. Trei săptămâni pentru a cuceri, cu douăzeci de mii de combatanţi, o fortăreaţă apărată de nici cinci sute de oameni, nu era deloc un succes strălucit...

Dragut, iscusitul secund al lui Barbăroşie, murise în timpul asediului, iar La Valetta, marele maestru al Ordinului de Malta, primise din Spania şi de la Papă numeroase întăriri: unsprezece mii de fantasini aduşi cu patruzeci de corăbii şi nouăzeci de galere plecate de la Sevilla.

Nebun de mânie, Mustafa Paşa, care pierduse deja cinci mii de oameni, a pus să fie ţintuite în cutie pe scânduri cadavrele apărătorilor fortăreţei San Elmo şi le-a aruncat în faţa meterezelor celorlalte două bastioane. Drept răspuns, La Valetta a ordonat masacrarea prizonierilor turci, cărora li s-au tăiat capetele, iar craniile au fost folosite drept ghiulele de tun.

Atunci, Mustafa Paşa a declanşat un atac general şi, la 15 iulie, Hassan, *beyerbey* al Tunisului, a pornit la asaltul fortăreţei San Michele, cu şase mii de luptători. A suferit pierderi enorme – doar cinci sute au mai supravieţuit – în vreme ce bastionul continua să reziste.

La începutul lunii septembrie, La Valetta a primit noi întăriri, din Sicilia de astă dată, şi anume, nouă mii şase sute de oameni. Mustafa a lansat un ultim atac, în numele onoarei. Partizanii săi, descurajaţi, nu-l mai ascultau. Majoritatea se culcau la pământ, refuzând să mai lupte. La 12 septembrie, escadra părăsea Malta, după

ce pierduse douăzeci de mii de soldaţi. Era un dezastru, chiar dacă flota otomană rămăsese intactă.

Pentru a compensa această înfrângere usturătoare, Suleyman, în ciuda vârstei, a tristeţii şi a oboselii, trebuia neapărat să întreprindă o nouă campanie, trecând de data asta el însuşi în fruntea trupelor. Nu era acea întâia datorie a unui *gazi,* succesorul califilor?

Anumite incidente din Ungaria i-au furnizat pretextul pe care-l căuta. Regina Isabelle murise în 1559, Ferdinand în 1564, dar fiul lui, Maximilian, contesta suveranitatea fiului Isabellei, Ioan Sigismund, care trebuia să domnească sub protecţia Porţii. Maximilian a cucerit oraşele Tokay şi Serencs, în timp ce turcii au ripostat, capturând mai multe localităţi croate.

În ziua de 1 mai, 1565, bătrânul, epuizat, a părăsit Stambulul, pentru a se duce la Belgrad. Nemaiavând puterea de a se ţine pe cal, Suleyman mergea cu litiera. Pornea într-o călătorie istovitoare, de patruzeci şi nouă de zile, înainte de a ajunge la porţile Belgradului. Suleyman avea de-acum şaptezeci şi unu de ani, dar arăta mult mai bătrân. Coapsa care-l durea, devorată de câtva timp de cangrenă, nu înceta să-l chinuiască. Era o vreme dezastruoasă. Fluviile, cu apele umflate de ploi diluviene, luaseră toate podurile pe care oamenii încercau să le reconstruiască. Suportând cu stoicism durerea, Suleyman refuza să stea pe loc.

După Belgrad, au trecut cu mare greutate Dunărea, pentru a ajunge pe malul stâng al fluviului. Acolo, Suleyman l-a primit cu mare fast pe tânărul principe Ioan Sigismund, venit să-i prezinte omagiile lui. Suleyman îl aştepta aşezat pe acelaşi tron bătut în nestemate care-l însoţea peste tot. Mai întâi, a apărut escorta prinţului, precedată de o sută de ieniceri. Veneau apoi patruzeci

de tineri nobili unguri, urmaţi de şambelan, marele mareşal şi cei trei maeştri de ceremonii. Patruzeci de paji duceau trena lui Ioan Sigismund, care puse piciorul pe pământ în faţa tronului. Ca de obicei, îi fuseseră aruncate pe umeri pelerine de onoare înainte de a-l transporta, ţinându-l de subsuori, până la sultan, în faţa căruia s-a prosternat. Suleyman, cu preţul unui efort dureros, dar fără să-şi arate prin nimic suferinţa, s-a ridicat de două ori pentru a-l îmbrăţişa, numindu-l „fiul meu drag". Ioan Sigismund cerea să i se cedeze teritoriile situate între Tisa şi Transilvania, pe care Suleyman i le-a acordat, oferindu-i în plus şi un cal cu harnaşament luxos. După plecarea principelui, i-a venit rândul lui Grantrie de Granchamp, ambasadorul regelui Franţei Carol al IX-lea, care l-a salutat pe Marele Turc din partea stăpânului său.

Aflând că contele Nicolas Zrinyi ucisese la Szigetvar un demnitar al Porţii, punându-l în faţa unei guri de tun pentru a fi decapitat, Suleyman a hotărât să răzbune această ofensă distrugând Szigetvarul. Pe câmpia imensă care se întindea între Dunăre şi Tisa, pajiştile erau inundate şi podurile distruse. Armata se împotmolea prin mlaştini, pe unde tunurile şi carele grele, pline cu alimente şi muniţii, nu mai puteau să treacă.

În sfârşit, la 5 iulie, au ajuns în oraşul unde se baricadaseră nouă mii de oameni şi cinci sute de tunuri. Suleyman s-a săltat pe un cal, pentru a soma citadela să capituleze. I s-a răspuns cu salve de tun, aşa că sultanul a ordonat să se înceapă asediul. Oraşul a rezistat o lună. Când n-a mai rămas în picioare decât donjonul fortăreţei unde se refugiase Zrinyi împreună cu ultimii combatanţi, acesta, dornic să moară ca un erou, şi-a înfipt cel mai frumos diamant într-o căciulă neagră, a încălecat şi a

ieşit la galop. I-a atacat pe turci în fruntea celor şase sute de călăreţi care-i mai rămăseseră. Totuşi, nu şi-a găsit moartea cu prilejul acestei şarje eroice. Luat prizonier, a fost dus în faţa unui tun, la ordinul lui Suleyman, şi decapitat de o ghiulea, aşa cum păţise înaintea lui şi demnitarul turc.

Aceasta a fost ultima victorie a lui Suleyman. După execuţie, când se întorcea spre cortul imperial, la căderea nopţii, a căzut deodată de pe cal, rostogolindu-se în praf. Marele vizir Mehmed Sokullu Paşa a poruncit să fie dus imediat în cort, pentru ca incidentul să treacă neobservat. A fost chemat medicul lui Suleyman, care nu mai era bătrânul Salomon, mort la scurt timp după Roxelana. Acesta s-a aplecat asupra chipului congestionat şi roşu, care nu mai respira. Doctorul n-a putut decât să-i constate moartea şi i-a închis ochii. Când s-a ridicat pentru a începe lamentaţiile zgomotoase, aşa cum se obişnuia la moartea unui sultan, Sokullu a făcut un semn scurt. Un Mut a ieşit din umbră, cu şiretul în mână. Era noaptea de 5 spre 6 septembrie, 1566.

După executarea discretă a medicului prea gălăgios, Sokullu a dat ordin să se îmbălsămeze trupul sultanului, în cel mai mare secret, apoi să fie aşezat pe tron, cu sceptrul în mână şi armele, care nu-i mai foloseau la nimic, puse alături, după obicei. Un cordon de Muţi a înconjurat cortul imperial şi nimeni n-a mai îndrăznit să comenteze cu voce tare. Din când în când, Sokullu, secretarul său Feridun bey sau săbierul sultanului, Cafer Aga, care ştia să imite foarte bine semnătura lui Suleyman, intrau în cort şi se prefăceau că vorbeau cu mortul. În acelaşi timp, un *peyk* galopa din răsputeri spre Kütahya, unde locuia Selim, pentru a-l anunţa despre moartea tatălui său şi a-i cere să se alăture numaidecât

armatei, la Belgrad. Iar Selim, grasul şi molâul Selim, care detesta atât de tare eforturile, căruia-i era groază de războaie şi armate, a plecat imediat în galop spre Belgrad, cu toată escorta.

În 8 septembrie, Divanul s-a reunit ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Cafer Aga redactase frumoase scrisori „autografe" spre guvernatorii provinciilor din Imperiu, hanului Crimeei şi şahului Persiei, precum şi celor mai importanţi suverani din Europa, pentru a le anunţa victoria zdrobitoare a lui Suleyman asupra lui Maximilian de Habsburg. Oraşul cucerit nu avea decât o însemnătate secundară, dar ce conta? Au fost distribuite recompense diverşilor *aga* din armată, ca să potolească zvonurile care începeau să circule prin tabără. Capul lui Zrinyi a fost trimis guvernatorului de la Buda, pentru a-l da mai departe până la stăpânul său, Maximilian. Ca să aibă şi soldaţii o ocupaţie, au fost puşi să reconstruiască fortificaţiile de la Szigetvar şi să construiască o moschee, conform voinţei padişahului, care dorea să se roage acolo lui Allah de îndată ce se simţea mai bine cu coapsa.

Astfel, au trecut patruzeci şi trei de zile până când Sokullu a dat ordinul de plecare. Atunci, s-au îndreptat spre Belgrad, unde tocmai ajungea şi Selim. Mai liniştit, Sokullu a anunţat în sfârşit moartea lui Suleyman comandanţilor armatei şi demnitarilor Imperiului. I-a chemat pe cititorii Coranului, care s-au adunat în faţa cortului imperial şi au început să recite şi să cânte rugăciunea morţilor.

— Orice dominaţie se duce. Toţi oamenii îşi vor cunoaşte, într-o zi, ceasul din urmă.

— Numai Cel Veşnic nu e deloc atins de timp, nici îmblânzit de moarte.

Soldaţii care stăteau cel mai aproape de cort înţeleseseră: padişahul nu mai era. Cel care-i guvernase vreme de patruzeci şi şase de ani, şi care condusese zece campanii, dispăruse. Niciodată n-aveau să mai vadă trecând acea siluetă înaltă, cocârjată şi tragică. Niciodată n-aveau să-l mai aclame pe *Kânûnî* al lor, cel pe care acum preferau să-l numească „Magnificul". Din toată tabăra se auzeau gemete şi plânsete. În semn de doliu, soldaţii îşi smulgeau coifurile şi se îmbrăcau cu zdrenţe.

A doua zi dimineaţa, înainte de răsăritul soarelui, miniştrii şi demnitarii şi-au înfăşurat capetele cu banderole negre. Oamenii din garda personală a sultanului şi-au pus tristele şorţuri albastre. La răsăritul soarelui a apărut şi Selim, îmbrăcat complet în culori închise. Sicriul lui Suleyman a fost pus pe un car, iar Selim s-a apropiat, cu mâinile ridicate spre cer. *Müezzin*-ii au intonat din nou rugăciunea morţilor. Când au terminat, Selim s-a retras în cortul său. Numaidecât, din rândurile ienicerilor s-au făcut auzite murmure de protest. Nu vorbise despre *bakhşîş*-ul ritual, darul întronării fericite.

A doua zi, Selim a trebuit să împartă gratificaţii care au fost considerate insuficiente, dar toţi se grăbeau să se întoarcă la Stambul, aşa că nimeni n-a zis nimic.

Selim voia să-şi facă o intrare triumfală în capitala Imperiului care în sfârşit era al lui. Astfel, a hotărât să-şi instaleze tabăra cu armata la marginea oraşului, pentru a-i lăsa timp lui Sokullu să organizeze totul pentru acea zi de sărbătoare. Ienicerii, vizibil nemulţumiţi, au profitat de noaptea aceea ca să se îmbete. Când cortegiul s-a pus în mişcare, în zorii zilei, au strâns rândurile, refuzând să-l lase să treacă pe noul sultan, cu suita lui. Toţi erau agitaţi şi strigau cât îi ţinea gura. Câţiva, mai furioşi,

chiar i-au trântit de pe cai pe *kapudan paşa* şi pe al doilea vizir, apoi s-au luat şi de marele vizir, care a scăpat aruncându-le atacatorilor banii pe care-i avea în pungă. Constrâns să cedeze, Selim a promis să mărească soldele militare. Apoi, ca să restabilească până la capăt calmul, a tăiat câteva capete, şi totul a reintrat în ordine. Atunci au venit doi judecători militari, ca să-i prezinte foarte umili dorinţa lor de a se menţine interdicţia asupra consumului de vin, pe care Suleyman o promulgase cu câţiva ani mai devreme. Au picat cum nu se putea mai prost. Pentru a se face cât mai bine înţeles, Selim i-a trimis sub securea călăului. Erau două capete în plus pe care să le expună la intrarea în Saray Burnu.

Mai rămânea să se ocupe de funeraliile lui Suleyman. Acestea au fost foarte simple, aşa cum cere tradiţia islamică. Trupul îmbălsămat a fost pus în mormânt, lângă cel al soţiei sale, Roxelana.

Atunci s-a înălţat, triumfătorul soare
Ce-n sunetul de corn se vrea sărbătorit.
Deşteaptă-te în glorie pe veci nemuritoare,
Rege ce dormi sub cerul cu lână garnisit.

Dar pe obrazu-i veşted s-a aşternut destinul,
La sărbătoarea vieţii, opritu-s-a festinul.
De moarte-atinsă, buza-i, de-acum pecetluită,
S-a-nchis pentru vecie, ca floarea ofilită.

Astfel a cântat pentru Suleyman poetul Bâkî.

GLOSAR

Lexic al cuvintelor turceşti şi arăbeşti citate în text

'adjemi, kalfa: servitoare din harem
'adjemi oghlan: ienicer novice
aga sau *kiaya:* agă, şef
akingjï: akingii, mercenari numiţi şi Jupuitori
al ablak: tehnică decorativă constând în a garnisi cu pastă colorată adânciturile unei sculpturi
anterï: vestă femeiască foarte strâmtă
apodytar: sală din hammam unde se găseşte cuptorul
azâb: infanterist
bakh kalfa: sclavă şefă însărcinată cu educaţia femeilor recent recrutate în harem
bedestân: construcţie care adăposteşte o piaţă
bey: guvernator, titlu onorific
beyerbey: guvernator al unei provincii din Imperiu care se bucură de beneficiile acesteia
bogtcha: dulap în care se strâng hainele
bok lava, ekmed kadaïf, gâvrek, gurabiye, güzelme, lokma, simit, ciurek: prăjituri turceşti
bostândjï bachï: şeful gărzii sultanului
buerek: pateu crocant
çalâa: rugăciune care se recită de cinci ori pe zi.
calame: pană
camî (plural: *camîler):* poet voiajor numit şi „pelerin al dragostei"

canoun: tip de literă
çaron: postul din luna ramadanului
carşï: ansamblu de construcţii care adăpostesc o piaţă

NOTĂ: toate cuvintele care încep cu „ch" au fost ortografiate cu „ş" şi apar la litera respectivă

dâmâd: ginere al sultanului
defierdâr: ministru de finanţe
delï: călăreţ muntean
divit: masă de scris
Divan: consiliu de miniştri – şi, prin extindere, sala unde are loc acel consiliu
djuma: noaptea uniunii (de vineri), când sultanul îşi primeşte o nouă favorită
drogmân: guvernator tunisian
ebekadïn: vindecătoare
emïn: responsabilul unui şantier naval
ferace: manta lungă, fără mâneci
fazali: poem
gözde: femeie care a atras privirea sultanului şi a petrecut cel puţin o noapte cu el
gurecï: luptător turc
h'âdj: hagialâc, pelerinaj la oraşul sfânt Mecca
h'âdji: hagi, hagiu (cel care *a* făcut acest pelerinaj)
hasnedâr usta: guvernantă a copiilor imperiali, atâta timp cât rămân în harem – fie până la vârsta de şapte ani, în cazul băieţilor, fie până la măritiş, pentru fete
hasobad hasï: şeful Camerei Interioare
hayalî: păpuşar al umbrelor
hekîm başï: şeful medicilor

helvet: literal, „singurătate"; strigăt al eunucilor, cu rolul de a face loc în calea sultanului, când se duce în harem
hurî: hurie, tânără fecioară oferită ca răsplată unui războinic valoros, în grădinile lui Allah
ikbâl: literal, „copil al fericirii"; favorit
imâm: imam, şeful rugăciunilor la moschee
imâma bayildî: literal, „imam care a leşinat de bucurie"; mâncare de legume fripte
kadîn sau *baskadîn:* favorită care i-a dăruit un fiu sultanului
kahvehane: cafenea, stabiliment unde se bea cafea
kalembia: instrument pentru ascuţirea penelor
kandjar: hanger, pumnal cu lama curbată
Kânûnî: supranume al lui Suleyman, însemnând „Legislatorul"
Kânûnîme: codul legilor otomane
kapanidja: robă ceremonială
kapïdjï bachï: călău imperial
kapudan paşa: mare amiral
karagheuz: marionetă pentru spectacolul de umbre
kavuluk: mobilă de prezentare formată din etajere
kawa: cafea
kâymakâm: caimacam, guvernator al Stambulului în absenţa sultanului; regent
kazân: cazan, oală a ienicerilor
kethüda: amiral secund
khân: antrepozit
Khân: Han, titlu onorific al sultanului
khas odabachï: mare maestru al Camerei Interioare
khâsseki: sultană
khatib: cleric însărcinat să recite rugăciunea de vineri
kiaya: şef

kiayabey: ministru de interne
kïbar muderisim: instructor religios
kïzlar aghasï: şeful eunucilor negri răspunzător de haremul imperial, al treilea personaj al Imperiului, după Suleyman şi marele vizir
lala: guvernator-perceptor
mangal: vas metalic pentru ars
mastic: pastă de dinţi aromată, folosită şi pentru a parfuma respiraţia
medrese: şcoală religioasă
meze: ansamblu de antreuri servite în mai multe recipiente
mihrâb: nişă situată în interiorul moscheii, indicând direcţia spre Mecca, oraşul sfânt al Profetului
minbâr: pupitru de unde predică imamul
mollâh: mullah, doctor în dreptul canonic
muşarabieh: vergele de lemn sau fier care acoperă ferestrele, pentru a le permite femeilor să se uite afară fără a fi văzute
muezzîn: muezin, cleric care urcă în minaret pentru a chema credincioşii la rugăciune
müftî: muftiu, interpret al dreptului canonic musulman
muthasîb: controlor al mărfurilor vândute într-o piaţă
ocak: cămin de ieniceri
oute: soi de fluier
padişah: titlu al sultanului domnitor
pasbân a' bedji: paznic de noapte
peyk (plural: *peykler):* curier al sultanului
rahât lukum: rahat, jeleu de fructe cu mult zahăr
re'îs-effendi: ministru al Camerei Exterioare
rusma: cremă epilatoare
sakka: saca, căruţă cu apă
sandjakbey: comandant al trupelor unei provincii

sarhos: beţiv; poreclă dată prinţului moştenitor Selim
serasker: comandantul suprem al armatei
silahdâr: săbier, purtător de sabie
sipâhi: spahiu, militar din a doua trupă de elită, adesea rivală ienicerilor
solak: arcaş
sünet: literal: „nuntă"; sărbătoare a circumciziei
sürme: fard pentru pleoape
şâşâda: recitare a profesiunii de credinţă
Şâhzadey: titlu al prinţului moştenitor
şalvâr: şalvar, pantalon bufant
şauş başï: şeful puterii executive
şauşe: prefect
şeik ül-islâm: şeful judecătorilor religioşi de la Stambul
taife i devşirme: emisar al sultanului însărcinat să răpească sau să cumpere copii creştini, viitori sclavi sau ieniceri
tarpu: acoperământ al capului pentru femei
temenah: temenea, salut musulman constând într-o plecăciune adâncă, ducând mâna dreaptă la buze, la frunte şi la inimă
tepidar: sală boltită şi supraîncălzită din hammam
tepsi: platou de aramă, aur sau argint
tughra: semnătură a sultanului, adevărată operă de artă caligrafică, bogat ornamentată
turşu: condiment foarte iute
ulema: doctor al legii
usta: şefă a servitoarelor din harem
vakf: fundaţie pioasă
vâlide sultan: mama sultanului domnitor, stăpână a haremului
yali: palat
kaprâk dolmasi: frunză de viţă

yasmâk: iaşmac, voal agăţat de acoperământul capului pentru femei

yeniceri: ieniceri, corp de elită al armatei otomane, alcătuit din copii creştini, în majoritatea cazurilor răpiţi din sânul familiei, uneori vânduţi de părinţi; de la *„yen cer":* „oaste tânără"

zekâa: achitare a impozitului religios ritual

zermühre: şlefuitor folosit în caligrafie pentru a face să strălucească semnele aurite

TABEL CRONOLOGIC

În Imperiul Otoman	*În afara Imperiului*
1494 Naşterea lui Suleyman. Naşterea lui Ibrahim.	**1494** Naşterea lui Francisc I. Descoperirea Americii de către Cristofor Columb.
	1497 Vasco da Gama descoperă calea maritimă a Indiilor Orientale.
	1500 Naşterea lui Carol Quintul.
1504 Naşterea lui Hürrem (Roxelanei).	
1512 Întronarea lui Selim I.	**1509** Întronarea lui Henric al VIII-lea.
1514 Victoria otomanilor asupra safvizilor, la Caldiran.	**1515** Întronarea lui Francisc I, victoria de la Marignan.
1516 Victoria otomanilor asupra mamelucilor.	**1516** Carol Quintul rege al Spaniei.

1517 Intrarea lui Selim I în Cairo.

1519 Carol Quintul este ales împărat.

1520 Moartea lui Selim I şi întronarea lui Suleyman.

1521 Suleyman cucereşte Belgradul.

1521 Excomunicarea lui Martin Luther.

1522 Suleyman cucereşte Insula Rodos.

1523 Ibrahim devine mare vizir.

1524 Moartea şahului Ismail, întronarea şahului Tahmasp.

1525 Ibrahim pacifică Egiptul.

1525 Înfrângerea de la Pavia, Francisc I este luat prizonier.

1526 Bătălia de la Mohács

1526 Bătălia de la Panipat, în India; începutul dinastiei mongole.

1527 Jefuirea Romei de către Carol Quintul.

1529 Barbăroşie cucereşte Algerul.
Suleyman asediază Viena.

1529 Tratatul de la Cambrai.

1530 Carol Quintul este încoronat împărat.

1531 Henric al VIII-lea rupe relaţiile cu Roma.

1532 Campania din Austria.

1533 Întronarea lui Ivan cel Groaznic.

1534 Cucerirea Bagdadului. Barbăroşie ocupă Tunisul.

1535 Carol Quintul recucereşte Tunisul.

1536 Asasinarea lui Ibrahim; Ayaz Paşa mare vizir; moartea lui Djihângîr; capitulări.

1537 Războiul contra Veneţiei

1538 Armistiţiul de la Nisa.

1539 Bătălia de la Prevesa, moartea lui Ayaz Paşa, Lüfti Paşa mare vizir.

1541 Suleyman la Buda, Lüfti Paşa demis şi înlocuit de Suleyman Paşa.

1543 Expediţia lui Barbăroşie în Franţa, Suleyman în Ungaria.

1544 Suleyman Paşa demis şi înlocuit de Rüstem.

1544 Tratatul de la Crépy-en-Laonnois.

1545 Armistiţiul între Suleyman şi Carol Quintul.

1545 Deschiderea Consiliului celor Treizeci.

1547 Pacea de la Constantinopole; Sanaa este ocupată.

1547 Moartea lui Francisc I.
Moartea lui Henric al VIII-lea.
Henri al II-lea devine regele Franţei.

1548 Campania lui Suleyman în Iran.

1550 Începutul construirii Süleymaniye-i.

1551 Dragut ocupă Tripoli.

1553 Asasinarea lui Mustafa.

1553 Moartea lui Edward al VI-lea, întronarea Mariei Tudor.

1554 Campania lui Suleyman în Iran.

1555 Execuţia lui Ayaz Paşa, Rüstem redevine mare vizir.

1555 Pacea de la Augsburg.

1556 Începutul campaniei din Ungaria.

1556 Abdicarea lui Carol Quintul.

1558 Moartea lui Hürrem.

1558 Moartea lui Carol Quintul, moartea Mariei Tudor, Elizabeth I devine regina Angliei.

1559 Războiul între Baiazid şi Selim.

1559 Pacea de la Cateau-Cambrésis.

Francisc al II-lea îi succede lui Henri al II-lea.

1560 E cucerită Djerba.

1560 Carol al IX-lea devine regele Franţei, cu Caterina de Medicis regentă.

1561 Asasinarea lui Baiazid, moartea lui Rüstem, Ali Paşa mare vizir.

1562 Tratatul cu Ferdinand.

1562 Începutul războaielor religioase în Franţa.

1564 Moartea lui Ferdinand I, întronarea fiului său Maximilian.

1565 Asediul Maltei, moartea lui Ali Paşa, Mehmed Sokullu Paşa mare vizir.

1566 Campanie otomană în Ungaria, moartea lui Suleyman, Selim al II-lea sultan.

BIBLIOGRAFIE

P. Achard, *Viaţa extraordinară a fraţilor Barbăroşie,* Paris, 1939.

V.V. Barthold, *Istoria turcilor din Asia Centrală,* Paris, 1945.

Nicolae Beldiceanu, *Lumea otomană în Balcani, 1502-1506,* Londra, 1876.

F.A. Belin, *Relaţii diplomatice ale Republicii Veneţiene cu Turcia,* Paris, 1877.

P. Belon, *Observaţiile mai multor singularităţi şi lucruri memorabile găsite în Grecia, Asia, Iudeea...,* Paris, 1553.

T. Bittar, *Suleyman imperiul magnific,* Gallimard, colecţia Découvertes, 1994.

L. de Boisgelin, *Malta veche şi modernă,* Marsilia, 1905.

A.G. de Bosbecq, *Scrisori,* Paris, 1748.

J. de Bourbon, *Marea, minunata şi foarte cruda opugnaţie a nobilei cetăţi Rhodos,* Paris, 1527.

V.L. Bourilly, *Antoine Rinçon şi politica orientală a lui Francisc I, «Revue historique»,* CXIII, 1913; „Ambasada lui La Forest", *«Revue historique»,* LXXVI, 1903.

G. Brandi, *Carol Quintul şi vremea sa,* Paris, 1951.

E. Charrière, *Negocieri ale Franţei în Levant,* Paris, 1840-1860.

J. Chesneau, *Călătoria Domnului d'Aramon,* Scheffer, Paris, 1887.
A. Clot, *Suleyman Magnificul,* Librairie Arthème Fayard, 1983.
P. Coles, *Lupta contra turcilor,* Paris, 1969.
J. Deny şi I. Melikoff, *Expediţia în Provence a armatei marine a sultanului Suleymanb sub comanda amiralului Khayreddîn Paşa zis Barbăroşie,* Turcica I, 1969.
F. Dowley, *Suleyman Magnificul,* Payot, 1930.
O. Ferrara, *Secolul al VI-lea văzut de ambasadorii veneţieni,* Paris, 1954.
A. Gabriel, *Etapele unei campanii în cele două Irakuri, după un maniscrius turcesc din secolul al XVI-lea,* Syria IX, 1928.
R. Giraud, *Imperiul turcilor cereşti,* Paris, 1960.
B. Grekov şi A. Iakoubovski, *Hoarda de Aur,* Paris, 1939.
G.-J. Grelot, *Relatare nouă a unui voiaj la Constantinopole,* Paris, 1680.
R. Grousset, *Imperiul Stepelor,* Paris, 1939; „Faţa Asiei", Paris, 1955.
G. Halil, *Educaţia prinţilor otomani,* Bulle, 1895; „Sultanii otomani", Paris, 1901-1902.
J. von Hamer-Purgstall, *Istoria Imperiul Otoman de la origini până în zilele noastre,* tradus din germană de J.J. Hellert, Paris, 1835-1848.
J. de Hammer, *Istoria Imperiul Otoman de la origini până în zilele noastre,* Paris, 1836.
E. Homsy, *Capitulările şi creştinii în secolele al XIV-lea şi al XVII-lea,* Paris, 1956.
M. Izzedin, *Eunucii în palatul otoman,* Orient 42, 1962.
H. Jenkins, *Ibrahim Paşa, Marele Vizir,* New York, 1911.

J.A. Joly, *Viaţa lui Barbăroşie, general al armatelor navale ale lui Suleyman al II-lea, împăratul turcilor,* Avignon, 1817.

Vicontele de Jonquière, *Istoria Imperiului Otoman,* Paris, 1914.

F. Köprülü, *Originile Imperiului Otoman,* Paris, 1935.

J. de La Gravière, *Corsarii barbareşti,* Paris, 1887; *Doria şi Barbăroşie,* Paris, 1886.

A. Lefaivre, *Maghiarii în timpul dominaţiei otomane în Ungaria (1526-1722),* Paris, 1902.

Ducele de Lébis-Mirepoix, *Francisc I,* Paris, 1953.

R. Mantran, *Istanbul în a doua jumătate a secolului al XVII-lea,* Paris, 1962; *Viaţa cotidiană la Constantinopole în vremea lui Suleyman Magnificul,* Le Cerle Historia, 1971; *Istoria Imperiului Otoman,* Fayard, 1989.

Melek Celâl Lampé, *Vechiul Serai al Sultanilor,* Istanbul, 1959.

F. de Mézeray, *Istoria generală a Imperiului Otoman, de la origini până la Pacea de la Belgrad, în 1740,* Paris, 1771.

Lady Montagu, *Islamul, un pericol pentru femei,* Paris, 1981.

E. Morin, *O capitală musulmană sub Suleyman Magnificul, Istanbul,* Albin Michel Jeunesse, 1987.

A. Navarian, *Sultanii poeţi,* Paris, 1936.

N. de Nicolay, *Cele Patru Cărţi ale Navigaţiilor şi Peregrinărilor orientale,* Lyon, 1568.

X. de Planhol, *Lumea islamică – Eseu de geografie religioasă,* Paris, 1957.

R. Puaux, *Francisc I, turcofil?,* Paris, s.d.

J. Sauvaget, *Alep,* Paris, 1941; *Introducere în istoria Orientului musulman,* Paris, 1961.

W. Sperco, *Roxelana, soţie a lui Suleyman Magnificul,* Nouvelles Éditions Latines, 1971.
V. Stircea, *Sultana Roxelana,* Éditions Rencontre, 1969.
A. Straton, *Sinan,* Londra, 1961.
J.B. Tavernier, *Cele şase călătorii în Turcia, în Persia şi în Indii,* Paris, 1681. *Relatare din interiorul seraiului,* Paris, 1687.
J. Ursu, *Politica orientală a lui Francisc I,* Paris, 1908.
N. Weissmann, *Ienicerii,* Paris, 1957.
K. Pacha Zadeth, *Istoria campaniei de la Mohacs,* trad. Pavet de Courteille, Paris, 1869.
Topkapi la Versailles, Comori ale Curţiilor Otomane, 1999, Éditions de la Réunion des musées nationaux.
Suleyman Magnificul, 1990, Galeries nationaux du Grand-Palais.

B-dul Tudor Vladimirescu, nr. 31,
sector 5, Bucureşti, ROMÂNIA

fedprint
tipografie

Tel.: 411.08.55; 411.47.76 office@fedprint.ro

Pasionată de cultura arabă, cunoscuta scriitoare franceză ISAURE DE SAINT PIERRE reînvie adevărata poveste a unor personaje celebre care au existat în urmă cu cinci secole.

Frescă sublimă a Curţii Otomane şi a unui imperiu cu o putere fără egal, acest roman de dragoste ne poartă în inima civilizaţiei musulmane cu rafinamentele şi cruzimile ei.

Considerat cel mai important lider al acelor timpuri, Suleyman Magnificul a condus Imperiul Otoman la apogeul său, lăsând lumii o uriaşă moştenire cultural-istorică.

Roxelana, adusă ca sclavă din Rusia, l-a fascinat pe Suleyman cu frumuseţea şi inteligenţa ei, într-atât încât a reuşit să-i devină soţie.

El a încălcat tradiţia otomană căsătorindu-se cu o cadână din harem pe care nu a încetat să o iubească, susţinând-o până la sfârşitul vieţii când aceasta, devenită sultana Hürrem, ajunsese veritabila stăpână a Imperiului Otoman.

O carte senzaţională, publicată pentru prima oară în România, ce respectă adevărul istoric şi care a fascinat şi continuă să fascineze cititorii din lumea întreagă.

EDITURA ORIZONTURI

9 789737 362100